

I 45592

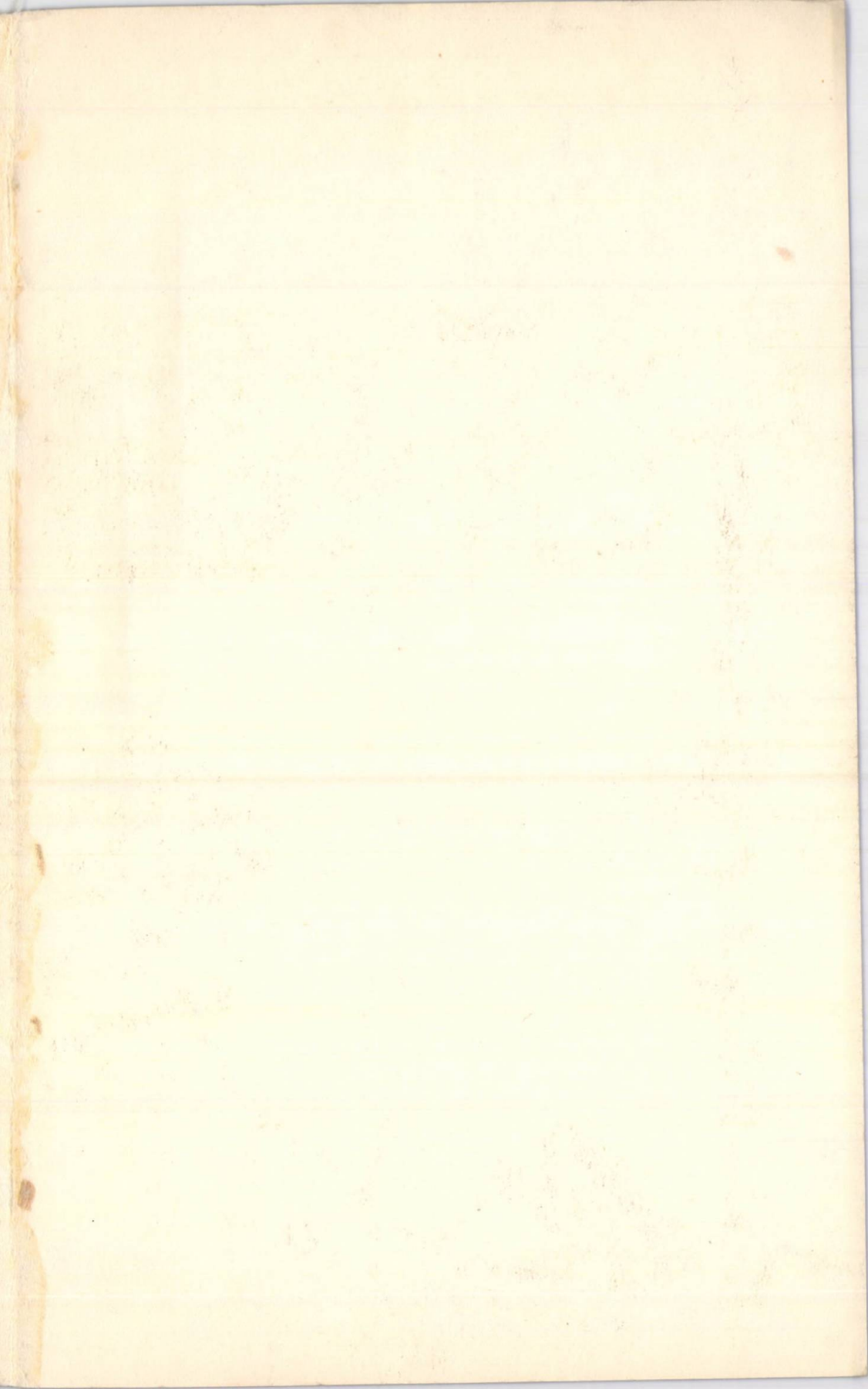
1984

Cutezătorii

IANI 2022

ALMANAH

VĂ ADRESEZ, DRAGI PRIETENI TINERI, CHEMAREA
DE A MŪNCI ȘI ÎNVĂȚA NECONTENIT, DE A VĂ CON-
SACRA ÎNTREAGA ENERGIE ȘI CAPACITATE CREA-
TOARE OPEREI MĂREȚE DE EDIFICARE A SOCIETĂȚII
SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE, RIDICĂRII
ROMÂNIEI PE NOI TREPTE ALE PROGRESULUI ȘI CI-
VILIZAȚIEI.

NIȚOLAE CEAUȘESCU

An Nou 1984.

Pe toate lungimile de undă ale copilăriei, în această zi se transmite cu bucurie. Pionierii de astăzi vor fi muncitorii, țărarii, inginerii, tehnicienii de mâine, cei chemați să asigure României un mare viitor.

Născuți în țara păcii, a muncii și a omeniei, pionierii și școlarii străbat încă o treaptă, sub semnul devenirii lor revoluționare, în pregătirea lor pentru muncă și viață.

Pretutindeni în orașe și sate, însoțiți cu cîntecul și voia bună, pionierii răsfoiesc pagini impresionante din istoria milenară a României și descoperă cu aviditate marile realizări ale epocii noastre.

Mîndri de a se fi născut în anii-lumină de cînd la conducerea partidului și a țării se află cel mai viteaz și iubit fiu al poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pionierii României trimit gînd de aleasă recunoștință și dragoste față de tovarășul Nicolae Ceaușescu, față de tovarășa Elena Ceaușescu, făgăduind că, prin faptele lor de zi cu zi, vor crește harnici și demni, cinstiți și cutezători, cu dorința de a sluji întotdeauna, în orice împrejurare, patria, partidul, poporul căruia îi aparțin.

Vom crește și vom învăța astfel încît să dobîndim noi succese la învățătură, să fim folositori patriei, să aducem bucurii iubitelor noastre conducători, părinților și educatorilor noștri.

Cu inimile pline de lumină, vom duce mai departe, spre noi victorii, mîndria de a fi pionieri în România socialistă, în glorioasa Epocă Nicolae Ceaușescu.

Tot înaintel

LA ȘCOALA CUTEZANTEI

REVOLUȚIONARE

Cele mai vii, mai fierbinți îndemnuri din care învățăm să devenim oameni ai timpului nostru, fii demni ai patriei, ne vin prin cuvântul celui mai drag prieten și îndrumător al tinerei generații, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Fiecare întâlnire cu secretarul general al partidului, fiecare cuvântare a sa constituie pentru noi, ca și pentru părinții și educatorii noștri, pentru întregul nostru popor, o inepuizabilă sursă de idei. De fiecare dată, cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu deschide în fața noastră orizonturi largi, face ca tot ce e mai bun în noi să se împlinească, să înflorească, să dea rod.

Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Constătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative cuprinde o bogăție de idei de neprețuită valoare pentru formarea noastră, a tinerei generații. Una din lecțiile cele mai fierbinți pe care le-am sorbit din cuvântul fierbinte al conducătorului partidului, al poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, rămîne cea despre spiritul revoluționar. Este fierbinte această lecție pentru că ideile ei vin spre noi din focul nestins al luptelor pentru eliberarea pămîntului patriei și a omului care de milenii făcea să rodească acest pămînt udîndu-l cu roua frunții sale, pentru eliberarea omului care dădea formă inteligentă metalului încins atunci cînd uzinele încă nu erau ale sale. Și mai este fierbinte lecția despre spiritul revoluționar pentru că ideile ei vin spre noi din vîpaia uzinelor pe care le-a ridicat chiar el: elanul revoluționar sădit de partid, cea mai de preț floare a revoluției socialiste. Și vine spre noi din arșița ogoarelor înfrățite, a ideilor înnoite, a școlilor în care noul se plămădește și ia chip de om.

Un astfel de om, plămădit numai din plămădă nouă, ești și tu, este fiecare purtător al cravatei roșii cu tricolor. Dealtfel chiar asta

și reprezintă cravata de pionier: este semnul distinctiv al celui mai tânăr revoluționar. Iar a cinsti cravata de pionier asta înseamnă: a te

purta întotdeauna cu tine și cu ceilalți așa cum ne învață tovarășul Nicolae Ceaușescu, adică în spirit revoluționar.

Spirit revoluționar

Înseamnă să iubești patria și partidul, să iubești țara în care te-ai născut și căreia îi aparții cu o dragoste filială, sinceră și înfocată; să cinstești prin simțămintele și prin faptele tale pe marii eroi ai trecutului istoric, pe toți luptătorii pentru orînduirea nouă și dreaptă a socialismului, masele eroilor anonimi care prin muncă eroică înalță patria pe culmi neatinse. Înseamnă să-ți afirmi sentimentele mai ales prin fapte. Înseamnă să înveți bine și să faci astfel ca toată clasa, școala întreagă să învețe mereu mai bine, să muncești astfel încît angajamentul pionieresc de muncă patriotică să fie îndeplinit și depășit. Înseamnă să militezi pentru economisirea energiei și a combustibilului, pentru reciclarea și refolosirea materialelor recuperabile, să participi cu elan la strîngerea roadelor cîmpului, să lupti pentru realizarea, indiferent de greutate, a tuturor obiectivelor pe care și le-au propus clasa și detașamentul tău, școala și unitatea ta de pionieri. Și mai înseamnă spiritul revoluționar să dai glas la fel de înfocat dragostei față de patrie, de partid și popor prin vers și cîntec, prin dans, prin creație științifică și recorduri sportive pe scenele „Cîntării României” și pe stadioanele „Dacia-dei”, cu sentimentul participării depline la viața întregii națiuni.

Spirit revoluționar

Înseamnă să cunoști marea pildă de viață și luptă revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu, să desprinzi din cunoașterea acestei pilde învăț-

turi capabile să mobilizeze tot ce e mai bun în tine, să te faci să semeni comunistilor și uteciștilor, cei mai devotați fii ai patriei, luptători temerari și neobosiți pentru fericirea ei. Și mai înseamnă să fii în toate, clipă de

pe deplin meritat un loc în Banca de Onoare a țării de mîine?

Spirit revoluționar

Înseamnă să socotești îndatoririle tale firești — cele de școlar, de pionier, de membru al familiei în care ai văzut lumina zilei — drept

clipă, un adevărat militant revoluționar, așa cum tovarășul Nicolae Ceaușescu o cere fiecărui comunist, fiecărui utecist și pionier.

Spirit revoluționar

Înseamnă autodepasire, nemulțumirea de azi față de înfăptuirile tale de ieri. Să ceri de la tine mai mult, mai bine, cît poți de bine — iată o trăsătură de frunte a revoluționarului. Întreabă-te în fiecare zi: am făcut oare tot ce depinde de mine ca să ocup cu cinste și

fundamentale pentru afirmarea ta ca om nou în formare. Să faci astfel încît, oricîte greutăți ai întîmpina, să fii un școlar de mîna întîi, un pionier dintre cei mai activi, un fiu exemplar.

Spirit revoluționar

Înseamnă curajul de a răspunde pentru faptele tale și nevoia ca ele să fie demne de un cetățean al patriei, de un cetățean al viitorului. Înseamnă alegerea clară a țelului, limpezimea ideilor, disciplină și ordine în gîndire și în

comportare atunci cînd nu te vede nimeni, ca și atunci cînd ești alături de colegi, de părinți, de profesori. Înseamnă a ține seama de regulile de bună purtare în societate, în școală, în familie, a te orienta în toate împrejurările după Codul etic al pionierului, a respecta legile țării.

Spirit revoluționar înseamnă să nu te mulțumești cu buchea cărții, să nu te limitezi la cele învățate în ora de școală, ci să fii mereu dornic de a cunoaște mai mult, de a-ți însuși mai repede cunoștințele despre lume și deprinderile de muncă prin care vei deveni un om adevărat și un om nou, pregătit pentru viață. Înseamnă a nu te mulțumi să repeți cunoștințele dobîndite, ci a căuta mereu ceea ce este nou și înaintat, ceea ce poate lărgi orizontul tău, ceea ce poate întări pregătirea ta. Aceasta presupune un efort continuu, un ochi mereu ațintit la semnalele noului, o ureche mereu proaspătă, gata mereu să surprindă sunetul înconfundabil al progresului.

Spirit revoluționar înseamnă să acționezi, ca pionier, ca școlar, ca tînăr cetățean al României socialiste, în strînsă frăție cu toți fiii patriei, indiferent de naționalitate, pentru îndeplinirea înaltelor țeluri puse în fața noastră de partid.

Țara de mîine va fi patria revoluționarilor care vor ști încă de pe băncile școlii, încă din anii pionieriei s-o slujească prin toate puterile sufletului lor și ale brațelor lor, cu credința că nimic nu este mai sînt decît patria, înflorirea și fericirea ei.

La 28 martie 1984 se vor împlini zece ani de cînd națiunea, ca un singur om, l-a ales, în persoana tovarășului Nicolae Ceaușescu, pe primul președinte al țării.

Această alegere constituie cea mai înaltă recunoaștere a meritelor istorice ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, ctitorul României moderne, conducătorul iubit și stimat al întregului popor pe calea edificării celei mai drepte și mai umane societăți. Investirea cu funcția supremă în stat a tovarășului Nicolae Ceaușescu este opțiunea unui popor harnic și mîndru, animat de idealurile generoase ale comunismului, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, într-o solidaritate de gîndire, de voință și de acțiune fără precedent.

La zece ani de la alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de președinte al României, țara noastră se găsește pe o treaptă superioară a dezvoltării sale multilaterale. Eforturile consecutive ale României, ale președintelui Nicolae Ceaușescu în favoarea păcii, a destinderii și dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru instaurarea unei noi ordini economice și politice mondiale se bucură de o recunoaștere unanimă. Teritoriu al muncii pașnice, creatoare, România Epocii Ceaușescu este mai mult ca oricînd un spațiu al demnității, al integrității morale, al unității de spirit și faptă, un spațiu al viitorului.

Într-o pădure de monumente

Aprilie a luat mugurii
din magazia fiecărui copac.
Datoria lui de a iubi l-a îndemnat
să îmbrace cu ei crengile.
Mîna i se făcea tot mai verde.
Și ca într-o ceartă de copii se au-
zea

Stejarul lui Ștefan vorbind
cu Gorunul lui Horea

și al lui Iancu.
Picurau boabe de sînge

în Fîntîna lui Tudor.

Frunzele copacilor se făceau
foi de laur

și deodată aprilie s-a trezit
într-o pădure de Monumente ale

Eroilor.

Iar Bradul lui Decebal sta sus pe
o colină

la Sarmizegetusa.

Se făcuse un fel de sabie înco-
voiată.

El, totdeauna verde, acum își nu-
măra

oastea puternică, pădurea neamu-
lui nostru,

care ajunsese teafără pînă azi,
în epoca de glorie a Bărbatu-
lui-Părinte,

EPOCĂ NICOLAE CEAUȘESCU.

SIMONA MARINELA GĂMAN
Cenaclul literar „Zburătorul”
Casa pionierilor și șoimilor patriei
Onești — Bacău

O floare

O floare vibrează în sufletul
meu -

E bucuria că trăiesc
în odaia de lîngă Soare.

O floare vibrează în sufletul
meu -

E frumusețea care mă aseamănă
cu o zîină.

O floare vibrează în sufletul
meu -

E dragostea de țară și de mamă.

RODICA GORINCU
Cenaclul literar „Neajlovul”
Morteni — Dimbovița

În anul școlar 1982—1983

5 576 000 de copii au fost
cuprinși în școli primare,
gimnaziale și licee.

Peste 900 000 de copii au
urmat învățămîntul preșco-
lar.

În cele 249 de case ale
pionierilor și șoimilor patriei
au funcționat 3 788 de
cercuri tehnico-aplicative,
științifice, cultural-artistice și
sportive, însumînd 585 000
de membri.

Între 1976 și 1982

11 946 noi săli de clasă au
fost puse la dispoziția voas-
tră.

150 000 mp de laboratoare
și săli de cursuri au sporit
înzestrarea învățămîntului în
aceeași perioadă.

Vacanța 1983

262 000 de școlari și-au
petrecut în acest an vacanța
în tabere de odihnă.

8 000 de pionieri au fost
oaspeții taberelor de creație
tehnic-aplicativă și artis-
tică, precum și ai taberelor
cu profil sportiv.

26 000 de copii s-au odih-
nit în colonii la munte și la
mare.

Aici

Aici stau cu visurile albe
Căutînd în cușmele ciobanilor
Eterna baladă a Mioriței,
Aici stau cu vîntul tomnatic
Și uneori dansez cu el
Printre frunzele vechi
ale trunchiurilor milenare.
Aici stau cu regele-soare
Și nu o dată m-am scufundat cu
el
Într-o pulbere de lumină, în abis,
Aici stau cu nemuritorii munți
Și aștept pînă cînd aceste
uriaeșe turme de cămile
Se întorc diminețile din vale, de la
adăpat.

Aici stau cu toți eroii țării,
De la Burebista în nemurire,
Cu toți românii plaiurilor calde.

Aici stau cu „Rapsodia Română”,
cu Enescu,
cu „Luceafărul” nemuritor al lui
Eminescu,
Cu sîngele veșnic cald al strămo-
șilor.

LUMINIȚA-IOANA VĂLEANU,
Cenaclul literar „Porți de cristal”,
Casa pionierilor și șoimilor patriei
Jibou — Sălaj

Din adîncea iubire

Cînd spun patrie
văd Coloana infinită a lui Brân-
cuși

sprijinind pe umerii ei
grinzile-albastre-ale cerului.
Cînd spun patrie
din arcadele Porții sărutului
un imn al iubirii
pornește spre inima oamenilor.

Cînd spun patrie
văd pe toți marii bărbați ai istoriei
conversînd în șoapte de taină
la Masa tăcerii.
Din adîncea iubire de patrie
sculptorul Brâncuși a ales
viața eternă a artei.

CIPRIAN STOICA,
Cenaclul literar „Petale de lumină”,
Școala generală, nr. 29, Galați

Cronica UNUI AN EROIC

15 septembrie 1982. Zi de sărbătoare pentru întregul popor, ai cărui fii au acces liber la toate treptele învățămîntului în condițiile celei mai depline egalități. Zi de adîncă trăire patriotică pentru tineretul școlar și universitar, pentru toți oamenii muncii din Capitală reușiți pe platforma Institutului politehnic, prilejuită de bucuria de a-l avea în mijlocul lor pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe tovarăsa Elena Ceaușescu, oaspeți dragi la tradiționala deschidere a anului de învățămînt.

Vorbind la marea adunare populară dedicată evenimentului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat generației tinere un îndemn însușitor: „**Învățați, învățați și iar învățați! Cercetați, cercetați, muncii! Legați strîns învățătura cu cercetarea, cu munca! Numai așa veți deveni buni patrioți, buni revoluționari, cetățeni de nădejde al României socialiste, apărători devotați ai independenței și suveranității sale! Numai așa veți putea să vă îndepliniți orice îndatorire față de patria noastră și să asigurați dezvoltarea în continuare și întărirea României, să asigurați permanența poporului român cît timp va exista viața pe planeta noastră!**”

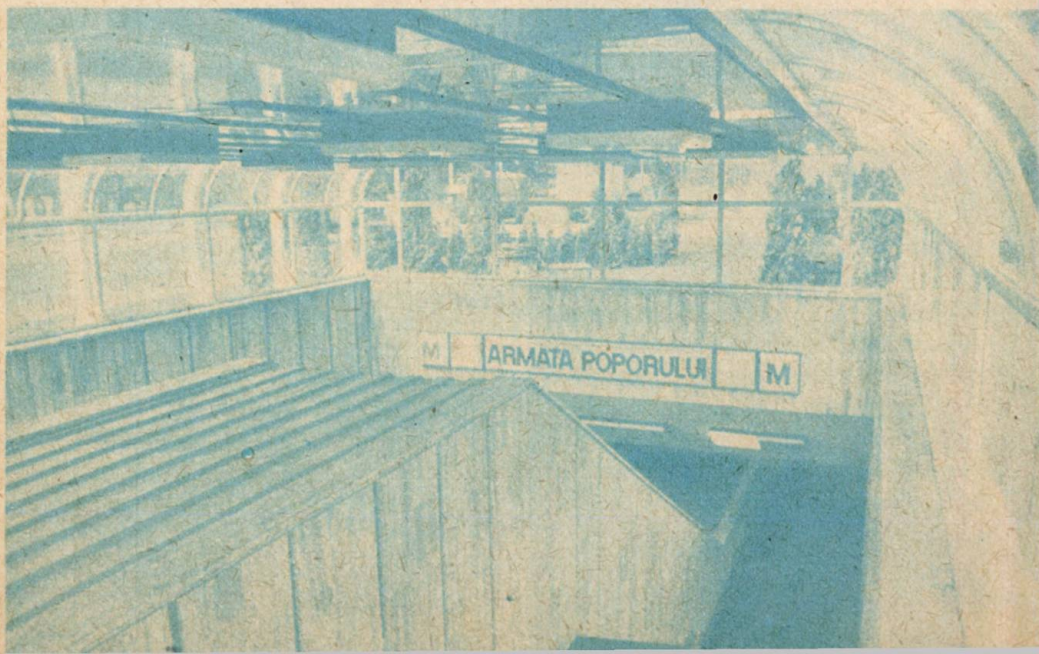
6 octombrie 1982. Tovarășul Nicolae Ceaușescu inaugurează cea de-a VIII-a ediție a Tîrgului Internațional București. Amplu tablou al forței creatoare a oamenilor muncii din țara noastră, TIB '82 ilus-

trează în chip elocvent înaltul nivel tehnic și competitivitatea produselor industriei socialiste, capacitatea României de a lua parte activă la schimbul mondial de valori.

12—14 octombrie 1982. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, efectuează o vizită oficială de prietenie în Republica Populară Bulgaria. Desfășurate într-o atmosferă de caldă prietenie, încredere, înțelegere și stimă reciprocă, întîlnirile și convorbirile dintre șefii de stat ai României și Bulgariei au deschis căi noi colaborării tradiționale dintre țările noastre.

24 octombrie 1982. Organizată în acest an la Constanța, Ziua recoltei a oferit locuitorilor de pe plaiurile Dobrogei prilejul de a-și exprima încă o dată dragostea profundă și recunoștința față de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, oaspete drag la sărbătoarea roadelor bogate.

25—27 octombrie 1982. Vizita de lucru efectuată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, în Iugoslavia reprezintă un eveniment politic de însemnătate deosebită în cronica relațiilor de prietenie româno-iugoslave. În cursul convorbirilor dintre șefii de stat ai celor două țări, președintele României a subliniat cu putere necesitatea ca Balcanii să devină o zonă a păcii, fără arme nucleare, fără baze militare străine.

21 noiembrie 1982. Într-un elan unanim, țara își alege deputații în consiliile populare, dându-le un mandat de înaltă răspundere: acela de a milita neobosit pentru bunăstarea și fericirea întregului popor, pentru înfăptuirea Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

21—28 noiembrie 1982. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu întreprind un nou itinerar al păcii în mai multe țări ale Asiei. Convorbirile purtate de președintele României cu șefii de stat din țările vizitate — Pakistan, Indonezia, Singapore, Malaezia, Kuweit — au ca obiectiv dezvoltarea bunelor raporturi politice, economico-științifice și a colaborării pe plan internațional dintre România și aceste țări.

8—9 decembrie 1982. În prag de an nou, reprezentanții cei mai autorizați ai națiunii dezbate proiectele Planului național unic de dezvoltare economico-socială a României în 1983, Planul de dezvoltare a agriculturii și industriei alimentare, Bugetul de stat pe 1983 și Programul privind înfăptuirea măsurilor de autoconducere și autoaprovizionare. Întrunite în aceste zile sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, Consiliul Național al Oamenilor Muncii și Consiliul Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste dezbate și aprobă documente de o importanță hotărâtoare pentru progresul României socialiste în 1983. Supuse Marii Adunări Naționale, ele sînt votate în unanimitate, căpătînd putere de lege.

16—18 decembrie 1982. Se desfășoară lucrările Conferinței Naționale a P.C.R. Prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Raportul cu privire la stadiul actual al edi-

ficării socialismului, la realizarea planului național unic de dezvoltare economico-socială, la programele speciale și la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului constituie baza dezbaterilor din cadrul conferinței. Plenul conferinței adoptă ca document programatic expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982. Sînt adoptate un număr de programe de activitate de o importanță hotărîtoare pentru mersul înainte al economiei naționale. Marele forum al comuniștilor români dă o puternică expresie unității de neclintit a întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general.

30 decembrie 1982. Aniversare glorioasă: Republica împlinește 35 de ani. Întîmpinată pretutindeni în țară prin muncă asiduă și manifestări sărbătorești, ziua de naștere a patriei socialiste prilejuiște un bilanț semnificativ al etapelor parcurse de România pe drumul eliberării sociale și naționale, al dezvoltării economice, prosperității și bunăstării. Adunarea festivă consacrată celei de-a 35-a aniversări a Republicii s-a desfășurat în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarăsei Elena Ceaușescu, a celorlalți conducători de partid și de stat.

Ca în fiecare iarnă, în ajun de An Nou, copii și tineri de pe toate meleagurile țării se reunesc în fața sediului C.C. al P.C.R. spre a ura, după datină, tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarăsei Elena Ceaușescu, celorlalți tovarăși din conducerea partidului și statului viață lungă, sănă-

Moment de bilanț la metroul bucureștean: primul tronson funcționează în întregime.

tate și putere de muncă spre binele întregului popor și înflorirea Republicii Socialiste România.

Luind cuvîntul, secretarul general al partidului a adresat întregului tineret din patria noastră îndemnuri pline de căldură și înțelepciune: „Să depuneți eforturi pentru a învăța, a învăța, a vă însuși, în cele mai bune condiții, minunatele cuceriri ale științei, ale cunoașterii umane! Să aveți permanent în fața voastră faptul că, fără cultură, fără știință, fără cunoașterea universului, nu veți putea să serviți patria așa cum trebuie; de aceea trebuie să învățați și iar să învățați! Să nu uitați nici un moment că voi trebuie să construiți comunismul — și comunismul înseamnă știință, cultură, libertate, independență, bunăstare și fericire!”.

31 decembrie 1982. Mesajul de Anul Nou adresat întregului nostru popor de președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă o înflăcărată chemare la muncă și luptă pentru progresul continuu al patriei, pentru pace.

7 ianuarie 1983. Din întreaga țară sosesc mii de mesaje de felicitare adresate tovarășei Elena Ceaușescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, la aniversarea zilei de naștere. Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. adresează tovarășei Elena Ceaușescu o scrisoare de felicitare.

26 ianuarie 1983. Poporul român își omagiază președintele cu prilejul împlinirii a 50 de ani de activitate revoluționară și al aniversării zilei de naștere. Mesajelor de felicitare sosite de pe toate meleagurile țării li se alătură Mesajul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului de Stat și Guvernului Republicii Socialiste România citit în cadrul adunării solemne desfășurate în ajunul sărbătorii la Sala Palatului Republicii. În cadrul adunării, tovarășului Nicolae Ceaușescu îi este conferită Medalia omagială instituită cu acest prilej. Luînd cuvîntul, tovarășul Nicolae Ceaușescu rostește o emoționantă cuvîntare.

4 februarie 1983. Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de activitate revoluționară și al aniversării zilei sale de naștere, tovarășul Nicolae Ceaușescu este omagiat de Academia „Simba” de la Roma.

16 februarie 1983. În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu are loc adunarea festivă consacrată împlinirii a 50 de ani de la eroicele lupte revoluționare din 1933 ale muncitorilor române.

17—19 februarie 1983. Se desfășoară lucrările Conferinței pe țară a președinților consiliilor populare, instituționalizată din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu.

20 februarie 1983. Tovarășul Nicolae Ceaușescu face o vizită de lucru la „Întreprinderea 23 August”, după care ia parte la adunarea generală a oamenilor muncii de la marea uzină bucureșteană.

23 februarie 1983. În semn de înalt omagiu adus inestimabilei contribuții la cauza

pacii, înțelegerii și colaborării în întreaga lume, la dezvoltarea cooperării fructuoase dintre oamenii de știință, tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarășei Elena Ceaușescu le este decernată Medalia Jubiliară a Uniunii Medicale Balcanice.

24—26 februarie 1983. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, efectuează o vizită de prietenie în Republica Populară Bulgaria.

23—24 martie 1983. În cuvîntarea rostită la Plenara C.C. al P.C.R. desfășurată în aceste zile, tovarășul Nicolae Ceaușescu ridică problema folosirii cu maximă eficiență a bazei tehnico-materiale, a forței de muncă, trasează sarcina îmbunătățirii sistemului de retribuire a muncii, pentru aplicarea și mai fermă a principiului socialist de repartitie în raport cu cantitatea și calitatea muncii depuse și stabilește trecerea încă în 1983 la o nouă majorare a retribuițiilor medii nominale.

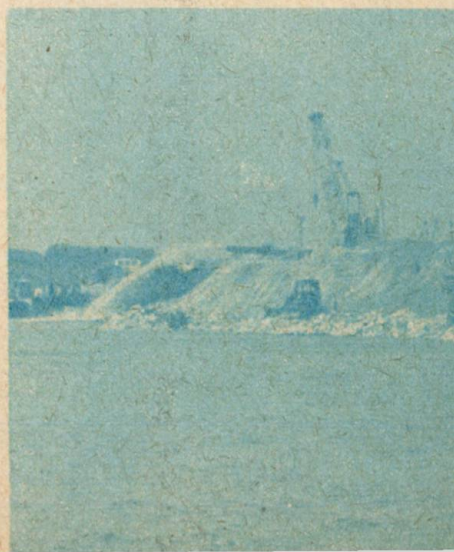
31 martie 1983. Tovarășul Nicolae Ceaușescu rostește o importantă cuvîntare la ședința comună a Consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană.

30 aprilie 1983. În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, în Capitală se desfășoară o mare Adunare populară consacrată sărbătoririi zilei de 1 Mai.

11 mai 1983. Reprezentanții Institutului de Relații Diplomatice din Bruxelles înmânează tovarășului Nicolae Ceaușescu Diploma de Onoare și Premiul Internațional al Relațiilor Diplomatice pe 1982 conferite președintelui României.

20—23 mai 1983. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, efectuează o vizită de stat în Turcia.

1 iunie 1983. Cu prilejul zilei de 1 Iunie, tovarășul Nicolae Ceaușescu adresează un emoționant Mesaj de pace tuturor copiilor patriei, întregului nostru tineret, tuturor copiilor lumii. Documentul dă glas dorinței de pace a României socialiste și cheamă pe toți cei care iubesc viața, copiii, lumea să militeze ferm pentru pace și colaborare.

pentru o lume a bunăstării și fericirii.

Desfășurată în aceeași zi, Adunarea copiilor din Capitală și din toate județele țării organizată în cinstea Zilei internaționale a copilului adresează tovarășului Nicolae Ceaușescu o scrisoare. În paginile ei sînt exprimate angajarea profundă a celor mai tineri cetățeni ai țării față de politica internă și externă a partidului, recunoștința pionierilor și șoimilor patriei pentru efortul continuu al președintelui României de a asigura țării noastre, planetei întregi pacea, bunul cel mai necesar pentru edificarea unui viitor fericit.

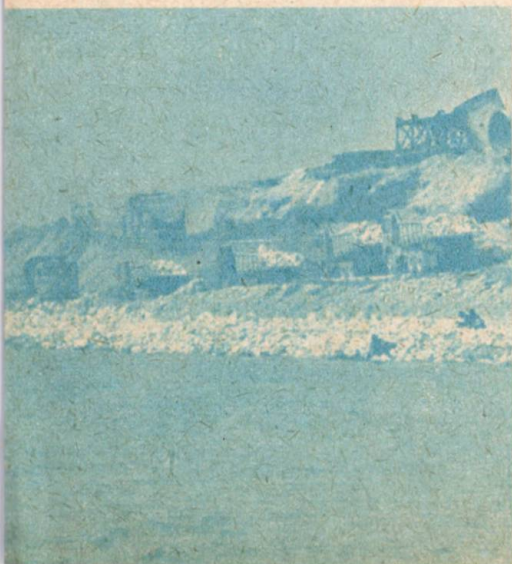
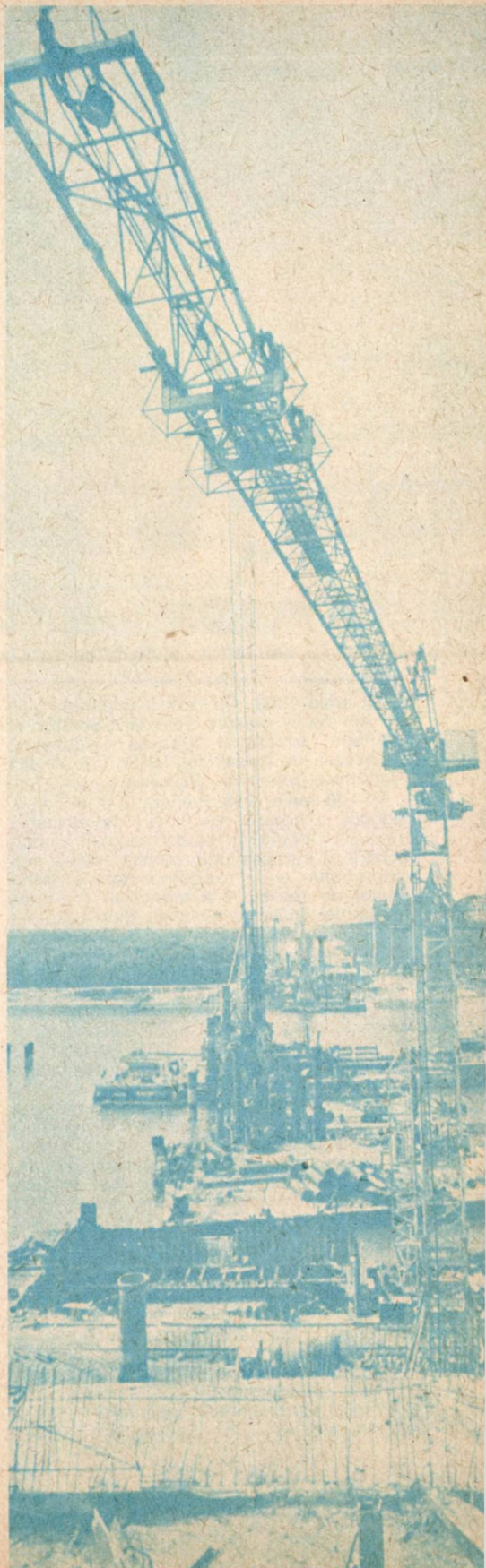
10 iunie 1983. Tovarășul Nicolae Ceaușescu ia parte la Plenara Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, unde rostește o importantă cuvîntare.

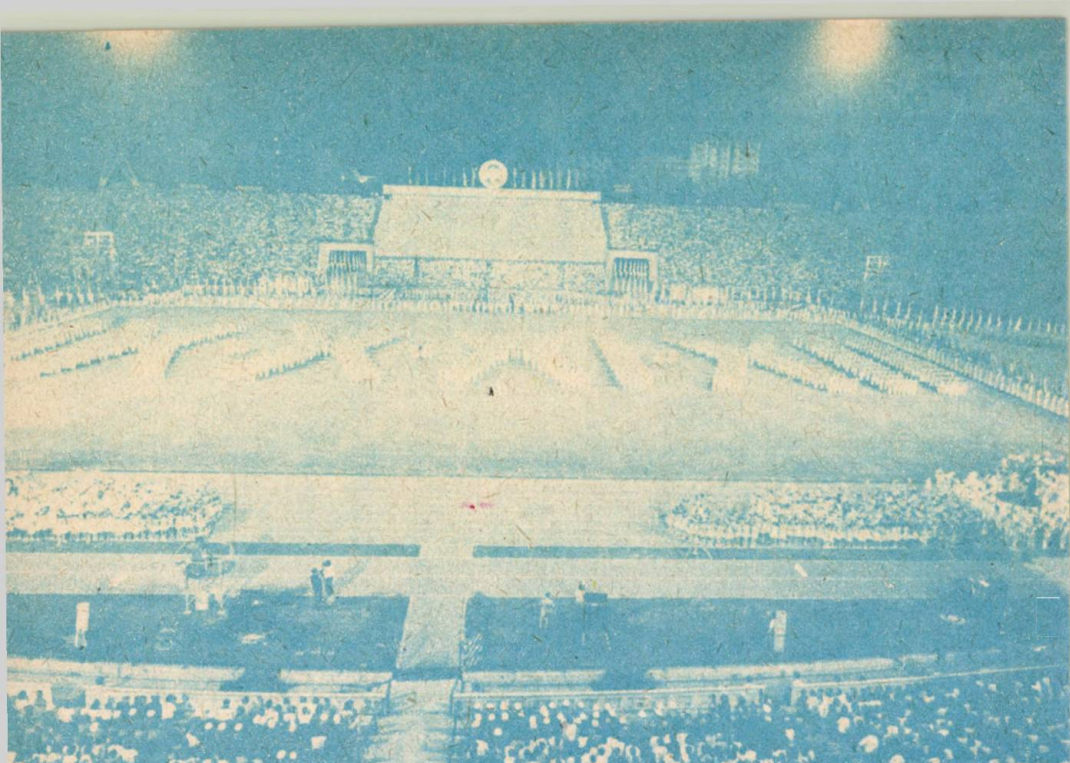
24 iunie 1983. Președintelui României i se înmîinează o înaltă distincție oferită de Comitetul pentru Unitate Națională pe întreaga Indie.

25 iunie 1983. În ajunul Zilei pionierilor, purtătorii cravatei roșii cu tricolor și șoimii patriei din Capitală prezintă la Monumentul Eroilor Patriei un emoționant spectacol-evocare intitulat „Ne este comunismul drum de glorie”. Manifestarea dă glas mîndriei și fericirii de a fi copil în România de azi. În numele pionierilor și șoimilor patriei din toate județele țării, cei prezenți adresează tovarășului Nicolae Ceaușescu o telegramă exprimînd respectul și recunoștința copiilor din țara noastră pentru înalta grijă a partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarăsei Elena Ceaușescu pentru viitorul lor senin și fără griji.

27—28 iunie 1983. Tovarășul Nicolae Ceaușescu pleacă la Moscova, unde participă la Întîlnirea conducătorilor de partid și de stat din unele țări socialiste europene.

Brîul de aur al Dobrogei: Canalul Dunăre-Marea Neagră, noul pod peste Dunăre și Centrala nucleară de la Cernavodă, în plină construcție.

Clipe de neuitat la festivitatea jubiliară a brigadierilor

29 iunie 1983. Cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români, tovarășul Nicolae Ceaușescu adresează un mesaj Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România.

29—30 iunie 1983. Plenara C.C. al P.C.R. adoptă o hotărâre cu privire la aplicarea fermă a principiilor autoconducerii muncitorești și autogestunii, perfecționarea mecanismului economico-financiar, a sistemului de retribuire a muncii și creșterea retribuției în acest cîcinal. Este dezbătut de asemenea Programul național pentru asigurarea unor producții sigure și stabile prin creșterea potențialului productiv al pămîntului, mai buna organizare și folosire în mod unitar a terenurilor agricole, a întregii suprafețe a țării, realizarea irigațiilor pe circa 55—60 la sută din suprafața arabilă, a lucrărilor de desecări și combatere a eroziunii solului.

La 30 iunie, sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, Plenara Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste dezbate aceleași documente. La 1 iulie, în cadrul Sesiunii Marii Adunări Naționale, ele capătă putere de lege.

12—23 iulie 1983. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, vizitează un număr de țări africane. Vizitele oficiale de prietenie întreprinse în Etiopia, Zimbabwe, Mozambic, Zambia și Somalia ilustrează încă o dată prețuirea și considerația de care se bucură pe continentul african, pe toate meridianele lumii tovarășul Nicolae Ceaușescu, militant neobosit pentru idealurile nobile ale păcii, înțelegerii și colaborării dintre națiuni.

2—3 august 1983. Din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu se desfășoară Conștiințuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative. În importanta cuvîntare a secretarului general al partidului sînt puse în evidență sarcini de primă însemnătate pentru formarea tinerei generații în spirit patriotic, revoluționar, menite să jaloneze întreaga activitate educațională din țara noastră.

19 august 1983. Au trecut 35 de ani de la constituirea primelor șantiere naționale ale tineretului. Veteranii șantierei naționale din zorii erei socialismului împreună cu mîile de reprezentanți la fel de glorioși ai noilor șantiere naționale sărbătoresc aniversarea printr-o impresionantă festivitate desfășurată pe stadionul „23 August” din Capitală. Prezenți la entuziasta manifestare, tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarăsei Elena Ceaușescu le-au fost acordate titlul și însemnele de „Brigadier de onoare”. Luînd cuvîntul, secretarul general al partidului a chemat întregul tineret să trăiască și să muncească în spirit revoluționar, comunist, asigurînd patriei un viitor fericit.

23 August 1983. Demonstrația sărbătorească a oamenilor muncii, de o amploare fără precedent, conferă celei de-a XXXIX-a aniversări a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 o semnificație deosebită. Prezenți în coloană, pionierii dau grai sentimentelor de caldă recunoștință și dragoste față de partid, față de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru lumina anilor în care cresc.

ANIVERSARE GLORIOASĂ

În anul 1984, poporul român sărbătorește unul dintre cele mai importante și glorioase evenimente din istoria sa: 40 de ani de la revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antilmperialistă din August 1944.

Actul de la 23 August 1944 se înscrie în lungul șir de lupte pe care le-a dat poporul român pentru independență și progres de-a lungul zbulumatului său trecut. Începînd cu strămoșii geto-daci - „cei mai drepți și cei mai viteji dintre tracii”, cum i-a numit „părintele istoriei”, Herodot, pentru că singuri ei, din marele neam al tracilor, au cutezat să se împotrivească puternicei armate persane -, continuînd cu vitejii din oștile voievozilor evului mediu, cu eroii războiului de independență din anii 1877-1878 și ai celui de întregire din anii 1916-1918, poporul nostru a apărât statornic neafirmarea vetrei străbune, a luptat pentru ca toți românii să trăiască uniți între frontierele aceluiași stat.

Această aspirație, veche de secole, și-a găsit împlinirea în anul 1918, prin desăvîrșirea unității statului național român, ale cărui baze se puseseră prin unirea Moldovei cu Muntenia în 1859. După 1918, apărarea independenței naționale și a integrității teritoriale a constituit obiectivul fundamental al politicii externe a României, care a militat, de asemenea, pentru stabilirea unui climat de pace, cooperare și securitate internațională.

Instaurarea regimului nazist (fascist) în Germania (30 ianuarie 1933) a creat o amenințare de moarte pentru pacea lumii, pentru independența națiunilor. România s-a numărat printre adversarii cei mai consecvenți și fermi ai politicii de expansiune și agresiune promovată de Germania lui Hitler.

Partidul Comunist Român are meritul istoric de a fi avertizat cel dintîi asupra primejdiei pe care fascismul o reprezenta pentru independența României. Printre acțiunile de răsunset organizate de partid se numără formarea în același an a Comitetului Național Antifascist din România, în care tovarășul Nicolae Ceaușescu reprezenta tineretul Capitalei, precum și luptele revoluționare din 1933 ale muncitorimii române. Marea manifestație de la 1 mai 1939, în a cărei organizare tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut un rol decisiv, a fost una dintre

23
AUGUST
1944

cele mai limpezi mărturii ale hotărîrii poporului nostru de a bara calea fascismului.

După instaurarea în România a regimului de dictatură militaro-fascistă, Partidul Comunist Român s-a adresat tuturor partidelor, grupărilor și personalităților politice din țară ostile fascismului pentru a se uni în cadrul Frontului Patriotic Antihitlerist, ale cărui obiective erau înlăturarea regimului de dictatură, alungarea trupelor hitleriste de pe teritoriul României, restabilirea independenței și suveranității naționale, alăturarea țării noastre Națiunilor Unite în lupta împotriva Germaniei hitleriste și eliberarea Transilvaniei de nord, răpită prin odiosul dictat de la Viena.

Comuniștii s-au aflat în primele rînduri ale rezistenței antifasciste din țara noastră. Ei au difuzat manifeste și presă ilegală, au organizat manifestații de protest și acte de sabotaj, au înfruntat cu eroism măsurile represive ale autorităților și plutoanele de execuție. În întreprinderi, la sate, în unități militare, în lagăre și închisori, comuniștii s-au dovedit continuatorii marilor luptători pentru libertate din galeria istoriei noastre naționale.

Pe măsura adîncirii crizei regimului antonescian, care, prin politica sa nefastă de alianță cu Germania hitleristă, amenința poporul român și țara cu o mare catastrofă, Partidul Comunist Român și-a intensificat acțiunile pentru unirea tuturor forțelor politice interesate în restabilirea independenței naționale și înlăturarea dictaturii într-o largă coaliție națională care să salveze națiunea română. La baza politicii Partidului Comunist Român de realizare a unității tuturor forțelor politice antifasciste s-a aflat ideea fundamentală că eliberarea țării de sub dominația fascistă trebuie să fie rezultatul luptei poporului însuși, dusă prin mijloacele și eforturile proprii. Ca urmare a străduințelor Partidului Comunist Român, închegarea unui larg front național antifascist a culminat prin constituirea, la mijlocul lunii aprilie 1944, a Frontului Unic Muncitoresc. Se realiza astfel cea mai largă coaliție de forțe politice din istoria României, care exprima unanimitatea de voință a poporului român în luptă pentru salvarea țării.

La 23 August 1944, în condițiile favorabile create de victoriile armatei sovietice, ale aliaților și ale mișcării de rezistență din Europa, s-a declanșat insurecția. În după-amiaza acelei zile, membrii guvernului antonescian au fost arestați, instituindu-se un gu-

vern democratic, iar armata română, într-o perfectă unitate de la soldat la general, a întors armele împotriva Germaniei hitleriste. Împreună cu formațiunile patriotice de luptă și alte formațiuni populare angajate spontan în luptă - reunind muncitori, țărani, funcționari etc. -, ele au zădărnicit încercările trupelor hitleriste de a ocupa Capitala și a restaura dictatura.

În luptele date în jurul Bucureștilor, pe Valea Prahovei și în alte părți ale țării, în fața unui adversar experimentat și îndrăjit, armata noastră și formațiunile patriotice de luptă au făcut dovada unui eroism exemplar.

Acțiunea României a avut o mare însemnătate politică și strategică. Ea a declanșat o adevărată reacție în lanț, contribuind la slăbirea sau prăbușirea regimurilor prohitleriste din Finlanda, Bulgaria, Ungaria și Croația. În același timp, prin deszăvorîrea „Porții Focșanilor” (linia puternic fortificată Focșani-Nămoloasa-Brăila), acțiunea României a deschis în dispozitivul german cel mai larg flanc cunoscut în istoria modernă a războaielor, prin care armata sovietică a putut înainta spre Europa de sud-est și cea centrală. În acest chip, durata războiului a fost scurtată cu 180-200 de zile. Au fost salvate astfel mii de vieți omenești, evitate mari distrugereri și răpit răgazul care ar fi permis lui Hitler să pună în fabricație un șir de arme noi, în măsură să prelungească rezistența Germaniei. Actul de la 23 August 1944 se numără printre cele mai însemnate evenimente ale celui de-al doilea război mondial.

Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 a deschis calea unor prefaceri fără precedent în istoria neamului nostru. Străbătînd etapele procesului revoluționar inaugurat de ea, poporul român s-a angajat cu toate forțele în construirea societății socialiste multilateral dezvoltate, în a cărei edificare a găsit, după Congresul al IX-lea al P.C.R. (1965), un conducător de excepțională înzestrare și energie în persoana tovarășului Nicolae Ceaușescu, care a asigurat, prin acțiunile sale de răsunet pe plan intern și internațional, un imens prestigiu României pe arena internațională.

La 40 de ani de la acest glorios episod al istoriei naționale, poporul român contemplă cu mîndrie drumul parcurs și privește cu încredere viitorul. În marea carte de istorie a neamului, 23 August 1944 a înscris o pagină de glorie, măreție și eroism.

Dr. FI. CONSTANTINIU

În țara păcii, spre comunism înaintăm

Al XI-lea

FORUM

NAȚIONAL AL PIONIERILOR

Pentru a unsprezecea oară, pionierii patriei și-au trimis delegații, cei mai stimați colegi, harnici, sîrguincioși și cu o comportare exemplară, pentru a-i reprezenta la unul dintre cele mai de seamă evenimente pionierești ale anului - Forumul Național.

Instituite din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, forumurile pionierești reprezintă o importantă formă de participare a purtătorilor cravatei roșii cu tricolor la analizarea și dezbaterea activității desfășurate de Organizația Pionierilor în spiritul hotărîrilor Congresului al XII-lea și Conferinței Naționale ale partidului, în scopul educării comuniste, patriotice și revoluționare a tinerii generații, precum și pentru stabilirea direcțiilor muncii viitoare.

În anul 1983, ca loc de desfășurare al acestui important eveniment pionieresc a fost ales Iașul, străveche vatră de istorie și puternic centru al industriei noastre socialiste.

Forumul s-a desfășurat sub genericul „În țara păcii, spre comunism înaintăm”, în atmosfera de înaltă însuflețire și mîndrie patriotică a aniversării celor 18 ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului. Lucrările forumului au fost puternic marcate de vibrantul Mesaj de pace adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu tuturor copiilor patriei; întregului nostru tineret, tuturor copiilor lumii cu prilejul zilei de 1 Iunie.

Bogatul program al forumului a oferit pionierilor-delegați posibilitatea de a analiza activitatea desfășurată de-a lungul unui an de cei aproape 2 700 000 de membri ai Organizației Pionierilor în domeniul învățaturii și muncii, al educației patriotice, revoluționare, al muncii politico-organizatorice și al vieții de organizație. Toți cei prezenți la Forumul Național au acordat o deosebită atenție educației revoluționare, patriotice a pionierilor, formării unor puternice sentimente de dragoste față de patria socialistă, față de glorioul nostru partid, față de popor. Printr-un larg schimb de idei, ei au prezentat cele mai valoroase inițiative și realizări și au făcut numeroase propuneri pentru ridicarea întregii activități pionierești la noi cote ale calității.

Întîlnirile cu muncitori, cu făuritori de bunuri materiale, activiști de partid, oameni de cultură și artă, vizitele în întreprinderi industriale și agricole le-au oferit prilejul, o dată mai mult, de a cu-

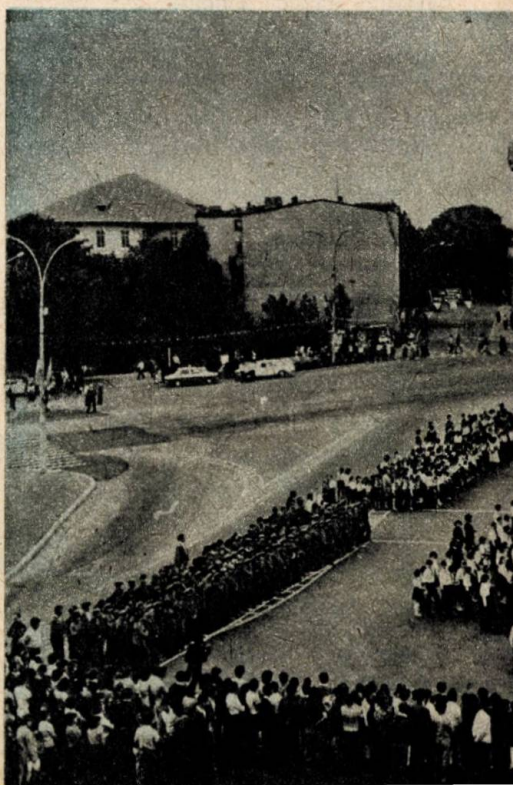

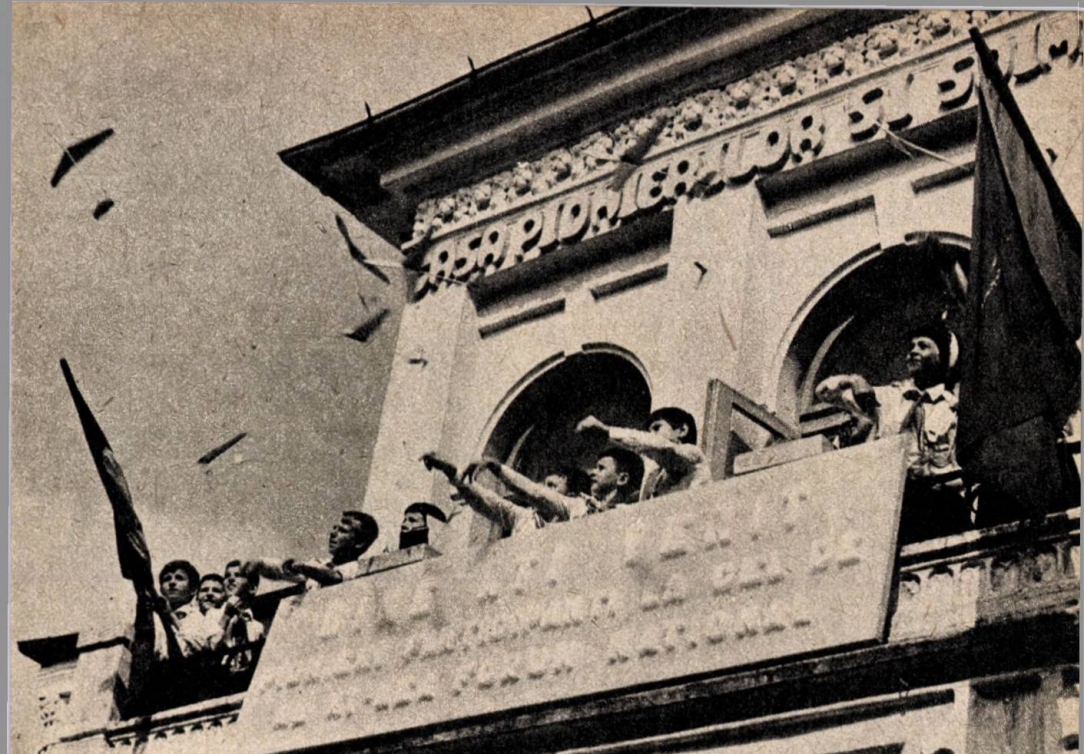

noaște marile realizări ale socialismului din patria noastră, de a acorda cea mai înaltă cinstire muncii, de a se pregăti cu temeinicie ca tineri revoluționari. Pentru participanți, ca și pentru toți copiii țării, Forumul Național a reprezentat încă un prilej de a-și manifesta dragostea și recunoștința profundă față de prietenul și îndrumătorul cel mai apropiat al tinereii

generații, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, față de tovarăsa Elena Ceaușescu, pentru părinteasca grijă cu care le ocrotesc copilăria, pentru condițiile minunate de învățatură, muncă și educație de care se bucură la noi toți copiii țării.

Cel de-al XI-lea Forum Național de la Iași a fost un forum al muncii, al schim-

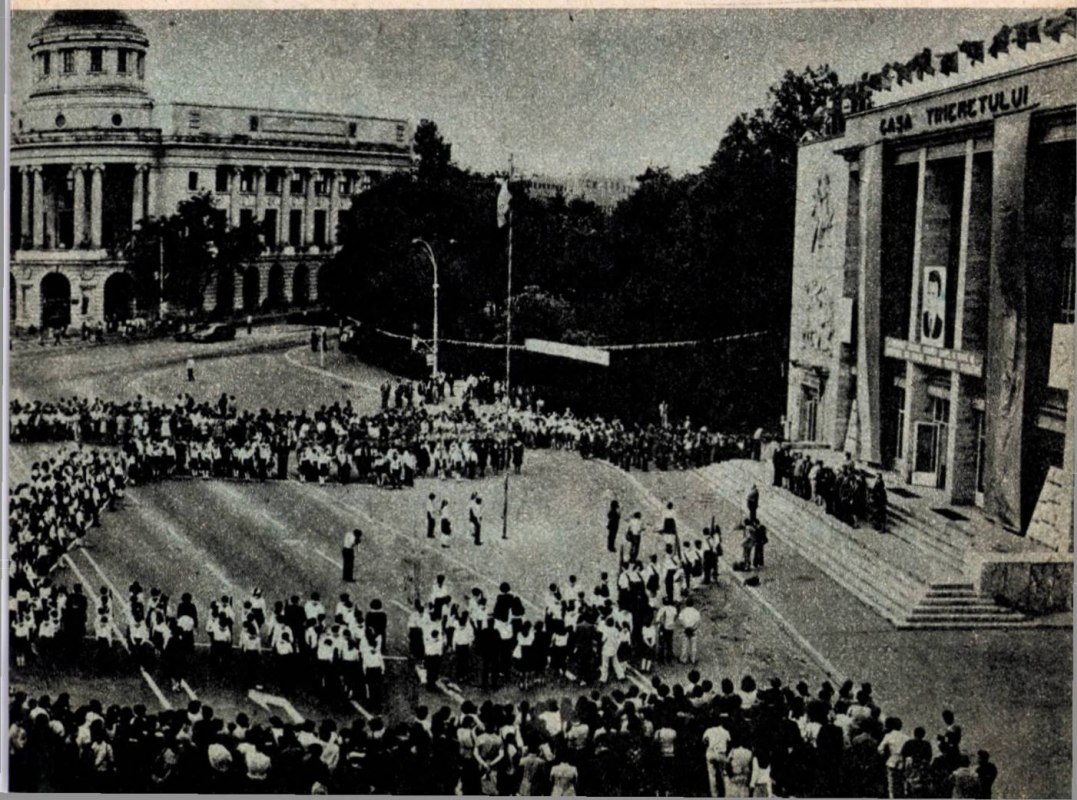

bului fertil de idei, al prieteniei, un forum al copilăriei fericite.

Desfășurat într-o intensă atmosferă de lucru, de responsabilitate, Forumul Național a demonstrat încă o dată hotărârea pionierilor de a generaliza experiența pozitivă, de a-și perfecționa munca în toate domeniile. În frunte cu aleșii lor și împreună cu toți prietenii,

colégii, tovarășii de copilărie, ei s-au angajat ca în anul școlar 1983/1984 roadele învățurii să fie și mai bogate, munca să înfrumusețeze sufletele tuturor și, prin faptele de zi cu zi, fiecare să cinstească titlul de pionier, să activeze neobosit pentru a-și forma nobilele trăsături care îl definesc pe tânărul revoluționar al zilelor noastre.

SUB SEMNUL DRAGOSTEI DE ȚARĂ

TOT ÎNAINTE !

Ca în fiecare an, odată cu primele semne de revenire a primăverii pe meleagurile țării noastre, purtătorii cravatei roșii cu tricolor au pornit în tradiționala acțiune de educație patriotică „Tot înainte”.

Dedicată anul acesta aniversării a două mari evenimente cu adânci rezonanțe în istoria patriei – 8 Mai, ziua făuririi Partidului Comunist Român, și 23 August, aniversarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din România –, acțiunea „Tot înainte” a declarat o puternică angajare patriotică, revoluționară a tuturor pionierilor țării.

Obiectivele propuse în Ordinele de acțiune, reunite sub cele patru generice – „Sîntem urmașii unui popor eroic”, „Pionieri, în anii de lumină”,

„Ștafeta generațiilor”, „Cinstim patria, partidul și poporul” – au dat prilej tuturor pionierilor să acționeze în spiritul dragostei neîfărmurite față de patrie și partid, față de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, toți participanții la acțiune înscrind în catalogul faptelor de fiecare zi o comportare demnă de membri ai unei organizații revoluționare.

Cunoașterea trecutului glorios, a tradițiilor de luptă ale clasei muncitoare, sub conducerea partidului comunist, ca și a importantelor realizări ale prezentului a constituit un obiectiv de seamă în activitatea tinerilor fii ai patriei, care au organizat vizite, excursii, dezbateri, evocări avînd ca obiect cultivarea mîndriei de a crește pe acest pămînt fără seamăn.

În constelația de manifestări pionierești desfășurate în cele trei etape – etapa de masă, pe localitate și județeană – s-au înmănușat și frumoase victorii școlare, Banca de Onoare cuprinzînd detașamente întregi de copii frunțași la învățătură și

în comportare. Însuflețitoarea „Ștafeta generațiilor” a înscris fapte deosebite de hărnicie și bună gospodărire, prin care purtătorii cravatei roșii cu tricolor au contribuit la înfrumusețarea meleagurilor natale, la sporirea avuției naționale. Noi păduri, noi livezi, terenuri sportive, săli de clasă și sate de vacanță au fost și în acest an școlar înscrise pe harta hărniciei pionierești.

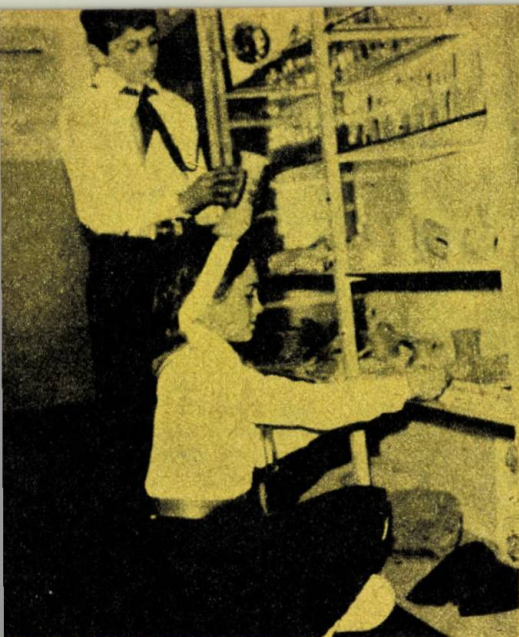
În toate județele, de la nivelul unităților și pînă la faza republicană, pionierii au organizat, sub semnul Festivalului național „Cîntarea României”, impresionante spectacole dedicate patriei, partidului și poporului, străduindu-se să dea glas, prin creații literare și de artă plastică, sentimentelor de dragoste și recunoștință pentru tot ceea ce partidul, societatea socialistă oferă copiilor patriei.

„Tot înainte” s-a dovedit încă o dată o acțiune amplă, de largă educație patriotică, revoluționară a Organizației Pionierilor, cu adînci rezonanțe în inimile tuturor purtătorilor cravatei roșii cu tricolor.

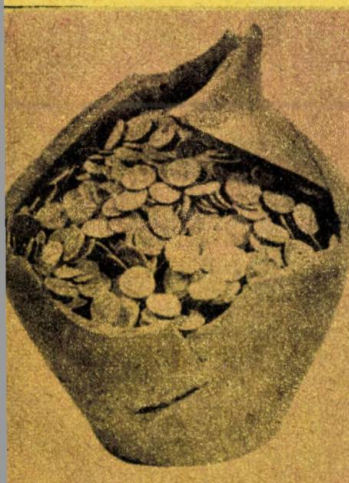

Calendarul pionieresc al acestui an înscrie în filele sale desfășurarea unei noi acțiuni pionierești de educație patriotică: „Patrie română — țară de eroi”. Organizată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației

Socialiste, această amplă acțiune-concurs dă glas dorinței fierbinți a milioane de copii ai țării de a urma cu însuflețire îndemnul celui mai iubit fiu al poporului, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a cunoaște și cinsti trecutul, munca și lupta înaintașilor noștri, de a-i omagia cu fiecare prilej pe cei care au luptat pentru înfăptuirea idealurilor de libertate și progres, pentru propășirea patriei noastre. Deschisă tuturor pionierilor și școlarilor, detașamentele și unitățile de pionieri din toate școlile, acțiunea-concurs „Patrie română — țară de eroi” a atras participarea entuziastă a copiilor, care au avut largi posibilități de manifestare și cultivare a pasiunii pentru cunoașterea temeinică, de la o vîrstă foarte timpurie, a istoriei patriei. Cercurile de istorie, de cercetări arheologice, de muzeografi, de dezbateri politico-ideologice, cercurile literare, precum și echipele din cadrul Expedițiilor „Cutezători” au adus, în cadrul acestei însuflețitoare acțiuni pionierești, noi și substanțiale contribuții la cunoașterea mărturiilor materiale ale istoriei naționale, la realizarea unor colecții istorice școlare și colțuri documentare interesante, la crearea de noi muzee școlare și îmbogățirea celor existente,

la elaborarea de monografii locale, la realizarea unor noi și notabile descoperiri arheologice. Un larg ecou patriotic au avut acțiunile de îngrijire și întreținere a monumentelor istorice, inițierea unor expediții pionierești pe itinerare evocatoare, prilejuind rememorarea unor momente eroice, cunoașterea vestigiilor ce grăiesc despre istoria multimilenară a poporului nostru, ca și a priveliștilor luminoase oferite de prezentul socialist. Concursurile gen „Cine știe ciștigă”, organizate la nivelul tuturor detașamentelor, unităților și localităților cu teme dedicate istoriei patriei, au stîrnit cel mai viu interes. La capătul unui an școlar, aceste activități pionierești s-au materializat și în nenumărate gazete, fotomontaje, panouri ilustrative din fiecare școală, în frumoase și grăitoare albume-jurnal. Remarcabili participanți la acțiunea „Patrie română — țară de

eroi" s-au dovedit pionierii de la Liceul pedagogic Ploiești, de la Școala generală nr. 3, Sighetul Marmăției, pionierii din Cotorca, județul Buzău, de la Școala generală nr. 1, Buftea, cei de la Liceul „Frații Buzești” din Craiova, pionierii de la Școala generală nr. 5, Tîrgoviște, tinerii arheologi din Mizil și Iași, expediționarii de la cercul de desen „Ion Diaconescu”, Școala generală nr. 5, Onești, și mulți alții. În imagini vă prezentăm pe cîțiva dintre istoricii cu cravată de pionier din Măgura, județul Bacău, care au contribuit la efectuarea unor valo-

roase descoperiri arheologice în zona comunei lor.

Însușindu-și cît mai temeinic istoria patriei, a plaiurilor natale în cadrul acțiunii-concurs „Patrie română — țară de eroi”, pionierii au înțeles mai deplin ce înseamnă a fi patriot, a fi revoluționar, a trăi plenar sentimentul dragostei de țară și a cinsti prin fapte lupta înaintașilor noștri, munca eroică a oamenilor-pildă din zilele noastre, comuniștii, de la care învață cutezanța revoluționară.

M. MICU

FESTIVALUL CÎNTECULUI PATRIOTIC ȘI DANSULUI PIONIERESC

„Omagiu patriei și partidului”

Între acțiunile ce îmbogățesc an de an cronica pionieriei și care intră în tradiția amplelor manifestări prin care copiii dau expresie fierbinte sentimentelor de dragoste și recunoștință față de patrie, partid și popor, față de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, față de tovarăsa Elena

Ceaușescu, pentru condițiile minunate în care tinăra generație învață, crește și se pregătește pentru viitor, se înscrie și Festivalul cîntecului patriotic și dansului pionieresc „Omagiu patriei și partidului”.

El se desfășoară vara, în ambianța exuberantă a orașelului vacanțelor de la Năvodari, unde, după în-

cheierea unui an de învățatură, de bogate activități pionierești, mii și mii de copii din întreaga țară vin să petreacă împreună zile de neuitat.

Vara lui 1983 a reunit în cea de-a II-a ediție a festi-

valului circa 600 de copii, membri ai unora dintre cele mai bune formații artistice din țară, laureate la cea de-a IV-a ediție a Festivalului național „Cintarea României”.

Ei au dat o neasemuită strălucire frumoaselor seri de iulie când, pe scena noului teatru de vară, au cântat, au dansat, au recitat în aplauzele entuziaste ale celor peste 2 500 de copii spectatori, care i-au însoțit seară de seară.

Această manifestare artistică, având un profund caracter patriotic și educativ, oferă pionierilor posibilitatea de a-și pune în valoare resursele artistice și în același timp de a se cunoaște și împrieteni prin cîntec.

Așa s-au împrietinit pionierii din cunoscutul ansamblu de balet „Primăvara” de la Casa centrală a pionierilor și șoimilor patriei cu cele de la Liceul de coregrafie din Cluj-Na-

poca, membrii Corului de cameră al Școlii generale nr. 4 din Roșiorii de Vede cu cei de la Școala generală nr. 6 din Botoșani și mulți alții.

Pregătite cu grijă și fantezie, fiecare dintre aparițiile pe scena festivalului ne-a demonstrat încă o dată că, deși atât de tineri, pionierii artiști pot da cea mai convingătoare expresie bucuriilor copilăriei ferice.

E. ROȘCA

Festivalul internațional „COPIII LUMII DORESC PACEA”

La capătul a zeci de mii de kilometri străbătuți cu trenul sau avionul pentru a veni în România, copii din îndepărtate continente — Asia, Africa, America Centrală —, ca și din Europa s-au aflat și în acest an împreună în Orașul Soarelui, la Năvodari. Din țara celor o mie de lacuri, Finlanda; din țara piramidelor, Egipt; din perla Antilelor Mari, Cuba; din țara trandafirilor, Bulgaria; din deșertul Saharei, din Algeria, din îndepărtata Angolă și din încă paisprezece țări de pe Terra, mesajul de pace, prietenie și solidaritate a fost adus de un stol de copii minunați cum numai copiii știu să fie: cu sufletul pur, cu gîndul curat.

Dorința lor de a-i cunoaște pe copiii români, care îi așteaptă în fiecare an pe malul înșorit al Mării Negre, țara lor atît de ospitalieră își are explicația în prestigiul de care România se bucură în lumea întreagă ca țară a păcii, ca țară a muncii.

Într-un climat de voioșie, de sărbătoare, fiecare delegație de copii s-a străduit să aducă pe scena teatrului de vară frumusețea cîntecului și a dansului din patria sa, strălucirea costumelor populare și distincția uniformelor lor pionierești. După fiecare reprezentație, ropotele de aplauze se revărsau în cascade. Rostite într-o limbă străină, necunoscută, cuvintele

pot fi înțelese deplin dacă ele înțeamnă la pace, prietenie, înțelegere între oameni! Copiii știu să rostescă aceste cuvinte cu multă convingere. Unii dintre ei au trăit coșmarul războiului. Altor le-au povestit părinții despre dezastrele acestuia. Și unii, și alții doresc fierbinte pacea.

*„De-aici, din plaiul doinei românești,
Cîntînd un imn de muncă și-nfrățire,
Cuvîntul nostru își avîntă zborul
Chemînd spre pace-ntreaga omenire!”*

Sînt versuri învățate și rostite de mulți copii în timpul celor trei săptămîni de tabără. Dealtfel, întîlnirile zilnice, spontane sau organizate de copiii diferitelor delegații, ca și serile dedicate țărilor participante au permis fiecareia să-și prezinte meleagurile natale, activitatea desfășurată în organizațiile de copii. Micile cadouri, schimbul de adrese, fotografiile realizate împreună vor constitui amintiri de neuitat.

Pace, prietenie, solidaritate internațională. Aceste cuvinte cu sens atît de adînc, atît de vital au vibrat pe buzele tuturor de-a lungul frumoaselor zile petrecute la Năvodari, dînd glas bucuriei de a fi copil.

E. MĂNESCU

ISTORIA

NE DETERMINĂ SĂ FIM NOI ÎNȘINE

de acad. prof. Ștefan PASCU

Cel mai grăitor atestat cu privire la gradul de civilizație și cultură al unui popor este interesul său față de istorie. Explicația e simplă: istoria joacă un rol deosebit în formarea omului de cultură, în lărgirea orizontului său de cunoaștere.

Studiul istoriei reprezintă temeiul educației în spirit patriotic a tuturor generațiilor, și mai cu seamă a tineretului. Evocarea eforturilor, a sacrificiilor și jertfelor care înobilează trecutul nostru are o valoare formativă remarcabilă și reprezintă un factor de seamă în înțelegerea legilor de dezvoltare a societății, în cunoașterea primelor elemente ale concepției înaintate a materialismului istoric. Înțelegerea trecutului este cea mai solidă bază pentru edificarea lumii noi, a societății noi pe pământul patriei.

Cunoașterea tradiției, a faptelor marilor oameni pe care poporul român i-a dat în toate timpurile, a valorilor materiale și spirituale ajunse pînă la noi ne ajută să înțelegem mai bine cine sîntem și cum putem fi noi înșine.

CĂUTĂTORII DE COMORI

Din timpuri imemorabile, socotite în sute de mii de ani, oamenii s-au străduit să-și asigure cele trebuitoare vieții prin muncă fizică și prin creații ale inteligenței. Ei și-au făurit, în acest scop, unelte pentru lucru, arme pentru a se apăra de animale sau de cei ce rîvneau la roadele muncii lor, podoabe pentru satisfacerea dorinței de frumos. Și-au confecționat vase de pămînt pentru nevoile de fiecare zi. Și-au clădit case, care, adunîndu-se mai multe la un loc, au format sate și orașe. Și-au construit cetăți de apărare împotriva vrăjmașilor. Au creat

opere de artă din marmura sau bronz — statui, coloane, capiteli —, cu care și-au împodobit așezămintele publice, piețele, locuințele. Cînd au început să-și îngroape morții în cimitire, le-au pus în morminte unelte, arme, podoabe, vase.

Cu trecerea vremii, din cauza năvălirilor și a altor nenorociri, așezările s-au distrus în întregime sau în mare parte, iar ce a mai rămas din ele a fost acoperit de pămînt. Unelte, armele, vasele, podoabele, operele de artă au ajuns și ele sub pămînt, odată cu așezările, iar podoabele și alte obiecte de mare valoare, datorită metalului prețios din care erau confecționate și măiestriei cu care erau cizelate, au

foșt îngropate anume de proprietari lor în clipe de primejdie, cu gândul de a le dezgropa după liniștirea vremurilor. Pământul, generos, le-a ocrotit mii și mii de ani, păstrându-le pentru noi, ca mărturie că viața înaintașilor nu s-a irosit în zadar. Aceste rămășițe au o inestimabilă valoare pentru studierea traiului, a căutărilor și strădaniilor, a muncii și creației oamenilor din secolele trecute. Fără aceste dovezi materiale nu s-ar cunoaște nimic despre trecut sau s-ar cunoaște foarte puțin, atât de puțin încât n-ar fi posibilă reconstituirea nici măcar în linii foarte generale a societății omenеști din vremurile de demult.

RĂSPUNS LA DOUĂ ÎNTREBĂRI

Un tînăr de vîrstă cutezătorilor m-a întreat cum am îndrăgit istoria și ce m-a determinat să aleg profesiunea de istoric.

Mai întii a fost curiozitatea. Încă de pe cînd eram elev la școala primară, doream să știu cum au trăit odinioară oamenii din satul nostru, din satele dimprejur, apoi alții, de pe întreg cuprinsul țării, ca și din alte țări. Lecturile cu eroii și legendele din antichitate mi-au sporit interesul pentru știința istoriei. Iar cînd am făcut cunoștință cu eroii poporului român, atracția spre istorie a fost definitivă. Voi am să cunosc mereu mai multe din viața poporului român și a naționalităților conlocuitoare: căutările și zbuciumurile, eforturile și luptele pentru o viață mai bună, mai fericită, creațiile lor care au îmbogățit patrimoniul civilizației universale. Pe măsură ce făceam cunoștință cu ele mă cuprindea do-

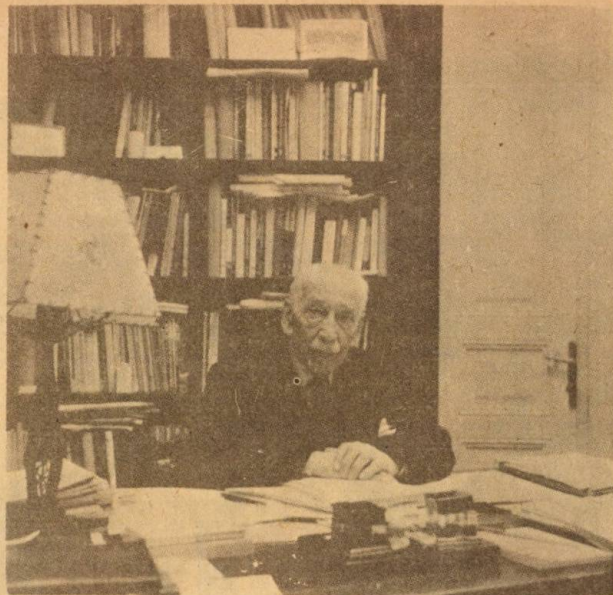
rința de a le cunoaște nu numai din spusele și scrierile altora, ci prin propria mea căutare și cercetare. Și astfel m-am dedicat istoriei.

Un alt pionier mi-a cerut să vorbesc despre cele mai mari satisfacții pe care le-am avut în cariera mea de cercetător al istoriei.

Satisfacțiile din timpul studiilor liceale: aceea de a ști mai mult decît alți colegi, de a fi ales în fruntea cercurilor de istorie ale elevilor, de a fi așezat în banca întii la inspecții. Apoi, ca student al Facultății de litere și filozofie, secția istorie-geografie, de a fi printre cei dintii la seminarii, la examene și, ca urmare, de a fi numit bibliotecar al Institutului de istorie națională din Cluj-Napoca încă din anul al treilea de studenție. Primele articole publicate în revistele științifice, cercetările în arhivele din Italia, în calitate de membru al Academiei Românei de la Roma, ca bursier al universității clujene, au fost fără îndoială alte mari bucurii. Licența, doctoratul, luate cu calificative maxime, au întregit gama satisfacțiilor. Apoi cărțile scrise de mine, premiile Academiei Române, ale Academiei R.S. România și ale Ministerului învățămîntului etc. etc. Și încununarea acestora: alegerea mea ca membru al Academiei R.S. România, al Academiei de științe sociale și politice, al unor academii, institute și comisii internaționale. Ele au fost urmarea unei munci neobosite, nu lipsită de sacrificii, dar plină de satisfacții în profesiune, susținută de pasiunea pentru istorie, de dragostea sinceră față de țară și popor, față de trecutul glorios, prezentul eroic și viitorul plin de lumină.

UNUL DIN MARII EDUCA- TORI AI GÎNDIRII

MATEMATICA

Cel care va scrie Istoria dezvoltării științelor matematice în veacul nostru nu va putea omite aportul școlii matematice românești, iar în cadrul ei contribuția de valoare universală a acad. Octav Onicescu. Cunoscut pretutindeni, lucrările savantului român au revoluționat zone întregi ale matematicii, impunând cotituri hotărâtoare pentru dezvoltarea lor ulterioară. Contribuțiile sale, produse de-a lungul a șase decenii de activitate științifică, se înscriu într-o arle vastă, ce merge de la mecanică, geometrie, topologie, algebră, analiză matematică, teoria probabilităților la logică matematică și statistică matematică.

Dacă am încerca să definim o notă personală prin care ilustrul matematician s-a distanțat de foarte mulți dintre înaintașii săi, aceasta o constituie faptul că Octav Onicescu a văzut totdeauna în matematică nu o activitate abstractă, o gratuită gimnastică a minții, ci „o formă de continuă cercetare a naturii”. „Eu însumi — scria Octav Onicescu — mă privesc ca pe un cercetător de fapte: umane, sociale sau economice, de fenomene naturale, cu mijloace matematice, de preferință probabilistice sau mecanice”.

Marile sale descoperiri științifice, subliniază specialiștii, au importante puncte de legătură cu științele naturii, economia, urbanistica, medicina, lingvistica, teoria învățării, folclorul și chiar studiul poeziei.

O lucrare capitală a matematicianului român este crearea mecanicii invariante, o cale originală de a se ajunge pornind de la natură și datele ei la „o descriere mai profundă și mai adecvată a realității” prin extinderea valabilității mecanicii newtoniene asupra unor orizonturi pe care până acum doar mecanica relativistă putea să le studieze. Meritul acestei înnoiri a mecanicii constă în primul rând în desființarea prăpastiei care marca în cunoaștere granița

dintre micro și macrocosmos.

Om de știință modern, legat prin mii de fire de veacul său, acad. Octav Onicescu a fost preocupat de locul științei, al tehnicii în societatea contemporană, de relația lor cu factorul uman. „Tehnica industrială devine pe zi ce trece mai importantă ca instrument al vieții umane de pretutindeni. Dar și mai importantă este constatarea că știința care generează această tehnică a devenit ea, și nu tehnica, o componentă esențială a gândirii omului de azi”. Sau și mai limpede: „Tehnica este un auxiliar necesar al vieții și al gândirii. Ea poate și trebuie a fi stăpinită și dirijată potrivit intereselor acestei vieți și ale societății în care se dezvoltă”.

Acad. Octav Onicescu a fost un bun prieten al tineretului. Profesor sub îndrumarea căruia s-au format numeroase generații de slujitori ai matematicii, savantul român a găsit răgazul să se întâlnească, sub auspiciile revistei „Cutezători”, cu cei mai tineri matematicieni: pionierii. Vădind o adâncă înțelegere a sufletului copiilor, profesorul a descris cu o rară plasticitate vastul teritoriu al împărăției cifrelor, arătând totodată câtă matematică stă la baza celor mai diverse activități umane, de la construcția piramidelor la doborârea unui record sportiv. Cel prezent și înregistrat plini de recunoștință sfaturile profesorului privind studiul matematicii la vîrsta cutezătoriilor. Răspunzînd unei întrebări, academicianul a subliniat: „Să nu uităm că matematica este unul din marii educatori posibili ai gândirii noastre. Ea te învață să anticipezi o situație de viață și, întocmai ca într-o problemă, să îți seama de toți factorii, să-i analizezi, să-i compari, astfel încît să poți lua cea mai bună decizie”.

Opera matematică a acad. Octav Onicescu va rămîne în istoria științei românești și mondiale.

TRĂIEȘTI ÎN SECOLUL XX

CE ȘTII DESPRE EL?

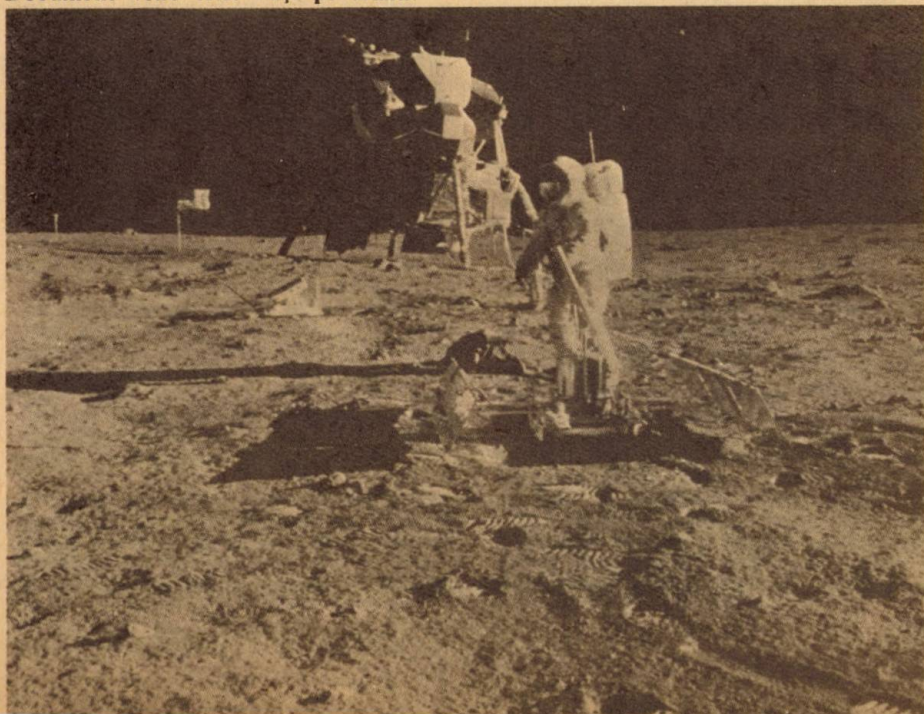
La începutul secolului în care trăim lumea era preocupată - ca și azi - de drumul spre astre. Cu mijloace clasice încă (tocul și hîrtia de scris), poetul italian Tomasso Marinetti dedica acestei aspirații umane poemul său „Cucerirea stelelor”. În același an - 1902 - George Méliès folosea una dintre cele mai moderne tehnici ale timpului - cinematograful - pentru a înfățișa zborul cosmic. La numai cîțiva ani de la producerea celui dintîi film al lumii, „Călătoria în Lună” a lui Méliès prezenta tuturora peisajul selenar, așa cum l-a imaginat creatorul francez.

Istoria a vrut ca secolul al XX-lea să fie nu numai timpul călătoriilor cosmice imaginare, ci și cel în care omul și-a lăsat, într-adevăr, urmele tălpilor imprimate pentru vecie în praful selenar. „E un pas mic pentru om - spunea în acea clipă istorică cosmonautul Neil Armstrong -, dar un pas mare pentru omenire”.

S-ar putea ca în aceste cuvinte să fie sintetizată starea de fapt a timpului pe care îl trăim: fiecare om străbate secolul al XX-lea cu pasul său mic, dar acum, cînd pe planeta noastră trăiesc peste patru miliarde și jumătate de oameni, fiecare pas al omenirii capătă dimensiuni cum n-a avut niciodată în trecut.

Firește, călcînd pe un alt corp ceresc decît Pămîntul natal, omul a făcut un pas cu totul în afara celor obișnuite. S-ar putea ca treptat expresia „cu capul în Lună” să-și piardă înțelesul ironic! Înainte de a pune piciorul pe Selena, omul a ajuns acolo cu gîndul. Dar unde nu și-a trimis omul secolului nostru mintea sa iscoditoare? El știa de mult că universul înconjurător este o oglindă care multiplică, la dimensiuni a căror amplitudine ne scapă încă, procese și fenomene asemănătoare propriului său univers. Jocul neuronilor înăuntrul cutiei craniene este o parte inte-

Document veac XX. Pași pe Lună.

grantă a legilor mișcării și interdependenței care guvernează natura în întregimea ei. Un creier atât de mic, dar destul de mare pentru întregul univers!

„Cu capul în Lună” omul a purces la primii pași în cosmosul mare. În ce fel a ajuns el oare la una din cele mai senzaționale descoperiri din microcosmos? Iată-o: un câmp electric provocat membranelor de celulă produce deschideri ale acestora, ca niște pori, prin care se poate introduce, înăuntrul celulei, acidul dezoxiribonucleic, purtător de informații genetice. Universul mic nu are, probabil, mai puține planete de cucerit decât universul mare...

UN VEAC ÎȘI CAUTĂ NUMELE

Se întâmplă ca toate descoperirile ce se fac în macro sau în microcosmos să convergă spre un adevăr esențial: legăturile noastre cu universul formează o realitate aparte. Meditînd la aceasta, un filosof al secolului nostru adăuga la cele două universuri existente – cel mare și cel mic – un al treilea, pe care îl numea „univers special” și care nu e altul decât omul, văzut în toată complexitatea sa.

În încercarea de a da secolului în care trăim un nume, oamenii l-au căutat, îl caută printre preocupările și descoperirile umane. S-a propus ast-

fel: secolul electricității, al atomului, al automatizării, al electronicii, al cosmosului, al informaticii, al genetica... Numele secolului va mai fi probabil căutat îndelung printre piscurile marilor înfăptuiri umane care l-au marcat.

Încă înainte de a se naște, veacul nostru se anunța neobișnuit. Un lanț de realizări impresionante marcase ultimii ani ai secolului trecut – printre altele, saltul peste Dunăre, la Cernavodă, al celui mai lung pod din lume, creația lui A. Saligny. Hotărît să ne uimească, secolul al XX-lea ne-a luat de la început respirația prin străpungerea tunelului Simplon (19 km sub Alpi, ceea ce și azi e o temeritate, chiar dacă nu mai e un record), prin tăierea Canalului Panama și înălțarea primei clădiri cu 100 de etaje. În vreme ce Albert Einstein punea temeliile fizicii moderne elaborînd teoria relativității, prin aer se întretaiau semnalele telegrafiei fără fir și avioanele primilor învingători ai aerului, printre care și cîțiva români celebri. În același timp, H. Coandă lansa zborul și navigația reactivă. Paralel cu elaborarea de către Niels Bohr a modelului atomic, soții Curie studiau radiul, iar E. Rutherford realiza în laborator prima reacție nucleară, Peary atinge cel dintîi Polul Nord și Amundsen pune, primul, piciorul la Polul Sud. În curînd aveau să dispară ultimele pete albe de pe hărțile lumii

ȚARA DE SUB APE

Cu multe secole în urmă, nord-vestul și centrul Olandei erau presărate de nenumărate mlaștini și păduri (de altfel Hol-land înseamnă „țara scufundată”). Marea și râurile traversau în fel și chip terasele și dunele din zonă. Astfel pămîntul de alci cobora treptat sub nivelul mării.

Atrași de fertilitatea pămîntului, agricultorii au început să-și crolască drum prin mlaștină și să improvizeze din papură, argilă și pietriș diguri care nu rezistau decît intervalul de timp dintre două furtuni.

De-a lungul timpului catastrofele s-au succedat cu o tragică regularitate. Sute de localități au fost înghițite de valuri odată cu apariția golfului Zuiderzee, în 1300. Nu mult după acest fenomen, în 1421, fluviul Meusa rupe digurile la sud de Dordrecht, acoperînd 70 de sate și făcînd peste 10 000 de victime. În 1570, marea Inghite alți

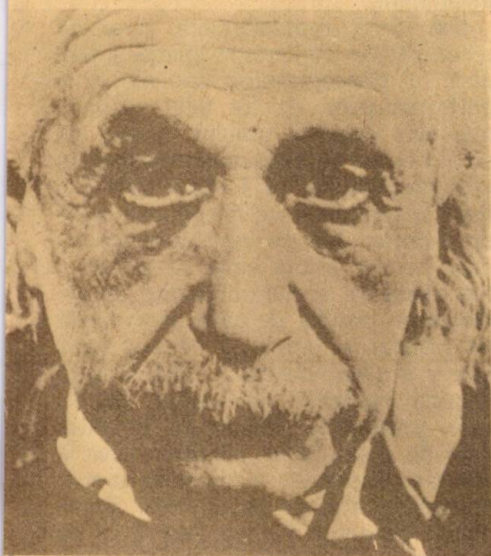
peste 30 000 de oameni, iar în 1953 sînt inundate 133 de localități. Dacă digurile care apărau centrul țării nu ar fi fost salvate cu eforturi supraomenești, atunci Rotterdamul, Amsterdamul și o parte din Haga ar fi fost acoperite de ape.

În fața invaziei apelor, olandezii s-au angajat într-o vastă operă constructivă: alungarea mării de pe teritoriile lor. Printr-un efort comparabil cu cel necesar pentru construirea a 100 de canale Suez, acest popor a reușit să recupereze pentru agricultură 4 613 kmp din cei peste 6 000 acoperiți de mare, adică o jumătate de miliard de metri pătrați!

Cine nu cunoaște morile de vînt olandeze? Puțini știu însă că ele nu macină, ci, încă din secolul al XV-lea, elimină într-un mod economic apa infiltrată pe terenurile agricole. În secolul al XVIII-lea, o întinsă

și să apară, în laboratoare, formulele viitoarelor mase plastice.

Punctele marcate de secolul al XX-lea se succed într-un asemenea tempo că, iată, încă o denumire a lui se impune: secolul ritmului. Noua muzică ce cucerește lumea — jazul — nu face decât să exprime într-un mod irezistibil o caracteristică de seamă a timpului pe care îl trăim.

Universul într-o formulă: $E = mc^2$.
Autor: Albert Einstein, un Newton al
veacului nostru.

rețea de diguri fixau albia riurilor și linia coastelor. După inundația din 1836, care a înghițit orașele Haarlem, Amsterdam și Leyda, s-a trecut la executarea planului Leeghwater, care prevedea secarea, cu ajutorul a 500 de mori, a celui mai mare lac din zonă. În acest scop, s-a tăiat un canal special pentru legarea Amsterdamului de mare, la capătul lui dinspre Marea Nordului construindu-se cea mai mare ecluză din lume: 400 m lungime, 50 m lățime și 15 m adâncime. Lărgit la 170 m și adâncit, canalul primește azi vase de 85 000 t.

Prin adoptarea planului Lely, se hotărăsc închiderea golfului Zuiderzee și crearea a cinci poldere (terenuri agricole smulse apei) însumând 110 000 de acri, grupate în jurul unui lac cu apă dulce.

În 1927—1932 este construit digul Hondsbos, care poartă o autostradă de 30 km. Lat de 90 m, digul se ridică la 7 m deasupra nivelului mării. Polderul Wieringermer a fost secat concomitent cu ridicarea digului. El are 20 000 ha și se află la 6 m sub nivelul mării. În urma distrugerii digului de apărare de către armatele hitleriste spre sfârșitul celui de-al doilea război

Turbotrenul sau sfârșitul domniei milenare a roții.

MASTODONȚI, GĂMĂLI DE AC ȘI PARADOXURI

Lumea secolului al XX-lea ne apare, nu o dată, ca una a paradoxurilor. În urmă cu numai patru decenii, primul calculator creat de mintea omului (și, acest lucru nu trebuie să se uite, de MINA omenească) cântărea 30 de tone și avea nevoie de peste 18 000 de lămpi electronice. Astăzi operații de calcul mult mai ample și mai complicate sînt efectuate cu ajutorul microprocesorului, nu mai mare decât o gămălie de ac. S-ar putea crede că pentru construirea

mondial, cele trei sate moderne și 411 (din cele 512) ferme au fost înghițite de ape. Odată cu instaurarea păcii, digul a fost urgent refăcut.

Polderul de Nord-Est, aflat la 4,5 m sub nivelul mării, ocupă 40 000 ha și are o populație de 30 000 locuitori. Al treilea polder are 54 000 ha și a început să fie cultivat în 1958. După numai un an sînt date în folosință și cele 40 000 ha ale Flevolandului Meridional. Ultimul polder — Markerwaard —, cu o suprafață de 60 000 ha, inclus în suprafața agricolă a țării în 1980, încheie proiectul Lely.

Epopeea olandeză a continuat cu o altă grandioasă lucrare hidrotehnică: Planul Delta, elaborat în urma inundațiilor din 1953, cînd au fost devastate regiunile din sud-vestul Olandei. Prin această lucrare s-a realizat închiderea estuarelor care separă insulele olandeze. Marele baraj rămîne deschis doar pentru accesul spre Rotterdam și Anvers.

Planul Delta și proiectul Lely sînt socotite cele mai mari lucrări hidrotehnice din istorie.

Constantin NEDELICU

calculatorului-mastodont omul a trebuit să cheltuiască mai multă muncă decât pentru crearea calculatorului-gămălie. Lucrurile stau însă exact invers. Microprocesoarele cer cunoștințe de matematică, de fizică, de chimie, de electronică, dar și de tehnologie și de organizare a muncii mult mai complexe și mai vaste decât mașinile construite în urmă cu zeci de ani.

Alt paradox e că, atunci când se cereau cunoștințe mai puține, un număr limitat de oameni puteau beneficia de un calculator. Azi, când folosirea calculatoarelor moderne e mult mai complexă, el este, practic, la îndemâna tuturor. Difuzarea lor în cercuri tot mai largi permite fiecărui specialist – și nu numai acestuia – analizarea într-un timp record a informațiilor disponibile și astfel fundamentarea celei mai bune opțiuni. Noțiunea de „om informațional” se aplică tot mai îndreptățit coplanetariilor noștri – ceea ce în orice alt secol ar fi fost nu numai imposibil, dar și fără sens. (Ați observat că nici una din anticipațiile lui Jules Verne nu se bazează pe tehnica de calcul?)

Dar omul a devenit „informațional” nu atât prin faptul că el caută soluții, ci în primul rând prin acela că formulează

lează probleme. Pentru a le rezolva, orizontul cunoașterii este împins către zone altădată inimaginabile: milioane de calcule efectuate în fracțiuni de secundă, imitarea de către tehnică a unor „brevete” ale naturii, miniaturizarea și gigantizarea diferitelor mecanisme, pătrunderea în viața de toate zilele a roboților, universalizarea mijloacelor de comunicare ultrarapidă, revoluționarea metodelor de învățămînt...

Din vârful impresionantei piramide a realizărilor obținute în știință și tehnică, a descoperirilor epocale și a performanțelor de tot felul se vede mai bine condiția omului. Și aici secolul nostru se deosebește radical de cele precedente. El a văzut cele mai mari și semnificative mișcări de masă din istorie: luptele revoluționare aduse, pentru prima oară, la instaurarea orînduirii sociale eliberate de exploatarea omului de către om. Acest vis milenar al omului a devenit realitate și în țara noastră. O altă cotitură istorică realizată de secolul nostru este prăbușirea sistemului colonial. Zeci de popoare au căpătat acces la libertate națională, la dezvoltare economică și socială liberă. Sînt evenimente care vor lăsa o amprentă de neșters asupra vremurilor în care

1,2,3, înfînit

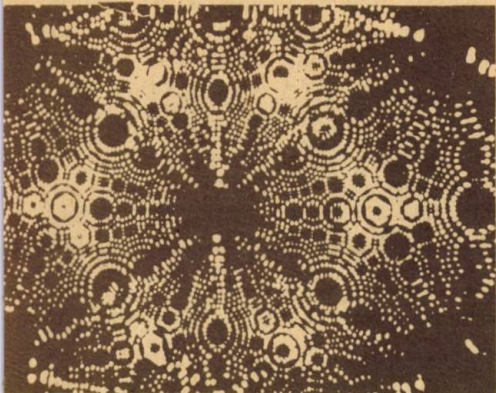
Prelungire a uneltelor care l-au însoțit pe om de-a lungul preistoriei și a istoriei, a mecanismelor simple sau mai complicate, a primelor mașini-unelte, continuare pe un plan superior a tot ce înseamnă mecanizare, automatizare la nivelul unui loc de muncă, al unei hale de uzină, calculatorul electronic este el însuși, înalte de orice, un instrument de lucru. Dar în vreme ce pîrghia sau strungul reprezentau o prelungire și o amplificare a efortului brațelor și a îndemînării lor, calculatorul este o prelungire a complexului gîndire-mină, adevăratul creator al tuturor bogățiilor.

Ce nu poate calculatorul? Rezolvă într-un timp record probleme matematice, dar probleme care altminteri ar ocupa zece calculatori vreme de ani în șir. Viteza de calcul îl face să fie mai mult decât un abac electronic. Calculatorul ne va arăta ce poate cînd va fi întrebat care dintr-un număr oarecare de măsuri poate avea efecte

mai bune. Viteza îi permite ordinatorului să treacă în revistă toate variantele posibile și să calculeze consecințele tuturor măsurilor avute în vedere. Afîșînd rezultatele acestor calcule, el îi determină pe om să aleagă cea mai bună dintre soluțiile problemelor. Iar aceasta nu mai e o chestiune de contabilitate, ci de concepție. Calculatorul participă la luarea deciziilor. El devine astfel indispensabil în conducerea întreprinderilor. Fără calculatoare, stabilirea drumului optim spre Marte, spre Venus al mesagerilor cosmici trimiși de pe Terra ar fi fost o imposibilitate. După ce imposibilul ar fi decifrat un text străvechi, a căror cercetare presupune încercarea a mii și mii de variante. Rezultate uluitoare au fost obținute, de pildă, în lingvistică de către prof. dr. docent Edmond Nicolau. În legătură cu locul ordinatorilor în societatea modernă, prietenul și colaboratorul revistei noastre scria:

avem privilegiul de a trăi.

Dar paradoxurile secolului n-au fost lichidate. În vreme ce știința, tehnica, economia ating performanțe încă nemăintîlnite în toate domeniile, Sahelul, de pildă, încinge globul terestru ca un brîu al foamei. Imposibil, veți spune. Cînd atîtea deșerturi, îngrădite și supuse tratamentului științific elaborat de specialiști, au început să producă, marșul foamei nu trebuie să mai răsune nici în cele mai sărace țări! Totuși, marșul foamei continuă. Această pată pe fruntea secolului nostru nu va putea fi ștersă decît cu prețul instaurării pe planeta Pămînt a

Atomul la fotograf

„Importanța ciberneticii pentru viața contemporană nu poate fi îndeajuns subliniată. Nu mă refer numai la faptul că fără matematică nu ar fi posibile zborurile cosmice sau că astăzi marile calculatoare pun diagnosticul exact în afecțiunile cardiace, examinînd automat electrocardiogramele. Dar prin cibernetică și cu ajutorul calculatoarelor electronice omul a intrat într-o nouă etapă a dezvoltării sale, în care știința permite o nouă și splendidă multiplicare a posibilităților sale în toate domeniile: organizarea științifică a producției, creația artistică automată, prelucrarea automată a datelor, conducerea automată și optimă a întreprinderilor.

Calculatorul este o excelentă unealtă în cadrul activităților raționale și care sînt perfect definite. Astfel, știința inginerului bazată pe calcul a beneficiat enorm de aportul calculatoarelor. Ele servesc de pe acum la efectuarea unor traduceri de texte. Și sîntem abia la începutul erei calculatoarelor. Cred că omenirea va putea cunoaște o nouă și extraordinară înflorire intelectuală grație calculatorului, care este un instrument comparabil ca valoare cu roata sau focul.

La noi în țară, un domeniu extrem de fertil este cel al ciberneticii economice. Economia noastră planificată poate benefi-

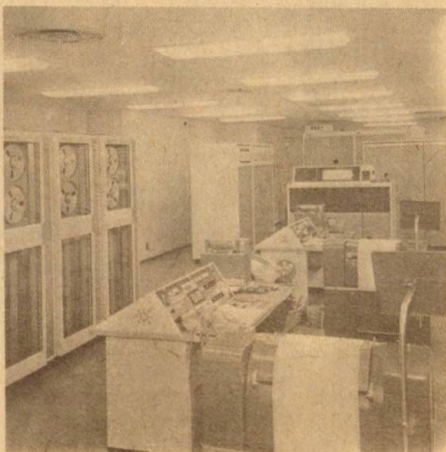
unei ordini a egalității și dreptății economice și sociale pentru toate popoarele.

UN MESAJ PENTRU CAPSULA TIMPULUI

De-a lungul mileniilor, cel mai mare dușman al umanității a fost neștiința. De la nevoia instinctivă de a se apăra de vînt pînă la capacitatea de a folosi, în secolul nostru, curenții de aer pentru zborul avioanelor, oamenii au străbătut un drum lung. Desfășurînd lupta cu natura înconjurătoare (pe care a găsit-o) și cu propria natură (pe care și-a făurit-o), omul a putut ajunge la înțelegerea puterii sale. Acum știm: nimic din ceea ce au creat știința și tehnica secolului al XX-lea – de la radio și televiziune la holografie și penicilină, de la tehnica de calcul la ingineria genetică, de la energia atomică la vehiculele spațiale – nu ne poate decît întări. Nimic, cu o singură excepție: ceea ce a fost conceput cu intenția de a ucide. Ochii omului au reținut pe retină nu numai înălțările către civilizație ale secolului, ci și căderile acestuia către barbarie. Războiul, care a zguduit pămîntul cînd secolul a ajuns către vîrsta matură, a marcat puternic în-

cia enorm de pe urma utilizării raționale a calculatoarelor. Personal sînt convins că, prin calculator, prin sistemele de calcul automat, omenirea trăiește a patra mare explozie informațională.”

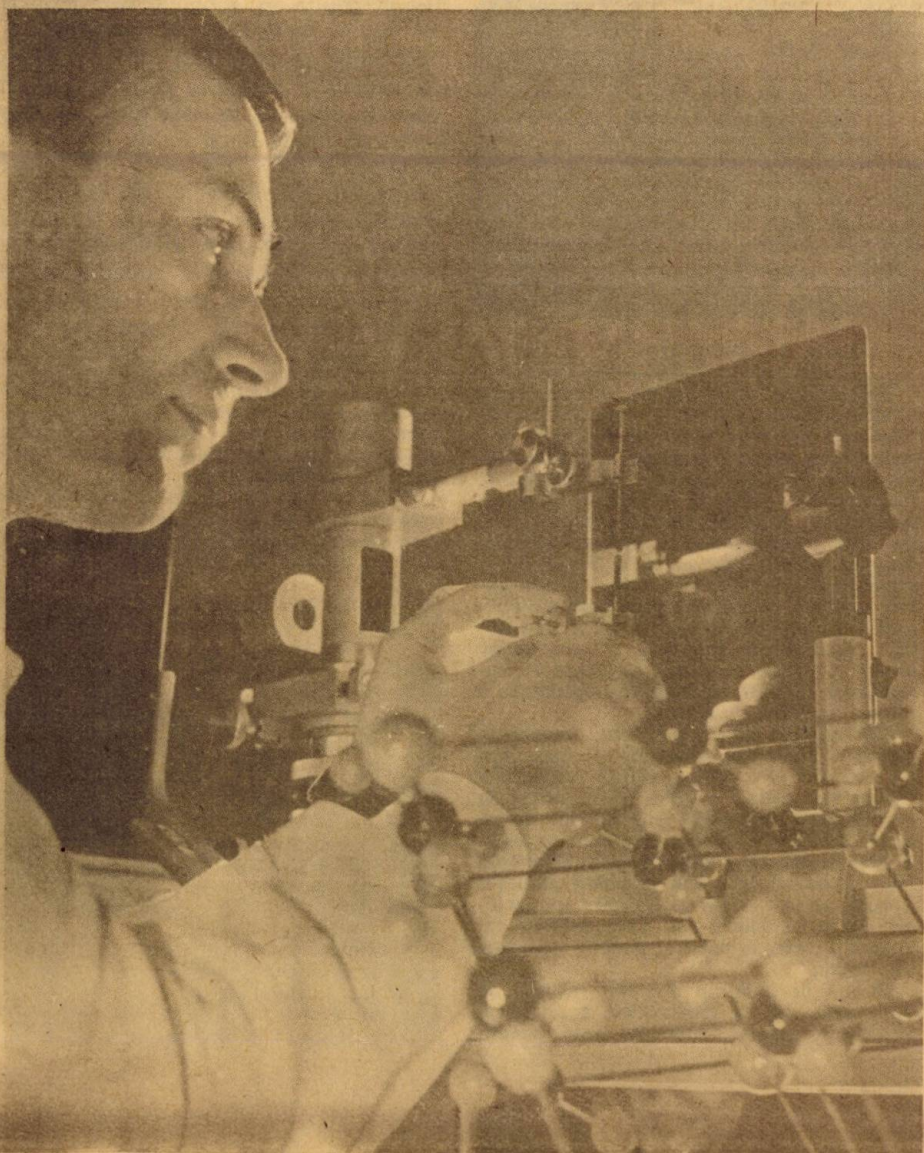
Poate că cea mai profund revoluționară invenție a secolului al XX-lea este calculatorul electronic, slujitorul fidel și omniprezent al omului din anul 2000.

treaga umanitate. Încleștarea s-a terminat, cum era și firesc, prin victoria rațiunii. Dar, ca și cum toate obuzele detonate de-a lungul tuturor războaielor ar fi vrut să-și mai încerce o dată, împreună, puterea distructivă, adevăratul sfârșit al războiului a fost marcat prin detonarea primei bombe atomice. Nu numai secolul, dar și istoria însăși s-a împărțit în două: epoca de dinaintea exploziei nucleare și cea de după această explozie. Gîndirea umană a urmat și ea nedorita împărțire. Înainte nu exista în nici un fel conștiința că omul poate distruge cu propriile sale mijloace planeta pe care trăiește. Acum această conștiință există.

Aparent nici o forță nu se poate

opune atomului dezlănțuit. Nici una - cu o singură excepție: rațiunea umană. Rațiunea spune: odată forța declanșată, ea nu mai poate fi oprită de a distruge. Așadar, ceea ce trebuie distrus e tocmai forța distrugătoare. Pînă acum, rațiunea a reușit să țină în frîu primejdia atomică. Omenirea trebuie lăsată să facă și cel de-al doilea pas hotărîtor pentru destinele sale: să distrugă ceea ce deocamdată este doar ținut în frîu. Altfel toate marile descoperiri ale secolului își vor pierde rațiunea de a fi. Nici un calculator nu va putea să înregistreze numărul vieților pulverizate de suflul atomic. Nici o rachetă nu va mai decola spre a duce către alte corpuri cerești mărturiile inteligenței care a

înflorit pe Terra. Nici o genă nu va mai putea învia codurile ce fac din noi inventatori și violoniști, piloți și pictori, medici și fotbaliști. Nici un fel de inimi artificiale nu vor mai putea să asigure ritmul vital pentru ființe ce vor cădea în neant împreună cu orașele, cu grădinile, cu bibliotecile, cu plajele noastre...

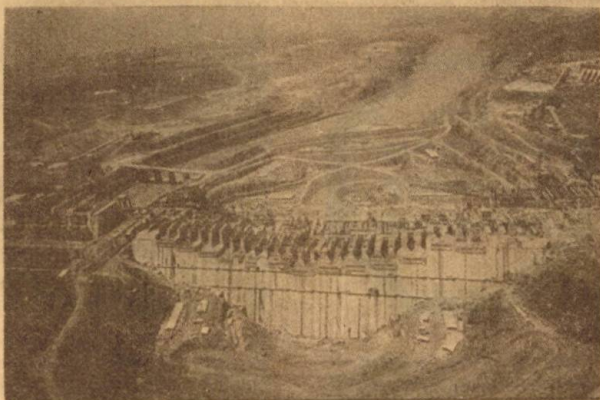
S-ar putea ca, pentru un secol care a început cu versuri și filme despre viitoarele călătorii spre Lună, ideea unei planete care să rămână, brusc, fără viitor să pară ea însăși de domeniul fantastului. Dar este un fantastic pe care nici o ființă rațională nu dorește să-l vadă împlinit. Acum omenirea are nevoie de împlinirea realităților pe care le-a creat, de iz-

binda certitudinilor în care crede. Omul secolului nostru are un singur ideal: acela de a nu lăsa ca tot ceea ce a creat să fie distrus pentru totdeauna. Prin lupta unită a tuturor popoarelor, acest vis se va împlini.

Ar merita poate să închidem această prevestire într-o capsulă a timpului, prieten! Pentru ca, peste ani, locuitorii planetei s-o găsească, s-o descifreze și să-și spună despre noi: „Ce oameni au fost în secolul al XX-lea pe Terra noastră! Ei au făcut totul pentru ca noi să trăim, să muncim, să iubim, să visăm. Merită să urmăm exemplul lor de curaj, luciditate, dragoste de viață!“

Radu ȚIULESCU

uriasii de lumină

Privind harta mondială a construcțiilor hidroenergetice, nu-ți vine să crezi că de la fundamentarea teoretică a utilizării căderilor de ape ca surse de electricitate s-au scurs doar 105 ani. Marea tentație a producției de energie ieftină a determinat dezvoltarea într-un ritm ulmitor a hidroenergeticii.

Făcându-și debutul în 1889 prin uzina Grozăvești de la Ciurel, hidroenergetica românească a progresat cu pași lenți până în a doua jumătate a veacului, când revoluția socialistă, descătușând toate forțele creatoare, a trasat marile planuri de folosire a apelor de pe întreg cuprinsul țării. Bicăz, Argeș, Olt sînt numai cîteva din rîurile de lumină înscrise pe curba în ascensiune impetuoasă a energiei noastre. Cu Porțile de Fier I și II ea intră în rîndul marilor campioni ai construcțiilor hidroenergetice.

Spectacolul grandios al zăgăzuirii fluviilor în vederea captării energiei lor poate fi admirat în prezent pretutindeni în lume: pe Nil, la Assuan; pe Enisei, la Krasnoiarsk; pe Niagara.

Cea mai mare construcție de acest fel se ridică pe fluviul Parana și este opera a

două țări sud-americane: Brazilia și Paraguay. La Itaipu, unde se constătește gigantul, debitul fluviului este de 8 500 mc/sec. Configurația terenului permite realizarea unui lac de acumulare lung de 170 km, avînd o suprafață de 1 400 kmp și un volum de 29 miliarde mc.

Această mare artificială va pune în funcțiune turbinele unei uzine electrice avînd o putere instalată de 13 000 MW.

Punctul-cheie al sistemului este înălțarea unui șir de baraje în lungime totală de 8,5 km. Porțiunea de baraj conținînd uzina electrică va avea înălțimea de 176 m.

Începută în 1975, lucrarea urmează să fie încheiată în 1989.

Lucrările avansează rapid. Betonul este fabricat la fața locului, în două mari uzine. Cum betonul special necesar se obține numai la 20°C, iar în zonă temperatura este adesea mult mai ridicată, la obținerea betonului participă și... o fabrică de gheață.

Pe marele șantier de la Itaipu, avînd o întindere mai mare decît a Parisului, lucrează 30 000 de muncitori. Energia smulsă fluviului Parana va servi creșterii impetuoase a economiei celor două țări în curs de dezvoltare.

TIMPUL ÎN SPORT

de Horia ALEXANDRESCU

V-ai gândit vreodată ce înseamnă timpul în sport? Ce important e el și cite eforturi implică? Iată tema pe care v-o propunem în acest articol, dorind să vă destăinuim câteva fațete ale timpului, ale febrei pe care acul cronometrului o strecoară în inimile celor din arene. Luptând cu partenerii, ei luptă de fapt cu timpul de întrecere. Fiecare în parte speră, visează și dorește, mai presus de orice, să bată timpul, să doboare recordul!

Un caz de rar dramatism, intrat în istoria sportului mondial, s-a petrecut la Jocurile Olimpice din 1908, când maratonistul italian Dorando Pietri a pierdut titlul pe linia de sosire. Ce se întâmplase, de fapt? Deși la intrarea pe stadion avea un avantaj confortabil – mai bine de 100 de metri –, Pietri, sleit de efort, simțea cum puterile îl părăsesc pas cu pas și asta tocmai în apropierea liniei de sosire. Aceasta părea teribil de departe, deși mai rămăseseră până la ea doar câteva sute de metri, din

cei peste 42 de kilometri ai maratonului. Sportivul continua să lupte. Dar picioarele îi erau ca de plumb, avea răsuflarea grea, iar privirile i se împăienjiseră. Mai avea doar 20 de metri până la sfârșitul calvarului, când s-a prăbușit realmente pe pistă. Tribunele amuțiseră brusc și asistau cutremurate la acest specta-

col uluitor. Cu ultimele puteri, Dorando s-a ridicat și a mai înaintat, clătinându-se, cițiva metri, după care a căzut din nou. Disperat, a început să se tîrască. Atunci cînd îi mai rămăseseră doar 4-5 metri de parcurs, doi medici de pe margine, dorind să-i curme suferința, s-au repezit să-l ajute, susținindu-l de brațe pînă dincolo de linia de sosire. Astfel, deși cîștigător, Dorando Pietri a pierdut acest maraton istoric, fiind descalificat pentru sprijinul – nepermis de regulament – primit pe acei ultimi metri ai cursei...

Cu dinții... sau cu nasul! Smulgerea panglicii la sosire înseamnă victorie.

O întâmplare aproape identică s-a petrecut și în cadrul Universiadei de la București din 1981, când semifondista sovietică Valentina Iliniș, conducînd autoritar cursa de 3 000 m, s-a prăbușit în apropierea liniei de sosire, ratînd medalia de aur, dar cucerind, cu prețul unor eforturi supraomenești, un foarte prețios „argint”. Și, dacă tot a venit vorba despre Universiada de la București, nu e lipsit de interes să amintim despre cazul, unic în

În luptă cu timpul, atît ciclistul... cît și supporterii!

Dorando Pietri în clipa decisivă (Londra, 1908).

istoria natației mondiale, în care doi înotători - americanii William Paulus și Robert Placak - au încheiat cursa de 100 m fluture în exact același timp, nici măcar cronometrul electronic nereușind să-i departajeze, deși s-a apelat și la... miimile de secundă! Ambii înotători sosiseră în absolut același timp: 55,412 secunde! Incredibil, dar adevărat...

Mai frumos, însă, decât orice, pentru un sportiv rămâne recordul, care semnifică biruința sa asupra timpului, asupra adversarilor și asupra propriilor limite. Omul aleargă astăzi 100 de metri plat în mai puțin de 9,9 secunde. Pentru a se reuși acest lucru, s-a recurs la fel de fel de

Nu întimplător secolul nostru a fost supranumit „al vitezei”. Este secolul mașinilor, dar este, mai ales, secolul marilor performanțe umane și al cosmonauților, care și ei sînt sportivi, niște excelenți sportivi.

Bănuim că vi se va părea interesantă o comparație între vitezele omului și cele ale altor viețuitoare de pe pămînt. Un melc, simbolul încetinelii, înaintază cu 1,5 mm pe secundă, o muscă zboară cu 1,7 m, un porumbel cu 30 m, un vultur cu 31,7 m, un cal în galop cu 4-5 m, în timp ce un om parcurge în pas normal 1,1 m pe secundă! O revistă ilustrată a făcut, acum cîțiva ani, mare senzație organizînd (în paginile sale, firește) „Olimpiada biosferei”, o întrecere pe distanța de 200 de metri, ciștigată de ghepard, care aleargă cu 96,5 km/h, urmat de iepurele californian (74 km/h) și de cangurul roșu (72 km/h)! Struțul, considerat foarte rapid, era abia pe locul 5, cu 60 km/h, înaintea sa aflîndu-se și calul de curse (condus de jockey), capabil să atingă 70 km/h. Ei bine, luînd în calcul recordul mondial pe 200 m, deținut la acea oră de jamaicanul Don Quarrie (19,8 secunde), s-a calculat - și puteți calcula - că el, cel mai rapid om din lume pe această distanță, dezvoltă abia o viteză de 37 km/h! Dacă se ia, însă, în calcul viteza rachetelor, construite și comandate tot de om, atunci raportul se inversează categoric!

La fel de interesantă e și „întrecerea” din mediul acvatic, unde tonul tropical înoată cu o viteză de 80 km/h, depășind balena (58 km/h), pinguinul (37 km/h) și... broasca țestoasă marină (35 km/h)! Peștii care nu se par nouă extrem, de rapizi, cum ar fi știuca, păstrăvul etc., se află foarte departe în acest clasament, iar cel mai grozav înotător al lumii, Jim Montgomery, deținătorul recordului mondial la 100 m cu 49,99 secunde, dezvoltă o viteză de circa 7-8 km/h! Cînd, însă, omul îmbracă un costum de scafandru și

folosește mijloace de propulsie subacvatică, el devine mult mai rapid. Iar cînd conduce un submarin...

Ar trebui să mai vorbim, poate, despre vitezele de peste 120 km/h cu care coboară schiorii pîrțile cele mai abrupte, despre plonjoanele amețitoare ale boberilor prin igheburile de gheață sau despre virajele dramatice din cursele automobilistice de formula 1, dar aceasta ar însemna să rămînem tot la latura vitezei a timpului. Există, însă, în sport și alte aspecte legate de timp, aspecte la fel de importante, de decisive.

Bunăoară, la box, cele trei re prize a cite trei minute fiecare înseamnă deseori o eternitate pentru cei din ring. Ca să nu mai vorbim despre numărătorea celor 10 secunde necesare K.O.-ului, în care pugilistul aflat în dificultate aude fiecare număr rostit de arbitru ca dangătul unui clopot! O fixare reușită pe saltea de lupte sau pe tatamiul din judo, o halteră ridicată cu prețul unor eforturi uriașe pînă deasupra capului sau un meci aflat în minutul 90 înseamnă tot presiunea timpului, emoția de a te afla la un pas de victorie sau la un pas de înfrîngere! Schifurile, caiacele și canoele se întrec întîz ale, dar se întrec și contra timp, exercițiile din gimnastică au și ele limite de timp regulamentare, în tir există proba de pistol-viteză, iar talerele implică deopotrivă precizie și viteză ș.a.m.d. Și, pentru a pune capăt rîndurilor noastre, nu putem omite existența timpului... în timp, materializată în sport prin cei ce ne-am obișnuit să numim longevitate. O Lia Manoliu, cu șase olimpiade la activ, este o recordmană; un Ivan Patzaichin, care se află în pragul celei de-a cincea olimpiade, este tot un longeviv, cum mai sînt în lume atîția alți și alți mari campioni, care - prin viață cumpătată și pasiune, prin dragoste și seriozitate - își dublează recordurile în metri și secunde cu recorduri în ani de activitate și în ani de succese.

Unic în istorie doi campioni înregistrează - electronic! - același timp.

născociri. Astfel, în lumea atletismului profesionist, unde sportul propriu-zis înseamnă afacere și unde disputa sportivă se transformă în show, mari atleți au recurs la întreceri cu... cai de curse, au alergat în spatele unor mașini sau motocicletă sau au inventat alte asemenea mijloace pentru a putea fișni mai repede dincolo de linia de sosire.

Recordurile de viteză sînt căutate și gustate în multe alte sporturi. La ciclism, spre exemplu, recordul orei a ajuns la aproape 50 km, cînd în 1893 era de numai 35,325 km. Ca să sărim la vitezele cele mai mari din domeniul sportului, ne vom opri la automobilism, unde acel 105 km/h, care era recordul de viteză din 1899, a ajuns în 1979 la... 190 km/h, performanță realizată de cascadeurul Stan Barrett, cu o mașină propulsată de motoare de... rachetă!

UNIVERSIADA
'83

27 DE MEDALII PENTRU SPORTIVII ROMÂNI

Vremedă campionilor

În ziua în care avionul românesc pornea de la București spre Edmonton, orașul canadian gazdă a celei de-a XII-a ediții a Jocurilor Mondiale Universitare, voi, cititorii acestor rânduri, vă pregăteați pentru serbarea de sfârșit de an. În schimb, sportivii-studenți care urmau să reprezinte România la marea întrecere se preparau pentru un examen foarte greu, un exa-

men cu aproape 5 000 de candidați din toate colțurile lumii. Și iată că, la fel ca în toți anii din urmă, sportivii noștri au promovat și acest examen cu notele cele mai mari, note exprimate în cele 27 de medalii cucerite, dintre care 6 de aur, 12 de argint și 9 de bronz. Un succes demn de toată lauda, pe care vă invităm să-l reamintim împreună.

Orașul împodobit de copii

S-ar putea să zîmbiți, ca la o poveste frumoasă, aflînd că orașul canadian Edmonton era, pînă nu demult, o așezare plină de cow-boy, cu pălării în toată regula și cu lassouri, cu cai nă-răvași și pistoale prinse în cingătoare. Cu toții căutau aur în apele limpezi ale râului Saskatchewan, care traversează orașul, încercîndu-și norocul, deși fără prea mulți sorți de izbîndă. Șansa Edmontonului și a cow-boylor săi nu a fost aurul, ci petrolul descoperit la mică adîncime și în cantități uriașe. Datorită lui, căsuțele joase, de lemn, s-au transformat în zgîrie-nori, iar străzile înecate în colb au devenit autostrăzi. În prezent, Edmonton, oraș cu aproape 700 000 de locuitori, este cel mai mare centru universitar al statului canadian Alberta.

Cel mai frumos lucru la Edmonton a fost spiritul de pace, prietenie și colaborare internațională, spirit imprimat Jocurilor Mondiale Universitare încă de la ediția românească a întrecerilor, găzduită de București, în 1981. Ospitalitatea canadienilor, solicitudinea cetățenilor Edmontonului au lăsat amin-

tiri la fel de frumoase. E interesant, dealtfel, să arătăm că principala forță organizatorică a Universiadei '83 au format-o cei 17 000 de voluntari echipați în alb și roșu. De la copii și pînă la bunici, toți cei care au vrut să dea o mîna de ajutor la reușita întrecerilor au fost primiți cu brațele deschise, instruiți, oferindu-li-se, drept recompensă, costume-suvenir, întrîri gratuite la competiții și, prin tragere la sorți, o excursie la Jocurile Olimpice din 1984! Voluntarii au făcut lucruri cu adevărat extraordinare, pornind de la reprime întregi ale ceremoniilor de deschidere și închidere, continuînd cu activitatea secretariatelor de concurs, cu serviciile de ghizi-interpreți și de ordine, vînzări de bilete și amintiri.

Un loc cu totul aparte în rîndul lor l-au ocupat copiii Edmontonului. Primind, încă de acum un an, sarcina de a se ocupa de pavoazarea orașului, ei au conceput, au colorat, au pictat și au decupat cele mai moderne, mai pitorești și mai năstrușnice figurine, care au înșesat apoi străzile, arenele sportive și parcurile, ceea ce a dat orașului un superb aer de exuberanță, de veselie și tinerețe, de optimism. Nu știu dacă, după plecarea oaspeților Universiadei '83, lucrările copiilor au fost recuperate. Ele ar merita să alcătuiască o expoziție, o mare și frumoasă expoziție care s-ar bucura ori-cînd de interesul publicului

Aplauze pentru tricolori

E bine să știți că din 1976 încoace, adică de la Olimpiada desfășurată la Montreal, întreaga Canadă adoră sportivii români. Există acolo o dragoste și o admirație sinceră pentru sportivii noștri, sentimente în care am regăsit cu plăcere și mândrie recunoștința canadienilor față de Nadia, copilul-minune al României, care a dat numele său jocurilor de acum șapte ani. Invitată de onoare la Universiada '83, Nadia Comăneci s-a aflat în centrul atenției, dar alături de ea și împreună cu ea aveau să strălucească alte valori autentice ale sportului românesc, ca **Anișoara Cușmir, Maria Radu, Levente Molnar, Liliana Bălan, Florența Crăciunescu și Elisabeta Guzganu**. Toate aceste stele și-au legat numele de Universiada de la Edmonton, unde au cucerit victorii strălucite.

Recordmena lumii la săritura în lungime, **Anișoara Cușmir**, a zburat de

două ori pînă dincolo de linia celor 7 m, stabilind, cu 7,06 m, un nou record mondial universitar. **Maria Radu** a cîștigat o electrizantă cursă de 3 000 m, primind elogiile pentru tactica adoptată și pentru resursele uluitoare din finis. **Levente Molnar** s-a dovedit un demn urmaș al lui **Dan Grecu**, impunîndu-se în finala de gimnastică de la inele. **Liliana Bălan** a cîștigat solul cu un 9,90, care s-a apropiat de perfecțiunea **Nadiei**. **Florența Crăciunescu** n-a lăsat adversarelor sale nici o șansă în proba de aruncare a discului. Iar **Elisabeta Guzganu** a fost o veritabilă... mușchetară, cîștigînd titlul de campioană la floretă fete și învingînd-o, printre altele, chiar pe autentică mușchetară franceză **Pasquale Trinquet**, deținătoarea titlului olimpic!

Nu numai atît: studenții sportivi din România s-au numărat printre favoriții, animatorii și laureații întrecerilor de înot, baschet feminin, atletism, tenis, ciclism și gimnastică, urcînd de fiecare dată pe podiumul de premiere, în aplauzele și admirația spectatorilor. A fost o reușită, o nouă și frumoasă reușită a sportului nostru, care a confirmat, la mii de kilometri de patrie, valoarea și posibilitățile tineretului României socialiste.

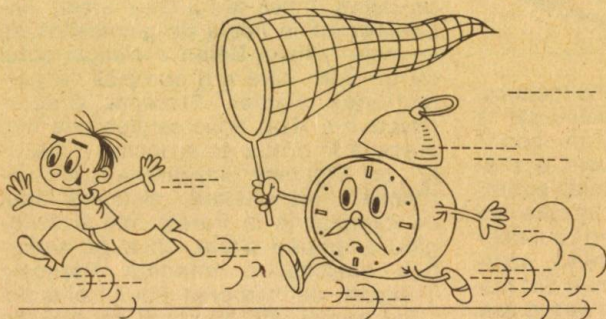
Horia ALEXANDRESCU

ECUAȚII ALE TIMPULUI

Prof. dr. doc. ing.

EDMOND NICOLAU

Am descoperit recent printre hîrtille mele un caiet de însemnări vechi, din timpul liceului, cu rezumate ale cărților și articolelor care mă impresionau. Din cele scrise atunci rezultă un lucru care m-a surprins plăcut: munca de cercetare științifică mă pasiona de pe cînd eram de 15 ani.

Cu o curiozitate caracteristică tinereții, începusem să mă joc cu curentul electric, făcînd diferite experiențe din proprie inițiativă.

În orașele de provincie în care locuiam nu putea fi vorba de un aparat de laborator prea complicat și, din nefericire, în acea vreme nici cadrele didactice nu se preocupau, ca astăzi, de organizarea unor laboratoare în învățămîntul mediu.

Redus la propriile mele mijloace și la imboldul de a experimenta, am început prin a demonta niște vechi baterii de buzunar, din care puteam utiliza în primul rînd electrozii de cărbune.

Am vrut să fac apoi arcuri voltaice, dar aceasta a dus în primul rînd la arderea siguranțelor de la tabloul casei. Am trecut atunci la alte categorii de

experiențe, în care produceam arcul voltaic în diferite soluții lichide. Și trebuie să mărturisesc că și astăzi îmi sînt vii în memorie experiențele pe care le făceam atunci, singur, într-o cameră retrasă a locuinței părinților mei din Brăila.

M-am ocupat apoi îndelung de selecționări de plante și de felurite încercări de încrucișări, ceea ce cred că a fost o bună utilizare a timpului, deși nu întotdeauna obțineam rezultatele dorite. Nu am reușit, de exemplu, să fac să umezească în două picături sau să vorbească un moțan extrem de inteligent, la care țineam foarte mult.

Destul de repede însă, descoperind universul matematicii și al teoriilor, interesul meu pentru experiențe a mai scăzut. Doream totuși cu toată înflăcărea de adolescent să mă dedic științei.

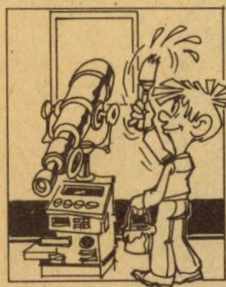
Un eveniment important în viața mea de școlar a fost venirea unui nou profesor de matematică. El a început să facă cu noi exerciții suplimentare, exerciții extrem de variate, urmîrind și alte cărți în afara manualelor. Am ajuns astfel să-mi formez deprinderea raționamentului matematicii, m-am obișnuit cu sub-

tilitățile gîndirii matematice. Obiceiul de a studia matematica l-am continuat și în studenție, și încă și azi citesc lucrări matematice cu aceeași plăcere cu care alții citesc un roman de aventuri.

Cînd tinerii de astăzi spun uneori că nu au timp pentru a învăța, constat că, în epoca în care eram elev, deși aveam un program foarte încărcat, găseam totuși timp pentru a da meditații, fiind în același timp un corespondent regulat al „Gazetei matematice”, ca și al altor reviste de matematici care apăreau atunci în țară: „Pitagora”, „Pozitiva”, „Numerus”. Primul meu material științific original l-am redactat în timpul examenului de bacalaureat și trata o chestiune de matematică. Găseam timp să citesc numeroase cărți în care se puneau probleme de filozofia științei, ca și multă literatură. Citeam și cărți de filozofie. Un rezumat al „Capitalului”, ca și unele lucrări ale lui Engels le-am citit în perioada ultimilor ani de liceu, găsindu-le fie în bibliotecile publice din Brăila, fie în biblioteca din casa părintească.

Aceste lucruri, aparent disparate, și-au găsit împlinirea în activitatea mea cibernetică de mai tîrziu, în care intervine și electricitatea — prin calculatoarele electronice —, și în studiile de fiziologie — vezi neurocibernetică —, și în viziunea generală a lumii văzută prin ochiul lucid al științei.

Sămînța științei rodește relativ tîrziu, dar primele semne ale acestei minunate plante se sîdesc devreme.

Rememorări

1984

IANUARIE

50 de ani de la moartea medicului ION CANTACUZINO (14 ianuarie 1934). Îi întâlnim numele printre cele ale oamenilor de știință care au activat în mișcarea socialistă din țara noastră. În 1917 este director al sănătății publice civile și militare, post în care activează cu abnegație, căpătându-și

pe drept numele de „medic curant al întregii națiuni”. Ca fondator al școlii românești de microbiologie, acest medic-savant a adus contribuții de seamă la studiul holerei, al tifosului exantematic și al tuberculozei. A fost profesor la Facultatea de medicină din București și membru al Academiei Române (ales la 30 mai 1925). S-a născut la 13 noiembrie 1883.

O eroină a neamului românesc, intrată în legendă prin faptele sale din timpul primului război mondial: ECATERINA TEODOROIU, s-a născut la 16 ianuarie 1894. Intrată în rindurile armatei române ca voluntară, s-a

evidențiat mai întâi în luptele de la Jiu, unde a fost rănit. După ieșirea din spital a fost înaintată la gradul de sublocotenent și numită în fruntea unui batalion al Regimentului 43 de infanterie. A căzut eroic, la 23 august 1917, în luptele de la Mărășești, înscriindu-se astfel în istoria țării ca prima femeie care și-a dat viața pe front, pentru apărarea patriei.

La încheierea ședinței Divanului ad-hoc al Moldovei (ținută în ziua de 18 decembrie 1857), s-a dat citire procesului-verbal în care se spunea: „Noi dorim ca tot

poporul român să se întrădească și să trăiască în pace și liniște pe pământul strămoșesc al României”. Această dorință era exprimată și de țărani „ponțași”, cum li se spunea deputaților reprezentanți ai sâtenilor (îi vedem în fotografie). La 5 ianuarie 1859 românii urcau prima treaptă către înfăptuirea unirii: alegerea, de către Adunarea de la Iași, a lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei. Cîteva zile mai târziu – la 24 ianuarie 1859 –, deci acum 125 de ani, Sfatul Țării Românești face aceeași alegere, astfel încît Alexandru Cuza devine domn al ambelor țări. Cu aceasta, unirea mult dorită de români se realizează, puterile străine fiind nevoite s-o consfințească.

Țăranul Gheorghe Cîrtan – BADEA CÎRTAN, cum i se va spune mai târziu – s-a născut în satul Cîrțișoara, de lângă Făgăraș, la 24 ianuarie 1849. Numele său va rămîne în istorie alături de al marilor luptători pentru unirea Transilvaniei cu țara: Arma sa de luptă a fost cartea românească, pe care a purtat-o în desagi, peste munți, din București

PAGINI LITERARE

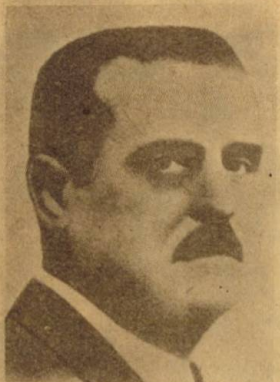
EMPERA SI CARTAN LA ROMA

pina in satele tagarășene și sibiene. Este vorba de mii de volume, duse pe poteci ascunse, ferite de privirile vremelniciilor stăpînitori străini. Acest brav patriot celebru pe plan mondial a mers pe jos, în opinci, de la București pînă la Roma, unde a dus țărîna și boabe de grâu pe care le-a răsîndit în jurul Columnei lui Traian (în 1896 și 1899). A mai călătorit, tot pe jos, la Paris. A murit la 7 august 1911.

FEBRUARIE

În luptele duse de românii de peste munți pentru realizarea alipirii Transilvaniei la patria-mamă, VASILE GOLDIȘ a ocupat un loc de frunte. Să ne amintim numai că lui i-a revenit cîntecul de a cînta la adunarea de la Alba Iulia din 1 de

cembrie 1918 rezoluția care proclama Unirea cea mare. Vasile Goldiș s-a născut la 12 noiembrie 1862 și a murit acum 50 de ani, la 10 februarie 1934. A fost profesor la mai multe licee, a editat ziarul „Tribuna poporului” a făcut parte din Consiliul Dirigent și din Marele Sfat Național.

O tînără poetă în vîrstă de numai 18 ani, Alexandra Gavrilescu, debutează în revista „Viața Românească” (1912) cu poezia „Noapte”.

semnata OTILIA CAZIMIR. Așa au sfîșuit-o să semneze G. Ibrăileanu și Mihail Sadoveanu. În 1913 va debuta editorial cu volumul „Lumini și umbre”. Vor urma alte scrieri valoroase de poezie și proză. Otilia Cazimir s-a născut acum 90 de ani, la 12 februarie 1894, și a murit la 8 iunie 1967. Opera sa cuprinde și cîteva cărți pentru copii: „Jucării”. „Baba Iarna intra-n sat” și altele.

Un mare istoric, patriot și animator al vieții noastre culturale din secolul trecut a fost V.A. URECHIA. S-a născut acum 150 de ani, la 27 februarie 1834, și a murit la 23 noiembrie 1901. Conferențiar de frunte, profesor de istorie la Universitatea din Iași și apoi decan al Universității din București, membru fondator al Academiei Române. În anii 1860-1861 și 1880-1881 a

PAGINI LITERARE

fost ministru al Instrucțiunii. A scris și a publicat peste 600 de cărți și broșuri, dintre care: „Istoria românilor” (14 volume) și „Istoria școalelor” (4 volume), „Legende române”, „Memorii”, „Scrieri literare”, „Discursuri academice”. În 1890 a fondat biblioteca publică din Galați, darîndu-i 6 000 de volume.

Sînt 230 de ani de la nașterea lui GHEORGHE ȘINCAI (28 februarie 1754), cel care avea să fie socotit „unul dintre luceferii de pe firmamentul literaturii române”. A realizat ridicarea învățămîntului românesc în Transilvania și a scris „Hronica românilor”, lucrare care l-a situat printre marii istorici contemporani ai Europei. A studiat istoria la Roma. A fost profesor de retorică și poetică la Blaj și director general al școlilor românești din întreaga Transil-

vanie, pentru care a întocmit cărțile necesare de învățătură: abecedarul, gramatica, aritmetica. Istoric pasionat, Șincai a cules, mai ales în cei cinci ani cât a studiat la Roma, mii de documente care au stat la baza scrierii sale principale: „Hronica românilor și a mai multor neamuri” (perioada anilor 86-1739). Să ne amintim și că, acum două veacuri, copiii românilor din Transilvania învățau limba română după cartea „ABC sau Alphavit” scrisă de Șincai (stins la 2 noiembrie 1816).

MARTIE

Fiul unui muncitor avea să devină un neînfocat luptător pentru cauza muncitorimii din țara noastră: ȘTEFAN GHEORGHIU. S-a născut la 15 ianuarie 1879 și a murit la 6 martie 1914. A

contribuit cu stăruință și competență la organizarea sindicatelor muncitorești. Pentru participarea sa la răscoalele țărănești din 1907 a fost arestat și întemnițat. După eliberare și-a continuat activitatea, susținând reorganizarea Partidului Social-Democrat din România (1910). A inițiat redactarea și răspindirea manifestului intitulat „Război războiului”, care l-a adus noi condamnări și întemnițări.

ALEXANDRU MACEDONSKI s-a născut la 14 martie 1854. A debutat la 18 ani cu o poezie publicată în ziarul „Telegraful român” de la Sibiu. A înființat și a condus revistele „Oltul”, „Vestea”, „Standardul țării”, „Lumina”, „Literatorul”, „Liga ortodoxă”. Debutul editorial s-a produs în 1872 cu volumul „Prima verba”. Tudor Vianu îl apreciază pe Macedonski astfel: „A fost unul dintre cei mai mari poeți ai literaturii române și a înălțat unul dintre cele mai însemnate monumente poetice ale limbii noastre”. A încetat din viață la 24 noiembrie 1920.

APRILIE

ELENA CUZA a fost fiica Ecaterinei și a postelnicului Iordache Rosetti. S-a căsătorit cu Alexandru Ioan Cuza la 20 aprilie 1844. A susținut reformele înfăptu-

ite de domnitor. A inițiat și a realizat prima mare operă de asistență socială pentru copii, înființând, la 18 iulie 1862, Azilul „Elena Doamna”. A continuat, până la sfârșitul vieții (2 aprilie 1909), să se ocupe de opere de asistență socială, pentru care și-a dăruit averea. Elena Cuza s-a născut la 17 iunie 1825.

Scriitorul CAMIL PETRESCU și-a început activitatea literară în 1914, la revista „Facia”. Primul său

volum, „Versuri”, a apărut în 1923. Notorietatea definitivă a căpătat-o în 1930, prin romanul „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, ecou al participării sale la războiul din 1916-1918. A condus revistele: „Limba română”, „Săptămâna muncii intelectuale și artistice”, „Cetatea literară” (1920-1926). În timpul vieții a publicat 34 de volume de poezie, proză și teatru. Membru al Academiei R.S.R., Camil Petrescu s-a născut la 9 aprilie 1894. A murit la 14 mai 1957.

Fiziologul și clinicianul DANIEL DANIELOPOLU s-a născut acum 100 de ani, la 12 aprilie 1884. Prin scrierile sale medicale de diferite specialități, a devenit cunoscut pe plan mondial ca un savant deschizător de noi drumuri în vastul câmp al medicinei. A devenit

academician în 1950. A condus Institutul clinico-medical de la Spitalul Filantropia și a înființat, în 1936, Academia de Medicină. „Cel mai mare savant al clinicii medicale românești”, cum a fost socotit, a murit la 22 aprilie 1955.

MAI

120 de ani de la moartea (la 16 mai 1864) a lui SIMION BĂRNUȚIU, fruntaș al revoluției de la 1848 din Transilvania. Din 1855 s-a stabilit la Iași, unde a fost profesor universitar de drept public și de filozofie. Patriot înflăcărat, a sprijinit alegerea și domnia lui Cuza, precum și reformele instituite de acesta.

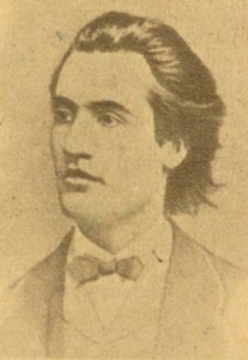
Fotografia aceasta ni-i înfățișează pe cei 15 patrioți transilvăneni care, la 22 mai 1894 - deci acum 90 de ani - au fost condamnați de Tribunalul general din Cluj pentru „crima” de a fi tipărit și răspândit în public textul petiției rămase în istorie sub numele de Memorandum. Prin această petiție fruntașii românilor din Transilvania cereau independența Transilvaniei și ieșirea ei de sub stăpânirea străină. De la stînga spre dreapta, în rîndul 1: Nicolae Cristea, Iuliu Coroianu, George Pop de Băsești, Ioan Rațiu, Vasile Lucaciu, Dumitru Comșa, Septimiu Albini. În rîndul 2: Dionisie Roman.

Patriciu Barbu, Daniil P. Barcianu, Gherasim Domide, Teodor Mihali, Aurel Suciu, Mihai Velicu și R. Patița.

IUNIE

AVRAM IANCU s-a născut în comuna Vidra de Sus, în iunie 1824. Încă de pe cînd studia dreptul la Cluj s-a evidențiat ca luptător pentru eliberarea socială și națională a românilor transilvăneni. În timpul revoluției din 1848-1849 a comandat cetele de țărani răsculați și porniți cu armele să-și caute dreptatea. În ultimele luni ale acestor frămîntări, Avram Iancu a comandat luptele de apărare contra armatelor imperiale. De aici i-a rămas numele de „Craul munților”. După înfrîngerea revoluției s-a retras în munți, printre moți, bolnav și îndurerat de nedreptățile suferite de poporul său. A murit la 10 septembrie 1872.

De la trecerea în neființă a lui MIHAI EMINESCU, cel mai mare poet al nostru, la 15 iunie 1889, au trecut 95 de ani. Creatorul „Luceafărului” s-a născut la 15 ianuarie 1850. În revista „Familia”, la 25 februarie 1866, Iosif Vulcan își anunța cititorii: „Cu bucurie deschidem coloanele foaiei noastre acestui june numai de 16 ani, care în primele sale lucrări poetice trimise nouă ne-a surprins plăcut...” Alături de această recomandare se afla poezia de debut a poetului: „De-aș avea”, semnată Mihailu Eminescu. Prin întreaga sa activitate literară și publicistică, prin prezența sa la evenimentele culturale ale vremii, prin participarea sa la prodigiousul program al societății „Junimea” din Iași, Eminescu a adăugat noi dimensiuni spiritualității românești. El a desăvîrșit și consolidat structurile fundamentale ale culturii noastre moderne.

În testamentul pe care l-a lăsat, marele actor CON-
STANTIN NOTTARA spune,
între altele: „Rog pe fiul
meu și direcția Teatrului
Național ca după ce voi
muri să nu mă îngroape cu
paradă; să nu se aducă sol-
dați și muzică militară; să
nu mi se facă doliu la
casă”. Nottara s-a născut la
15 iunie 1859. Sînt 125 de
ani de atunci. A fost pre-

zent pe scenele teatrelor
noastre timp de 57 de ani și
a interpretat rolurile princi-
pale din mai toate piesele
românești, începînd cu
Horatîu din „Fîntîna Blandu-
zei” de Vasile Alecsandri
(în imagine). Nottara a mu-
rit la 15 octombrie 1935.
Dispoziția sa testamentară
a fost respectată.

Printre studenții români
afilați la Paris în epoca 1848
îl găsim și pe ALEXANDRU
ODOBESCU, viitorul profes-
sor universitar, istoric și
academician. Din activita-

tea sa didactică (a fost
profesor de arheologie la
Universitatea din Bucu-

rești), precum și din aceea
de istoric, au rămas în fon-
dul de aur al cărții româ-
nești nuvelele „Mihnea
Vodă cel Rău”, „Doamna
Chiajna”, eseul „Pseudoki-
neghetics”, tratatele „Isto-
ria arheologiei”, „Tezaurul
de la Pietroasa” și altele.
Tot lui i se datorează și în-
grijirea primei editări a lu-
crării „Românii supt Mi-
hai-voievod Viteazul” de
Nicolae Bălcescu (1878).
Alexandru Odobescu s-a
născut acum 150 de ani, la
23 iunie 1834, și a murit la
10 noiembrie 1895.

scriere istorică este: „Ro-
mânii supt Mihai-voievod
Viteazul”

Se împlinesc 165 de ani
de la nașterea lui NICOLAE

IULIE

BĂLCESCU (29 iunie 1819).
La vîrsta de douăzeci de
ani a intrat în mișcarea re-
voluționară. În 1848 redac-
tează, împreună cu alți pa-
trioți, Proclamația revoluției
și apoi Constituția. Face
parte din guvernul provizo-
riu și colaborează la ziarul
„Învățătorul satului” și „Po-
porul suveran”. În 1849 și
1850 continuă lupta, făcîndu-
și auzit glasul la Con-
stantinopol, Paris și Lon-
dra, unde cere dreptate
pentru români. Cînd starea
sănătății nu-i mai îngăduie
nici un alt efort, se dedică
scrisului. Moarrea l-a sur-
prins, la 29 noiembrie 1852,
la Palermo. Principala sa

La 4 iulie 1864, învăța-
mintul nostru superior urcă
o nouă treaptă: domnitorul
Cuza dă un decret de înfiin-
țare a Universității din Bucu-
rești: „Facultățile din Bucu-
rești, unite împreună, vor
purta numele de Universita-
tea din București. Profesorii
Facultăților se vor aduna și
vor alege pe rectorul Uni-
versității”. La vremea aceea
ministru al Instrucțiunii era
poetul Dimitrie Bolintineanu.
Primul rector ales a
fost Gheorghe Costa-Foru.
Universitatea și-a început
cursurile la 1^a octombrie
1864, cu trei facultăți: știin-
țe, drept, litere și filozo-
fie.

SOCIETATEA NUMISMATICA ROMANA, înființată în anul 1903, a bătut primele sale medalii acum 80 de ani, în iulie 1904: Medalia Ștefan cel Mare și Medalia Mihai Viteazul. Ele comemorează 400, respectiv 300 de ani de la moartea voievozilor numiți. Cîteva exemplare din aceste medalii s-au păstrat și se află astăzi în colecțiile Bibliotecii Academiei R.S.R.

AUGUST

VERONICA MICLE, viitoare poetă, s-a născut la Năsăud, la 22 aprilie 1850, și a murit la 4 august 1889. A debutat cu poezii în revista leșeană „Convorbiri literare” (1875), la îndemnul lui Mihai Eminescu. În volum poeziile sale au apărut în 1887, fiind bine primite de critica literară, îndeosebi de Titu Maiorescu. Veronica Micle s-a născut și a murit în același an cu Eminescu. Se poate spune că destinul l-a legat și prin naștere, și prin moarte.

100 de ani de la moartea medicului **CAROL DAVILA**, produsă la 4 august 1884. S-a născut la 8 aprilie 1828. În 1853 i s-a încredințat conducerea serviciului medical al armatei. A contribuit la organizarea învățămîntului medical și a sprijinit înființarea mai multor societăți, precum și a unor reviste medicale apărute la noi în secolul trecut.

În imagine: un fotograf ambulant la Nisa, în Franța. Data: martie 1921. Este viitorul scriitor **PANAIT ISTRATI**, care avea să devină celebru în întreaga Europă de la volumul său de debut „Kyra Kyralina”, apărut numai în Franța în 24 de ediții (1923-1924). Panait Istrati s-a născut la Brăila acum 100 de ani, la 10 august 1884. A început să scrie literatură în timp ce se afla în Franța. Primul care l-a apreciat a fost scriitorul francez Romain Rolland. Pînă la sfîrșitul vieții sale (16 aprilie 1935) Panait Istrati a scris 20 de volume de proză, care au cunoscut o mare răspîndire în lume.

Printre cele dintîi gimnazii înființate în Moldova s-a aflat și **LICEUL „LAURIAN”** din orașul Botoșani, care și-a început activitatea acum 125 de ani, la 23 august 1859. În primii ani a funcționat în mai multe locații, amenajate provizoriu. În 1885 a fost terminată construcția sediului propriu. La inaugurare i s-a dat numele pe care îl poartă și astăzi în amintirea lui August Treboniu Laurian, primul organizator al școlilor de învățămînt general din Moldova.

SEPTEMBRIE

La 26 septembrie 1874 s-a născut savantul dr. **C.I. PARNON**, neurolog și psihiatru de renume mondial. În 1909 a publicat prima carte de endocrinologie din lume - „Secrețiile interne”. Lucrările sale științifice au fost adunate în cinci vo-

lume editate în 1954-1962. A fost profesor la Universitatea din București, membru activ al Academiei R.S.R., președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, membru activ al mai multor societăți științifice de peste hotare, Erou al Muncii Socialiste și laureat al Premiului de Stat. S-a stins la 9 august 1969.

OCTOMBRIE

Un medic devotat profesiei sale a fost **VASILE VOICULESCU**. În 1917, pe cînd își practica profesia la un spital militar, își ruinează sănătatea. Un sfert de veac mai tîrziu era socotit unul dintre cei mai mari poeți români contemporani. Premiul național pe care îl obține consfințește acest calificativ. Debutase cu poezii

la revista „Convorbiri literare” în 1914, iar în 1916 publicase primul său volum. S-a născut la 18 octombrie 1884. Pînă la moartea sa - la 26 aprilie 1963 -

li vor mai apărea încă douăsprezece volume de poezii, poeme și povestiri.

NOIEMBRIE

Cel mai mare epigramist pe care l-am avut a fost CINCINAT PAVELESCU. S-a născut la 2 noiembrie 1872 și a murit acum 50 de ani, la 30 noiembrie 1934. Paralel cu preocupările profesionale de jurist, a pătruns în rîndurile literaților noștri ca poet, publicînd, începînd din 1889, cărți de poezii și proză, iar mai tîrziu mult apreciatele lui epigrame - unele satirice, altele „prietenesti”. În 1908 a inițiat înființarea Societății Scriitorilor Români. Pentru întreaga sa activitate poetică, a primit, în 1927, Premiul național de poezie. Ultimele sale scrieri au apărut în revista „Brașovul literar”, în 1931.

Prima femeie medic din țara noastră a fost MARIA CUTARIDA. Si-a făcut studi-

ile în Franța. După obținerea doctoratului (la 5 iunie 1884), a revenit în țară și a fost numită medic consultant la Spitalul Filantropia, apoi profesoară de igienă la școala Azilului „Elena

Doamna”. În 1897 a înființat primele leagăne pentru copii de la noi, în care erau primiți și copiii muncitorilor săraci. Maria Cutarida s-a născut la 10 februarie 1857 și a murit la 10 noiembrie 1919.

Actorul și autorul dramatic MATEI MILLO s-a născut acum 160 de ani, la 25 noiembrie 1824. Timp de mai mult de o jumătate de veac a desfășurat o amplă activitate de actor, conducător de trupe teatrale, regizor, director de teatru și profesor de artă dramatică.

DECEMBRIE

În fotografie: dr. PETRU GROZA, semnînd în registrul academiei noastre în 1955, la comemorarea lui Traian Vuia. Om politic democrat, patriot, luptător împotriva asupririi naționale, acest fruntaș al intelectualilor transilvăneni a fost de mai multe ori deputat și ministru, apoi președinte al primului guvern democratic din țara noastră (6 martie 1945). În anii 1952-1958 a fost președinte al Prezidiu-

lui Marii Adunări Naționale. A participat cu dăruire la înfăptuirea politicii de construire a socialismului în România: S-a născut acum 100 de ani, la 7 decembrie 1884, și a murit la 7 Ianuarie 1958.

Marile evenimente teatrale de pe scenele românești în secolul trecut: „Ovidiu” de Alecsandri, „O scrisoare pierdută”, „O noapte furtunoasă” și „Năpasta” de Caragiale, precum și succesele obținute cu pieșe străine ca „Othello” și „Machbeth” de Shakespeare și „Tartuffe” de Molière au avut, printre interpretii principali, și pe ARISTITZA ROMANESCU, actriță de talent recunoscut, societară a Teatrului Național din București. În ultimii ani ai vieții (a murit la 4 iunie 1918) a fost profesoară de declamație la Conservatorul din București. S-a născut acum 130 de ani, la 24 decembrie 1854.

ION CREANGĂ a fost institutor la școala primară de băieți din Păcurari-Iași. Începuturile sale literare le găsim în câteva manuale școlare (1868, 1871). Debutul notoriu în publicistică va veni însă mai tîrziu, la 1 octombrie 1875, cînd revista „Convorbiri literare” îi va publica prima scriere: „Soacra cu trei nurori” și, la 1 decembrie, „Capra cu trei iezi”. Ion Creangă s-a născut la 2 martie 1837 și a murit acum 95 de ani, la 31 decembrie 1889, lăsînd în urma sa neapărate povestiri intrate în patrimoniul de aur al literaturii române.

MISIUNE URGENTĂ

BOMBA CU FRIG

TEXT: MAGDA SORESCU
DESENE: TRAIAN
MARINESCU

MOMENT FESTIV LA VENEȚIA

PREMIUL I LA
CONCURSUL DE SOLUȚII
PENTRU SALVAREA
VENEȚIEI:
SEVER NEGRU,
ROMÂNIA!

ACUM SOLUȚIA
POATE FI
DEZVĂLUITĂ. A
FOST ALEASĂ
SOLUȚIA
ÎNGHETĂRII
SOLULUI
VENEȚIAN.

DE UNDE ATÎTA ENERGIE ?

FIECARE ACOPERIȘ AL
VENEȚIEI
VA DEVENI
O CENTRALĂ
SOLARĂ.

ASALT DE REPORTERI ÎN PIATA SAN MARCO.

DUMNEAVOASTRĂ AȚI
INVENTAT BOMBA
CU FRIG ?

E CEA
MAI PASNICĂ
BOMBĂ

UN MESAJ
URGENT!

AMERIZARE FORȚATĂ

SEVER ARUNCĂ OBIECTUL ÎN FORMĂ DE CARTE...

EXPLODÎND LA NIVELUL APEI, "BOMBA" CU HELIU LICHID A FORMAT INSTANTANEU O PLATFORMĂ DE GHEAȚĂ...

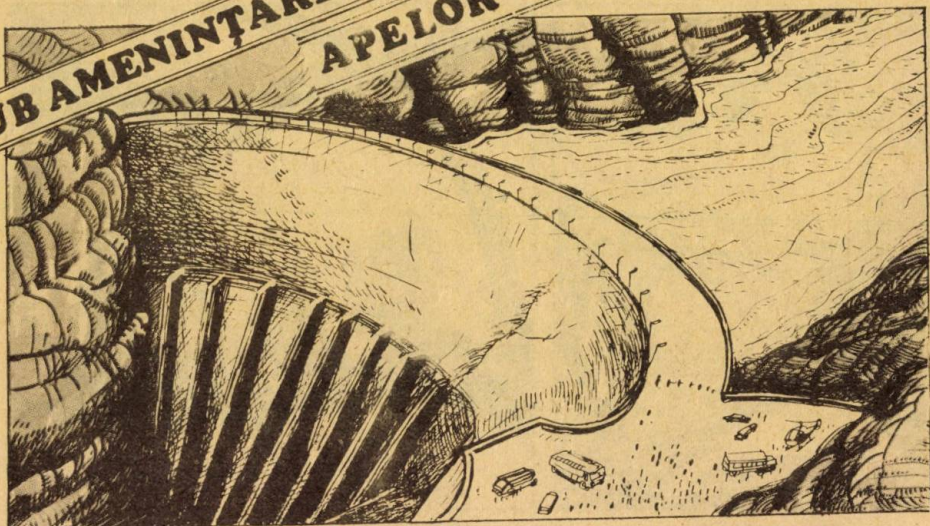

... PE CARE PILOTUL A REUȘIT SĂ PUNA ELICOPTERUL...

SUB AMENINȚAREA APELOR

LA BARAJUL CRISPI SOSEAU
NEÎNȚRERUPT MESAJE ...

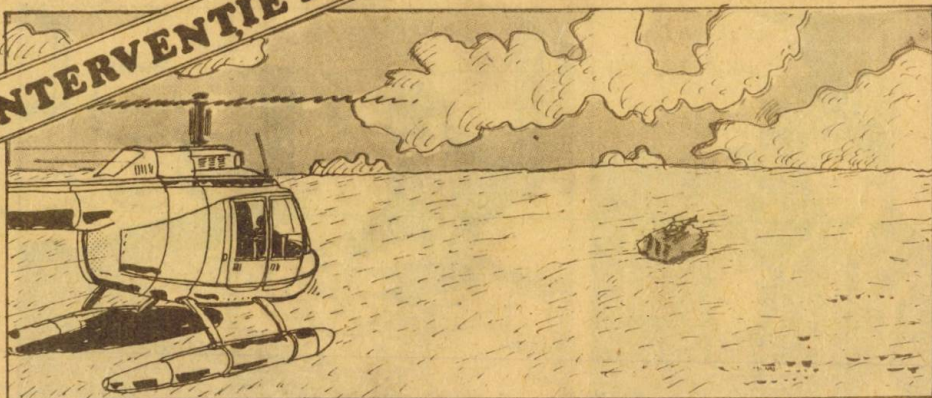
S-A FORMAT
O COLOANĂ
DE BETONIȘTI
CARE VA PORNI
DE LA PALERMO
PESTE DOLIA
ORE.

SATELE DIN AVALUL BARAJULUI
ERAU CUPRINSE DE PANICĂ.

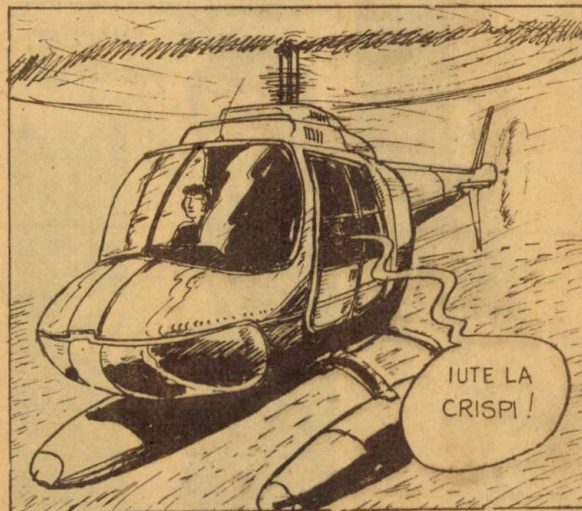

INTERVENȚIE RAPIDĂ

URAAA!

SÎNTEM
SALVAȚI!

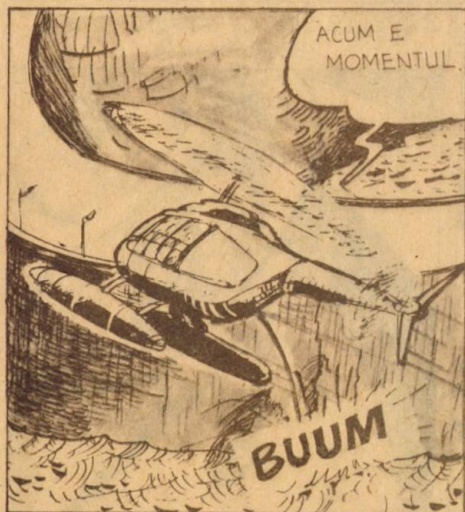

IUTE LA
CRISPI!

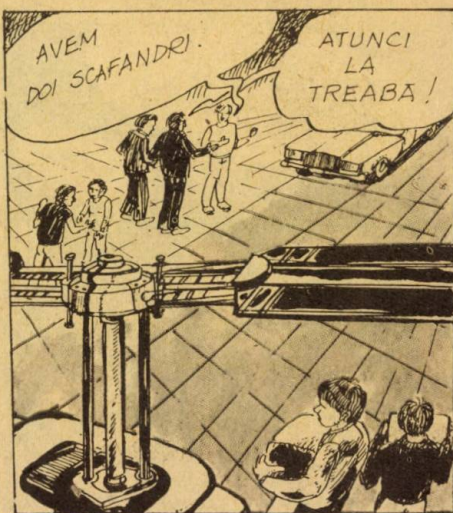
MESAJ RADIO: MATERIA-
LUL A SOSIT LA FATA
LOCULUI.

ÎN ACEST TIMP LA BARAJ.

ULTIMA FISURĂ

LANSAREA DIN AER
E IMPRECISĂ. BOMBE-
LE TREBUIE
PLASATE
LA FIX.

AVEM
DOI SCAFANDRI.

ATUNCI
LA TREABA!

NEGRU SE SI ÎMBRACĂ ÎMPREUNĂ CU
INGINERUL.

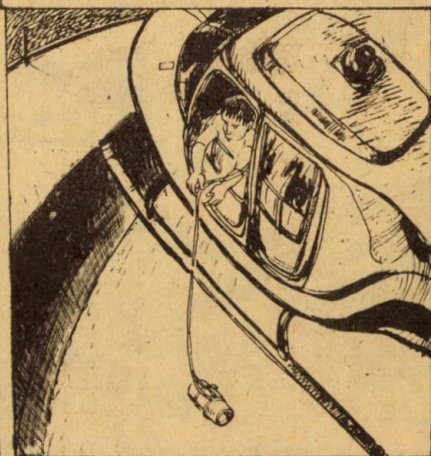
SE ARUNCA ÎN LAC VOPSEA PE
CARE APA O DUCE SPRE FISURI.

ÎNTRU TIMP, SCAFANDRII PLONJEAZĂ...

BOMBELE SÎNT COBORÎTE DIN
ELICOPTER...

O CLIPĂ DE OBOSEALĂ, DE NEATENȚIE ȘI SPECIALISTUL ROMÂN A FOST PRINS ÎN PLATOȘA DE GHEATĂ.

FACTORUL TIMP

INTR-UN COLT SCAFANDRUL ITALIAN IEȘE LA LUMINĂ.

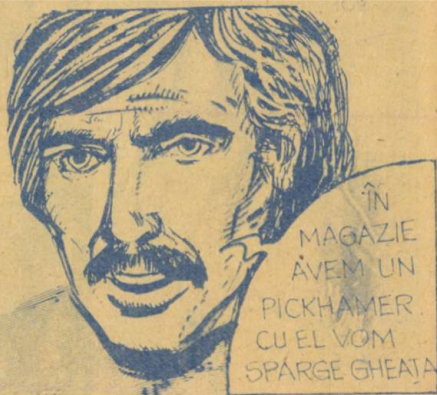
TĂCERE
!...

ROMÂNUL A RĂMAS ACOLO, PRINS
ÎN GHEATĂ. ARE AER PENTRU
DOUĂ ORE. IAR GHEATA VA
CEDA PESTE SĂȘE...
ȘI APOI FRIGUL...

FACETI LOȚ!
DATI-MI VOIE!

ÎNTR-UN TIMP RECORD PICKHAMERUL A FOST INSTALAT
ȘI A ÎNCEPUT SĂ SPARGĂ GHEAȚA ÎN JURUL OMULUI..

UN CUB DE GHEAȚĂ

REPEDE!
A STAT
FĂRĂ AER!

CE
NENOROCIRE!
CHIAR EL,
CARE A SALVAT
BARAJUL,
SATELE ȘI
OAMENII DIN
VALE...

**AVERTIZAȚI
SPITALUL!**

CITEVA ZILE MAI TÎRZIU,
SEVER NEGRU, RESTABILIT,
ERA DIN NOU LA CRISPI.

LUCRĂRILE
DE CONSOLI-
DARE ȘI ETAN-
ȘARE MERG DIN
PLIN. "BOMBA" CU
FRIG NE-A DAT
RĂGAZUL NECESAR
PENTRU A INTERVENI.

LOCUIITORII DIN VALE DAU
O SERBARE ÎN CINSTEA
DUMNEAVOASTRĂ. TREBUIE
SĂ VENIȚI.

COMORI ÎN BIBLIOTECI ROMÂNEȘTI

Bibliotecile țării noastre adăpostesc în rafturile lor mii de manuscrise, cărți rare și publicații periodice apărute la începuturile tiparului, piese de o frumusețe greu de exprimat, adevărate tezaururi care merită să fie cunoscute cât mai larg. În cele ce urmează vom aminti, cu titlu de exemplu, câteva dintre acestea

■ Înființată în 1867, Biblioteca Academiei R.S.R. păstrează aproximativ 85 la sută din fondul național de manuscrise și publicații apărute pe teritoriul României. În zestre ei se găsesc cele mai vechi texte în limba română: **Codicele voronețean**, din secolul al XVI-lea. Cuprinde cele mai vechi texte românești scrise în grai rotund, din Maramureș sau nordul Ardealului. La aceeași bibliotecă se păstrează majoritatea presei românești, începând cu primul periodic: **Curierul românesc** (1829).

■ La biblioteca documentară Bathyaneum din Alba Iulia, alături de **Codex aureus** — un monument al artei scrisului din secolul al IX-lea — pot fi găsite manuscrise de înaltă valoare, printre care **Cosmografia** lui Ptolomeu (1482), și ediții din

primele tipărituri în limba română, cum este **Palia de la Orăștie** (1582).

■ Biblioteca municipală „V.A. Urechiă” din Galați, fondată în 1890, posedă un important fond de cărți vechi, printre care **Istoria Imperiului otoman** a lui Dimitrie Cantemir (1743), **Elementa linguae daco-romanae sive valachicae** de Gheorghe Șincai (1805) etc.

■ La Oradea, în biblioteca municipală, pot fi întâlnite alte volume rare: **Ortografia română** de Petru Maior (1819) și **Hronica românilor** de Gheorghe Șincai (1844).

■ Biblioteca municipală din Drobeta-Turnu Severin, înființată în 1921, adăpostește alte cărți rare și valoroase, dintre care amintim **Inscriptiones vestustae romanae** (1520).

■ Biblioteca municipală „Astra” din Sibiu, înființată în 1861, posedă unul din cele mai bogate și complete fonduri de periodice românești, în special transilvănene. Nu lipsesc prima revistă literară ardelenască, „Foaie pentru minte, inimă și literatură” (1838-1844) și „Tribuna” (1884-1903). Aici se află și un exemplar

al primei publicații săptămânală în limba română, „Fama Lipschii”, editată la Leipzig de I.M.C. Rosetti, în martie 1827. Printre cărțile rare ale bibliotecii se numără: **Sbornicul** tipărit în 1580 de Coresi, **Cartea de învățătură** (Iași, 1643), **Supplex libellus valachorum Transilvaniae** (Cluj, 1791), care prezintă memoriul înțocmit în numele națiunii române de Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai ș.a. și înaintat împăratului Leopold al II-lea, prin care se cerea recunoașterea românilor din Transilvania ca națiune egală în drepturi cu celelalte.

Pe lângă manuscrise, cărți și colecții de periodice, bibliotecile românești adăpostesc alte mari valori: documente, hărți, stampe, volume muzicale, piese numismatice și filatelice etc. Între acestea trebuie menționat un deosebit de valoros album Rembrandt — exemplar rar, care se află la biblioteca municipală „V.A. Urechiă” din Galați. Albumul cuprinde 85 de stampe originale și alte 35 de stampe realizate de diferiți gravori după lucrări foarte rare ale celebrului pictor. Exemplarul a fost achiziționat de fondatorul bibliotecii gălățene, V.A. Urechiă, fost profesor universitar și membru al Academiei Române. Printre foștii proprietari ai albumului se numără scriitorul și filozoful francez La Bruyère (1645-1696). Mulți călători din țară și din străinătate vin la Galați în mod special pentru a vedea prețiosul exemplar.

ATENȚIA CĂRȚII

Cartea s-a născut înainte de crearea hîrtiei, a tiparului, chiar și a scrisului. Marile epoei care au legănat copilăria omenirii au fost create de neștiutori de carte, multe din ele înainte de apariția și răspîndirea scrisului.

Cărțile începutului au fost alcătuite în minte și răspîndite oral de povestitori și cîntăreți, care, transmițîndu-le din generație în generație, le îndreptau, le șlefuiau. Astfel s-au format primele capodopere ale geniului uman. După cît se pare, legenda-rul Homer, de numele căruia se leagă ver-surile cunoscute ale „Iliadei” și „Odiseii”, era orb. Acest detaliu este merit să pună mai clar în lumină faptul că pînă și el a rostit versul epoeilor așa cum l-a auzit de la bătrîni săi înaintași, fără ajutorul

paginii scrise. Creatorii folclorului nostru clasic nu aveau nici ei acces la lumina scrisului, și chiar înțeleptul proverb „Ai carte, ai parte” a fost mai întîi rostit și numai după sute de ani transcris de o pană atentă.

Nevoia scrisului s-a făcut simțită foarte devreme. Stau mărturie documente stră-vechi, bibliotecile rămase din antichitatea cea mai adîncă, precum și cele pierdute.

Prefigurat pe diverse meridiane de pic-turile rupestre (găsite în peșteri), de ideo-grame și alte forme ale preistoriei sale, scrisul trebuia să asigure păstrarea cuvîntului, transmiterea lui în forma originală, indestructibilitatea lui în timp.

Nu e de mirare că epoeile, miturile, basmele au circulat mai întîi fără suportul

De la începuturile scrisului la începuturile tiparului — o cale triumfală, un capitol din istoria civilizației.

material al scrisului. În antichitate, nici înțelepții nu totdeauna își notau gândurile. Filosofia lui Socrate au transcris-o elevii săi, înțeleptul formulându-și ideile în vreme ce se plimba cu aceștia. Oratorii greci și romani își roșteau discursurile în piețe. Și, până prin veacul al XVI-lea, actorii **commediei del'arte** italiene improvizaau replicile pe care le roșteau, bazându-se pe un simplu scenariu dinainte stabilit.

Poate să pară ciudat faptul că, paralel cu dezvoltarea scrisului, transmiterea orală a marilor texte a continuat vreme îndelungată. Explicația e simplă: prețul unui exemplar din „Odiseea” copiat de mână era exorbitant. Iar cartea este prin definiție făcută să circule, să fie citită sau rostită și ascultată de cât mai multă lume. Această nevoie de cultură, de frumos face să apară arta rostirii. Și ce altceva este teatrul decît rostirea „pe voci” a unei cărți?

Primele au fost bibliotecile de pămînt, depozitele sumeriene de tăblițe arse aco-perite cu semne cuneiforme acum 5 500 de ani. În această tehnică ne-a fost transmisă epopeea lui Ghilgameș.

Au urmat sulurile de papirus ale bibliotecilor egiptene, folosite cu începere din anul 3000 î.e.n. și pe care în mileniul I e.n. au fost copiate epopeile homerice. A venit la rînd pergamentul. În viața zilnică se scria pe tăblițe de ceară.

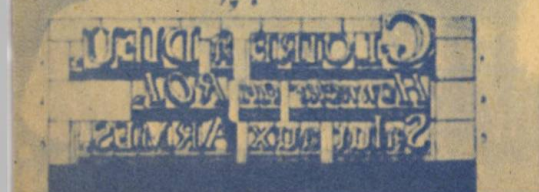
Raritatea scrierilor într-un exemplar a făcut să apară copiii. În evul mediu meseria de copist se răspîndește. Apar ateliere în care copiii lucrează în serie, ca orice manufacturier. În acea vreme, un librar din Paris putea să asigure la timp cele 300 de exemplare copiate de mână ale unui manual cerut de studenții Sorbonei.

Răspîndirea, deși lentă, a scris-cititului face ca foamea de carte să crească. Ceea ce lipsea era un mijloc rapid de multiplicare. Europeanii aflaseră încă din 1295, de la Marco Pollo, despre invenția chinezească a tiparului cu litere mobile ce data din secolul al IV-lea e.n. Cea dintîi carte din lume apăruse în 868, tot în China.

Încercările italienilor și olandezilor de a redescoperi secretul imprimării tipografice au înregistrat numai succese parțiale. Și doar Gutenberg, în 1441, avea să rezolve definitiv ecuațiile tiparului, dînd astfel cărții drum liber spre sutele de milioane de cititori care o așteptau.

Astăzi în fiecare zi a anului apar pe Terra aproape 600 000 de titluri, în 8 miliarde de exemplare. Cartea a devenit prietenul nedespărțit al scrisului de pretutindeni. Civilizația scrisului și a multiplicării textelor a condus omenirea din zorii dezvoltării sale pînă la zborul în astru.

C. MARINESCU

Tineretea fără batrînețe A CĂRȚILOR

Ca și oamenii, cărțile au o viață a lor.

Ca și oamenii, ele au o tinerete fără griji, iar trecerea lor prin lume lasă urme adinci în oameni, în creația umană, în civilizația umană.

Ca și oamenii, cărțile îmbătrinesc. Cele mai valoroase dintre ele își păstrează neștirbit mesajul peste veacuri, peste milenii. Dar în timp învelișul lor material se uzează. Cărți, manuscrise, documente de o valoare inestimabilă uneori se îmbolnăvesc. În acest caz, odinioară erau socotite pierdute. Astăzi ele pot fi tratate, ca orice bolnavi. Însănătoșite, își reiau locul în bibliotecă, în istorie, în conștiința lumii.

Reportajul nostru se desfășoară la un... spital al cărților. Este Laboratorul de restaurare a cărții de la București.

UN SPITAL NEOBIȘNUIT

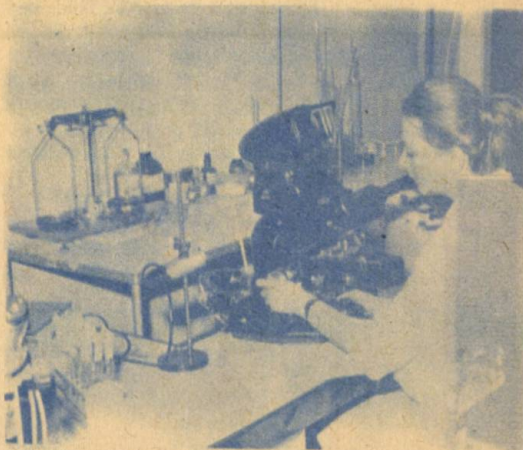
— Sinteți, cum s-ar zice, directorul „spitalului”. Vă rugăm să ne spuneți, aveți mulți bolnavi?

Întrebarea o adresăm tovarăsei Cela Manea, șefa laboratorului pe care îl vizităm. Plină de tinerete, competență și energie, domnia sa ne răspunde:

— Avem destui bolnavi, și nu puțini ne dau de furcă pînă să-i putem reda vieții, adică rafturilor bibliotecii.

— Cum se îmbolnăvesc cărțile?

Vaste cunoștințe de chimie, fizică, biologie, un aparataj de specialitate, o bogată experiență colectivă și multă pasiune concurează la recuperarea unor documente și cărți de inestimabilă valoare.

— Nu toate cărțile se îmbolnăvesc. Există legi privind ocrotirea cărții, a valorilor din patrimoniul cultural. Marile biblioteci ale țării, cele din Capitală, din Iași, Alba Iulia, Cluj-Napoca, Sibiu și din alte centre, păstrează cărțile de valoare în depozite speciale, în condiții de umiditate și temperatură constante, asigurându-se un microclimat ce le apără de orice deteriorare. Temperaturile potrivite sînt sub 19°, iar umiditatea de 50 pînă la 60 la sută. Volumele de valoare deosebită sînt fotocopyate, în biblioteci puțin fi consultate microfilmele lor. Sînt însă cărți, documente istorice în vîrstă de mii de ani și care au avut o viață foarte grea. Unele dintre acestea, aflate în colecții particulare, au fost uitate în hrube și pivnițe sau chiar au stat ani de zile îngropate. Ele au nevoie de îngrijire specială.

— Vă rog să dați un exemplu de document de valoare excepțională care se păstrează în bibliotecile noastre.

— Există la noi multe cărți de valoare. Mă voi opri însă la **Codex aureus**. Această lucrare este un cod de legi datînd din secolul al XIII-lea. Paginile ei sînt ornate cu miniaturi și chenare aurite. Documentul original se păstrează în parte în biblioteca Batheaneum de la Alba Iulia. Cea laltă parte se află la British Museum de la Londra, iar copertele sînt depuse la Biblioteca Vaticanului de la Roma. Fiecare din aceste biblioteci are părțile lipsă în facsimil. Din fericire, **Codex aureus**, lucrat pe un pergament de foarte bună calitate și bine păstrat, n-a avut niciodată nevoie de „spitalul” nostru.

— Dar ce boli pot contracta cărțile?

— Ele sînt atacate de bacterii și ciuperci. Priviți o astfel de pagină, ne spune interlocutoarea noastră. Are numeroase pete galbene sau

grupuri de puncte negre. Cînd bacteriile și ciupercile, care se hrănesc cu celuloză sau cu alte substanțe chimice conținute în hîrtie, pătrund în paginile unei cărți, instalarea bolii este iminentă. Există bacterii cărora cerneala nu le place, și atunci mîncîncă hîrtia, lăsînd gol spațiul dintre cuvinte. Alteori este atacată legătura cărții, care, prin decorul incizat pe care îl poartă, prezintă o mare valoare. Cîteodată deteriorările se datoresc minuirii îndelungate a unor cărți. În cele cîteva sute de ani cît circulă o carte importantă se produc rupturi, apar fisuri, paginile se fărîmîtează. Important este ca boala cărții să fie depistată în faza de început, cînd apar primele semne. Acestea sînt, cum spuneam, apariția petelor, fragilizarea hîrtiei etc.

O NOUĂ TINEREȚE A CĂRȚILOR

Dorim să vedem un bolnav aflat în tratament. Sîntem invitați într-unul din saloanele acestui spital aparte. În loc de paturi — mese. Ne găsim într-un laborator.

— Iată, ne spune un specialist, avem aici două file dintr-un manuscris de 300 de pagini datînd din 1563. A venit la noi de la Muzeul Brukenthal din Sibiu. O pagină este vindecată, cea de-a doua — în curs de tratare.

Ni se atrage atenția că bacteriile au mîncat pergamentul dintre litere, ocolind zonele scrise.

Satu Mare — București —
Satu Mare. Un prețios manuscris intrat în laborator în starea pe care o vedeți a dobîndit o nouă tinerețe.

Dealtfel calitatea cernelii a fost, se pare, foarte bună, după cum se poate vedea și din strălucirea pe care o are pagina vindecată. De o aleasă frumusețe sînt literele roșii și maron, capetele de rînd caligrafiate cu multă măiestrie. Alături de ea se află pagina bolnavă, în a cărei parte superioară porțiuni întregi de pergament au fost mincate de bacterii.

— Se va însănătoși? întrebăm cu oarecare îngrijorare.

— Fără îndoială, ni se răspunde zîbind. Ve- niți să vedeți un caz asemănător.

Întrăm într-un alt laborator, unde lucrează ci- țiva biologi și chimiști. Aici, la „camera de gardă”, se prezintă mai întii orice bolnav nou sosit. Cu ajutorul microscopului se etermină microorganismele sau insectele care au atacat pagina. Apoi, cu ajutorul unor reactivi chimici, al luminii ultraviolete etc. se fac numeroase in- vestigații de laborator. Scopul analizelor sînt stabilirea diagnosticului și, funcție de acesta, tratamentul.

În primul rînd se procedează la înlăturarea mi- croorganismelor. Pentru o primă curățire se folo- sesc uneori gume speciale, foarte moi. Alteori se recurge la o operație chirurgicală: partea bol- navă se înlătură cu bisturiul. În cazul manuscri- sului de la Brukenthal, unele fragmente distruse de bacterii au fost înlocuite cu hîrtie japoneză. Înlăturarea surplusului de hîrtie este o lucrare foarte migăloasă, dar în final pagina devine iar netedă. Am mai văzut cum se reconstituiau rîn- durile tipărite, luîndu-se cu penseta fiecare li- teră. Se lucrează foarte concentrat, cu extremă atenție și grijă, pentru ca manuscrisul să nu piardă nimic din autenticitate.

— Niciodată nu sînt atinse miniaturile, che- narele, desenele care împodobesc manuscrisul.

Ele rămîn întocmai așa cum le-a conceput artis- tul, oricît de necruțătoare ar fi trecut peste ele vremea.

Mărturisindu-ne admirația în fața unei aseme- nea munci de mîgală și răspundere, șefa labora- torului de restaurare, Căla Manea, ne spune:

— Nu avem voie să greșim. De competența noastră, de dragostea cu care lucrăm depinde ci- teodată păstrarea unor comori care fac parte din patrimoniul de cultură al patriei. Pacienții noștri se întorc întotdeauna acasă vindecați, indiferent dacă tratamentul durează cîteva luni sau cîteva ani.

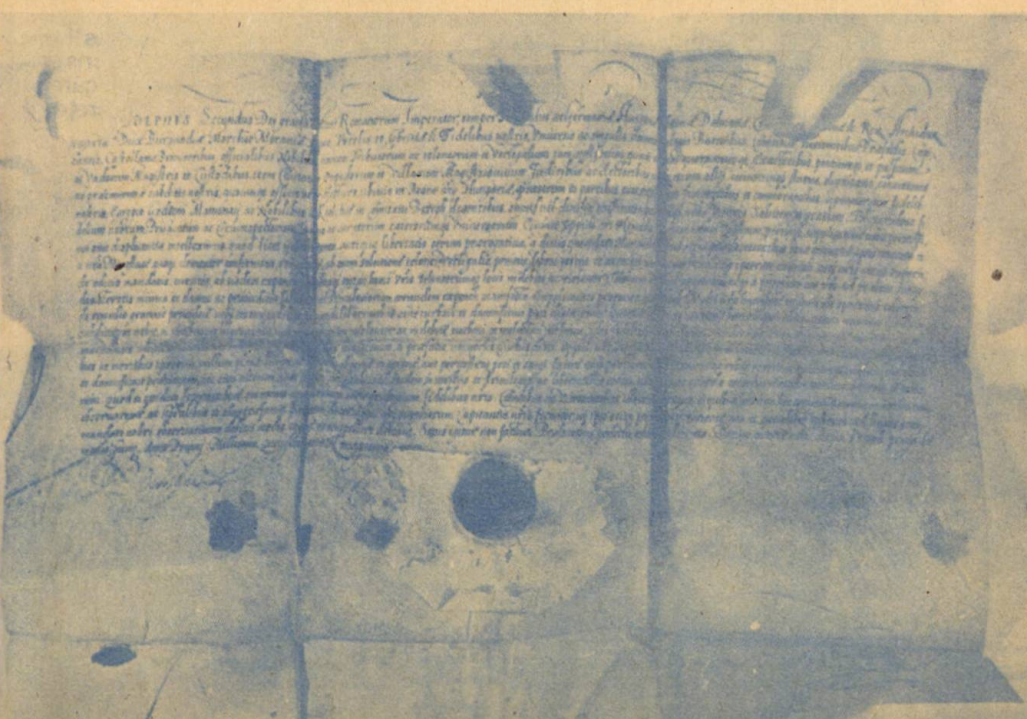
— Există, fără îndoială, cărți, documente, manuscrise însănătoșite, gata să se întoarcă acasă, ne interesăm.

— Sînt pe punctul de a se întoarce la Satu Mare 14 documente istorice restaurate de noi, care aduc mărturii extrem de interesante despre viața orașului și: despre munca locuitorilor din această parte a țării noastre.

Desigur, la ora cînd almanahul nostru vede lu- mina tiparului, aceste documente sînt de mult acasă, la Satu Mare. Alte manuscrise de mare valoare, cum ar fi un incunabul din 1480, o ti- păritură de la Iași din 1680 și altele își așteaptă rîndul la tratament.

Clinica de însănătoșire a cărților îndeplinește o funcție de însemă importanță. Păstrarea docu- mentelor semnificative pentru istoria patriei și cultura ei, consemnarea mărturiilor, scrise pri- vind trecutul poporului nostru, viața lui de fie- care zi pe întreg teritoriul național, aspirațiile sale cele mai nobile, activitatea sa creatoare formează o datorie de onoare a contemporanei- tății față de generațiile viitoare.

Anda SIMESCU

BIBLIOTECA pentru toți CUTEZĂTORII

În exclusivitate pentru almanahul nostru
o năvelă de PETRE LUSCALOV

Caii sălbatici

1

Cu minile adînc înfundate în buzunarele pantalonilor, cu gulerul hainelor ridicat, băieții stăteau pe debarcaderul lung și pustiu, în parte înnegrit și putrezit de ploi. Apele fluviului erau tulburi și mihoase. Burnița. Din cînd în cînd cite un fulg de zăpadă se învoluta, se rîtea deasupra capetelor băieților, dansînd apoi, ca un mic fluture alb, în văzduhul cenușiu. Cîteva bărci pescărești, legate cu frîngii de debarcader, pendulau ușor, ciocnindu-se între ele în clipoci-tul misterios al apei.

Din adîncul pădurii de sălcii care tîvea malul fluviului își făcu apariția un băiat. Era îmbrăcat într-o salopetă albastră, decolorată de soare și purta cizme de cauciuc. Ducea două vișle pe umăr și un colac de frînghie într-o mînă. Era un băiat vinjos, bine legat. Avea fața mare și puternică, iar în ochii lui căprui se întrezăreau reflexe întunecate ca de cerneală.

Ajuns pe debarcader, noul venit azvîrli lopețile și colacul într-o barcă, apoi se întoarse nedumerit spre ceilalți.

— Ce-i cu voi, mă? Unde vă sînt vișlele?

Băieții îl priveau tăcuți și nemișcați. Unul din grup, un băiat înalt și deșirat, cu un cap mic înfipt parcă în gîtul său lung, purtînd blugi și o canadienă de fiș negru, azvîrli cu virful ghetei o piatră imaginară în Dunăre.

— Noi nu mai mergem cu tine, Barbule, spuse el într-un tîrziu.

— Cum așa, Vasile?

— Păi uite cum... O fi tu „șeful” nostru, dar ascultă ce-ți spun eu, „contabilul șef”. Caii sălbatici după care alergăm de o lună de zile prin baltă nu există.

Un zîmbet de dispreț flutură pe buzele celui-lalt.

— Zău, mă? Și de unde știi tu că nu există?

— Frate-miu mi-a spus-o...

— Care din ei... că ai patru... Aia care tot încropește insectare?

— Chiar el... Știi că e specialist în faună și floră.

— Și ce-a zis specialistul de frati-tu?

„Contabilul șef” păru încurcat. Se întoarse către un băiețel gras, rotund ca o minge, îmbrăcat într-un cojocel ce părea gata-gata să pleznească, așa ca un butoiuș pus la umflat.

— Mai bine să-ți spună Fircă ce-a zis... că a fost și el de față...

— Așa e... ai dreptate..., răspunse repede grăsunul...

— Măi Fircă, mi-ai la el „contabilul șef”, eu nu-ți cer ție să-mi dai dreptate... Îți cer să-i spui lui Barbu ce a spus frate-miu...

Ochii negri ai lui Fircă alergau în orbite ca doi gîndăcei speriați.

— Păi, eu ce să zic?... Așa e, ai dreptate...

„Contabilul șef” făcu un gest de lehamite cu mîna.

— Hai, nu o mai lungi, interveni băieșii Barbu. Zi ce-a spus frati-tu.

„Contabilul șef” ezită o clipă:

— Textual?

— Textual...

— Dar nu-l bați?

— Nu. Pe cîntea mea.

— „Barbu v-a împuiat capul cu aurulile lui”, așa a zis... „O fi el «șeful» nostru, dar e lovit cu leuca... Nu, caii sălbatici nu există. Și nu numai în balta noastră... nu există nici în Europa, nici în Asia, nici în Africa, nici în Australia...”

— Asta așa e... ai dreptate...

Povestea aceasta ciudată începuse acum o lună, într-o zi de început de octombrie. Moș Culae Ciobanul, care-și avea stîna în pustietățile fără sfîrșit ale „benturilor”, fu trezit în crucea nopții de un galop puternic de cai ce se apropia acoperind lătratul ciinilor și behăitul speriat al oilor. Intrigat, moșul sări jos de pe lavița pe care dormea și ieși afară din coliba lui de stuf. Și ce-i fu dat să vadă atunci moșului?

În lumina prizărită a lunii ascunsă în nori văzu zburînd prin fața stinei doi cai. Cu coamele fluturînd în vînt, aprinse parcă în flăcări electrice, sforînd sălbatic pe nări, cei doi cai galopau în noapte urmăriți de haitele dezlănțuite de ciini. Un dulău reuși să-l înșface de picior pe unul din cei doi cai. Acesta se opri pentru o clipă minios, se cabră și dintr-o singură azvîrtură de copită îl proiectă pe dulău, cu capul stă-rîmat, sus, sus în văzduh. Apoi îl ajunse din urmă pe celălalt. Cei doi cai își continuară împreună fuga nebună și în curînd dispărură pe cîmpul nesfîrșit în noaptea de-abia străluminată de lună.

— Ascultă-mă pe mine... care am văzut multe la viața mea..., îi spuse moș Culae Ciobanul lui Barbu... Căii aceia nu erau cai obișnuiți... Erau cai sălbatici... Cum s-au prăsit și au crescut în balta noastră, naiba știe...

— Trebuie să-i prindem! le propuse a doua zi Barbu băieților. O să reparăm căruța aia veche fără o roată care zace în curtea gospodăriei și-o să înhămăm cei doi cai la ea.

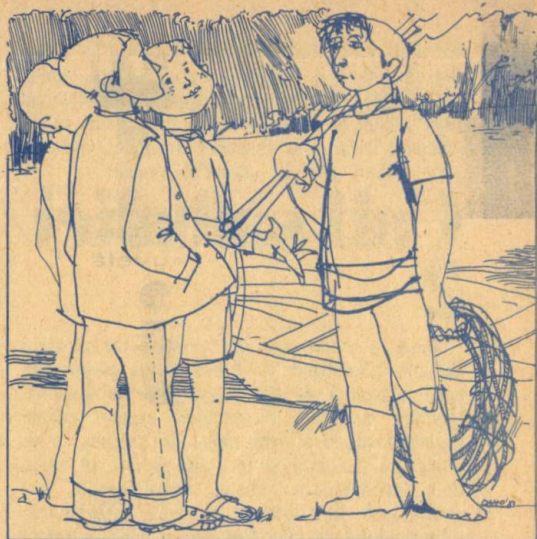
Propunerea lui Barbu fu primită cu strigăte de bucurie.

De atunci, zi de zi, cînd scăpau din cîmp, de la recoltatul porumbului, băieții traversau Dunărea cu bărcile și se afundau în baltă. Zi de zi cercetară pădurile nesfîrșite de sălcii, malurile priporoase, se afundară în stufărișuri, împotmolindu-se prin mlaștini, colindară întinderile nesfîrșite ale bălții pînă departe sub dealurile Hirșovei. Căii sălbatici ai lui nea Culae Ciobanul se dovediră de negăsit.

Barbu se aplecă și desfăcu frînghia care lega barca de debarcader.

— Vasăzică așa, spuse încet, apăsător... Moș Culae Ciobanul a visat în noaptea aia doi cai sălbatici.

— Măi, Barbule..., făcu împăciuitoare „contabilul șef”, eu n-am vrut să te supăr... Cine nu știe că moș Culae Ciobanul mai mulge seara de la oi și cite o sticlucă de țuică.

— Și atunci cîinele?

— Care cîine, mă, Barbule? Doar îi cunoaștem pe toți... Nouă, băieților din sat, vrea să ne vîndă castraveți moș Culae? Am fost la stîna nu-i lipsește nici un cîine...

Un murmur ușor de aprobare străbătu ceata băieților.

— Asta cam așa e..., ai dreptate, întări și Fircă.

— Vorbe..., spuse ușor în-ciudat Barbu, azvîrlind frînghia dezlegată în barcă și arătînd cu brațul spre celălalt mal al Dunării.

Goluri de întuneric învaluite într-o ceață ușoară, albastră, se căscau în adîncurile nesfîrșite de sălcii.

— Căii sălbatici se află acolo... în baltă..., continuă Barbu... Și să nu-mi spuneți mie pe nume dacă nu-i găsec.

Sări în barcă. În clipa aceea se petrecu un lucru neașteptat. Fircă o zbughi de lîngă „contabilul șef” strigînd:

— Stai..., Barbule..., vin și eu..., așa e, ai dreptate... căii sălbatici se află acolo în baltă.

Și la rîndul său Fircă se rostogoli ca o minge în barcă și apucă lopățica.

— Dă-i drumul, Barbule, îți țin eu cîrma.

Barbu împinse cu vîrlul vislei barca în largul apei și apoi, așezînd cele două lopeți în strapo-zoane, începu să vislească. Cu mîinile înfundate adînc în buzunare, încremeniți, băieții se îndepărtau încetășindu-se parcă în sîta din ce în ce mai deasă a burniței. Prinsă de curentul puter-

nic al fluviului, barca zbura la vale. Barbu vislea din răspuțuri. Cu gesturi neașteptat de vioaie, de vevertă, Fircă manevra cirna. Apele fluviului erau tulburi și mohorâte. Fulgi de zăpadă se învolburau ici și colo deasupra Dunării dansând ca niște fluturi albi în văzduhul cenușiu.

Caii sălbatici

2

După o vreme cei doi băieți părăsiră albia Dunării, pătrunzând cu barca într-o pădure de sălcii acoperită de apele revărsate ale fluviului. Înaintau cu greu. Încrângături uscate, copaci dezrădăcinați le ațineau calea. Ici și colo, în luminisurile mohorâte și reci ale pădurii, în apele de-o limpezime de cristal, iarba înecată mai păstra încă, în tălăzuirea ei verde, încrămenită, ultima adiere de vânt. Din cînd în cînd, strigătul deznădăjduit al unei coțofene părea să sfărîme în mii de cioburi liniștea adîncă ce învăluia pădurea. În sfîrșit, barca poposi lîngă marele dig care apăra „balta” de revărsările pustiitoare ale apelor fluviului. Barbu sări jos din barcă și se cățără pe dig, Fircă dezlegă frînghia care atîrna de botul bărcii, o făcu colac, azvîrlind-o peste umăr și, mergînd de-a bușilea, își ajunse prietenul din urmă: Acum stăteau amîndoi pe digul înalt și scrutau, ținînd palmele streășină la ochi, întîinderile nesfîrșite ale bălții. Undeva, în apropiere lor, tractoare puternice, înșirate ca niște tancuri la asalt, brăzdau cîmpia, cînd apărînd, cînd dispărînd, în mici explozii de fum albastru. Și dincolo de ele pe tivul înșingurat al zării plumburii se conturau siluetele masive și albe ale fermelor risipite prin baltă.

— Tu îi vezi? îl întrebă într-un tîrziu Fircă.

— Nu..., nu văd nici unul.

— Nici eu...

— Nu-i nimic, îi găsim noi...

Coborîră digul și o porniră de-a dreptul peste arătură. Cînd ajunseră la un drum ce tăia cîmpia drept în două, ca o sabie, un tractor ce trăgea după el o remorcă acoperită îi ajunse din urmă. Tractoristul, un băiat tînăr, opri motorul și, scoțînd capul din cabină, strigă pe un ton vesel:

— Încotro ai pornit-o, mă, Barbule? Tot după caii ăia?

— Tot..., mă duc cu Fircă spre „benturi”.

— Păi atunci urcați-vă sus. Vă duc pînă la ferma doi.

Dînd la o parte prelată, Barbu și Fircă se urcară în remorcă. Remorca era ticsită de mecanizatorii ce se îndreptau spre fermă. Oamenii înghesuții pe bănci de lemn fumau, sporovăiau vesele.

— Ia te uită ce-mi văd ochii!... spuse rîzînd un bărbat de vreo cincizeci de ani ce stătea așezat pe un butoi de motorină... D-alde Barbu și d-alde Fircă... Ce-i, mă, cu voi în baltă? Tot după potcoave de cai morți alergați?

Un hohot de ris însoți cuvintele celui ce vorbise.

— Priviți la ei..., au și lasou, continuă pe același ton bărbatul arătînd cu mîna spre colacul de frînghie ce atîrna pe umărul lui Fircă... Ce mai, cowboy în toată regula... Pistoale la brîu le mai lipesc și cizme cu pînteni...

Barbu îl privea întunecat, pe sub gene, Fircă se foia în loc, muțindu-se de pe un picior pe altul.

— Ia spuneți, mă..., de unde ați scos voi povestea cu caii sălbatici...

Barbu continua să-l privească întunecat pe sub gene.

— Caii sălbatici există!... O să vedem noi care o să rîdă la urmă.

— Există..., cum să nu existe..., rîse cu poftă cel așezat pe butoi. Mi-au scris și mie o scrisoare din Patagonia...

O explozie de rîsete izbucni în remorcă.

— Lasă copiii în pace, Gămane, interveni un alt mecanizator, înalt și uscățiv; știi ei ce spun, caii sălbatici există...

Cel de pe butoi privi spre el, nedumerit.

— Mă, tu vorbești serios?

— Îți spun că există..., doar i-am văzut și eu...

— Cînd, mă?

— Chiar ieri, aici, pe malul Sîltavei.

Toți amuțiră. Remorca se hurducăia, cădea, se sălta prin hîrtoapele drumului desfundat de tractoare, scrișnea, scrișia, aplecîndu-se cînd într-o parte, cînd în cealaltă.

— Mă, tu vorbești serios?... întrerupse tăcerea cel de pe butoi. Chiar i-ai văzut?

— I-am văzut, mă, au trecut înot Sîltava. Ai văzut tu cal de ham să treacă înot o apă nesilit de nimeni?

— Fugi, mă, Anghela, de aici, or fi fost doi porci mistreți, mișună balta de ei.

Celălalt păru că se încăpățînează.

— Porci mistreți care nechează eu n-am văzut...

— Cum așa?

Barbu și Fircă erau numai urechi.

— Păi să-ți spun, continuă Anghel. Mă aflam aici, aproape, cu tractorul, pe malul Siltavei, îmi umpleam rezervorul cu apă, când deodată caii ieșiră dintre trestiiuri chiar lângă mine, scuturându-se de apă. Erau doi roibi de toată frumusețea. Unul dintre ei, un pintenog, ridicase capul și dăduse cu ochii de mine. Să-l fi văzut atunci. Sări în sus în două picioare și necheză sălbatic, de parcă l-aș fi ars cu un glonț de pușcă... Apoi pun-te pe galop împreună cu celălalt. Minceau pământul, nu altceva. Și vrei să zici că ăștia s'cai de ham?

Barbu se aplecă repede la urechea lui Fircă.

— Caii sălbatici sînt aici, pe malul Siltavei... s-o ștergem.

Ăzvirind un „bună ziua” scurt, băiatul dădu la o parte prelată și sări din remorcă. Fircă îl urmă. Dar, gras cum era și stînjinit de frînghia pe care o purta pe umăr, alunecă și rămase spînzurat într-o mină de spatele remorcii ce se

îndeparta. Barbu se avîntă după vehicul, dar în clipa aceea Fircă parașută din remorcă și căzu în fund în mijlocul drumului.

Ajuns lângă el, Barbu îl ajută să se ridice de jos.

— Repede, repede, Fircă.

Părăsind drumul, cei doi băieți o luară la fugă peste arătură, spre pădurea de sălcii care tinea malul Siltavei.

— Ai auzit și tu, îi spunea din fugă Barbu lui Fircă, ai auzit: caii sălbatici sînt pe aici, azi îi prindem...

— Gata, i-am prins.

Fugeau, săreau peste bolovanii mari de pământ ce se rostogoleau ici și colo din arătură. Pădurea de sălcii se apropia. Deodată Barbu se opri, cu răsufierea tăiată.

— Ai auzit, Fircă?

— Ce să aud?

— N-ai auzit un nechezat de cal?...

Nu se auzea nimic. Fircă își aplecă urechea spre pământ și ascultă o clipă.

— Așa e, ai dreptate...

O porniră mai departe în fugă și în curînd pătruseră val-virtej în pădurea de sălcii. Acum alergau spre malul Siltavei. Ocoleau trunchiurile scorburoase ale sălcilor, săreau peste copaci dezrădăcinați, se strecurau de-a bușilea pe sub grămezi de crengi uscate și învîlmășite ca să-și continue apoi fuga nebună.

La răstimpuri se opreau în loc ascultînd, cu răsufălarea tăiată, cu urechile ciulite, liniștea adîncă a pădurii. Nici un zgomot. Nici o mișcare.

Și deodată în golarile plumburii ce se căscau în fața lor în pădure, punctate de scinteierea argintie a apelor Siltavei, nechezatul prelung și puternic al unui cal.

— Caii sălbatici, șoptiră cei doi băieți.

Caii sălbatici

3

Ascultară cîteva clipe încordați. Liniștea învăluia din nou pădurea. Barbu își desfăcu brațele imaginînd cu ele în aer un cerc care se închide. Fircă clipe de cîteva ori din ochi, în semn că a înțeles. Prinzînd în dinți un capăt al frînghieii care îi atîrna pe umeri, grăsunul se întinse la pămînt și dispăru, undeva în stînga, tîrîndu-se prin ierburile înalte și uscate.

Colacul rămas în urma lui se răsucea, se rottea, în vreme ce frînghia, asemenea unui șarpe, îl urma prin iarbă cu un susur ușor și misterios.

Sărînd peste un trunchi gros și putred de salcie ce stătea căzut peste o viroagă, Barbu dispăru și el în curînd în adîncul pădurii.

Undeva, în iarbă, Fircă se opri și-și lipi obrazul de pămîntul înghețat. Aproape de el, la cîteva pași, se auzea furnăitul unui cal care păștea. Sprijinindu-se în mîini, grăsunul își înălță ușor capul și privi printre spicele subțiri și uscate de iarbă. Inima i se făcu cît un purice. În fața lui un roib înălțat pe picioarele lui lungi, subțiri și zvelte păștea liniștit iarba, întors cu spatele spre el. Ceva mai departe, pe jumătate intrat în apă, un alt roib se adăpa din apele plumburii, cu străluciri fosforescente ale Siltavei.

— Caii sălbatici! șopti Fircă cu răsufălarea tăiată. Trăgînd frînghia spre el, grăsunul o în-nodă repede sub forma unui lasou, după care, făcîndu-se una cu pămîntul, se îndreptă spre cal. Auzînd foșnetul ierbii, roibul ciuli urechile și întorcînd capul privi cîteva clipe, cu ochii lui mari și inteligenți, „dihania” care se tira spre el prin iarbă. Apoi, plictisit parcă, își scutură de cîteva ori coama și-și văzu mai departe de treabă.

Fircă atîta aștepta. Tîșnînd din iarba înălțată, din două-trei salturi ajunse lîngă el și azvîrlî la-soul pe după gîtul calului, trăgînd cu putere de funie și strigînd cît îl pineau plămîni:

— L-am prins, Barbuleee!... Am prins calul sălbatic... L-am prins!

Roibul se cabră ușor, sprijinindu-se pe picioarele din spate. Trăgea de frînghie în vreme ce-l

privea pe Fircă, pe jumătate speriat, pe jumătate nedumerit, de parcă ar fi spus: „Mă, nu cumva ăsta-i nebun?”

Acum Fircă nu mai striga, ci urla.

— L-am prins, Barbuleee... vinooo... l-am prins!

În clipa aceea simți cum o mină grea și mare ca o lopată îl înhață de gulerul cojocului și un glas ca de tunet i se rostogolește în urechi.

— Ce-ai cu calul, mă? Cine te-a trimis să furi caii „piscicoli”, mă?...

Pe jumătate înăbușit, Fircă își ridică privirea. Un paznic uriaș în uniformă verde și cu o șapcă de aceeași culoare stătea aplecat deasupra lui, gata-gata să se prăvale ca o stîncă.

— Păi..., păi..., să vedeți, bișui Fircă... Eu am venit să prind caii sălbatici...

Uriașul îl scutură pe Fircă în pumn ca pe o cîrpă de șters praful.

— Caii sălbatici, ai?... ia spune, mă, cine te-a trimis să furi caii „piscicoli”?

Și, dîndu-i drumul lui Fircă, ridică amenințător pumnul asupra capului. În clipa aceea Barbu, răsărit din pădure, sosi în fugă și-l prinse pe paznic de mină.

— Stai, nene, nu da..., dă-i drumu', să-ți explic...

Uriașul se holbă la el.

— Da' tu de unde mai răsăriși? strigă el. Aha, ești complice cu el, ați venit să furați caii statului! S-a zis cu voi, pușcăria vă mănîncă...

— Măi, nene, n-o lua și dumneata așa, spuse împăciuitor Barbu. Lasă-mă să-ți explic... Noi căutăm niște cai sălbatici.

Paznicul, care pesemne căuta de mult prilejul să-și justifice remunerația, îi înhață pe amîndoi băieții de guler. Împingîndu-i înainte, mormăia cu vocea lui groasă, ca de bas:

— Mie să nu-mi explicați nimic, o să explicați miine dimineată tovarășului inginer, acum marș la magazie...

Împinși de paznic de-a lungul malului Siltavei, Barbu și Fircă ajunseră la o cherhană mare și lungă, cu pereți de piarantă și acoperită cu stuf. Lîngă clădire, în dreptul unui debarcader de care se aflau legate cîteva bărci pescărești, se înălța o magazie de scînduri. Uriașul, deschizînd ușa magaziei, le făcu vînt înăuntru.

— Aici, să-mi stați... și să n-aud o vorbă, că e vai de pielea voastră.

Uriașul trînti ușa magaziei și băieții îl auziră împingînd zăvorul. Ici și colo, prin crăpăturile pereților de scînduri, se strecura pîlpiind în magazine cîte o geană firavă de lumină. O stivă cu butoaie mari și grele ce se pierdea spre înălțimile întunecate ale tavanului răsplinea în încăperea un miros stătut și înecăcios de pește sărat.

— Se vede că ăsta-i nebun, spuse într-un trîziu Fircă. Pînă miine dimineată o să înghețăm de frig aici...

Barbu îl privi dintr-o parte, cu reproș pe gra-sun.

— Ai făcut-o lată, Fircă. Ce dracu, cum era să fie un cal sălbatic?

— Așa e, ai dreptate, conveni Fircă. Dar de unde era să știu?...

— Ţe mai, am dat de belea...
— Am dat, conveni din nou Fircă, dar vorba e ce facem?

Barbu îşi roti privirile prin încăpere. Zări cîteva scinduri rezemate de unul din pereţii magaziei. Fircă îi urmări privirea.

— Să spargem uşa cu o scîndură! strigă el vesel. Din cîteva „berbeci” o dăm gata şi o ştergem...

Barbu făcu un gest de lehamite cu mîna.

— Nici nu apuci să dai de două ori în uşa cu scîndura că te şi trezeşti cu namila aia de paznic aici...

— Aşa e, ai dreptate...

Înălţînd privirea spre stiva de butoaie, Barbu tresări. Ochii începură să-i strălucească.

— Mă Fircă. Vezi şi tu ce vād eu?

— Ce să vād?

— Asta e, spuse cu însufleţire Barbu. Bărcile, bărcile, sintem salvaţi.

Barbu îi arătă lui Fircă o tocitoare uriaşă care zăcea răsturnată în vîrfurile stivei de butoaie.

— Punem scîndurile sub ea şi-i dăm drumul în jos, la vale, spuse băiatul. Ai priceput? La scînduri, Fircă, la scînduri.

Prinzînd ideea salvatoare din zbor, Fircă se repezi împreună cu Barbu la scîndurile care stăteau rezemate de peretele magaziei. După ce aşezară cîteva scînduri sub tocitoare, Barbu îl părăsi pe Fircă şi, căţărindu-se din butoi în butoi, ajunse în vîrfurile stivei. Cu urechea lipită de uşa magaziei, Fircă asculta încordat. Cel de sus se propti cu umărul în tocitoare, încordîndu-se ca un arc.

— Se aude ceva, Fircă?

— Nimic...

— Să-i dăm drumul?

— Liber...

Barbu se opinti în tocitoare. Aceasta se mişcă, pîru să rămînă o clipă suspendată în aer şi apoi, cu un huruit năpraznic ce crescuse prefăcîndu-se într-un tunet asurzitor, o porni la vale pe scînduri. Fircă sări fulgerător într-o parte. Peste o clipă, într-un bubuit care cutremură magazia, uşa sări izbindu-se de perete într-o explozie orbitoare de lumină. Barbu îşi dădu drumul de sus, de pe stivă, în mijlocul magaziei, strigînd:

— La bărci, Fircă, la bărci!

Caii sălbatici

4

— Păi bărcile-s dincolo, spuse nedumerit Fircă, arătînd cu capul spre uşa zăvoantă a magaziei. Vorba e cum ajungem la ele...

leșind val-virtej pe ușa larg deschisă, băieții străbătură în fugă pajștea, sărind peste toci-toare, care le aținea calea, și ajunseră la debar-cader.

— Dă drumul la bărcil strigă Barbu, sărind într-o luntre și apucind vislele. Cu mișcări iuți, Fircă dezlegă bărcile și le făcu vint în larg.

Era și timpul. Alarmat de zgomot, paznicul apăruse din cherhana și acum venea în fugă spre ei.

— Stai, stai, stai! N-auzi că trag?!...

Deși paznicul nu avea nici o pușcă în mână, Fircă sări de pe debarcader, mai bine-zis se parașută drept în mijlocul bărcii. Vislele minuite de Barbu coborîră în apă, se încordară și barca țîșni înainte, ca o săgeată. Zburau.

Strigătele paznicului, care alerga de colo, colo, neputincios, pe debarcaderul de scinduri rămîneau din ce în ce în urmă. După un sfert de oră, străbătînd un pîlc de trestii ce păreau să fu-mege în vînt lungi dîre de praf alb, barca se opri la mal. Cei doi băieți părăsiră barca.

— Măi, Barbule..., spuse mohorit Fircă, odată ajuns pe mal... să nu m-o iei în nume de rău, dar eu unul m-aș întoarce acasă...

Barbu tresări și îl privi lung.

— Cum așa, Fircă?

— Cred că ăția-s caii pe care i-a văzut nea Anghel tractoristul, răspunse Fircă cu privirile ațintite în pămînt. Ne pierdem vremea pe aici. Și așa era să dăm de bucluc.

Barbu îl fixă cu o privire pătrunzătoare.

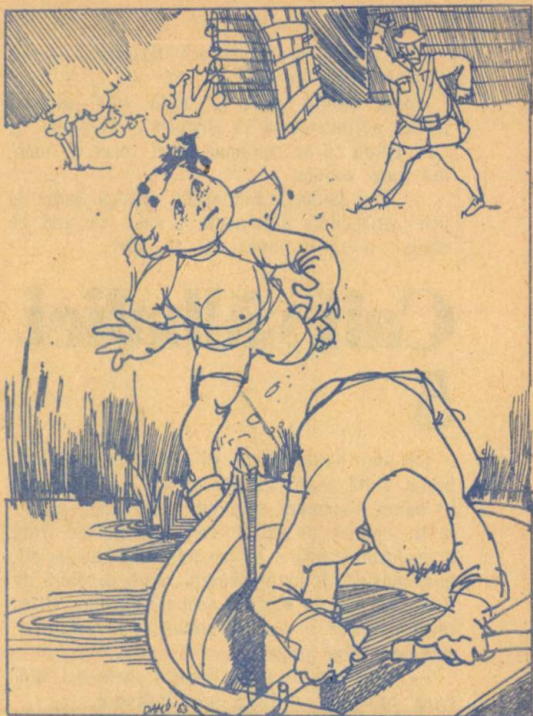
— Adică ce vrei să spui? Caii sălbatici nu există?

Fircă purica iarba cu virful cizmei de cauciuc.

— Or fi, n-or fi, eu unul mă dau bătut...

— Eu unul nu mă dau bătut niciodată. Am spus că am să găsesc caii sălbatici și am să-i găsesc... Tu n-ai decît... șterge-o...

Și, întorcîndu-i spatele lui Fircă, băiatul o porni de unul singur pe cîmpia nesfirșită ce se deschidea în fața lui. Mergea împiedicîndu-se din cînd în cînd de cocenii rețezați de combine. Fircă privi de cîteva ori cînd spre pădurile îndepărtate care țineau Dunărea, cînd în urma lui Barbu. Oftă adînc. Apoi, cu minile căzute de-a lungul trupului, cu capul în piept, o porni în urma celui care se îndepărta de parcă ar fi mers la spînzurătoare. Merșeră așa despărțiți vreme îndelungată printre movilele mari de știuleți de porumb ce strălucneau ici și colo, ca niște flăcări galbene, cîmpia tăcută și mohorită. În sfîr-

șit, departe, la poalele unui deal ce părea că se rostogolește în smîrcurile acoperite de stufăriș ale „benturilor”, cei doi băieți zăriră stîna.

Prin sita din ce în ce mai deasă a înserării, țarcul oilor împrejmuit cu birne groase de lemn era pustiu. Din pămîntul negru și mocirlos al țarcului ciuruit de picioarele mici și ascuțite ale oilor se înălța un miros greu și înecăcios de ca-tran. Coliba lui nea Fane Ciobanul, ușor căzută într-o rînă și acoperită cu stuf, era tăcută. Nu-mai ușa colibei se deschidea, ca o aripă, în bă-taia vîntului, reinchizîndu-se apoi cu un scrișnet de balamale ruginite. O liniște adîncă, parcă rău prevestitoare, învăluia totul. Fircă, ușor speriat, se apropie de Barbu.

— Ce se întîmplă aici?

— Nea Fane Ciobanul o fi plecat cu oile la Fetești...

— Și atunci ce facem? întrebă Fircă cu su-fletul la gură. Rămînem peste noapte aici?

— Rămînem, spuse cu hotărîre Barbu. Avem paie destule ca să facem focul. Sînt sigur că la noapte caii sălbatici o să treacă pe aici.

— Pe aici? Chiar pe aici? făcu Fircă, rotindu-și îngrijorat privirile în jur.

Barbu întinse mîna și arătă spre pădurea adîncă și întunecată ce mărginea „benturile” și care părea că se scufundă încet, încet în noaptea care cobora.

— Caii sălbatici sînt acolo! adăugă Barbu cu ochii strălucitori. Sînt acolo, îi simt și îi aud. La noapte o să-i prindem. O să vezi...

Caii sălbatici

5

Cei doi pătrunseseră în coliba întunecoasă. Barbu căută niște chibrituri. Pipăi o laviță fixată în perete, asemeni unui orb, după care, găsindu-le, aprinse un felinar ce atîrna într-un cîrlig în mijlocul încăperii. În lumina felinarului ce pîlpii, pulsînd pe pereți, băieții zăriră o sobiță de tuci și un pat de scînduri acoperit cu paie. O fereastră micuță cu geamul prăfuit se căsca în perete deasupra patului.

— N-aș zice că a dat norocul peste noi, oftă Fircă rotindu-și privirile prin încăperea...

— Ce-ai fi zis dacă mai erau și țințari? interveni Barbu, ingenunchind și deschizînd ușița sobitei de tuci. Mai bine ai aduce niște paie, Fircă. Vezi că e un purcoi de paie aici, lîngă ușă.

Fircă părăsi pentru o clipă încăperea, apoi reapăru și lăsă paiele pe podea. Barbu le îndesă în sobă, scăpără un băț de chibrit și aprinse focul.

— Și dacă vin caii sălbatici, ce-o să facem? se interesă Fircă. Afară e întuneric de să-ți viri degetele în ochi.

— Am eu un plan, spuse Barbu și suflă de cîteva ori în sobă.

Flăcările îi dansau pe fața.

— Ce fel de plan? întrebă Fircă.

— Ai văzut că poarta țarcului e deschisă...

Cît loc mai e între poartă și stufărișuri?

Fircă îl privi mirat și ridică din umeri.

— Știu eu? Cam treizeci de metri...

— Păi vezi...

— Și ce-i cu asta? Ajunge să treacă doi cai...

Barbu închise ușa sobei. În sobă focul duduia vesel.

— Ajunge..., cum zici..., numai că noi o să fim acolo..., culcați în iarbă.

Fircă făcu ochii mari.

— Cînd vin caii?

— Da. Îi lăsăm să se apropie și apoi sărim în picioare... Caii se sperie și nimeresc de-a dreptul în țarc.

Fircă clătină din cap.

— Sau noi sub copitele lor. Ne fac praf și pulbere. Pe mine unul să nu contezi.

— Bine, bine..., miîi Barbu, întîi să vină caii și-om vedea noi...

Se urcară în pat. În sobiță paiele ardeau, trosneau, aruncînd flăcări jucăușe pe pereți. O căldură plăcută, moleșitoare învăluia încet încăperea. Fircă își scoase cojocul și, trîntindu-se în paie, se înveli cu el. Barbu se culcă alături, ținînd mîinile sub cap. Vîntul sufla scîncînd din cînd în cînd în horn. Prin gemuleț părea că se revarsă de afară o noapte de smoolă.

— Barbule..., șopti într-un tîrziu Fircă cu un glas abia auzit.

— Ce-i, Fircă?

— Am și eu... am și eu...

— Ce-ai, mă?

— Am și eu... un plan...

— Ce plan ai, Fircă?

Dar Fircă bolborosea cuvinte fără înțeles. Adormise. O liniște grea ca de piatră învăluia coliba. Nici un zgomot. Nici o mișcare. Barbu simțea cum pleoapele i se lipesc. Privirea i se împăienjenise.

Deodată tresări. I se păru că undeva, departe, departe, dincolo de pădurile pierdute în întuneric, se auzea lătratul îndrîjit al unor cîini.

Coboři din pat alunecînd ca un șarpe pe lîngă Fircă. Grăsunul dormea, sforîind ușor, cu fața pe jumătate îngropată în paie, zvirlînd din cînd în cînd, asemeni unor țepi de arici, niște spice scuturate de grîu. Barbu ajunsese la ușă. Ușa fu larg deschisă. Barbu se opri în prag și ascultă cu urechile ciulite.

Tropot de cai? Nu. Era vîntul care sufla clătînînd stușișurile întunecate deasupra mlaștinei. Întuneric beznă. Nu se zărea nici la doi pași. Barbu se întoarse în colibă și, ajuns lîngă sobă, se aplecă să ridice cîteva paie de jos. Tresări. Un ropot sticlos ca de grindină răsună în întuneric. O clipă. Apoi liniștea păru să învăluie totul. Nici un zgomot. Nici o mișcare. Ropotul răsună din nou. Părea că noaptea vîntură boabe uscate de mazăre pe o cîmpie de tablă. Și din involbu-

ridică ochii, încercînd să deslușească ceva în beznă. Ropotul copitelor de cai se prăvăli asupra lui ca un tunet.

— Fugi, Barbule, ne omoară! strigă Fircă sărind în picioare și luînd-o la fugă spre stufărișuri. Mina lui Barbu tremură pe mînerul felinarului ascuns sub haină. Două stînci negre căzură din văzduh peste el. Copitele bubuiau. Pămîntul tremura. Barbu sări în picioare ridicînd felinarul deasupra capului. Unul dintre cai străluci în lumina felinarului nechezînd sălbatic. Cu coama galbenă în vînt, cu gura larg deschisă, înspumată se-nălță pe picioarele din spate înșurubindu-se încet, încet în aer, parcă filmat cu încetinitorul, gata, gata să-și ia zborul în văzduh. Apoi, într-o străluminare arămie, se prăvăli într-o parte și dispăru în întuneric. Cu felinarul în mînă, Barbu alergă la poarta țarcului și, împingînd-o cu umărul, o închise gîfînd din greu. În țarc, liniște. Nici un zgomot. Nici o mișcare. Inima băiatului încremenise.

„I-am scăpat”. Nu, ceva se mișcă. Și deodată, cei doi cai sălbatici apărură din întunericul țarcului și trecură prin lumina felinarului, căutînd scăpare într-un galop nebun, împroșcîndu-l pe Barbu în față cu stropi grei de noroi.

— Unde ești, Fircă? strigă Barbu, ștergîndu-și noroiul de pe obraz cu mînelele cămășii în vreme ce caii sălbatici se roteau în galop în țarcul împrejmuit de birne. I-am prins, Fircă! Am prins caii sălbatici...

Caii sălbatici

6

rarea de zgomote surde crește, se-nălță în întuneric, duduind un ropot de cai.

— Caii sălbatici, Fircă! Vin caii sălbatici! strigă înnebunit Barbu scoțîndu-și haina și repezîndu-se la felinar.

Trezit de strigătele lui Barbu, Fircă sări în capul oaselor și îl privi buimac. Barbu luă felinarul din cîrlig, îl acoperi cu haina și părăsi în fugă coliba.

— Urmează-mă, Fircă, vin caii sălbatici...

Ajuns afară, Barbu trecu în fugă pe lîngă poarta deschisă a țarcului și se lungi în iarba uscată cu obrazul lipit de pămînt. Picat de undeva din întuneric, Fircă se rostogoli și se opri lîngă el.

— Ce spui?

— Taci...

Galopul nebun al cailor sălbatici se apropia. Copitele băteau ca într-o tobă în liniștea nopții. Sub iarba uscată, pămîntul vibra. Speriat, Fircă

Fircă apără și el din întuneric și se repezi să sprijine poarta cu umărul.

— I-am prins, Barbule... ai văzut că i-am prins?... Stai așa, să leg poarta...

Caii sălbatici se roteau într-un galop nebun prin întunericul țarcului. Pipăind orbește, Fircă găsi o sîrmă atîrnată de un pom și legă cu ea poarta.

— Caii-s aici, dar cu ce o să-i ducem mine pină la bac? Ne-ar trebui frînghii. Să încropim niște căpestre...

— Nu-ți face griji, îl liniști Barbu, ridicînd felinarul deasupra capului și urmîrind caii care treceau prin fața lui în galop. Găsim noi ceva

Fircă se sprijini în coate pe birnele groase ale porții.

— O să-i vedem noi miine pe de-alde ai noștri ce mutră or să facă atunci când o să intrăm cu caii în sat. Nu există cai sălbatici, ai?

După ce sporovăiră o vreme, făcând tot felul de planuri, cei doi băieți reîntrară în colibă. Barbu atrinse felinarul în cîrligul care spînzura de tavan, ațîță focul și se urcă în pat. Fircă îl urmă. În cuînd, moleșiți de căldură, adormiră.

Încet, încet focul din sobă se stinse într-o spuză de cenușă neagră. Vîntul scîncea, se tînguia prelung în horn. Afară stufărișurile întunecate se legănau, tălăzuiau în noapte.

Deodată farurile unui camion care se apropia luminară gemulețul colibei pendulînd nervos, ca niște reflectoare pe pereții încăperii. Vuietul puternic al motorului creștea. Un scrîșnet prelung de frînă răsună în fața colibei. O portieră se deschise. Glasurile a doi bărbați răsunară cîteva clipe în noapte. Apoi cineva trînti portiera, motorul camionului duduî puternic și în cuînd se stinse undeva în cîmpia nesfîrșită.

Parcă speriat de un vis urît, Barbu se trezi din somn și se ridică buimac în capul oaselor. Nici un zgomot. Nici o mișcare. Numai galopul cailor sălbatici răzbătea pînă la el prin rafalele vîntului ca un ropot îndepărtat de grindină. Barbu se trînti în pat și, trăgîndu-și haina peste cap, adormi.

Barbu dormea. De undeva, parcă din adîncul unor cețuri învolburate de vînt, răzbăteau pînă la el strigăte și chemări, tropăit de copite sfîșiat din cînd în cînd de nechezatul prelung al unui cal. Băiatul încercă să deschidă ochii. Pleoapele îi atrîneau grele ca de plumb. Deodată în încăpere răsună limpede strigătul unui bărbat.

— Ține-l bine, îți scapă!

Băiatul deschise ochii. În sfîrșit, înțelese.

— Sări, Fircă! urlă el sărînd din pat ca mușcat de șarpe. Ne fură cail!

Se năpusti spre ușă și, izbind-o de perete, țîșni val-vîrtej afară din colibă. Ceea ce văzu îl făcu să-și piardă răsuflarea. Un camion mare staționa în dreptul țarcului. În țargul oilor, vreo zece bărbați îmbrăcați în salopetă și mînjiți din cap pînă-n picioare cu noroi încercau să strunească bieții cai sălbatici prinși în frînghii. Caii

înceau să scape repezîndu-se în galop cînd într-o parte, cînd în cealaltă și, opriți în frînghiile care le încolăceau gîtul, săreau în două picioare nechezînd sălbatic sau zvrîleau cu picioarele dinapoi. Din cînd în cînd unul dintre ei se încorda ca un arc și, opintîndu-se în picioare, îi trîa după el pe jos, prin noroi, pe oamenii atrînați de frînghii.

În poarta țarcului, un bărbat în haină de piele, cu un registru sub braț, îi admonesta pe ceilalți.

— Ce faceți, măi?... Vedeți că scăpați caii... Ține-i strîns, neamule... Ține-i strîns.

Barbu se repezi la el.

— Ce se întîmplă aici? Ce-aveți cu caii? Celălalt întoarse capul spre el și-l privi nedumerit.

— Dar tu de unde mai răsăriși?

Băiatul îl privi întunecat pe sub gene.

— Am răsărit eu de undeva... dar de ce ne luați caii?

Omul în haină de piele îl privi mirat.

— Cum adică „vă luăm caii”? Sînt cai fermei noastre...

— Nu-i adevărat, spuse îndrîjit Barbu. Sînt doi cai sălbatici. Și adăugă arătînd spre Fircă, apărut și el în ușa colibei cu cojocul în brațe, frecîndu-se somnoros la ochi. Noi doi i-am prins, eu și prietenul meu Fircă.

Omul în haină de piele avu un rîs uscat.

— Fugi de aici cu caii tăi sălbatici, băiete. Sînt doi mînji ai fermei noastre care s-au rătăcit în baltă și s-au sălbăticit. De patru luni îi căutăm. N-ai auzit de copii găsiți în junglă? N-ai auzit? Atunci citește „Cartea junglei”.

Bărbații din țarc reușiseră să prindă boturile cailor în frînghii și, atrînați de coama lor, se opinteau din răsputeri să-i scoată afară.

— Vasăzică, voi i-ați prins. Și cum zici că te cheamă?

— Barbu Voicu...

— Și pe prietenul tău?

— Fircă Dragomir...

— Bravo, bravo, băiete, i-ați prins voi, continuă pe același ton ironic omul cu haină de piele, dar îmi dați voie să nu vă cred? Ați prins voi doi cai pe care abia pot să-i stăpînească zece oameni? Dar cine sînteți voi? Gruia lui Novac?

Barbu îl fulgeră cu privirea pe sub gene.

— N-om fi noi Gruia lui Novac, dar noi am

prins caii sălbatici, și ai noștri sint.

— Asta nu se poate, băiete, continuă împăciuit celălalt, caii sint ai fermei, figurează în scripte, răspundem de ei.

Scoțind caii din țarc, bărbaii se îndepărtau cu ei pe drum. Șoferul camionului se desprinsese din grup și se apropie de omul cu haină de piele ștergându-și minile pline de noroi într-o cîrpă pătată cu unsoare.

— Mai bine nu i-aș fi zărit azi noapte..., Aștia nu-s cai, sint tigri, tovarășe contabil.

Un zîmbet flutură pe buzele subțiri și uscate ale contabilului.

— Nu-i nimic, Dumitre, și tigrii se îmblînzesc. Bine că am scăpat de controlul financiar și de imputare.

Ce doi bărbai se urcară în camion. Șoferul se instală la volan și ambală motorul. Contabilul se aplecă peste geamul cabinei și-i făcu lui Barbu un semn prietenos cu mîna, în vreme ce rîdea cu poftă.

— Noroc..., ha, ha, hă... Așa zi, cai sălbatici, ai? Cai sălbatici la Fetești...

Camionul o porni și se îndepărtă pe drum într-un nor de fum albastru.

Ținînd capul în piept, Fircă se apropie de Barbu pradă unei cumplite dezamăgiri.

— Vasăzică nu erau caii sălbatici, murmură el cu o voce stinsă, abia auzită.

— Ba erau, spuse Barbu privind îndrăgănit în urma camionului, să-i spună ei lui Mutu povestea cu mînjii rătăciți de la fermă... Nu erau cai sălbatici?! N-ai văzut..., nici zece oameni nu puteau să-i țină în loc.

Fircă ridică înviorat privirea.

— Așa e, ai dreptate, Barbule.

— Pe cine lua ăla cu „Cartea junglei”? Ce, credea că sintem prostii lui? Ne-au luat caii sălbatici ca să nu plătească imputarea...

Ochii lui Fircă străluceau.

— Așa e, ai dreptate, mare șmecher contabilul ăla... Cum de ne-am lăsat duși de nas, Barbule?

— Nu asta contează, Fircă. Am zis că există cai sălbatici... există sau nu?

— Există! strigă cu însuflețire Fircă.

— Am spus că-i prind?

— I-am prins...

— Facem noi doi cît ăia zece puși unul peste altul?

Un nor trecu peste fruntea lui Fircă.

— Facem, dar cine o să ne creadă că am prins caii sălbatici? Ce le spunem băieților? Barbu își infundă mîinile în buzunare.

— Ce-o să le spunem băieților? Nu o să le spunem nimic...

Și-o porni fluierînd cu mîinile în buzunare spre casă. Fircă își îmbracă repede cojocelul și cîuînd îl ajunse din urmă. Mergeau acum unul lîngă celălalt pe cîmpia nesfîrșită îndreptîndu-se spre pădurile întunecate de sălcii, spre Dunărea nevăzută, care curgea larg, fumegînd auriu în soarele blind și strălucitor al dimineții.

„Caii sălbatici” - friză de CRISTIAN VICTOR POPESCU, Cercul de artă plastică „Ion Diaconescu”, Borzești - Bacău.

Vacanță cu piersici

Schiță de Gica IUTEȘ

Și în tabără miroase a piersici. Miroase a piersici peste tot. În văzduh, în iarbă, pe cărările ce duc spre livezi. Și apa miroase a piersici... Bebe scoate un fel de mieunat jalnic și se trîntește sub nuc, la umbră. Îți vine să-i plîngi de milă. Niciodată nu l-am văzut în halul ăsta. M-a speriat cite piersici a putut să infulece de cînd am venit în tabără. Dar n-a avut nimic! Și, pof-tim, ce i se trage dintr-o înepătură de viespe! Acum am rămas cu el să-l doftoricesc. Ce să fac? Eu sînt sanitarul, nu? Ce nu i-am pus? Pastă de dinți „Clorofila”! Sare de bucătărie! Lavandă! Balsam de China! Degeaba. Doctorul Floru ne-a asigurat însă că numai compresa cu apă rece de izvor e bună în asemenea cazuri. Că într-un ceas se dezumflă... Așa cum stă întins în iarbă, o rază de soare se joacă prin frunziș, iar părul lui parcă se aprinde în mici flăcărui. E încins la față, nici sprîncelele nu i se mai văd din puzderia de pistrui. Deodată îmi trece prin gînd ceva tare caraghios; descopăr că Bebe aduce așa, cumva, cu o... piersică! Te pomeniști că ăsta o fi motivul, din tot roiul de viespi ne-bune care bîntuie prin preajma lădițelor de piersici, cea mai turbată l-a ales tocmai pe el... L-o fi confundat și ea cu cine știe ce soi de piersică! Bebe se holbează la mine bănuitor:

— Ce rîzi? mă ia el la rost. (Și vocea i s-a schimbat din pricina umflăturii).

— Unde vezi că rid? i-o întorc eu și iau compresa, o afund în găleată și o storc bine.

În timpul ăsta Bebe se studiază în oglinoara pe care i-a lăsat-o Zina. (Mai bine nu i-ar mai fi lăsat-o.) Încerc să-l consolez cît de cît:

— Te mai doare? Parcă a dat îndărăt puțin!

— Crezi? Parcă mi-a amorțit nasul! fonfăie el, apoi pe neașteptate începe să mormăie furios cu glasul lui cel nou:

— Ticăloasa! Turbata! Viespe blestemată! Să se repeadă din senin la mine! Mi-a mîncat o zi de tabără. Ai să vezi, o să pierdem și concursul!

Cînd mi-a adus aminte de concurs, parcă mi-a dat cu ceva în cap. Clar ca lumina zilei. Or să ne-o ia alții înainte! Nu mai departe de ieri seară, Arhimede doi și Doctorul Floru ne-au anunțat Concursul pe grupe pentru cel mai bun culegător de piersici: trei premii în obiecte și Diploma „Piersica de aur”. Ce ghinion! Adio, premii! Adio, „Piersică de Aur”!

— Mai bine taci și schimbă-ți compresa! m-am răstit eu la Bebe.

Cînd am vreun necaz, nu-mi place să mă văd-căresc. Bebe tace, își îndeașă șervetul ud sub nas, închide ochii și se afundă într-o muțenie de piatră. Dar, după felul cum zvrile din picioare,

îmi dau seama cît este de nervos... „Kwik, kwik”... Nu te mișca! E pe-aici pe undeva... A venit verdoaica! Prietena doctorului Floru: cioca nitoarea cu șal verde pe spate, la te uită cum se ține dumneai vertical pe scoara copacului. Și ce echilibristică face! Acuma e cu capul în sus, acuma e cu capul în jos! N-ai ameteți, micuț? Măi, dar harnică mai ești! „Kwik, kwik”. Nu mai spune! Ai dat de reședința dăunătorilor? Fain! Bagă-i în viteza întii! Așa! Așa! Nu degeaba te laudă prietenul tău! Știi ce zice? „Kwik, kwik”. Păi sigur. Ești cea mai „miiinunaaată” intruchi-pare a stăruinței! „Kwik, kwik!” Îțiiei zborul? La revedere, verdoaico... O să-l salut din partea ta!...

Ce întîmplare: cine și-ar fi închipuit că tocmai directorul Stațiunii experimentale Domnești să fie coleg de clasă cu Arhimede al nostru? Se vede că tocmai de asta a ales el pentru noi tabăra de la Domnești. E o figură doctorul Florian Floru: nu prea înalt, prăjit de soare ca un țipar, cu părul creț, mereu vîlvoi, cu ochelari ca de scafandru, vede tot, aude tot. Cămașa lui roșie, decolorată de soare, apare și dispare, prin frunzișul pomilor, în orice colț al livezii, cînd nici nu te gîndești. „Ei, cum stăm, feții mei? Cum stăm? Minuuunat, minuuunat” — constată el invirtin-du-se printre șirurile de lădițe care se umplu, văzînd cu ochii, la fiecare capăt al aleilor. Parcă noi nu știm că face un fel de control să vadă cum ne purtăm cu piersicile... „Căci ce este o piersică, feții mei? O piersică este o miiinunatăl comoară de vitamine!” O clipă n-are răbdare să stea locului. Și prin laborator umblă de colo-colo, vorbind repede, repede, cu glas tunător: „Căci ce este un pai, feții mei? Un pai este o minune a tehnicii” Și cu mișcări de scamator gata, a și secționat paiul și ni l-a pus sub microscop. A aflat și Arhimede că am început să-i spunem „Miiinunaaatul”. Aproape în fiecare seară apare la noi în tabără, să se intereseze ce ne mai dorește inima. De fiecare dată vine cu cite o propunere pe care noi o întîmpinăm cu aplauze de bucurie. „Ce părere aveți despre o seară a cartofilor copti în spuză?”, „Are cineva vreo obiecție în ce privește sărbătoarea porumbului fript pe jeratic?” Și așa, în fiecare seară, ne strîngem fericiți în jurul focului. Pe urmă el și cu Arhimede al nostru se plimbă pînă noaptea tîrziu în jurul taberei și vorbesc de nu mai isprăvesc. Ce prieteni buni au rămas! Una, două îl bate pe spate pe dirigintele nostru și-l întrebă: „Ce faci, profesore?”. „Minunat, doctore!” Chiar că-i minunat. Tabăra noastră seamănă de-aici, de sus, cu un mic orașel albastru, înconjurat de

o pajiște verde, înstelată cu pădăii și scînteioare. Nici nu-mi vine să cred că sîntem aici cu toții împreună. Sub nukul plin de păsărele flutură niște bluzițe puse la uscat. Bluzița cu flo-ricile roșii este a Zinei. Grozav îmi place cum îi vine bluzița asta...

Mă uit la Bebe. Doarme, nu glumă. Ar fi timpul să-i schimb compresa. Dar nu doarme. Deschide brusc ochii și zbiară la mine:

— A trecut un ceas! Gata!

— Ce gata? zbir și eu, pentru că nici-nu pot să cred că arată așa de pocit: nasul e otova cu obrazul.

Se uită la mine ca un cîine mare și bleg. Mi-rîie:

— Poate vrei să stăm aici pînă poimărți?

N-am încotro. O rup la fugă după dînsul pe cărarea ce duce spre livezi. Știu ce are în gînd. „Piersica de Aur”.

În fața ferestrei

Schiță de Călin GRUIA

Zi de februarie. Eu i-aș spune însă „zi de uitat pe fereastră”. Și ce poți vedea pe fereastră? Ploaie, ploaie și iar ploaie! Din cînd în cînd cite un fulg de zăpadă se arată în văzduh și pe urmă nu-l mai vede nimeni. N-are putere iarna, ar zice bunicul dacă ar veni pe la noi. În casă însă-i bine. Focul povestește ceva în sobă și gutuile de pe policioară, fătoase ca niște cumetre, îl ascultă. Gutuile au fost aduse din pod pentru dulceață. Dar mama n-are timp. Citește și scoate idei principale dintr-o carte cu scoarțele

tari. Aproape că a umplut un caiet. Mama face literele mari, de aceea și cuvintele sînt mari și nu încap într-un rînd de caiet mai mult de șapte, opt. Mama se pregătește pentru un examen. Eu am adus lemne pentru sobă, apă proaspătă, am pregătit ceaiul și gustarea de dimineață; ba am pus mina și pe mătură, și pe cirpa de șters praful.

Acum, în virful picioarelor, mă mut de la o fereastră la alta și mă uit afară. Pe fereastra din-spre miazănoapte se văd dealurile și copacii.

Peste virfurile lor aleargă oștile ploii, ca niște făpturi ciudate care-și schimbă înfățișarea de la o clipă la alta. Fără să vreau, mă gândesc la bieții iepuri și la alte viețuitoare rămase afară, în ploaie... Cîteva vrăbii stau pe gardul nostru și se ceartă între ele, ude, zgribulite... Sub streșina casei e adăpost. Pe gard, în ploaie, pot să răcească. Și cine să le dea aspirină și să le facă ceaiuri fierbinți?

Îmi vine să și rîd de unele gânduri. Gînduri din acele dimineți cînd nu poți să alergi pe afară, cînd n-ai poftă să citești decît cărți și în-tîmplări extraordinare petrecute pe oceane ori pe la Polul Nord, prin vijelii albe și pe sloiuri de gheață.

Pe fereastra dinspre răsărit se vede ulița noastră cu casele vecinilor, cu fumul hornurilor abia putîndu-se înălța din pricina ploii. Pe uliță nu trece nimeni. Cine să treacă? Cine afară de ploaia asta nemaisfîrșită?... Bate pe acoperișuri, coboară prin burlane și o ia la vale, grăbită, pe lîngă porți...

Cu toată desimea ei, zăresc tocmai în celălalt capăt al satului casa cu țigle roșii în care stă Cireașă, colegul meu de bancă. Săptămîna trecută se lăudase că trebuie să primească un co-

let cu cărți grozave. Călătorii, expediții, aventuri... Zice că are un unchi pe la București. Pe care nu l-a văzut niciodată. Al lui Harapnic, To-direl, vecinul lor, spune că Cireașă minte. Minte de îngheață apele. Și mie mi se pare uneori că Cireașă pune multe de la el în toate întîmplările pe care le povestește. Mai ales de cînd a luat nota cea mai mare la un concurs literar. Se laudă că, atunci cînd a fost premiat, profesorii din juriu i-au strîns mîna și l-au bătut pe umăr.

E grozav colegul meu de bancă! Are un bunic veteran din' ultimul război. Poartă pe piept trei semne de gloanțe de mitralieră, are un picior mai scurt cu un lat de palmă și un glonte adă-vărat în pulpa piciorului, pe care îl poți simți la pipăit. Ei, bine, bunicul lui Cireașă, cînd e în toane bune, povestește o mulțime de isprăvi. M-aș mira să nu și le treacă Cireașă într-un caiet. Cînd e vreme frumoasă, bunicul său po-vestește despre oamenii cu care a luptat în răz-boi. Și atunci nu poți să nu-l ascuți... Ţînoră le dau lacrimile...

Ce-ar fi să mă reped pînă la Cireașă? Așa, prin ploaie! Îmi pun pe cap o foaie de polieti-lenă... Însă nu pot s-o las pe mama singură. Poate are nevoie de ceva. Poate bate vreo ve-

cină la ușă. Și-atunci trebuie să deschid eu și să răspund că mama învață și nu poate sta de vorbă cu nimeni. Poate că îi trebuie un creion mai ascuțit, ori un cuvânt greu de găsit în dicționar, ori o picătură de cafea. O întreb prin semne cînd întoarce pagina cărții. Mama zîmbește de prea marea mea grijă. Și eu, iar în virful picioarelor, mă mut la fereastra cu dealuri alungite și nemărginite. Stînd aici, îmi imaginez o luptă între ploaie și zăpadă, deoarece văd tot mai des companii și batalioane de fulgi năpustindu-se peste oștile ploii. Poate îl zăresc pe tata, care înoată prin noroaie și arături, stînd de vorbă cu pămîntul, cu semințele, urmărind norii și ascultînd vîntul, care cică-i spune ceva. Și cînd vine seara acasă, strigă de cum deschide ușa, pe cînd își curăță cizmele, că agronomului nu-i șade bine cu ciubote de lac...

Mă uit, dar nu-l zăresc pe tata; o fi pe la pomii-școlari, ori pe la vile-mirese, cum le zice el. Mama îi spune adesea că n-are astîmpăr ca vremea, dar tata rîde și pofteste, la întoarcerea din cîmpuri, să mănince plăcinte de dovleac. Neli-niștea mea nu vine numai din partea ploii, ci și din pricină că n-am să mă pot. repezi pînă la Cireașă. Încă ieri, la școală, mi-a spus:

— Fă-ți drum pînă la mine. Mîine e ziua bunicului. Vin cîțiva prieteni de-ai lui, de pe front. Și nu se poate să nu se povestească întîmplări de demult. Așa că vino mîine, Andrei. Fă-te că-ți trebuie o carte, ori un caiet, ori o vopsea de desen... Pe alții nu-i chem. O să tăiem piine, o să aducem vin...

Și am făgăduit. Colegii îl țîn de mincinos pe Cireașă. Poate că nu-i adevărat. Și mie îmi place să povestesc și să ascult povești.

Odată l-am auzit pe bunicul său istorisind o întîmplare. Rămăseseră trei oameni la o mitralieră pe o înălțime în Tatra. Și nu mai aveau decît cîteva lăzi de muniții. Tunurile dușmane căutau mitraliera, că din pricina ei nu puteau înainta pe un versant întins ca în palmă. Noaptea, doi dintre ostașii de la mitralieră au coborît

prin niște păpușoaie să aducă dintr-o văgăună ascunsă muniții. La mitralieră rămăsesse bunicul lui Cireașă, singur. Furioși, nemții au început să bombardeze piscul. Cădea proiectil lîngă proiectil. Bunicul lui Cireașă, sergentul, umbla cu mitraliera în brațe de colo-colo, prin gropile proaspăt făcute de explozii. Spunea că atunci cînd auzea prin văzduh că se apropie proiectilul știa unde o să cadă. Atîta doar, îi umplea ochii pentru o clipă cu țărînă. Și el repede, pe văzute, pe nevăzute, se muta în altă parte, ferind și avînd grijă mai mult de mitralieră decît de el... După o vreme, nemții, crezînd că au uistrit cuibul de mitralieră, au încetat tragerea de artilerie. Era o noapte limpede. Se vedea bine versantul cu pricina. Cei doi camarazi nu se întorseseră cu munițiile necesare. Și o vreme, după cum povestea bunicul lui Cireașă, pe tot frontul nu se mai auzi nimic în afară de inima lui, care bătea să-i spargă pieptul. Și, pînă să-și dea seama, versantul se umplu cu siluete de oameni. Inamicul începuse înaintarea. Sergentul Cireașă l-a lăsat să se apropie. Și, cînd i-a venit bine, a deschis focul cu mitraliera. Atacatorii s-au culcat la pămînt. Dar s-au auzit comenzi și i-ar s-au ridicat. Bunicul lui Cireașă a pus ultima bandă de cartușe pe care-o mai avea...

— Ninge, spune pe șoptite mama.

Am tresărit ca dintr-un vis și m-am uitat pe fereastră. O mulțime de fulgi pufoși joacă în văzduh și din pricina lor nu se mai văd nici dealurile, nici copacii.

— Ninge! strig eu cu bucurie.

Mama se apropie. Întreb:

— Dacă ninge, ai să mai poți învăța? E atît de frumos!

— Am isprăvit cu învățatul, îmi răspunde mama. Am isprăvit de mult, înainte de a începe ninsorea. Mă uitam la tine. Ninsorea de acum seamănă cu ninsorea prin care am venit în satul acesta. Tu erai de un an și jumătate. Și tot așa ningeai liniștit, cu fulgi mari și pufoși. Ninge peste noi, peste sanie, peste cai.

Bună. Cristina! Ziua,

Schiță de Ovidiu ZOTTA

Mirosea iute și aseptica a tinctură de iod, instrumentele argintii se răsfațau pe albul mășutei ca niște mici fiare adormite, sora zăngănea si-ringile în sterilizator, iar medicul, așezat pe colțul biroului, frunzărea „Sportul”.

De cealaltă parte a ușii, pe culoar, o elevă înaltă, robustă, cu mîini mari și voinice, își controlă repede bențița care-i strîngea părul castaniu deasupra frunții bombate, sub care numai ochii albaștri, neobișnuit de luminoși, îndeuceau chipul cam lătăreț, aspru, cu buze subțiri, inexpressive. Ea ciocăni și deschise ușa...

— Bună ziua. Mi s-a spus să vin...

— Dumneata ești Cristina? Da, eu te-am chemat.

— Cristina porni docilă spre complicatul fotoliu stomatologic.

— Nu, spuse tînarul medic. E vorba de altceva. Fii amabilă...

Arătă stînjinit spre colțul de lîngă ușă. Acolo, înghesuită printre stofe, se zgribulea o vietea măruntă, cu fața roșie și jilavă de lacrimi.

— Dorica?! se miră eleva.

Medicul ridică furios din umeri. Dorica era

singura școlăriță din clasa întâi care refuzase să ia loc pe fotoliul dentar. Zădărnice glumise el, numind bormașina „avionul cel mic și drăguț” și dându-și cuvântul că nu se atinge de clește, zădărnice o amenințase că va rămâne repetentă. Dorica urla îngrozitor și el se temuse chiar că va leșina. Trecuse atunci la promisiuni. Își simțea în pericol prestigiul de medic. Îi făgăduise o ciocolată. Abia într-un târziu, istovită dar fermă, Dorica spuse că se așază pe fotoliu „dacă vine Cristina”. „Cine e Cristina?” întrebasese medicul. Sora, mai veche în școală, bănuia că trebuie să fie una din elevele de la casa de copii școlari și trimisese pe cineva s-o anunțe.

— Vă rog s-o iertați, spuse Cristina și întinse mîna spre fetiță: Vîno. Se poate să fii atât de mofuroasă?

— Da! n-o să mă doară? întrebă Dorica, acum perfect liniștită.

— Cred că nu. Sau puțin de tot. Știi — se adresă Cristina medicului —, și la noi, la casa de copii, se răsfață la fel. Nu stă nici să i se uite doctorul în gît dacă n-o țîn eu de mînă.

— Fac și injecții dacă e Cristina, întregi cu multă seriozitate mica pacientă și se tolăni pe scaunul dentar, care pînă adineaori îi inspirase groază.

Medicul o privi curios și chiar cu puțină invidie pe noua venită, dar nu spuse nimic. Aprinse lampa și controlă dantura Doricăi. Descoperind un molar cu o carie mică, intră în acțiune cu bormașina și, spre surprinderea lui, în afară de un suspin adînc nu mai auzi nimic de la Dorica.

— Gata, spuse medicul, clătește-ți gura. Vezi că n-ai pățit nimic? Săptămîna viitoare să poțestești din nou, am să-ți pun o plombă.

— Și ciocolata!

— Vai, Dorica, se împurpură Cristina. A fost o glumă... și pe urmă, de vreme ce a trebuit să stau cu tine, condiția s-a anulat!

— Ba nu — spuse medicul, foarte net, cu sentimentul că își ia revanșa. Dorica era dreptă, așa ne-a fost vorba: dacă stă cuminte, primește o ciocolată. Poftim, e cu alune! Dar să te speli pe dinți imediat ce o măninci.

— Mulțumesc, spuse Dorica, simplu, primindu-și dreptul ei. Bună ziua.

După plecarea elevelor, sora spuse:

— Arată ea așa, cam modestă, sărăcuța, dar e cea mai bună elevă din școală.

— Da, micuța e destul de vioaie.

— Eu vorbeam despre Cristina! Profesorul Manoliu spune că abia la trei-patru promoții înfilnești o elevă la fel. I se spune „domnișoara Curie”.

...Cristina reveni în clasă unde-și lăsase colegile înfruptîndu-se dintr-un subiect copios: moda de primăvară. Olga Mareș își adusese în servietă ultima achiziție, un soi de sarafan vernil, cu fustă-pantaloni pînă la genunchi, care se purta cu pulover și ciorapi lungi, atât puloverul cît și ciorapii fiind tricotați în același model — o bandă roșie, una galbenă. „Foarte îndrăzneț!”, „European!” hotărîră cunoscătoarele și începură să-l probeze, avînd grijă să pună pază la ușă. „Cît

costă, tu?” Olga rosti o sumă care Cristinei i se păru astronomică. Nu simți însă nici revoltă, nici invidie, ci doar nevinovată uimire pe care ar putea-o avea o vrabie onestă în fața păsării paradisului. Fiind tocmai atunci chemată la cabinetul stomatologic, îi păru rău că părăsește spectacolul.

La întoarcere, constată că îi luaseră caietul de matematică din servietă și-și treceau cu încintare rezultatul problemei în caietele lor. Era o problemă foarte grea, o „caracatiță algebrică” după expresia Olgai. Unele n-o făcuseră deloc, altele găsiseră două-trei rezolvări și nu se puteau decide pentru care să opteze. Surprinse asupra faptului, nici nu clipiră. Cristina se strîmbă: măcar puțină frică să le fi fost de ea sau vreo umbră de stinghereală să fi trecut pe chipurile lor. Dar nu, continuară să copieze vesele, drăguțe și harnice nevoie mare, ba Olga o învinui.

— Tu, ce-ai lungit-o atât, mai pe scurt nu se putea?

Iar Mariana Cîrșe oftă:

— Dragă, ai un scris îngrozitor, simt că devin șășie!

Într-un târziu, caietul se întoarse din lunga lui călătorie. Paginile se și îndoiseră pe la colțuri din pricina altor mîini nerăbdătoare. Cristina îl aruncă nevoasă în fundul pupitrului. Gestul nu trecu neobservat. Dealtfel, pe chipul ei cu trăsături severe, cea mai mică nemulțumire dădea impresia de adevărată furie.

Olga Mareș îi cuprinse umerii într-un elan de prietenie:

— Cristina drăguță, Cristina miloasă, Cristina genială, iartă-ne pe noi că am dat năvală la cerbul cel gros al caietului tău; sîntem niște biete ființe care, singure, n-au putut vîna nici măcar un pîrlit de iepuraș algebric...

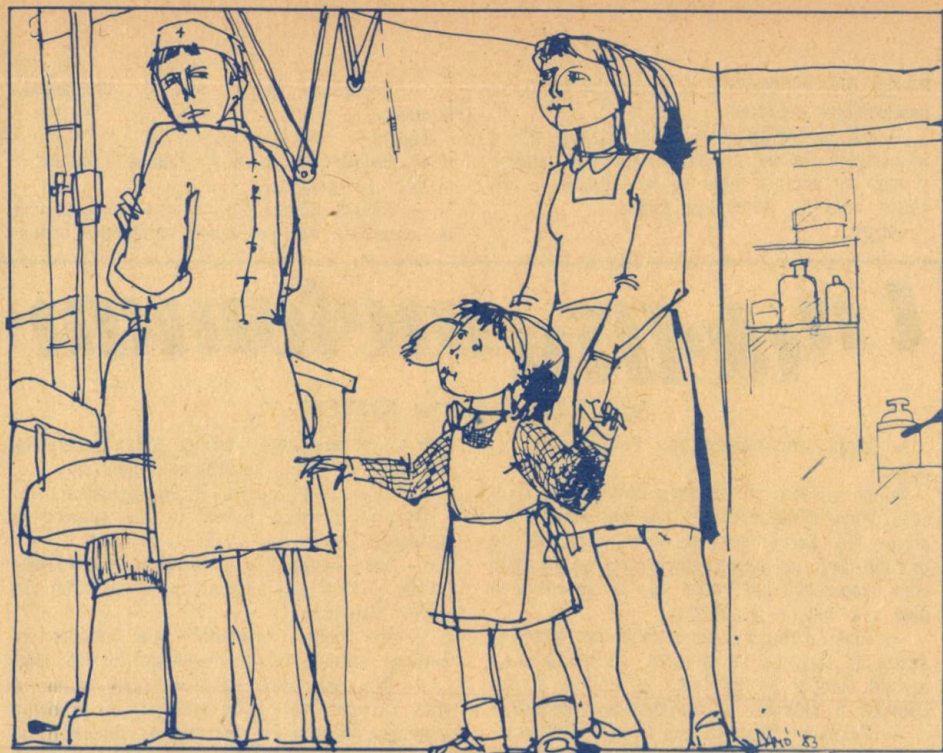
— Bine cel puțin că te pricepi la metafore, oftă Cristina; îndepărtîndu-i mîinile. Asta-i o clasă de poete!

— Ia uitați-vă ce priviri rele ne așuncă, se întristă Olga. Fetelor, nu simțiți că ne urăște? Ar fi vrut să păstreze rezultatul numai pentru ea!

Cristina se așază fără să mai spună nimic. Nu era prima oară cînd i se dădea a înțelege că singura ei însușire mai de soi este aceea de a răspunde prompt cînd i se șoptea „la notițe și pentru mine”. „Zi-mi repede cum reducem oxigenul din...”, „Dă-te mai așa, să văd și eu ce scrii”. În rest, o făptură imposibilă: revista „Crimonde” îi era necunoscută, de o anume doamnă Coca, maestră la marea casă de croitorie „Eva”, nu știa decît din auzite și i se părea la fel de legendară ca Ioana d'Arc.

Cristina privea absentă undeva, spre tablă și vedeau însă colegile foarte bine, pe rînd sau la un loc, n-avea nevoie să le privească direct, știa în ce dispoziție sînt și ce le trece prin cap după o șoaptă, după scrișitul unei bănci, după toșnetul unei cărți. Singura mișcare pe care o făcu fu aceea de a se ridica la intrarea profesoarei. Elena Manoliu, doctor în științe matematice.

— Cum e, fetelor, așa-i că problema de azi

n-a fost prea simplă? întrebă profesoara.

Porni curioasă printre bănci, oprindu-se la fiecare. Le dăduse cu bună știință o problemă foarte grea, o problemă-test, dar pe majoritatea caietelor se răsfăța răsunsul cel just... Profesoara privi cu suspiciune spre Cristina, dar Cristina se uita în altă parte. Ajungând lângă banca ei, fata se ridică, sprijinindu-se cu stângăcie de spătar. Pe pupitru, nici un caiet.

— Iertați-mă, spuse ea cu o voce foarte limpede, care bîntui clasa ca o rafală de crivăț, eu n-am putut rezolva problema.

— Cum așa?!

— Am încercat. Mi-a fost imposibil.

Bum! Căzuse un penar. În liniștea clasei stupefiate zgomotul păru de munte aruncat în aer cu dinamită. Profesoara își privi eleva de jos în sus:

— Poate că n-ai avut timp suficient sau nu te-ai simțit bine? Întotdeauna am fost de părere că te surmenezi.

Cristina spuse, învăluindu-și colegile cu cele mai negre priviri pe care le pot avea niște ochi albaștri, că e sănătoasă tun și că s-a ocupat o seară întreagă numai de problemă, dar degeaba...

— Eu nu mai pricep nimic, se indignă profesoara, totuși restul clasei văd că a rezolvat-o și, *mea culpa*, am crezut chiar că s-au luat după tine!

Cristina oftă cu melancolie, spunînd că e un compliment fără teme.

— Știi că încep să mă enervez? o informă doctora Manoliu. La urma urmelor, nu sînt obligată să fac atîtea investigații. Odată îți pun un trei și am terminat!

Cristina rînji fără voie; grozav își mai dorea treilul ăsta. L-ar fi fluturat în clasă ca pe cel mai glorios drapel.

— Ridicol, se întristă profesoara, ești singura care nu și-a scris și totuși îți arde de ris!

— E veselie bizară a tristeții, oftă Cristina. S-au văzut condamnați care mergeau la spînzurătoare glumind și țopăind de plăcere; înnebuni-seră!

— Bine, dar astăzi nu ești numai o elevă cu tema lipsă, ci și o elevă obr... îndrăzneală! După oră să poțestești la cancelarie. Acum să vină cineva la tablă și să ne facă demonstrația corectă.

Era exact ceea ce aștepta Cristina. Părea zeul Ianus cel cu două fețe: una, smerită și prostă-nacă, spre profesoară, cealaltă, cinică și provocatoare, spre colege. Va îndrăzni vreuna să ridice mîna? Nici nu se dezmeticiseră din surpriză, fixau cu disperare tăblia băncii, parcă pe fiecare pupitru căzuse un mesaj scris în alfabetul altei lumi.

— Nu se anunță nimeni? se miră profesoara, văzînd că nici o mîna nu se ridică. Olga?

— Iertați-mă, mă doare capul!

— Vichi Teodorescu!

— Hapciul! Chi-chi! Cred că am gripă, tocmai voiam să vă rog, dați-mi voie pînă la cabinetul medical.

— Mariana!

Se isprăviseră motivele. Mariana roti priviri disperate. Porni încet spre tablă. Bu! Un picior expert barase culoarul dintre bănci, Mariana căzu cît era de lungă. N-o dorea nimic, dar rămase ca leșinată. Tărăboi. O înconjurară cu strigăte de groază, i se făcu respirație artificială

Panică. Doctorul Manoliu se retrase pe înălțimea
pedestalului catedrei:

— Să nu credeți că o să mă păcăliți. Aici e
un complot! Da, da, am să vă strig după catalog,
și cine nu vine la tablă să facă problema pri-
mește nota 1. Andreescu Ilinca!
Liniște.

— Andreescu Ilinca, nota 1. Brumărescu
Magda!

Tăcere.

— Brumărescu, nota 1. Bănică Teodora!

Nici un răspuns.

— Bănică, nota 1. Tu mai ai și un 4, poți să
te consideri de pe acum corigentă. Condei

Un delfin meloman

Schiță de Costache ANTON

— Virgil, vino repede, sus. Poate apare Tir-
bușon.

Stinca pe care se cocoțase Dominic era cât o
casă, vreau să spun că era cea mai mare stincă
de pe dig, dar și cea mai ușor accesibilă. Pe
una din părți, un meșter pietrar cioplise cu dalta
vreo șapte sau opt trepte, așa că ascensiunea
mea n-a fost o problemă.

— Cine-i Tirbușon? am întrebat eu repede și
destul de tare, ca să fiu auzit, dar și ca să-mi
ascund emoția. Și, de fapt, nu emoția, ci mai
degrabă o ciudată, o neașteptată amețeală.

— Tirbușon! Vrei să știi cine-i Tirbușon!

Glasul lui Dominic părea mirat, dar și ușor
indecis. M-am uitat spre largul mării, spre cerul
pe care tălăzuiau nori, apoi mi-am apăsât ochi-

larii cu un gest care devenise reflex și care îmi
trădează, de fapt, nerăbdarea... Am spus:

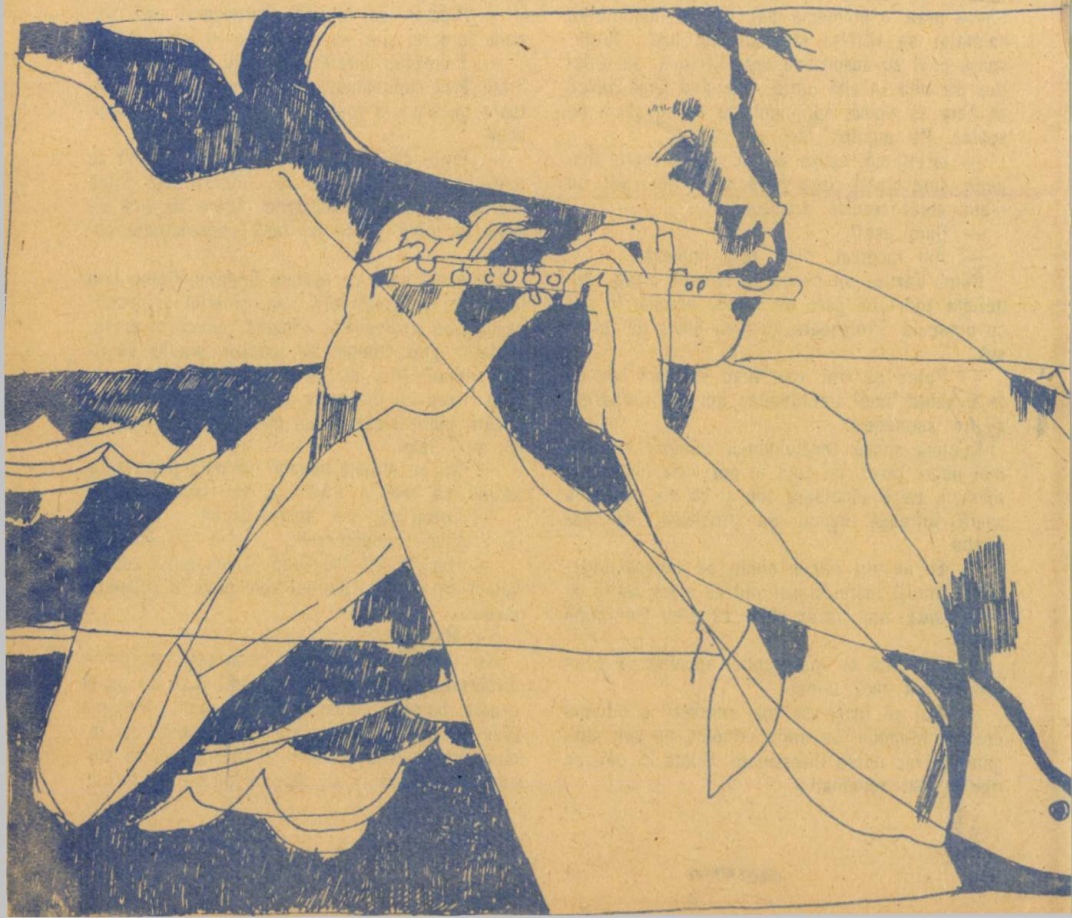
— M-ai făcut curios. E un pescăruș?

Dominic a ridicat miinile în sus, spunind cu
admirație:

— Mă predau. Ai o intuiție teribilă. Nu-i
pescăruș. Însă ești pe-aproape. E un delfin. Un
delfin meloman.

— Un delfin meloman?! am întrebat eu
aproape strigând De ce meloman? Fii mai clar!

— Mai clar decât atât n-am cum să fiu, a
spus Dominic. Un delfin meloman e un delfin
meloman. Aștia-ți cer. Să nu faci confuzie între
un snob și un admirator sincer al muzicii. El nu
ascultă muzica, ci o trăiește cu intensitate, cu
frenzie, cu ardoare. Ai să-l vezi. Când apare, e

Ana-Maria!

Aceeași situație.

— Condei Ana-Maria, 1. E adevărat că tatăl dumitale te cam trage de urechi? Transmite-i felicitări. Cîreș Mariana!

Liniște.

— Cîreș, nota 1. Dimbovițeanu Stela. Noro-

cul ei că lipsește. Elefteriu Dana!

Cristina nu mai putea. Sări în picioare, apoi se năruî încet, ca o coloană arteziană, filmată cu încetinitorul, și începu să plîngă discret, potolit, avînd grijă să-și țină capul într-o anumită poziție, pentru că știa cît poate fi de caraghios un nas de pe vîrfu cărui se preling lacrimi.

politicos și își caută locul cu timiditatea unui școlar care a intrat în sală fără bilet. Suferă vizibil că n-are cum să te răsplătească. Privindu-l, ai impresia că înainte de a veni aici a umblat mult, că a răscolit tot orașul, dar florăriile erau închise ori pur și simplu n-aveau flori.

— Acum unde-i? De ce nu apare?

— Cred că l-a împiedicat furtuna. Numai așa pot să-mi explic absența lui.

Dominic s-a uitat repede la ceas și a ris:

— Da! Sfertul academic a trecut. Din lipsă de spectatori, concertul se amînă.

S-a ridicat, s-a uitat lung peste talazurile răscolite de furtună și, strîngînd sub braț cutia în care-și ținea flautul, a spus:

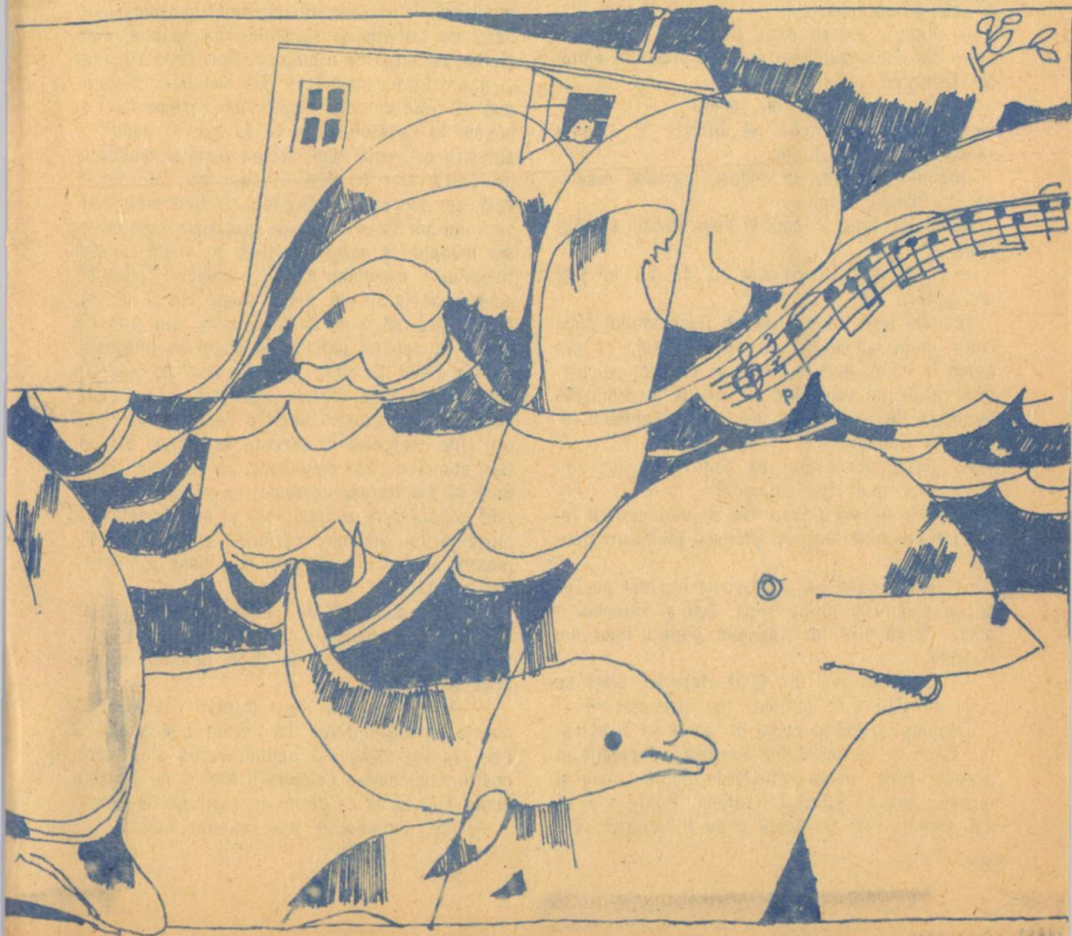
— Mîine, după masa de prînz, cînd în tabără începe programul de somn, noi doi o să ne întoarcem aici. Marea se potolește pînă atînci și Tirbușon o să vină la concert, sînt sigur!

*

În tabără am petrecut, cred, cea mai lungă după-amiază, iar apoi cea mai lungă noapte.

Marea și digul erau departe. De la fereastra lîngă care aveam patul, abia mai zăream digul, ca o dungă subțire ce părea să unească marea cu cerul, mai ales după apusul soarelui, cînd lumina începuse să se schimbe, să capete ceva din culoarea șerbetului de căpsune sau de trandafiri, cînd și norii pe cer deveniseră buchete de trandafiri, uriașe buchete de trandafiri. Aproape fără să observ, digul a dispărut. S-au îndepărtat ori au dispărut și uriașele buchete de trandafiri. În schimb s-a apropiat marea. Cum s-a lăsat întunericul, marea a înaintat mult, a urcat pînă lîngă fereastra dormitorului, iar valurile, uriașele valuri iscate de furtună, vuiau și se spargeau doar la cîțiva metri de pereții vilei.

Toată noaptea marea a stat acolo, aproape, lîngă fereastra dormitorului meu. Iar eu, ghemuit la capătul patului, lîngă geam, ascultam tunelele, acele tunele formidabile pe care le produc valurile cînd se ciocnesc sau cînd se sparg. Uneori mă gîndeam cu frică, dar și cu o ciudată bucurie, cu un fel de încîntare, cu frenezie chiar

că valurile ar putea să se unească, adică să se transforme într-un singur val, un val uriaș care se prăvălea apoi peste tabăra noastră, smulgînd vila în care era dormitorul meu și aruncînd-o ca pe o coajă de nucă spre largul mării. Bineînțeles, în vilă nu rămîneau decît eu și Dominic. Ceilalți colegi avuseseră timp să părăsească dormitoarele și tabăra, să se salveze. Eu mă năpusteam pe ușa dormitorului și pe scara cu balustradă din lemn, dar după primele patru-cinci trepte nu lipsea mult să mă lovesc de Dominic. Dormitorul lui era jos, la parter. Acolo, însă, începuse să pătrundă apa și, ca să scape, Dominic urca în goană scara. Eu îi întindeam o mînă salvatoare, apoi, sărînd cele cîteva trepte, intram din nou în dormitor, unde ne baricadam, închideam întîi ușa, răsuceam cheia și, ca să fim siguri, aduceam și două paturi. În ceea ce mă privește, nu-mi pierdeam nici o clipă luciditatea, vreau să spun că eram calm, iar sentimentele acelea de bucurie, de încîntare, de frenezie mă stăpîneau în continuare de parcă luam parte la un joc. În schimb, Dominic alearga de la un geam la altul — dormitorul meu avea patru geamuri — și întrebă disperat:

— Ce facem, Virgil? O să ne scufundăm. În cîteva clipe o să pierim sub valuri.

— De ce nu scoți flautul? îl întrebam eu rar și apăsător.

— Flautul?!

Dominic se oprea din alergătura lui bezmetică și mă privea uluit.

— Pentru ce să scot flautul?

— Să cîntîl spuneam eu. Să-l chemi în ajutor pe Tirbușon.

— Crezi că o să mă audă?

— Încearcă. Trebuie să încerci. E singura șansă care ne-a rămas.

Dominic se oprea în mijlocul camerei resemnat și obosit parcă.

Îmi arătă cutia în care-și ținea flautul și murmură:

— Ajută-mă! Deschide-o tu, că eu nu mai am putere.

Din doi pași eram lîngă el. Deschideam calm cutia dreptunghiulară, scoteam flautul, i-l puneam în mîini, apoi îl prindeam de braț și-l purtam ca pe un copil mic sau ca pe un orb spre fereastra de lîngă patul meu. O deschideam repede și spuneam:

— Gata, acum poți să cînti. Ce crezi că-i place mai mult lui Tirbușon?

Dominic nu mă privea. Nu se uita nici pe fereastra deschisă larg. Își potrivea meditativ flautul. Spunea:

— Bach! Bach! Ia atras și i-a încîntat pe Tirbușon chiar din prima clipă. Dar și Haendel îi place. O să cînt un fragment pentru flaut din Haendel.

— Bine! strigam eu. Cîntă Haendel, cîntă ce crezi tu că-i mai potrivit, dar grăbește-te!

Dominic își înălța capul de parcă ar fi așteptat semn de la un dirijor nevăzut și-aproape în aceeași clipă, peste întinderile negre, timid și nesigur, lunecă sunetul flautului. Poate n-o să mă credeți, dar în acele clipe îl vedeam. Ve-

deam sunetul flautului, era ca firul de aur pe care îl țese și-l trage după el un păianjen nevăzut — sau, ca să fiu cît mai exact, era ca fasciculul de lumină al unui reflector care cerceta crestele valurilor. Îl căuta pe Tirbușon. Sau îl aștepta.

Și, bineînțeles, Tirbușon a apărut. A fișnit din valuri în fracul lui albastru, cu vestă albă, exact acolo unde fasciculul subțire de lumină atîngea marea. Credeam că, zărîndu-l, Dominic o să-și întrerupă cîntecul. Dar mă înșelasem. Dominic, netulburat, de parcă nu-l văzuse încă pe Tirbușon, continua să cînte.

— Ajunge, Dominic! am strigat eu. Roagă-l pe Tirbușon să ne salveze pînă cînd nu e prea tîrziu.

Însă Dominic părea să aibă urechile infundate cu ceară. Nu m-a auzit. Furios, m-am uitat la el, am vrut să-i prind privirea, să-l implor să se grăbească. Dar el își ținea pleoapele plecate. Cînta cu ochii închiși. Nu auzea, nu vedea. Era surd și orb. Numai sunetul flautului luneca lin, se îndrepta ca un fascicul de reflector spre locul unde apăruse Tirbușon. Disperat, am făcut palmele pîlnie și m-am aplecat mult peste pervazul ferestrei, vrînd să strig, să-l rog eu pe ciudatul delfin meloman să nu ne lase în voia valurilor. Însă, cînd m-am uitat în jos, strigătul mi-a înghețat pe buze. Tirbușon știuse de pericolul în care ne aflam ori îl prevăzuse, pentru că nu venise singur. Zece, douăzeci, o sută de delfini îl urmaseră, îi ascultasera îndemnul și-acum susțineau cu boturile și spinările vila noastră, care plutea pe valuri ca o corabie. Am respirat ușurat și m-am întors muștrător spre Dominic. El continua să cînte cu ochii închiși, dar zîmbea, iar Tirbușon, la capătul aceluia fir de aur, în fracul lui albastru cu vestă albă, stătea tăcut și meditativ de parcă s-ar fi aflat în cea mai formidabilă sală de concert. De bucurie că fuseserăm salvați, mi-am lăsat capul pe pervazul ferestrei și am început să ascult aproape cu sîfială sunetul flautului. Îl ascultam, dar îl și vedeam. Pentru că sunetul acela nu era numai sunet. Era și lumină. Apoi, fără să știu cînd și cum, am adormit acolo, la capătul patului, cu capul pe fereastră.

M-a trezit Dominic. Se luminase de ziuă. În dormitor năvăliseră soarele, un soare roșu, ciudat, cum nu mai văzusem decît o dată sau de două ori, cînd mergeam în vacanță la unchiul Ștefan. Dar atunci nu era dimineată (nu reușeam niciodată să mă trezesc devreme), ci seara, cînd soarele cobora spre asfințit. Însă și mai ciudată era prezența lui Dominic. Văzîndu-l acolo, lîngă fereastră, numai în pijama și fără flaut, am întrebat buimac:

— Ce-i cu tine? De ce ți-ai pus pijamaua? Și unde ți-e flautul?

Dominic a dus întîi un deget la buze, apoi a spus în șoaptă:

— Mai încet, să nu-ți trezești colegii. Încă nu s-a dat deșteptarea. Eu am urcat pînă aici, la tine, să văd dacă s-a potolit marea. Dormitorul nostru e pe partea cealaltă a vilei și nu se vede nimic. Dar tu de ce dormi cu capul pe fereastră?

— Ce, dormeam?! am întrebat mirat.

ENERGIA

SPERANȚE ȘI CERTITUDINI

Ion HOBANA

Mijloacele de informare în masă ne-au familiarizat cu problemele acute ale neconcordanței dintre rezervele utilizabile și consumul de energie. Situația a devenit însă explozivă abia în ultimul deceniu. O dovadă o constituie și faptul că *Anul 2000*, celebrul eseu viitorologic al lui Herman Kahn și Anthony Wiener, apărut în 1967, ignora posibilitatea declanșării unei crize energetice. După exact zece ani, un raport prezentat la Conferința Mondială a Energiei susținea că în anul 2000 va exista un deficit de peste două miliarde de tone de petrol. Cifra poate fi și a fost contestată, dar, potrivit unor estimări judicioase, necesitățile energetice globale se dublează cam la cincisprezece ani, ceea ce are drept rezultat scăderea într-un ritm îngrijorător a zestrei de combustibili tradiționali.

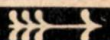
Ce-i de făcut? Să renunțăm la consumul de energie și, implicit, la progres, cum ne îndeamnă partizanii „întoarcerii la natură”?... Neluând în seamă o astfel de „soluție” utopică, omenirea a ales calea eforturilor susținute având drept scop economisirea energiei, recuperarea energiilor reziduale și explorarea altor posibilități decât cele așa-zis clasice. Această din urmă direcție va constitui obiectul atenției noastre.

Printre hidrocarburile neconvenționale se numără șisturile bituminoase. Ele conțin o materie organică solidă, kerogenul, din care poate fi extras, prin distilare, țiței cu o densitate și visco-

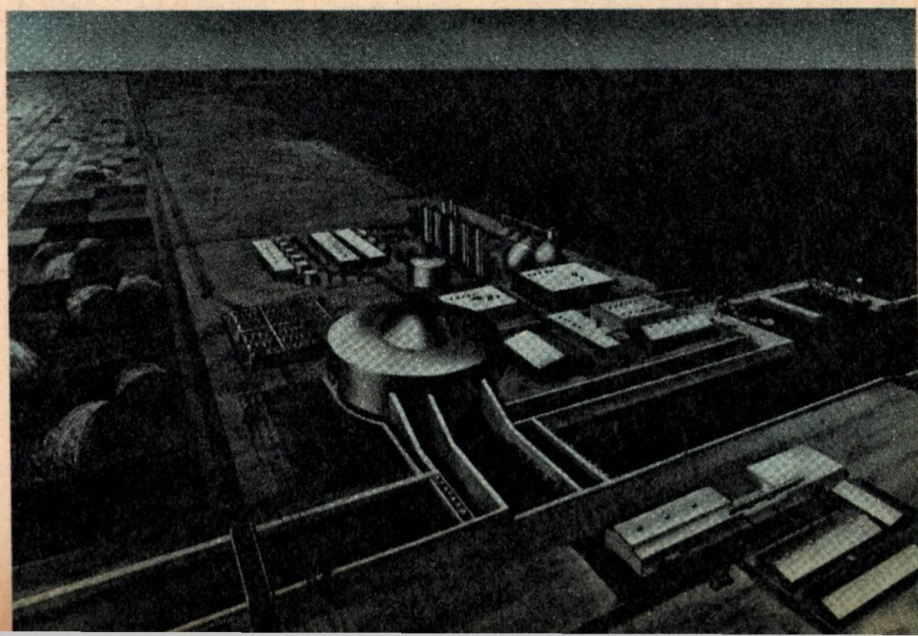
zitate mai ridicate. Exploatate după procedee miniere, șisturile trebuie să conțină cel puțin o sută de litri de țiței la o tonă pentru ca operația să devină rentabilă. Rezervele mondiale cunoscute oferă cel puțin o sută de miliarde de tone capabile să asigure acest raport, ceea ce explică interesul manifestat de țările bogate în astfel de roci.

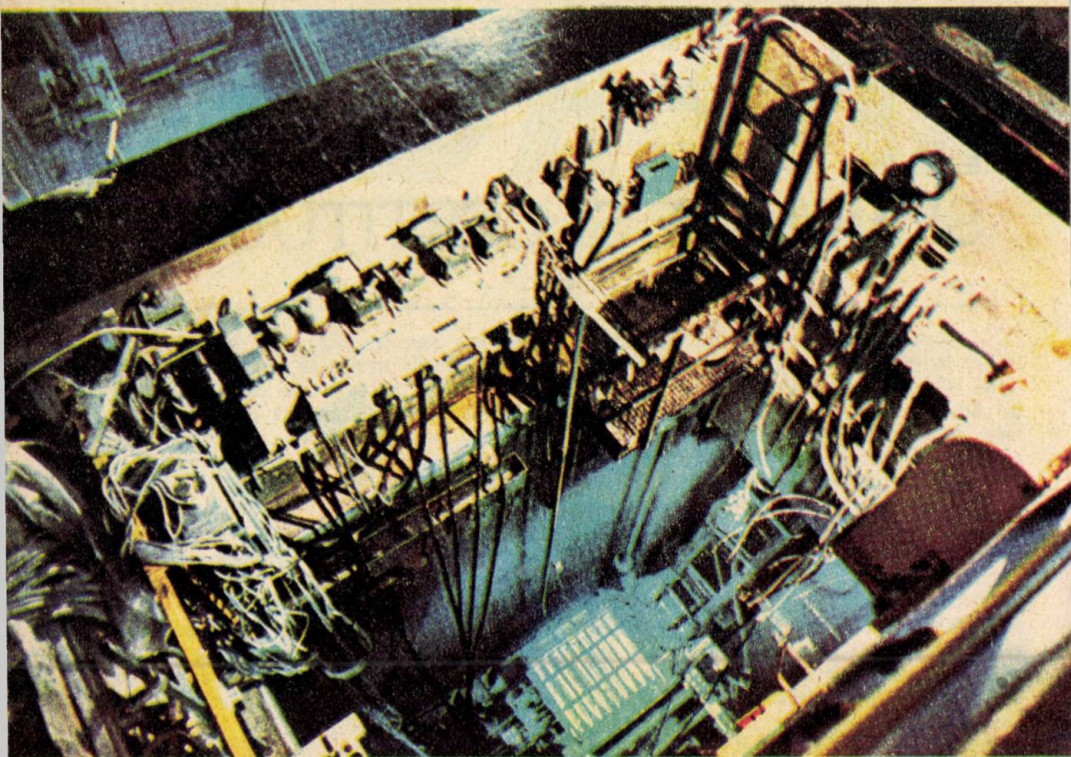
În ceea ce privește cărbunile, o metodă deosebit de promițătoare este aceea a gazeificării subterane, care permite exploatarea zăcămintelor sărace și profunde. Specialiștii români se află în prima linie a experimentării acestui procedeu, grație căruia se crede că omenirea va mai dispune de energia cărbunelui timp de aproximativ trei secole. Și să nu uităm că prin lichefierea cărbunelui poate fi obținut petrol brut sintetic!

Rămânând în domeniul resurselor subterane, să menționăm promisiunile geotermiei. La Lardarello, în Italia, aburul uscat care țîșnește din măruntăile planetei pune în mișcare turbinele, producând 350 de megawați. În Statele Unite, lângă San Francisco, prin același procedeu se obțin 300 de megawați. În Franța, la Melun, trei mii de apartamente sînt încălzite cu apa adusă de la o adîncime de 1 800 de metri, avînd 71

Unitate agroindustrială alimentată de o centrală nucleară.

de grade în pinza subterană și 65 de grade la suprafață. Iar echivalentul energetic al apelor geotermale din subsolul țării noastre este de peste un milion de tone de combustibil convențional pe an.

Mult înainte de a ști să folosească puterea ascunsă în petrol și cărbune, oamenii au cerut vântului să le miște corăbiile și aripile morilor. Cel dintâi care a studiat științific energia eoliană a fost inepuizabilul Leonardo da Vinci. Desenele sale prefigurează aeromotoarele moderne cu ax vertical și cu turbină centrală.

Un alt element a fost chemat și el să contribuie la rezolvarea fie și parțială a problemei lipsei de energie. În urmă cu jumătate de secol, Georges Claude demonstra, pe litoralul cubanez, posibilitatea de a produce curent electric cu ajutorul unei instalații care utiliza diferența de temperatură dintre apa caldă de la suprafața mării și apa rece din adânc. Manualele și lucrările de popularizare susțin că, așa cum putem citi și într-o publicație UNESCO, „primul care a sugerat ideea și a indicat principiul de funcționare a unor astfel de instalații a fost, în 1881, Jacques d'Arsonval, șeful laboratorului de biofizică din Paris”.

Dar, în 1870, căpitanul Nemo îi spunea profesorului Aronnax, oaspetele său involuntar la bordul lui „Nautilus”: „Stabilind un circuit între mai multe fire cutundate la adâncimi

diferite, aș fi putut să obțin electricitate prin variațiile de temperatură la care erau supuse firele...” Primul care a sugerat ideea pare să fi fost, deci, Jules Verne.

Iar astăzi, în Hawai funcționează o minicentrală ale cărei turbine sînt acționate prin evaporarea și condensarea amoniacului, utilizîndu-se în acest scop... variațiile de temperatură ale apei la adâncimi diferite. Se află în stadiul de proiect centrale de mari dimensiuni, capabile să furnizeze 100 de megawați.

Oceanul planetar oferă și alte modalități de obținere a energiei. Forța mareelor era cunoscută și utilizată pe coastele Breitaniei din secolul al XII-lea. Prima realizare industrială pe acest tărîm aparține tot Franței: uzina maremotrice din estuarul fluviului Rance, cu barajul ei lung de 750 de metri și înalt de 27 de metri. Palele uriașelor turbine transformă energia mecanică a masei de apă în energie electrică prin intermediul alternatoarelor închise în compartimente etanșe, în formă de bulb. Puterea instalată a uzinei este de 240 de megawați.

Apa, vîntul, căldura subpămînteană, procedeele neconvenționale de obținere a petrolului și cărbunelui nu pot asigura decît un procent relativ redus din necesarul de energie al civilizației moderne. Există însă și soluții de mare anvergură, intuite cu multe decenii în urmă — și nesesizate, surprinzător, de reprezentanți de seamă

ai comunității științifice. În preajma celui de-al doilea război mondial, celebrul fizician englez Ernest Rutherford, întrebat de un reporter cînd își va găsi o aplicare practică energia nucleară, a răspuns laconic: „Niciodată”. Peste numai cîțiva ani, deasupra orașelor Hiroshima și Nagasaki se înălțau, ca o tragică dezmințire, ciupercile exploziilor atomice.

Dar Victor Anestin scrisese încă în 1914, în romanul său O tragedie cerească, referindu-se la realizările urmașilor noștri: „...în prezent se folosesc de puterea intraatomică (...). Au întrebuițat această putere extraordinară și în războaie, dar din cauza efectelor ei dezastruoase, statele au făcut o convenție prin care s-au obligat să nu se mai folosească de ea decît numai în scopuri științifice”. Și autorul continua astfel: „Pămînteni, pentru mijloacele lor de locomoțiune, nu întrebuițează decît această putere, căci sînt stăpîni să dezintegreze atomii mai iute sau mai încet, după cum au nevoie. De aceea aerul lor e populat de imense vapoare, care pot să transporte greutatea neînchipuite (...). În ultimii ani se studia mijlocul de

a vizita Luna, satelitul Pămîntului, întrebuițîndu-se puterea intraatomică”.

Iată prevăzută, așadar, folosirea energiei atomice nu numai ca mijloc de distrugere, ci și în scopuri pașnice: „vapoarele imense” ale lui Anestin sînt aeronavele de mine, capabile să străbată distanțe uriașe cu un consum minim de uraniu. Și dacă omul a ajuns pe Lună cu ajutorul propulsiei chimice, zborurile cosmice îndepărtate vor apela, probabil, la randamentul superior al propulsiei nucleare.

După cum se știe, prima centrală atomoelectrică a fost dată în funcțiune în anul 1955, în Uniunea Sovietică. Hrana ei consta din brichete de uraniu reprezentînd fiecare echivalentul energetic a 233 de kilograme de cărbune. Zeci de centrale nucleare funcționează astăzi în mai multe țări și numărul lor crește de la an la an. E adevărat că rezervele de materiale fisionabile sînt limitate — doar un milion de tone poate fi exploatat în chip economic —, dar reactorii cu neutroni rapizi îngăduie o utilizare de cîteva zeci de ori mai eficientă a combustibilului nuclear.

Ne apropiem — încet, dar ne apropiem — și de sinteza termonucleară dirijată. În instalațiile de tip „Tokamak”, fizicienii sovietici încearcă să realizeze fuziunea atomilor de deuteriu și de tritium, la temperaturi de peste 100 de milioane de grade. Iar cercetătorii de la Lawrence Livermore Laboratory au conceput un reactor hibrid, care

Stînga sus: Din tainele centralelor atomoelectrice.

Dreapta jos: Instalație cosmică de captare a energiei solare și expediere a ei spre Terra sub formă de microunde.

să îmbine procesele de fisiune și de fuziune. Mai târziu se va reuși poate ca singura materie primă a sintezei termonucleare să fie deuteriul, aflat din belșug în apa tuturor mărilor și oceanelor.

Foamea de energie ar putea fi potolită și pe o altă cale, care ar înlătura definitiv orice pericol de poluare. Soarele, acest gigantic reactor termonuclear natural, oferă Pământului, în fiecare an, mai multă energie decât cea conținută în toate rezervele de combustibili fosili. Potrivit unor relații tîrzii, Arhimede ar fi utilizat radiația solară pentru a incendia galerele romane care asediau Siracusa în anul 214 înaintea erei noastre. Vînd poate să verifice temeiul acestei isprăvi legendare, Lavoisier demonstra în 1746 că razele Soarelui pot produce într-adevăr temperaturi ridicate. Iar la 6 august 1882 motorul solar al lui Abel Pifre făcea să funcționeze o presă tipografică.

Un nou salt în timp și iată-ne în noiembrie 1976, cînd centrala solară de la Odeillo, în Franța, a început să dea curent electric. Șaizeci și trei de oglinzi plane, orientate mereu către soare, îi reflectă razele spre o mare oglindă parabolică, iar aceasta le concentrează asupra unui cazan de construcție specială. Fluidul din cazan, încălzit pînă la 335 de grade, transformă apa în aburi sub presiune, care pun în mișcare un turbogenerator de 64 de kilowați... Evident, centrala de la Odeillo este legată mai mult simbolic la rețeaua energetică națională. Importanța ei rezidă în posibilitatea de a se studia astfel tehnologia de bază. Mai eficientă este centrala cu turn, al cărei cazan cu fluid termic din săruri topite se află la o înălțime de 120 de metri, în focarul a cinci sute de heliostate. Electricitatea

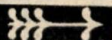
produsă este de ordinul a 2 megawați.

În ultimii ani, au apărut și diferite tipuri de case solare. Principiul lor de funcționare e simplu: energia solară e colectată de captatoare și stocată cu ajutorul fluidelor purtătoare de căldură — de obicei, apa. În țara noastră, primele experimente au fost efectuate în 1971. La Cimpina, o casă solară cu sistem pasiv a fost construită în 1976, iar o alta, cu sistem activ, în 1977. Prima vilă solară românească a fost dată în exploatare în decembrie 1979, în stațiunea Neptun, de pe țărmul Mării Negre.

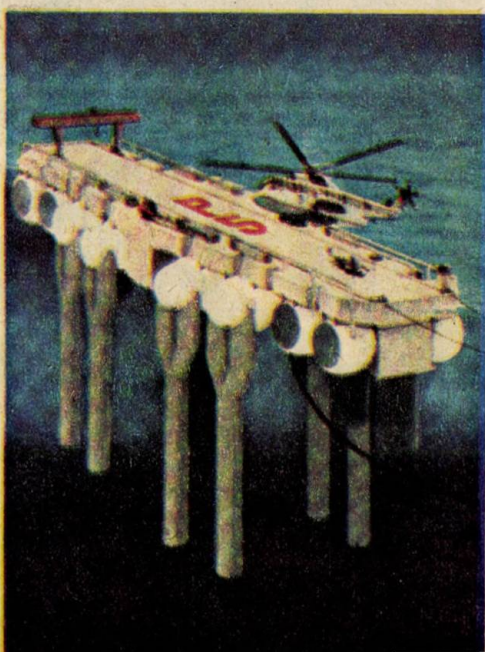
Într-o povestire din 1889, scrisă în colaborare cu fiul său, Michel, Jules Verne enumera printre minunile anului 2889 acumulatorul care „condensează energia razelor solare” și transformatorul care, „supunîndu-se ordinului unei simple manete, extrage forța vie din acumulatori și o redă spațiului sub formă de căldură, lumină, electricitate, putere mecanică, după ce a folosit-o pentru acțiunea dorită”.

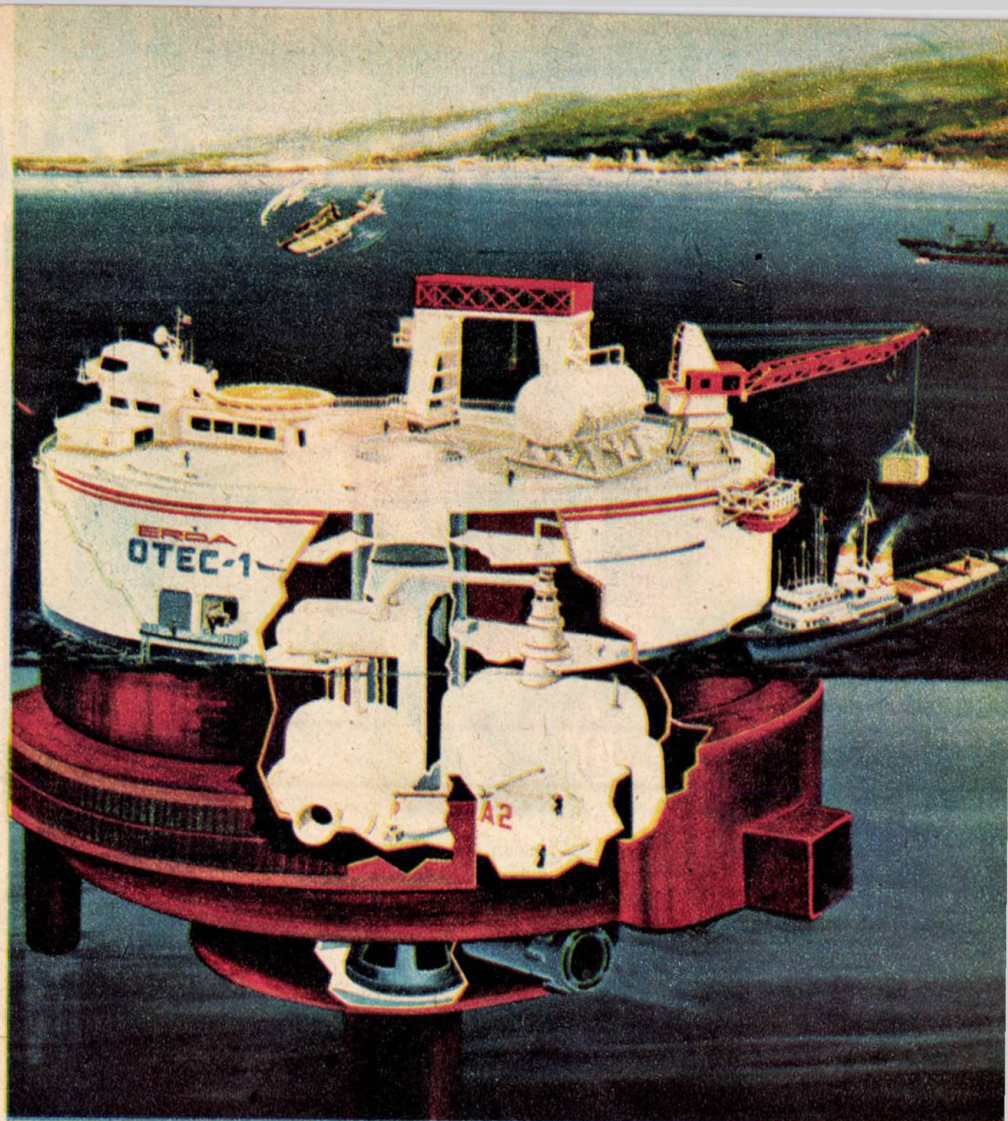
Condensarea energiei solare — stocarea ei, pentru a folosi termenul modern — constituie o problemă a cărei rezolvare îi preocupă astăzi pe cercetătorii de pretutindeni. Deocamdată, energia solară slujește ca mijloc de a obține, de pildă prin electroliză, elemente care să poată fi stocate.

Acumulatorul și transformatorul din povestirea amintită au nenumărate întrebunțări, printre care „producerea continuă de electricitate, fără pile și mașini”.

Un proiect în trei ipostaze: utilizarea diferenței de temperatură a apei mărilor la diferite adîncimi pentru producerea de energie.

Ideea revine într-un roman științifico-fantastic din 1911, **Ralph 124 C 41+** de Hugo Gernsback. Autorul descrie o uzină constând dintr-o suprafață de douăzeci de kilometri pătrați acoperită cu „elemente fotoelectrice transformând direct căldura solară în energie”. Elementele sînt grupate în mari boxe metalice mobile, al căror perete de sticlă este orientat permanent spre Soare. Cît despre eficiența instalației, „în aproape întreaga perioadă a prezenței Soarelui pe cer, fiecare boxă producea 120 de kilowați; ne dăm seama cu ușurință ce cantitate imensă de energie putea să furnizeze uzina. Ea dădea New York-ului tot ceea ce-i era necesar ca energie, lumină și căldură”.

Celulele fotoelectrice, care ar fi urmat să apară, potrivit lui Gernsback, abia în anul 2469,

există cam de două decenii. Folosite mai întîi la bordul sateliților artificiali, apoi, timid, în industrie, ele sînt menite unei întoarceri triumfale în cosmos. Ideea e mai veche și a fost utilizată copios în literatura de anticipație. Acum însă ea a ajuns în stadiul de proiect realizabil și interesant din punct de vedere economic. Într-o primă fază, vom asista la extinderea folosirii celulelor în vederea furnizării energiei necesare unor stații orbitale de dimensiuni din ce în ce mai impresionante. Apoi se vor monta în spațiu panouri gigantice, acoperite de milioane de foto-celule. Curentul electric provenit din transformarea directă a energiei solare va fi dirijat spre Pămînt, poate prin unde radio ultrascurte. Captată de un ansamblu de antene, energia va fi reconvertită în electricitate și distribuită în rețea. Într-un viitor mai îndepărtat, se va obține astfel și energia necesară coloniilor pămîntene de pe Lună și de pe alte corpuri cerești, pretutindeni unde omul va face să fluture steagul setei de a cunoaște și al rațiunii triumfătoare.

ACUM 2 MILIARDE de ANI

Orice elev știe astăzi că în anumite condiții o concentrare dată a unor izotopi ai uraniului poate declanșa o reacție nucleară în lanț. În momentul în care condițiile se modifică dincolo de un anume prag, reacția încetează. Și mai știe orice elev că primul reactor cu fisiune nucleară a fost realizat de o echipă condusă de atomistul Enrico Fermi, la Stagg Field, lângă Chicago, în 1942.

Aceste date au fost infirmate recent prin descoperirea în Gabon a urmelor unui reactor nuclear... natural! În zăcămintul de uraniu „la zi” situat în sud-estul țării africane din apropierea Ecuatorului au fost atinse la un moment dat „condițiile critice” necesare pentru pornirea reacției nucleare. După consumarea unei părți din combustibil, reacția s-a oprit. Evenimentul s-a produs în perioada Precambriană, deci cu două miliarde de ani înaintea experienței de la Stagg Field.

Geneza reactorului nuclear natural a fost constituită ipotetic. Mai întâi uraniul transportat de apele de scurgere s-a acumulat în zăcămintele bogate, limitate ca suprafață, dintre care unul se găsește pe locul în care în prezent se află localitatea Oklo. Aici au fost întrunite toate condițiile necesare pentru întreținerea reacției de fisiune — concentrația în uraniu a minereului, dimensiunea și forma filonului, cantitățile corespunzătoare de apă și alte minerale.

După încetarea activității reactorului, urmele lăsate de el nu au dispărut, ci s-au păstrat. Cel care le-a descoperit a fost H. Bouzigue din conducerea uzinei de tratare a combustibililor nucleari de la Pierrelatte (Franța) în cursul unor

analize de rutină pe o probă de minereu de uraniu.

După cum este cunoscut, constituenții de bază al uraniului natural este izotopul 238; izotopul 235, ușor fisionabil, nu reprezintă în momentul de față decât 0,7202% din atomi. Or, în eșantionul analizat de specialist s-a găsit un conținut de uraniu 235 și mai redus, și anume 0,7171% (analiza a fost efectuată prin spectrometrie de masă).

De îndată a fost lansat un program de cercetare, cu scopul de a se descoperi cauza fenomenului.

Prin sondajele făcute de echipa lui Bouzigue în zăcămintul de la Oklo, s-a determinat că unele dintre probe erau foarte sărace în ^{235}U ; o prelevare făcută într-o zonă cu zăcămintele în curs de exploatare nu conținea ^{235}U decât în proporție de 0,44%.

Pe măsură ce cercetările au avansat, s-a observat că uraniul 235 sărăcit prin reacție nu a fost mai întâi deplasat, fenomenul producându-se pe locul în care se afla. Ulterior, în filonul sărăcit s-au găsit din abundență produsele tipice ale unei reacții de fisiune nucleară, foarte diferite de elementele naturale. În restul zăcămintului toate aceste elemente lipseau. După câteva luni de cercetări aprofundate, misterul era elucidat: natura și nu omul a construit primul reactor nuclear!

Ulterior au fost descoperite alte șase reactoare naturale în minele din zonă.

Cum s-a putut produce reacția nucleară de la Oklo? Destul de simplu. Era suficient să fie întreținut fluxul de neutroni. Or, fisiunea unui nu-

cleu de ^{235}U este însoțită, în medie, de emisia de 2,5 neutroni. Dacă un alt nucleu absoarbe unul dintre acești neutroni, suferind la rândul său o fisiune, propagarea reacției este asigurată. Cealaltă neutroni sînt fie absorbiți în mod diferit, fie se pierd.

La formarea Pămîntului, uraniul natural conținea aproximativ 17% din izotopul ^{235}U ; această proporție a scăzut pînă la valoarea sa actuală de 0,72%.

Pentru ca un reactor natural să poată funcționa trebuie ca izotopul ^{235}U să fie cel puțin egal cu un procent. În zăcămintul de la Oklo, foarte vechi, abundența relativă de ^{235}U se apropie de 3%.

Pe lîngă compoziția izotopică, viteza de reacție este influențată și de concentrația uraniului. Iar pentru ca o reacție în lanț să continue trebuie ca procentul mediu de uraniu din minereu să atingă cel puțin 10%. Forma zăcămintului este și ea importantă, cea sferică fiind cea mai eficientă, ca și dispunerea minereului în straturi groase de cel puțin 50 cm; dacă straturile sînt mai subțiri, se pierde o cantitate prea mare de neutroni. Zonele-reactor de la Oklo întrunesc toate aceste condiții.

Pentru a dezbate fenomenul de la Oklo a fost organizată o reuniune științifică la care au participat 70 de specialiști din 20 de țări. Ei au ajuns la concluzia că regiunea în care se află zăcămintul de uraniu era delta unui mare fluviu. Apele de scurgere erodau rocile cristaline vulcanice, eliberînd mici cantități de metale grele și de oxizi metalici. Minereurile grele s-au acumulat pe fundul albiilor. În cursul anilor chimia apelor s-a modificat prin dezvoltarea algelor albastrii-verzi, primele organisme capabile de fotosinteză. Activitatea lor a provocat o creștere a conținutului de oxigen din apă; în anumite regiuni acest conținut a devenit suficient de important pentru a transforma uraniul sub formă redusă în compuși oxidați mai solubili. Uraniul a fost astfel mobilizat și a rămas sub formă de soluție pînă cînd a pătruns în delta fluviului. Sedimentele deltei, bogate în mîl organic, constituiau un mediu sărac în oxigen. Uraniul sub formă redusă s-a acumulat în rocile gresoase, care cu timpul s-au afundat odată cu fundamentul granitic. Stratul de minereu, care conținea 0,5% uraniu, s-a fisurat, iar apa, cîcînd prin fisurile create, a săpat, cu timpul, cavități care s-au umplut cu minereuri bogate în uraniu; în anumite locuri acesta din urmă s-a transformat în oxid de uraniu aproape pur. În momentul în care a fost atinsă masa critică de uraniu, reacția de fisiune nucleară în lanț a demarat.

Fenomenul de la Oklo există, așadar, datorită unui concurs de împrejurări foarte special: formarea spontană a unei mase critice de uraniu, existența unor condiții fizice și chimice care au asigurat menținerea intactă a zăcămintului în cursul a aproape două miliarde de ani (aproape jumătate din istoria geologică a Pămîntului) și care, pînă la urmă, au adus minereul aproape de suprafață.

Specialiștii au apreciat că energia totală eliberată în zonele-reactor din Gabon a fost de 15 000 Mw/an, ceea ce corespunde unui consum de șase tone de uraniu 235 . Această mărime ar echivala cu energia produsă de o centrală atomoelectrică de putere medie în timp de patru ani.

În ceea ce privește vîrsta reactorului, au fost propuse diferite estimări bazate pe analizele eșantioanelor de minereu. Aceste estimări pornesc de la presupunerea că de la oprirea reactorului proporțiile izotopilor de uraniu din minereu nu s-au modificat. Structura izotopică a zăcămintului în zonele studiate a permis calcularea datei la care a început reacția. Aceasta s-ar situa în urmă cu 1,7—1,9 miliarde de ani.

Ar fi foarte interesant de știut dacă au existat și alte reactoare nucleare asemănătoare. Întrucît în Precambrian atmosfera Pămîntului se îmbogățește în oxigen, uraniul din alte formațiuni s-ar fi putut la fel de bine acumula în zăcămintele. Sînt cunoscute zăcămintele bogate în uraniu datînd din aceeași perioadă, cum ar fi cele din Canada și din nordul Australiei. Cu toate acestea, încă n-a fost descoperit un al doilea reactor nuclear natural în aceste zăcămintele. Aceasta nu exclude posibilitatea ca la un moment dat să se fi format filoane de uraniu, să fi avut loc o reacție în lanț, toate semnele acestei activități dispărînd fie îngropate sub stratele sedimentare mai noi, fie distruse și împrăștiate ca urmare a mișcărilor tectonice, a migrațiilor chimice sau a eroziunii. Se consideră totuși că șansele descoperirii altor reactoare naturale nu sînt neglijabile.

Un fapt rămîne indiscutabil: prin conceperea reactorului de fisiune, omul, fără să știe, a imitat natura.

C. NEDELICU

SEIKAN

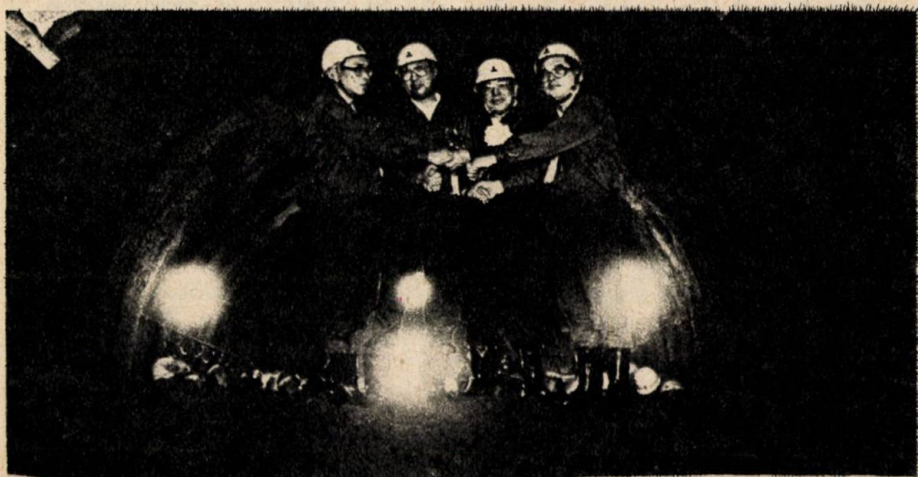
La începutul acestui an, la 700 km nord de Tokyo, la o adâncime de 240 m sub nivelul mării, s-a strigat „Banzai!”. Adică în limba japoneză „Ura!”. Sutele de persoane care participau la inaugurarea tunelului submarin Seikan s-au bucurat, și-au strâns minile, au aplaudat. Fusese străpuns cel mai lung tunel din lume: 53,850 km, din care 23,300 km la circa 100 m sub fundul strîmtorilor Tsugaru. El a fost săpat în 18 ani și 8 luni.

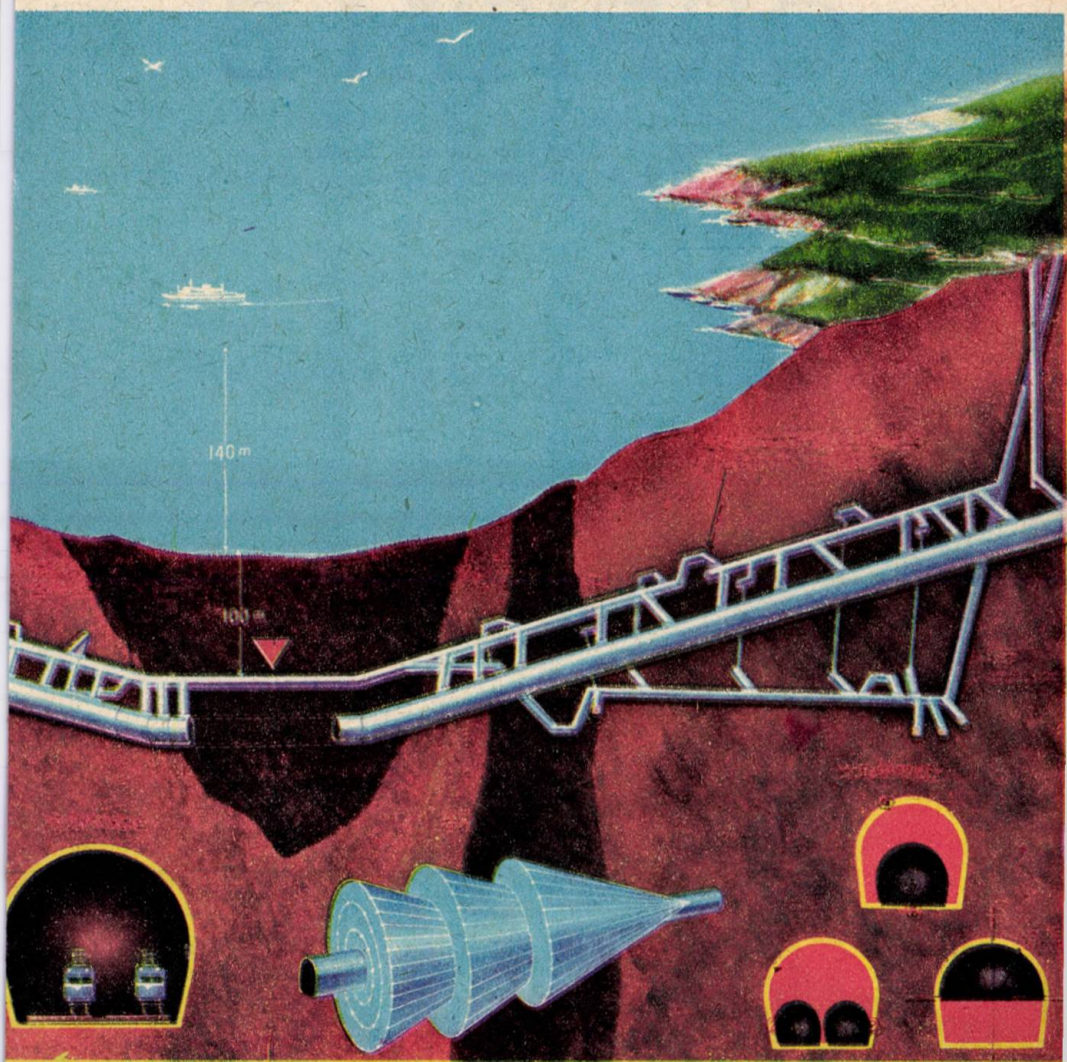
Tunelul Seikan materializează un străvechi vis al japonezilor, acela de a uni două din cele patru mari insule ale arhipelagului nipon: Honshu și Hokkaido. Hokkaido, o insulă cu mari cimpuri nelocuite încă și resurse bogate, cuprinde un teritoriu ce reprezintă o cincime din suprafața totală a arhipelagului. Datorită tunelului, cei 6 milioane de locuitori ai insulei Hokkaido nu se vor mai simți izolați.

Săparea tunelului a fost precedată de cercetări geologice aprofundate. Ele au început în aprilie 1946. Trebuia studiată rezistența straturilor de sub apele strîmtorilor și stabilită frecvența zonelor de ape freatice. Ezitări, încercări, calcule... Pentru o vreme s-a renunțat la proiect.

La 26 septembrie 1954 asupra strîmtorilor Tsugaru s-a abătut un tifun distrugător, care a provocat pagube imense: scufundarea a cinci vase mari, pierderea a peste 1 430 de vieți omenești. Dezastrul i-a determinat pe japonezi să reia cercetările în vederea construirii tunelului. Acesta avea să permită evitarea pe viitor a unor astfel de catastrofe și facilitarea transportului, ce se făcea destul de anevoale și era costisitor. Vase uriașe făceau de câteva ori pe zi curse pentru a transborda de pe o insulă pe alta trenuri de marfă și călători, autovehicule și pasageri. Cei 100 km erau străbă-

Sărbătoare în adîncuri: Moment festiv la străpungerea celui mai lung tunel submarin din lume.

tutji în peste 4 ore. Shinkansen, „trenul-ghiulea” care va străbate tunelul Seikan, va parcurge distanța Tokyo-Sapporo (1 100 km) în numai 5 ore și 40 de minute!

Săpăturile la tunelul de serviciu au început în mai 1964, excavațiile la tunelul pilot demarând în 1971. Cam la fiecare 500—1 000 m s-au construit galerii auxiliare care permiteau accesul la tunelul principal și prin care se transportau, de la tunelul de serviciu, materialele necesare.

Lățimea tunelului principal este de 11 m, iar înălțimea sa de 9 m. La fiecare câțiva metri apar lumini fluorescente, astfel încât totul are o strălucire albastruie.

Nu au lipsit greutățile. Tunelul a fost inundat de două ori, în mai 1976 lupta cu apele durind 92 de ore. Presiunea ridicată (24 de atmosfere), umiditatea relativă mare (90%) și temperatura de 32°C i-au făcut pe cei ce lucrau în adânc să se simtă ca într-o baie de aburi. Numeroși muncitori nu au putut suporta condițiile grele de lucru și s-au îmbolnăvit. Dar nimic nu mai putea opri realizarea temerarului proiect.

În 1985, la terminarea tunelului, prin el vor trece anual 9 milioane de călători și 17 milioane de tone de mărfuri.

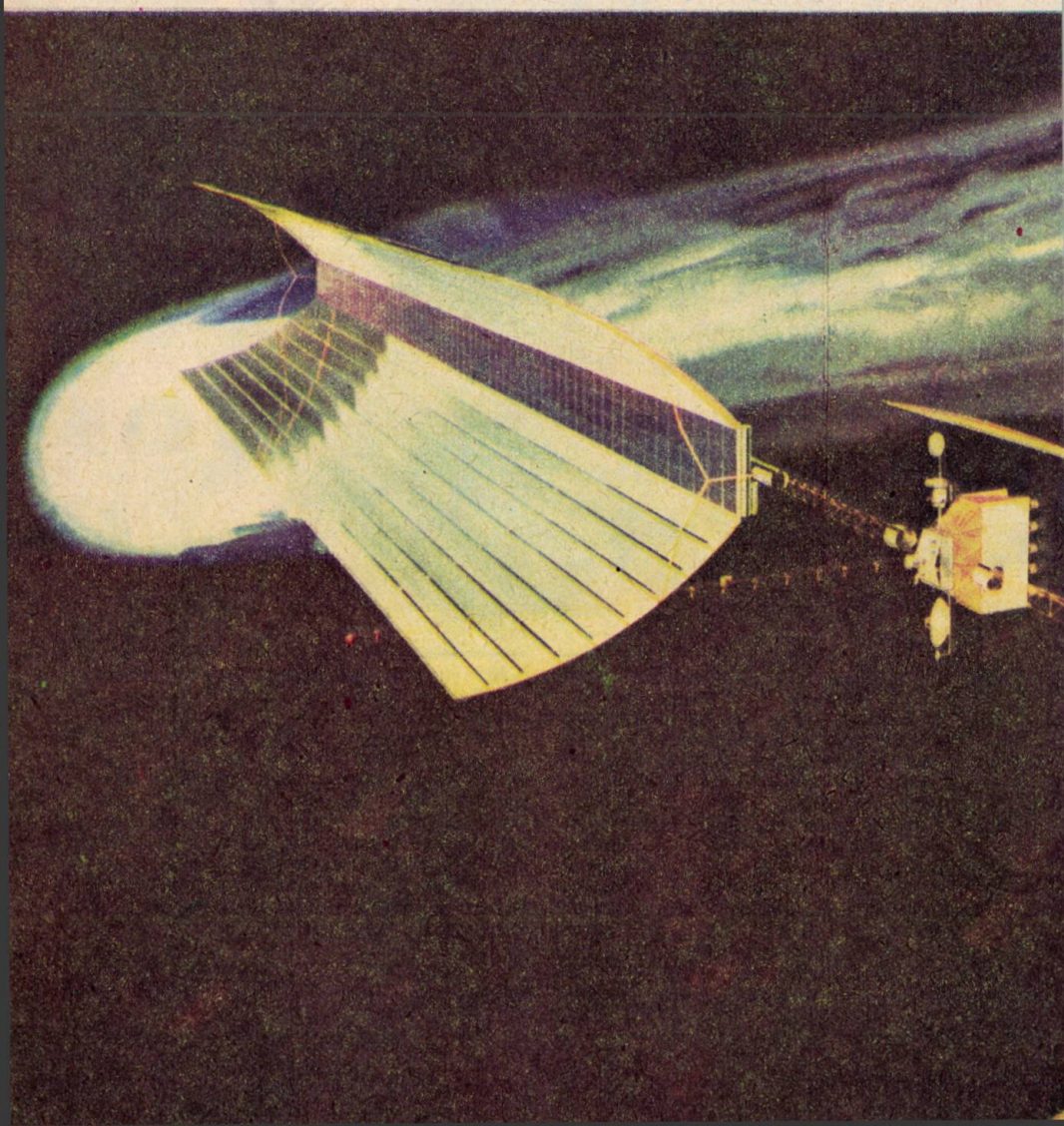
Angela HONDRU

MARILE STATII ORBITALE'

Conf. dr. ing. Florin ZĂGĂNESCU,
secretar al Comisiei de astronautică
a Academiei R.S.R.

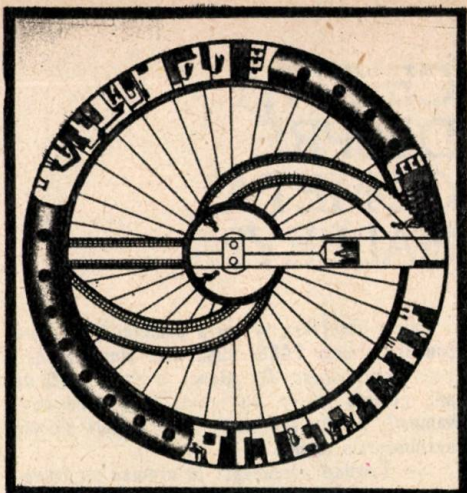
După efectuarea de către sovieticul Yuri Gagarin, la 12 aprilie 1961, a primului zbor circumterestru, au început să fie analizate proiecte tot mai ambițioase privind construirea în spațiu a unor mari stații locuite. Așa-numitele „platforme extraterestre” formează de fapt structuri complexe adăpostind tot ce are nevoie un echipaj format din zeci și chiar sute de „locuitori

cosmici” pentru a putea trăi și lucra pe orbită. Desigur, la acea oră se cunoșteau foarte puține date privind posibilitățile omului de a se adapta la condițiile zborului îndelungat în afara atmosferei terestre și de a rezista fără pericol la factorii agresivi din spațiu: vid foarte înăltat, radiații ionizante nocive, posibilitatea impactului cu micrometeoriți, adaptarea la starea de im-

ponderabilitate atât de străine locuitorilor Terrei, care s-au dezvoltat în condițiile forței gravitaționale a planetei natale...

Ideea construcțiilor mari în cosmos este mai veche decât s-ar crede. În 1920, Konstantin Eduardovici Țiolkovski prezintă în lucrarea „Dincolo de Pământ” mai multe proiecte de stații spațiale locuite, de mari dimensiuni, construite pe orbită cu materiale obținute din asteroizi. Aceste stații au forma unei picături de apă. Partea rotunjită este formată din materiale transparente, pentru a se permite pătrunderea luminii solare. Stațiile propuse de Țiolkovski sînt prevăzute în interior cu tot ce este necesar oamenilor pentru a trăi, inclusiv sere destinate cultivării în cosmos a plantelor pentru hrană. Stațiile cosmice proiectate de Țiolkovski au lungimi cuprinse între 0,5 și 1 km și sînt alimentate cu energie provenită de la Soare.

Cîțiva ani mai tîrziu, inginerul german Herman Noordung, în lucrarea „Problema pătrunderii în spațiul interplanetar” (1929), a prezentat prima stație orbitală de tip in-

VÎNĂTORUL DE COMETE

De sute și mii de ani oamenii obsevă cometele. Mai întîi sperîindu-se, în ignoranța lor, de ciudățenia stelelor cu coadă, vizibile uneori și în miezul zilei. Mai apoi surprinzînd mecanismul revenirii lor periodice și asimilîndu-le celorlalți aștri. Studiîndu-le totuși mai atent din cauza rarității lor.

Apoi au apărut instrumentele optice, și astronomii au putut vedea limpede alcătuirea corpului ceresc, compus dintr-un nucleu și o coadă luminoasă. Oamenii de știință au constatat că această coadă e totdeauna opusă Soarelui și au dedus — corect — că ea este alcătuită din gaze, pe care „vîntul solar” le proiectează în spațiu. Și au mai luat notă de faptul că, pe măsură ce cometa se apropie de Soare, nucleul ei se micșorează, iar coada se lungeste. Și iarăși au dedus că nucleul cuprinde un material înghețat, care la căldura Soarelui se topește, eliberînd un nor de gaze.

Au mai învățat multe astronomii despre orbitele foarte prelungi ale cometelor, cu totul diferite de elipsele calme ale planetelor, și s-au deprîns să le calculeze întoarcerea cu precizie.

Spectrometrele au indicat compoziția nucleului cometelor, care este format dintr-un amalgam de gheață, gaze înghețate și materie metorică. Gazele identificate de obicei în compoziția cometelor sînt amoniacul, metanul, oxidul de carbon. Materia solidă o reprezintă pulberile cu diametrul particulelor de cîțiva microni, fragmentele mai mari nedepășind un centimetru.

Dimensiunile nucleelor nu sînt chiar neglijabile, diametrul lor mergînd de la 1 la 100 km.

Vînătorul de comete așa cum va arăta în 1985.

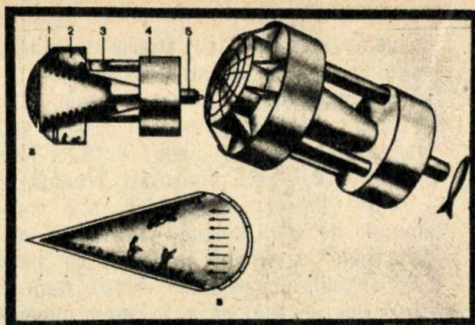
CE ȘTIȚI DESPRE COMETA HALLEY?

Prima observare la noi a cometei Halley s-a produs în iunie 1456, după cum atestă *Letopiseșul brancovicesc*. De atunci, o dată la 75 de ani, cometa revine cu regularitate, fiind consemnată de fiecare dată de cronicari printre evenimentele anului.

Ion Neculce pomenește în cronica sa trecerea cometei pe „vremea Ducăi Vodă”, când el avea 11 ani.

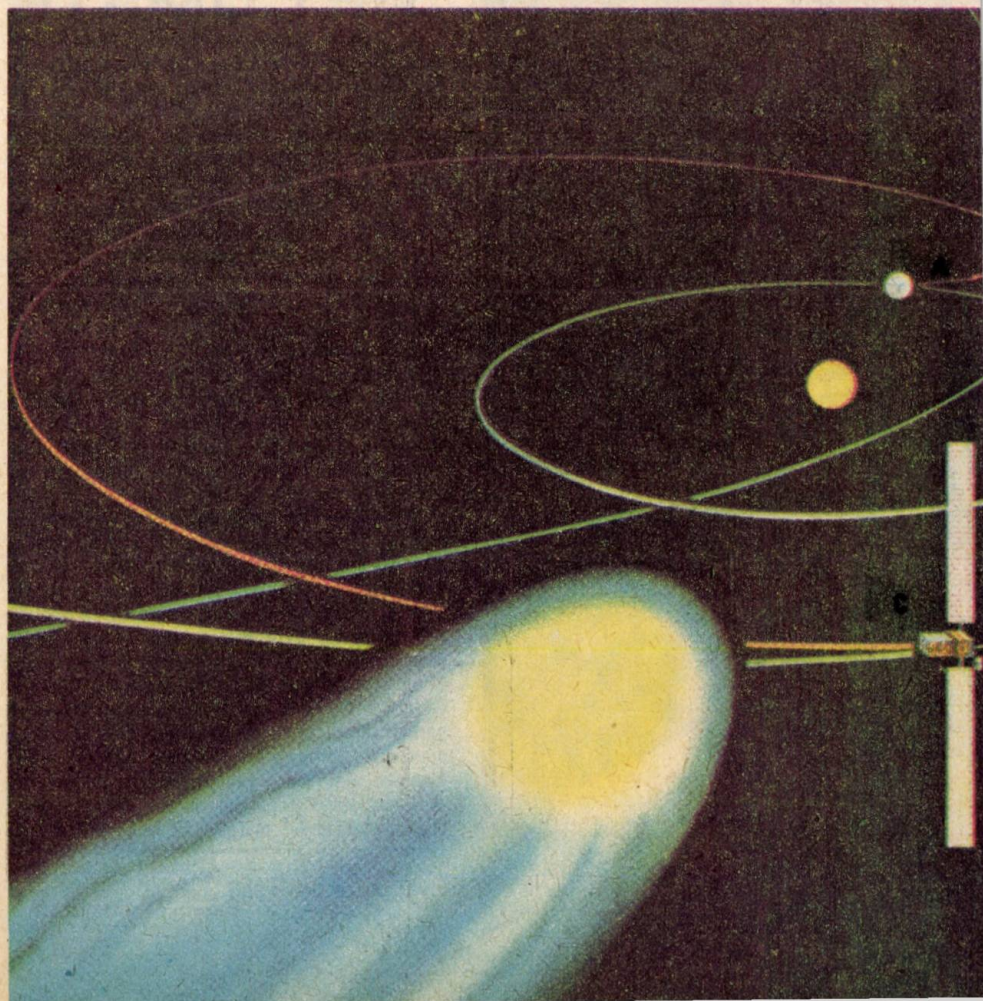
Prima lucrare consacrată fenomenelor cerești înregistrate la noi este *Cometele, eclipsele și bolizii ce s-au observat în România între 1386 și 1853*, de Victor Anestin, apărută în 1912.

În 1977 a apărut lucrarea mult mai completă *Cronica observațiilor astronomice românești de Vasile și Damaschin Mioc*.

a) Stația cosmică proiectată de K. Tloikovski: 1) seră; 2) locuințe, laboratoare; 3) trecere; 4) dotări auxiliare; 5) sas. b) Seră.

Iar Diametrul de 30 m și rotația completă în jurul axului central în 8 secunde urmau să asigure, în concepția autorului, pentru încăperile situate la periferia giganticei „roți cosmice”, o gravitație artificială similară celei de pe planeta natală, respectiv circa $9,8 \text{ m/s}^2$. Foarte interesantă era și plasarea lifturilor de acces către zona centrală, unde erau prevăzute instalațiile de putere, pe diametru. Astfel, în funcție de

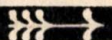

sensul de rotație al stației, aveau să fie folosite eficient legile mecanicii, în special apariția și acțiunea forțelor inerțiale asupra membrilor stației în timpul în care aceștia efectuează diferite deplasări. La fel, deplasările fără lifturi ale locuitorilor stației către zona centrală (unde urma să fie dispusă și stația electrosolară cosmică) trebuia să se efectueze pe traiectorii eliptice, ținând seama de aceleași legi de mecanică proprii mișcărilor de rotație.

Cutezanța lui Noordung de a susține construirea unei stații cosmice orbitale se baza pe o cunoscută lucrare a lui Herman Oberth, savantul născut în Sibiu anul 1894, intitulată „Racheta în spațiul interplanetar”. În această carte, savantul de origine română demonstrează încă în 1923 nu numai posibilitatea de a face să zboare, în spațiul lipsit de atmosferă, rachete cu combustibili lichizi, ci și aceea de a plasa pe orbită sateliți artificiali. Lansați la anumite altitudini deasupra planetei, acești sateliți ar urma să aibă o existență practic nelimitată!..

Ideea este reluată după cel de-al doilea război mondial, odată cu proiectul (atât de puțin nou!) al inginerului Wernher von Braun (1912—1977), care a propus construirea în spațiu a unei stații permanente de formă toroidală (inelară). Construcția, imaginată în 1952 și publicată de revista „Colliers” sub titlul „Depășind ultima frontieră”, ar asigura activitatea fără pericol pe orbită a 80 de pămînteni. Stația s-ar putea roti cu 2,7 ture/min., astfel încît la periferia inelului exterior să apară o gravitație artificială reprezentînd 35% din cea terestră. Cum pe atunci nu fuseseră descoperite centurile de radiații van Allen (observate în februarie 1958 de satelitul american „Explorer”—1), autorul a trebuit să-și modifice ulterior concepția asupra plasării în spațiu, reducînd altitudinea de satelizare sub 600 km și înzestrînd unele din încăperile destinate personalului cu mijloace de protecție împotriva erupțiilor solare.

S-a mai remarcat proiectul specialistului D. Romick, care, la cel de-al VII-lea Congres mondial de astronaucică (Roma, septembrie

VÎNĂTORUL DE COMETE

Există totuși comete al căror nucleu nu depășește 600 m.

Nucleul cometei este înconjurat de o așa-zisă coamă, formată din gaze ionizate, care poate atinge un diametru de 100 000 km și chiar mai mult. Aceasta ca și lungimea cozii — de sute de milioane de kilometri — explică vizibilitatea cometelor la distanțe uriașe.

Cam acestea sînt datele existente despre acești vagabonzi ai spațiului, pe care încă nimeni nu i-a văzut de aproape.

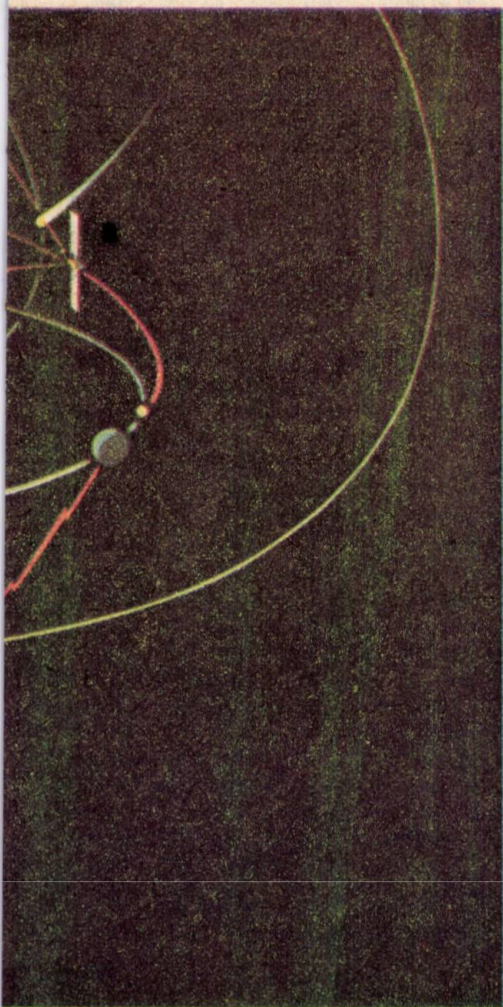
Încă. Pentru că, în nemăsurata lor curiozitate și cu ajutorul infinitei imaginații a veacului nostru, cercetătorii cosmosului au planificat pentru 1985, anul revenirii periodice a cometei Halley, cea mai strălucitoare din sistemul solar, o cercetare mai amănunțită, făcută de aproape. Este vorba de trimiterea în spațiu, în întîmpinarea cometei Halley, a unui satelit special echipat pentru cercetarea dorită. În ce privește „apropierea” de care vorbeam, ea este relativă,

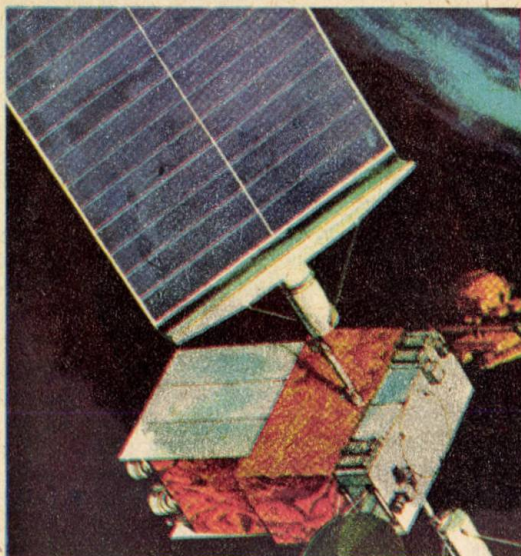
Filmul experienței Halley—Tempel—2:

A. Lansarea în 1985 a satelitului.

B. Apropiindu-se, în noiembrie 1985, de cometa Halley, satelitul va lansa în direcția ei o sondă spațială.

C. Urmîndu-și traiectoria, în 1988, satelitul va întîlni cometa Tempel—2.

O sondă echipată cu instrumente adecvate va fi lansată de pe satelit în direcția cometei Halley.

că în toate cazurile cînd avem de-a face cu distanțe astronomice. Cometa va trece, ca de obicei, la multe milioane de kilometri de Terra. Satelitul va scurta o bună parte din această distanță, dar nu se va apropia la mai puțin de cîteva bune sute de mii de kilometri, dacă nu și mai mult. O sondă specială din echipamentul satelitului, purtînd instrumente adecvate, va fi lansată în direcția nucleului cometei, în vreme ce spectrometrele vor analiza gazele din coada ei.

Satelitul va fi echipat cu motoră ionică, care îi vor imprima în final viteză... astronomică de 150 000 km/oră. Electricitatea necesară funcționării motoarelor ionice va fi furnizată de mari panouri solare, cu o suprafață de 8 x 60 m.

Lansarea a fost astfel calculată ca în drumul lui satelitul să întâlnească, trei ani mai tîrziu, o a doua cometă: Tempel—2. Studiarea celor două comete va îmbogăți cu mult cunoștințele noastre despre sistemul solar și despre univers.

1956), înainte ca „Sputnik”-1 să fie lansat în spațiu (la 4 octombrie 1957), a declarat că la finele mileniului omehirea va fi capabilă (și interesată!) în lansarea unui „microoraș orbital” pentru 20 000 de locuitori. Construcția, formată din mai multe fuzelaje ale unor rachete utilizate, se termină printr-un imens disc rotitor, soluție avansată tocmai pentru a se obține o anumită valoare a gravitației artificiale.

Cam în aceeași perioadă, savantul sovietic Ari Sternfeld a prezentat proiectul unei construcții spațiale toroidale fără structuri diametrale, concepută numai pentru zboruri experimentale și cercetări asupra gravitației artificiale.

Cu proiectul prezentat în 1967 privind construirea, pe o orbită relativ joasă, a unui „hotel-sanatoriu cosmic” pentru 1 200 de pacienți cazați la etaje plasate la diferite valori ale gravitației artificiale (numite „dinariums”), savantul american de origine germană Krafft Ehrlicke reconsideră stația cosmică de tip toroidal. În cele peste 1 200 de încăperi ale giganticei „roți” pre-

surizate, avînd comunicări cu închidere automată și dotate cu tot confortul, ar urma să fie tratați bolnavi de cord, pacienți cu diferite insuficiențe funcționale, cei care au pierdut temporar capacitatea de efort continuu la accelerația gravitațională normală etc. Ehrlicke aprecia că un asemenea hotel-sanatoriu trebuie să fie dotat cu încăperi destinate unor operații chirurgicale delicate (pe inimă și pe creier!), la care imponderabilitatea sau gravitația redusă (microgravitația) ar ajuta foarte mult...

În perioada 1972—1975 apar mai multe proiecte de asemenea stații de dimensiuni și mai mari. Dintre ele se disting proiectul coloniei spațiale pentru 2 000 de locuitori ai spațiului amplasată relativ aproape de Selenă în proiectul inginerului american G.W. Driggers, apoi construcțiile ciclopice ale fizicianului Gerald O'Neill de la Universitatea Princeton, care se prezintă sub forma unor cilindri lungi de pînă la 30—40 km și capabile să adăpostească 2 milioane de constructori cosmici. Acest proiect cuprinde înzestrările necesare pentru a se re-

produce aproape toate condițiile proprii vieții pe Terra: atmosferă controlată și regenerabilă, energie furnizată de electroheliocentrale, culturi de plante, reproducerea artificială a succesiunii zi-noapte. E prevăzută până și obținerea prin holografie a norilor artificiali...

Având în vedere experiența acumulată pe Pământ în legătură cu construirea și folosirea marilor rachete purtătoare de tip „Saturn”, a navei spațiale, precum și a stațiilor orbitale „Saliut”, „Skylab” și, în curs, a laboratorului vest-european „Spacelab”, se consideră că noile stații cosmice permanente, pentru un număr tot mai mare de montori cosmici, vor deveni operaționale începând chiar de la sfârșitul actualului mileniu. Un imbold serios a fost dat de cosmonauții sovietici, care au demonstrat că omul are capacitatea de a trăi și lucra în cosmos conform unui program judicios și riguros respectat, peste 200 de zile!

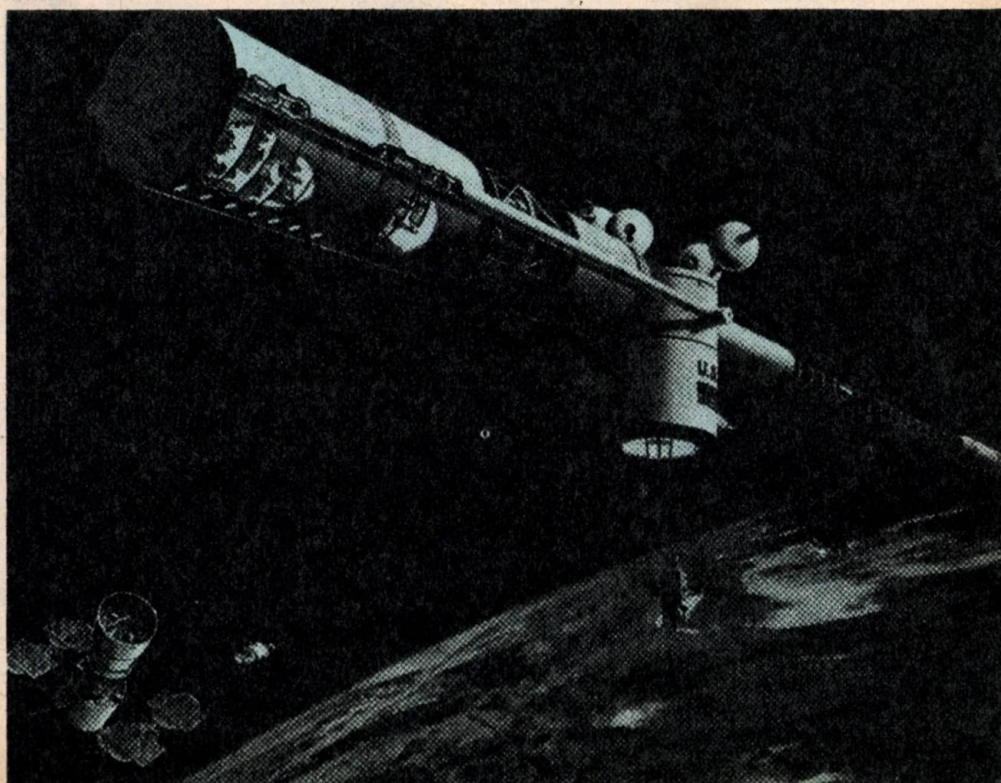
Două sînt problemele asupra cărora experiența este încă săracă: modalitatea practică de a aduce pe orbită, uneori la distanțe apropiate de cea care ne desparte de Lună (în așa-numitele puncte lagrangeene din sistemul Pământ—Lună, unde orice corp se află „în echilibru” față de forțele de atracție ale astrelor menționate), sutele de mii și chiar milioanele de tone de mate-

riale necesare construirii acelor colonii sau stații orbitale permanente. A două problemă se referă la asigurarea unei gravitații artificiale (uneori numită microgravitație) compatibilă cu dimensiunile și construcția respectivă.

Pentru prima dificultate s-a propus ca marea majoritate a uriașei cantități de materie primă să fie obținută din surse extraterestre, în principal de pe Lună. Cunoscută fiind compoziția solului selenar, din calculele făcute de mai mulți specialiști, printre care și amintitul inginer Driggers, s-a arătat că, folosindu-se un procedeu chimic de reducere carbotermică a metalelor, din 1,5 milioane de tone de sol lunar s-ar putea obține următoarele materiale: peste 400 000 de tone de fier; circa 450 000 de tone de oxigen; circa 50 000 de tone de aluminiu și siliciu etc. Procedeu ales ar urma să implice un randament energetic al metalurgiei cosmice de 600 de tone de metal pe an și pe 1 megawat de energie electrică. Pentru a disloca 1,5 milioane de tone de sol lunar ar trebui efectuată o excavare adîncă de doi metri pe o suprafață pătrată cu latura de numai 600 m!

Un alt mijloc, o altă sursă de materii prime ar putea fi constituită din deplasarea de pe orbită a unui asteroid și aducerea lui în apropierea locului în care se construiește

Stație orbitală cilindrică. Gravitația artificială crește proporțional cu distanța față de centru.

colonia spațială, nu prea departe de stația electroheliocentrală care va furniza energia necesară întregii lucrări. Doctorul Ehrlicke aprecia, în 1974, la Congresul de astronaucică de la Amsterdam, că aceste mari stații și colonii spațiale vor dispune de imense uzine și instalații producătoare de hrană pentru zecile sau chiar sutele de mii de locuitori ai lor. Ele vor avea propriile lor flotile de nave și navele cosmice și chiar colonii miniere pe alte corpuri cerești, cum ar fi Luna sau unii asteroizi.

Este demn de remarcat procedeul electromagnetic propus încă din 1973 de H. Kolm, o combinație originală între suspenția magnetică sau „perna magnetică” și accelerarea unui container conținând materie selenară printr-un sistem similar propulsiei magnetice de la motorul liniar al trenului electromagnetic. Datorită evoluției în vid și forței de atracție reduse a Lunii, acest sistem apare ca foarte eficient și economic — bineînțeles numai în calcule, deoarece el nu a putut încă să fie experimentat...

În ceea ce privește gravitația artificială, problema este ceva mai complicată. Să ne amintim că greutatea și masa unui corp sînt mărimi fizice distincte, prima fiind măsurată în newtoni, iar a doua în kilograme. Să ne imaginăm că ne aflăm într-un ascensor care cade spre centrul Pămîntului cu o astfel de viteză încît are o accelerație egală cu cea gravitațională, a cărei valoare la Ecuator este de $9,806 \text{ m/s}^2$. În acest caz, care corespunde căderii libere, în interiorul liftului respectiv se instalează starea de imponderabilitate, stare care se găsește la bordul sateliților artificiali și al stațiilor orbitale la care ne referim. Exprimat în termeni ai mecanicii, acțiunea cîmpului gravitațional local este compensată pînă la anulare de cîmpul forțelor inerțiale — bineînțeles dacă nu acționează și alte forțe. Atunci problema apare mai ușor de înțeles: este suficient să producem la bordul unui satelit un cîmp de forțe inerțiale, de exemplu prin rotirea acestuia, astfel încît să obținem ca rezultat un fel de gravitație artificială!

Lucrurile apar și mai limpezi dacă ne imaginăm un om care se deplasează cu viteza V pe linia Ecuatorului terestru; el va fi supus la acțiunea forței de greutate ($F_g = m \cdot g$), precum și la aceea a forțelor inerțiale provocate de rotirea planetei, și anume forța centrifugă ($F_c = m \cdot \omega^2 \cdot R$) și

coriolis ($F_k = m \cdot 2\omega \cdot V$), unde m este masa corpului persoanei analizate, R este raza planetei, iar ω este viteza unghiulară de rotație a planetei în jurul propriei axe. Față de greutate, celelalte forțe pot fi neglijate în cazul deplasării pe Terra, lucru care se schimbă atunci cînd ne referim la mișcările efectuate în interiorul unei stații cosmice, fie ea și o amplă colonie spațială.

Două exemple pot fi edificatoare: să luăm în considerare un locuitor al unei stații cosmice cilindrice, care se găsește pe peretele interior al stației animate de o mișcare de rotație în jurul axei longitudinale. Forța de inerție centrifugă îl va împinge pe călătorul nostru către peretele stației, provocîndu-i o senzație de greutate, evident artificială. Aici trebuie notat cu cît va fi raza stației mai mare, cu atît va crește forța de inerție centrifugă! Se pare că există o limită, care depinde de viteza de rotație, diametrul sau raza secțiunii stației și, evident, de greutate, mai precis masa fiecărui locuitor cosmic. Lucrurile se complică atunci cînd călătorul analizat se deplasează pe pereții stației, deoarece în acest caz trebuie să se țină seama și de forțele de inerție coriolis, care, dacă astronautul se deplasează în sensul de rotație al

Stație orbitală inelară cu gravitație artificială. Capacitate: 200—300 persoane.

stației, contribuie la creșterea valorii forței care simulează greutatea, provoacă deci creșterea gravitației artificiale! Lucrurile se complică și mai mult dacă astronautul doarește să se deplaseze de pe pereții încăperii cilindrice către centrul acesteia (sau, ceea ce este același lucru, să parcurgă drumul dintre inelul unei stații toroidale către centrul acesteia). În acest caz forțele coriolis îl vor apăsa astfel încât omul este obligat să meargă pe o traiectorie curbilinie, mereu îndreptată către pereții stației, în sensul de rotație al acesteia! Iată și rostul acelor culoare curbilinii lesne de observat pe desenul proiectului...

Cucerirea cosmosului a început să-și demonstreze foloasele, oferind noi soluții problemelor noi pe care le ridică. Progresele înregistrate în practica și teoria implantării omului în spațiu au trecut în istorie faza entuziasmului necritic față de saltul în cosmos, pentru a plasa definitiv cercetarea spațiului pe coordonate științifice și practice, în care își fac loc noțiuni puțin uzitate în decorul mirific al astrilor, ca fiabilitate, eficiență, economicitate...

Casa polară

Proiecții de locuințe pentru nordul îndepărtat pun la punct planurile unor clădiri adecvate climatei polare și care vor putea fi fabricate în serie. Inspirându-se din structurile geodezice inventate în 1917 de Buckminster Fuller, ei au creat un tip de clădire cvasisferică alcătuită din suprafețe hexagonale prefabricate care vor fi montate la fața locului, în așezările viitoare de dincolo de cerul polar nordic.

Forma apropiată sferei oferă frigului cea mai mică suprafață și evită astfel la maximum pierderile de căldură. În același timp, consumul de materiale înregistrează cea mai redusă cotă. Diametrul unei clădiri va fi de șase metri. Casa va avea două ferestre cu geamuri triple și va fi înzestrată cu instalații de aerisire și încălzire, o magazie de materiale, o bucătărie și patru locuri de dormit.

Fiind demontabilă, casa nordică poate servi și crescătorilor de reni, vînătorilor și pescarilor din nordul îndepărtat, a căror activitate impune o libertate de mișcare care exclude concentrarea lor în așezări stabile.

Cu mască? Fără mască?

La latitudinile foarte înalte, clima polară face ca inspirarea fiecărei guri de aer să fie un act de temeritate. Pentru cercetătorii antarctici au fost create măști prevăzute cu instalații de preîncălzire a aerului din cele mai sofisticate. Se pare însă că ele vor fi înlocuite de un sistem cu mult mai simplu. Noua mască polară este legată de un mic labirint de tuburi ușoare din masă plastică introduse în căptușeala unei veste. Trecând prin sistemul de tuburi, aerul inspirat se preîncălzește folosind atît temperatura corpului cît și cea a aerului expirat. La un ger de minus 33°C aerul poate fi adus pe această cale la plus 16°C.

Istoria studiată „la rece”

În zona polului sudic al frigului calota glaciară are o grosime de patru kilometri. De curînd, cercetătorii au reușit să foreze în platoșa de gheață pînă la adîncimea de 2 000 de metri. Carota de gheață extrasă este studiată cu maximă grijă, întrucît formarea celui mai adînc dintre straturi coboară cu 100 000 de ani în urmă. Cercetîndu-se particulele de gheață din diferite epoci, se pot obține informații prețioase asupra oscilațiilor climatei în diferite perioade. Analiza bulelor de aer, a prafului cosmic, a sporilor și polenului unor plante de odinioară, a unor microorganisme aduse de vînt din teritoriile vecine ori de pe alte continente poate fi revelatoare pentru cunoașterea trecutului Antarctidei.

Întâlnire cu YETI

E iarnă. Mijloc de decembrie. Biologul Edward Cronin și medicul Howard Emery, însoțiți de doi șerpași, fac pentru prima oară cercetări privind comportamentul ecosistemului din zona de lângă muntele Knagmaa La, din Himalaya, în timpul iernii. La înălțimea de 3 600 m ei întâlnesc o mică depresiune. Aici, pe un teren neted, acoperit cu zăpadă imaculată, își instalează într-una din seri tabăra. Pantele din jurul depresiunii sunt extrem de abrupte. Cu puțin timp înainte de ivirea zorilor, Howard Emery iese din cort. El scoate un strigăt de uimire văzând că pe zăpada dintre cele două corturi ale taberei sunt imprimate urme cu totul necunoscute. Cei doi șerpași le identifică fără ezitare. Ele aparțin misteriosului yeti, omul zăpezilor care, după părerea lor, a vizitat, în cursul nopții, platoul. Edward Cronin fotografiază urmele și apoi face mușaje în ghips. Detaliile sunt precise, deoarece zăpada în care s-au imprimat era transparentă, iar soarele nu răsărise încă pentru a le deteriora. Se trece apoi la măsurarea lor: 22,86 cm lungime și 12,5 cm lățime. Călciiul este aproape la fel de lat ca și vârful și lipsește arcuirea întâlnită la piciorul omului. Sunt izbitor de asemănătoare cu cele găsite și fotografiate în 1951 de exploratorii Eric Shipton și Michael Ward, dar mai mici, indicând că este vorba de un exemplar tânăr sau de o femelă. Ampretele arată că degetul mare este foarte dezvoltat, al doilea deget este cel mai lung, iar celelalte trei degete sunt scurte și groase. Aceste urme dovedesc că vizitatorul nocturn este biped. Distanța dintre doi pași este surprinzător de scurtă, sub

30,5 cm, acest lucru demonstrând că ființa respectivă a folosit un mers ușor, precaut. Direcția degetelor imprimate în urmă arată că ciudatul mușafir a sosit dinspre latura nordică a platoului. Zăpada pe această pantă este foarte groasă, iar urmele se prezintă ca niște găuri fără prea multe detalii. La ieșirea din tabără urmele continuă pe panta sudică, dar aici soarele a topit cea mai mare parte a zăpezii. Urmează 72 de ore de așteptare în speranța că strania făptură își va face din nou apariția, dar fără nici un rezultat.

Ce se știe despre yeti? Primele relatări despre existența sa în Munții Himalaya provin de acum circa 200 de ani. Generație de generație, povestirile despre yeti ale locuitorilor din zona Munților Himalaya se îmbogățesc. Primul european care a scris despre yeti a fost B.H. Hodgson în 1832. De atunci peste 40 de exploratori, incluzându-l pe John Hunt, au semnalat existența lui yeti sau a urmelor sale. Descrierea acestei misterioase ființe făcută de martori oculari sunt neașteptat de consistente. Pe baza lor s-ar putea constitui un adevărat portret-robot. Astfel, yeti ar

avea înfățișarea unei mai-muțe antropoide. Corpul său este îndesat, acoperit de un păr scurt, aspru, a cărui culoare variază între castaniu roșiatic și negru. Pe piept se disting uneori pete albe. Părul este mai lung pe umerii săi robuști, proeminenți, dar lipsește de pe față. Maxilarul este puternic, gura largă, iar dinții sunt foarte mari. Are fața turtită, iar creștetul ascuțit. Brațele sunt lungi, ajungând pînă aproape de genunchi.

Nu are coadă. Înălțimea sa este cuprinsă între 1,67 și 1,85 m.

Fotografiile urmelor lăsate de yeti în zăpadă făcute de diverși exploratori sunt deosebit de clare. Printre cele mai reușite se numără și fotografiile lui Edward Cronin, pe baza cărora autorul lor a tras următoarele concluzii: împrejurările în care au fost făcute elimină ipotezele unor sceptici care au considerat imaginile de pînă atunci ale pașilor lui yeti drept rezultat al topirii de către soare a zăpezii sau al eroziunii produse de vînt (fotografiile sale au fost efectuate înainte de răsăritul soarelui, iar ziua era calmă, fără vînt); diferența dintre aceste urme și cele ale ma-

miferelor mari cunoscute este clară (fotografiile arată că este vorba de o singură specie); această ființă este nocturnă și, totodată, curioasă, altfel nu s-ar explica apropierea sa de corturi; direcția spre care se îndreptau aceste urme sprijină ipoteza că yeti ar locui în văi cu păduri deosebit de dese, el folosind, ca și oamenii, trecătorile de mare altitudine, acoperite cu zăpadă, pentru a trece dintr-o vale împădurită în alta.

Cum se explică faptul că, deși relatările despre existența sa datează de două secole, nici un exemplar nu a putut fi capturat? Deoarece yeti preferă zonele cu altitudine medie, masiv împădurite cu stejari, brazi, anini, mesteceeni, magnolii etc. Pe de altă parte, în regiunea din Himalaya în care se presupune că-și duce viața se află numeroase canioane, peșteri, depresiuni greu accesibile și care-i oferă un minunat adăpost. Ca multe alte mamifere mari, care suferă de pe urma tulburării de către om a vieții lor cotidiene, yeti se ascunde și doarme ziua, iar noaptea umblă și se hrănește.

Este posibil ca strămoșii lui yeti să facă parte dintre maimuțele antropoide fosile cunoscute. Având în vedere dimensiunile și aspectul său, s-ar putea ca strămoșul lui să fi fost maimuța antropoidă fosilă *Gigantopithecus*. Rămășițele sale au fost, de altfel, găsite la poalele Munților Himalaya, nu departe de locurile în care se presupune că trăiește în prezent yeti. El poate fi, la fel de bine, o formă necunoscută de maimuță antropoidă, care, confruntându-se în lupta pentru existență cu strămoșii omului, să fi fost obligată să-și caute refugiu în zonele izolate din Himalaya. Conform opiniei unor biologi de renume mondial, depistarea lui yeti ar reprezenta cea mai importantă descoperire zoologică și antropologică a secolului nostru. Yeti ar putea furniza date deosebit de prețioase despre preistoria omului.

NUMELE LUI YETI

Omul zăpezilor pare să-și aibă sălașul nu numai în Himalaya, ci și în multe alte masive muntoase. Legende privitoare la existența lui circulă pretutindeni. Dar în fiecare loc el poartă un alt nume. Dacă în Himalaya i se spune yeti, în Mongolia poartă numele almas, în lacuția — tchoutchoun, în Caucazul de Nord — kaptar, în Canada — sasquachs, în S.U.A. — big feet, adică... picioare mari.

O PELICULĂ SUSPECTĂ

În 1967, cei ce urmăresc soarta lui yeti l-au putut vedea, pentru prima oară, într-un film realizat de doi cercetători americani: Roger Patterson și Robert Gimlin. Pelicula a făcut senzație. Ea înfățișa o ființă foarte asemă-

nătoare faimosului om al zăpezilor. Suspectat de a fi utilizat felurite trucaje, filmul a fost analizat de cinești, specialiști în ortopedie, proteze, biomecanică, sculptori, ingineri. Ei nu au găsit nici urmă de trucaj în această peliculă. Datele pe care le aduc cei doi autori concordă cu cele ce se știau despre misteriosul yeti.

DOVEZI MATERIALE

În 1979, ziaristul sovietic Igor Burjev a participat la o expediție în munții Ghisarski din Tadjikistan, unde au fost găsite numeroase urme de hominizi. Într-o dimineață, ieșind din cort, expediționarul a văzut patru urme imprimate în sol. Distanța dintre ele era de 120 cm, de două ori mai mare decât pasul unui om mijlociu. Din păcate, nici una nu era completă. Peste câteva zile a fost găsită o urmă completă, căreia i s-a putut lua mulajul (foto 1). Talpa piciorului are 34 cm lungime și 16 cm lățime la nivelul degetelor. Curbura piciorului este absentă.

Pe baza datelor existente, Alexandra Burjeva a realizat un desen-robot reprezentând o imagine posibilă a lui yeti (foto 2).

De ce

Geo își îmbrăcase așa-ziși „blugi” special pentru întâlnire. Se simțea emoționat, nerăbdător și cam enervat din pricina materialului ieșit și a croielii strâmte a pantalonilor, achiziționați după o căutare grătuită. „Să nu i se pară prea noi”, gândi adolescentul, ironic dar încântat de sine. Se examină cu atenție în oglindă, căutând în minte o expresie mai adecvată jargonului probabil vorbit pe viu de ruda pe care abia acum avea s-o întâlnească în modul acesta inedit pentru el și, firește, cu atât mai mult pentru ea.

Nu găsi termenul și o clipă suferi în orgoliul său copilăresc. Meticulos, își pipăi poliobgloțul pe care-l pusese pentru orice eventualitate în buzunarul stîng de la „glacă”. La simpla atingere a amprentelor sale pe suprafața melcului metalic în care se afla minusculul, dar plurifuncționalul său robot de studiu, acesta îi și răspunse printr-un impuls transmis direct senzoriilor auditivi: „Îmbrăcat”, în argoul respectiv egal cu: „îmbrăcat”, „la patru ace”, „ca pe Broadway”, „costumat”, „ferchezuit”, „la fol festiv”, „dichi...”.

— Stop! rise Geo și opri instantaneu curgerea vocii aceleia plăcută și precisă, pe care doar el o putea auzi cînd avea chef sau era imperios necesar. Mai verifică o dată adresa, codul, numele rubedeniei sale îndepărtate și porni.

În timpul voiajului, Geo nu comisese nici o greșală. Fusese, e drept, cam crispat la volan, dar ajunsese cu bine. Garase mașina exact unde îi indicase tatăl său. Și lată că acum se afla în Bucureștiul mult visat, la adresa rivnită, la etajul unde locuia acea familie pe care trebuia să o întâlnească, spre a-și potoli în fine curiozitatea care-l încerca de mulți ani în mod îndreptățit. Erau rude, oricît de îndepărtate ar fi fost!

Pe ușa blocului, sub nasul lui, scria clar: Ștefan Ionescu. Înainte de nume, indicația „Inginer”. Nu înțelegea de ce, poate căl căutat avea un tată cu același nume. În sfîrșit, n-avea importanță, o să aștepte o clipă, cînd îl va vedea. Emoționat, apăsă pe butonul soneriei cu grija cu care ar fi apăsător un buton magic ce i-ar fi deschis o planetă miraculoasă, rămasă neexplorată.

Peste exact o clipă, ușa apartamentului se deschise și în prag apără o fetișcană în

blugi ca și ai lui, cu o splendoare de coamă aurie pe umeri și cu o privire care ar fi perforat și un blindaj de scafandru jupiterian.

Geo se bîlbîi, surprins.

— Cu domnul... aăă... pionier Ștefan Ionescu.

— Inginer Ștefan Ionescu, îl corectă fata, amuzată. Nu e acasă. Eu sînt fiica lui.

— Fil-fiica? se emoționează în continuare Geo. Nu se poate...

„Trebuie să fie ceva în neregulă”, gîndi ușor alarmat și-și plimbă degetele pe buzunarul stîng de sus al glăcii. În auz îi răsună imediat vocea poliobgloțului: „Adresa exactă. Familia exactă. Poate, temporal, ai deviat ușor virajul, parametrii 28,422. Atenție limbaj, comportament. Pericol zero. Terminat!”

— Pe cine căutați?

— Îl căutam pe pionierul Ștefan zis Fănel. Scuzați dacă...

— Aci există un Fănel, inginer, căsătorit, iar eu sînt unica lui fiică, dacă te interesează, glumi fata, din ce în ce mai amuzată. Probabil că l-ai căutat vreo 30 de ani și „pionierul” a crescut între timp.

— Probabil, admise Geo cu un zîmbet jenat.

— Și de ce, mă rog, aveai nevoie de pionierul acela?

Stătea în prag, curioasă foc, măsurîndu-l cu vădită simpatie; de aceea, musafirul nepoftit prinse curaj și deveni volubil.

— E o rudă de-a mea. Foarte de departe, de altfel, bineînțeles... De altfel noi locuim dincolo de... Dar... aăă, avem dovezi, există la arhiva familiei mele acte că tipul... adică acest Fănel ne e rudă... Și fiindcă tot am făcut acest voiaj pe Terra pînă în... la... în fine pînă aci, voiam neapărat să-l cunosc și să elucidez o problemă de argou, de limbaj, vreau să zic de limbă, foarte importantă pentru mine.

— Ești nebun? rise fata.

— Nu, deloc. Sînt poliglot, polisportiv, lingvist, iubesc paleoarheologia, astronautica, solaristica — și... dacă nu mă crezi o să-ți dau un amănunt despre Fănel.

— Potim, dă-mi.

— În familia mea există un mit — aăă... vreau să spun, am găsit undeva consemnat amănuntul că pionierul Ștefan Ionescu, ruda mea și se pare a dumitale...

Fata zîmbea încurajator, așa că Geo încercă „să dregă” gafa.

— Sigur, ruda dumitale, dacă afirmi că ți-e tată.

— Tînere, ești sau nu zărghit?

„Tînărul” puse mîna la inimă („Zărghit”, în argoul fetei: „zăpăcit”, „alurit”, „fîsticit”, „năucit”, „trăsnit” și stop!).

— Nu, crede-mă, te implor, nu-s trăsnit, numai foarte obosit. Am condus atîta drum, fără întrerupere, cu o viteză...

— Fără întreruperi? Dar de unde vii? După accent... știi, am și eu pasiunea filologică, îl ironiză interlocoțoarea lui, s-ar părea, dacă auzul nu mă înșală, că ai un accent ciudat... Nu te supăra: ești român?

— Ți-am spus că sînt rudă cu tatăl tău.

— Daaa? (În vocea ei plutea aceeași ironie amuzată și neîncredătoare.) S-ar cuveni

atunci să te poftesc în casă pînă vine el de la institut. Dar numai dacă-mi spui acel „amănunt” concludent, păstrat în arhivele dumitale. N-aș vrea să te silesc să te legitimezi. Hai, zi, care e „mitul” despre pionierul Fănel?

Geo își dresе glasul, triumfător.

- Știu despre el că, la 12-13 ani, **Inghitea cărți S.F.** și că, în fine, luase un premiu la televiziune, la un concurs, tot S.F. și tot în legătură cu... În fine cu acest obicei al său, se pare demn de toată lauda la voi, de a **Inghite cărți**. Era imbatabil. Și se pare că avea o memorie uluitoare, fără un memcib, adică un memorator cibernetic.

Se înfierbîntă și adăugă pe nerăsuflate:

- Nici nu-ți închipui ce importanță are pentru mine să-l cunosc. Nu numai fiindcă mi-e rudă, ci și fiindcă, printr-un adevărat miracol, o secvență din emisiunea aceea de demult T.V. a ajuns la noi și a fost păstrată. Nu toată... ci doar începutul, momentul cînd puștii era prezentat. Pionierul Șt. I., **cel care Inghite cărți S.F.**, deși are doar 12-13 ani...

Geo se opri, tuși și constată uluit că fata nu era deloc impresionată de veste. Își rodea o unghie și-l privea pe furie. Acum i se păru frumoasă, foarte frumoasă, deși nu semăna cu fetele cu care era obișnuit, deși... avea părul atît de lung, sălbatic, și blugii ăstia țepeni și... deși, deși...

- Poftim în casă, îl invită în sfîrșit fiica „pionierului”.

Apartamentul i se păru mic, bizar, foarte elegant și plin de mobile grațioase, sculptate într-un lemn polizat și întunecat totuși. Adevărate piese de muzeu.

Dintr-o altă cameră se auzi o voce ușor răgușită.

- Cristi, cine a venit?

- Cineva care-l caută pe tata, bunico. Nu te deranja. Stau eu cu el.

Geo se așeză pe un fotoliu cu gheare, cu precauțiunea cu care s-ar fi așezat în brațele unui mare leu adormit. Timid, reîncepu conversația care-l interesa:

- Chiar și în prezent, cînd s-a făcut mare, tatăl tău **Inghite cărți S.F.**?

- Uneori, răspunde distrată fata, umblînd în bufet după borcanul cu șerbet de zmeură.

- Pentru tatăl tău ele constituie și azi un aliment?... Și ce fel de aliment?

- Da, îi plac așa cum mie-mi place șerbetul, rîse Cristi. Țsta e făcut de bunica din zmeură naturală de pădure. Încearcă și tu, și-i întinse lui Geo o farfurioară plină cu șerbet înmiresmat.

- N-am mîncat niciodată.

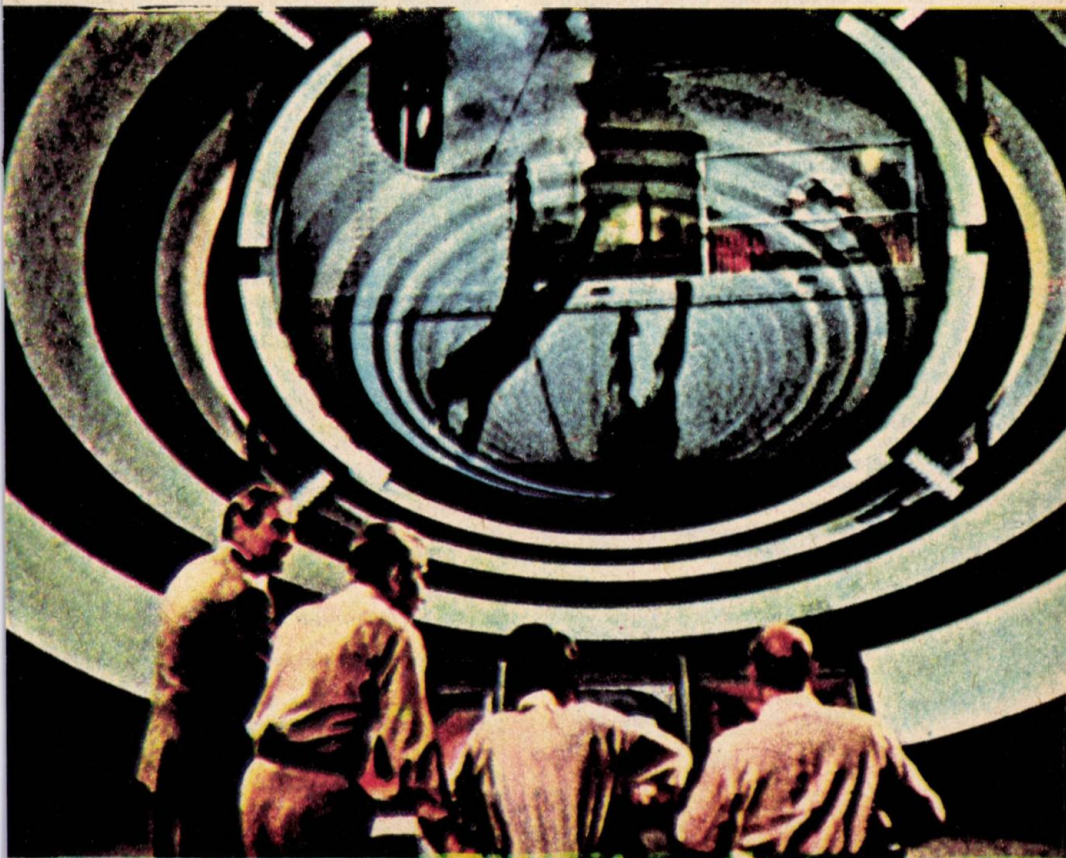
- Gustă-l și spune-mi apoi ce dorești de la tata. Dar, știi, direct, fără să joci teatru. Și mai ales renunță la limbaul ăsta deplasat.

Concentrat asupra dulcii savori inedite a șerbetului, pe care îl vîrșise în gură, Geo se sperie oarecum. Dacă alimentul conține ceva ce se însinuează în el odată cu aroma asta minunată?

- Vorbesc bizar? Iartă-mă. Robotul meu poliglot e de vină, nu eu...

- Nu-i nimic. Vorbește cum vrei. O să rezist și n-o să-ți pun notă rea. Și eu știu să mă joc cu frazele. Și-apoi ești străin, se

Vă mai amintiți „Tuneiul timpului”?

vede nu atît după vorbire cît după ceasul de la mînă.

- Dacă nu m-ai otrăvit cu zmeură de pădure, o să-ți mărturisesc că e un ceas spațiotemporal. E cam greu să-ți explic la ce folosește, dar...

- Of, nu te lași de bancuri! Ești trăsniț, serios! rîse din nou Cristi. Spune mai bine cine ești.

- Sînt... ți-am spus suficient. Mă cheamă Geo. Sînt un fel de strănepot de-al tatălui tău.

- Adică nepotul meu... Biiine. Și cîți ani ai?

- Ani de-ai voștri?

- Dacă binevoiești să-i numeri pe limba noastră..., îl zeflemisi fata.

- 45. Și de-abia am intrat în adolescență, zise cît se poate de serios tînărul, punînd la loc pe farfurioară lingurița.

- Mincinosule! Dacă tu ai 45, atunci să știi că eu sînt de vîrsta bunicii mele.

- Cîți ani crezi că am?

- Vreo 13-14, poate 15. Cam cît mine. Mie cîți îmi dai? se răsfață ea.

- Suficient de puțin ca să nu știi nimic. Dar pentru vîrsta ta ești foarte isteată.

Cristi puse coatele pe masă și-l privi pe musafir indignată și cucerită. Impertinentul nu prea semăna cu băieții de la școala ei.

- Și mincinos, și impertinent, care vasă-zică, murmură ea cu o expresie visătoare, ca o pisicuță care pîndește o rîndunică zburînd prea lute și sus.

- Nu sînt nici mincinos, nici impertinent. Sînt doar... altfel, zise Geo. Mai dă-mi, te rog, șerbetul. Vreau să-i analizez mirosul.

Fata puse pe masă borcanul.

- Zici că ai venit doar ca să-l cunoști pe tata?

- Și pe voi toți. Mă documentez pe viu. Mă interesează în special, limba... ta.

- Mersi.

Băiatul îi atinse ușor brațul și Cristi se sperie de contactul mîinii lui. Parcă o curențase.

- Iartă-mă, zise el observînd-o și se trase mai la o parte, privind șerbetul și mișcîndu-și ușor nările. În odaie mirosea a pădure și soare.

- Să ne întoarcem la înghițitorul de cărți S.F. O să mă ajuți să-l înțeleg, vrei, Cristi? Ea dădu din cap afirmativ.

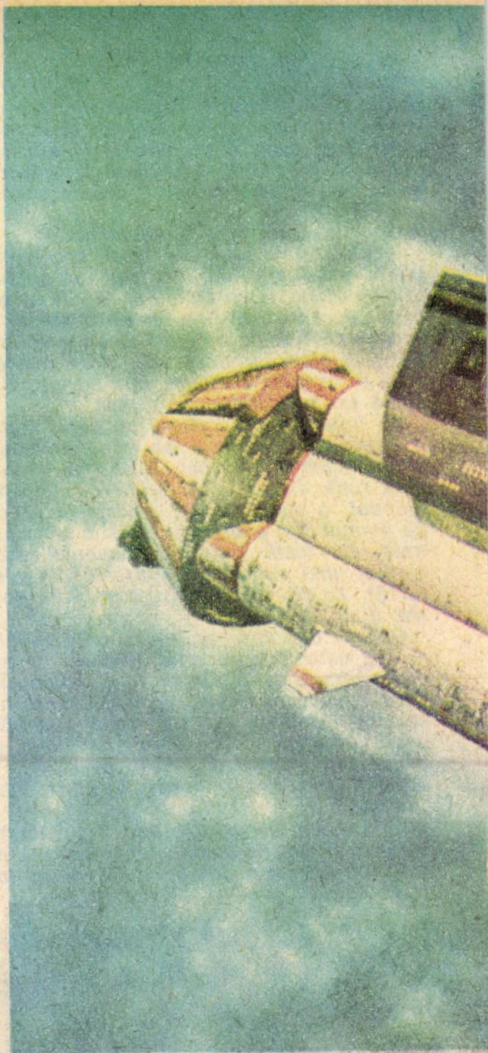
- Expresia și sensul exact al sintagmei „a înghiți cărți S.F.”. După memcib... ăăă, iartă-mă, după dicționarul meu special asta sună așa... O clipă...

Geo se apăsă cu mîna pe buzunarul stîng de la inimă și apoi reproducuse întocmai cuvintele auzite.

- „Înghițe cărți” pentru „consumă intens cărți, așa cum cineva, o ființă care se hrănește fără fotosinteză, ar înghiți un aliment. Este o figură lexico-gramaticală numită metaforă, înrudită cu comparația, alegoria și simbolul... stop”.

- Firește că expresia respectivă e o simplă figură de stil! Ce atîta polologhie? Și ce-i cu asta? Ce n-ai înțeles? Doar nu credea că a înghiți cărți e un act fizic, cum ar fi consumarea unui șerbet!... rîse Cristi. Tu nu citești cu pasiune cărți?

- Eu nu citesc. Eu vizionez sau mă in-

struiesc auditiv, prin senzori proprii ori auxiliari, de tot felul. De o mie de ani, noi trăim în „galaxia Marconi”, așa se pare că se zice epocii care a urmat galaxiei Gutenberg...

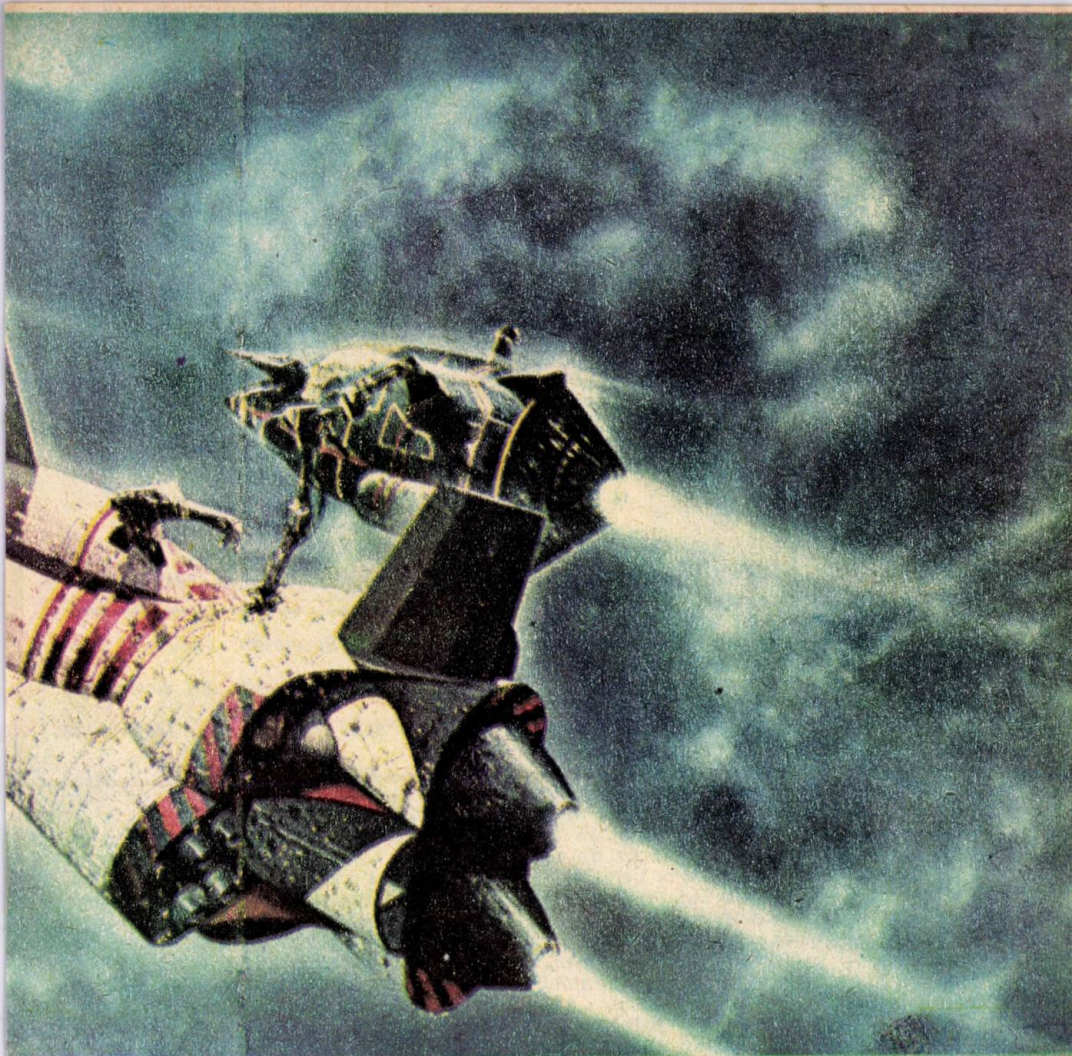
- M-ai făcut praf! exclamă în derîdere fata. Dacă dumneata nu mai faci parte de un mileniu din Galaxia noastră și a bunului meșter tipograf Gutenberg, atunci cum de sîntem rude? Doar n-o să-mi spui că trăiești în Lună?

- Nu în Lună, ci într-un satelit de-al lui Jupiter, unde s-au stabilit de mult o parte din locuitorii Terrei.

Cristi simți că se înecă de furie. Băiatul era ținut de-a binelea, voia s-o epateze tocmai pe ea, pe ea, care citise aproape toată biblioteca S.F. a tatălui ei și care luase premii și la un concurs de literatură S.F.?

- Uite ce e, marconistule, lasă-te de bancuri S.F. că nu-ți merge cu mine. Explcă-mi mai bine cum de sîntem rude - în cazul în care galaxiile noastre s-au întîlnit cîndva.

- E greu, oftă Geo. N-ai să înțelegi, deși pari deșteaptă. Poate tatăl tău...

- Zău? Tata n-are vreme. E un foarte ocupat constructor de roboți. Uneori, cînd e în vacanță, mai citește cărți S.F.; citește nu vizionează, ia notă; adică uneori și vizionează, vizionăm filme, programe T.V... Dar, ce-i drept e drept, cărțile S.F. l-au pasionat de mic, el zice că aceste cărți l-au făcut să aleagă meseria de constructor de roboți. Eu îi semăn. Și eu înghit S.F. cum aș înghiți șербet...

- Stai, stai! Stop! o opri entuziasmat brusc băiatul. Acum am priceput. N-a fost ușor, și dacă nu era șербetul... Știi, Cristi, eu nu consum alimente, ca voi, ca tine. Eu, noi, cei de pe Jo, ne hrănim printr-un fel de fotosinteză specială, prin toți porii - ca pomii și plantele voastre terestre, care „sorb” Soarele. Acum abia am înțeles expresia „a înghiți cărți”. Dar de ce S.F.? Ce-i aceea S.F.?

Fata rămase cu gura căscată. Asta era prea de tot! Drept cîne o lua tinerelul ăsta pîrpiriu și, desigur, pomădat? Pomădat, desigur, că prea îi stătea părul lipit frumos pe cap, ca o perucă de lux... Și străin, desigur, din alt continent, deși vorbea corect...

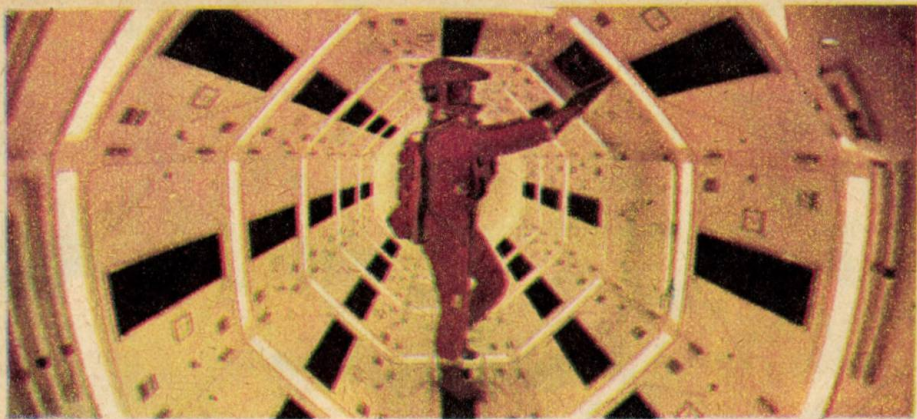
Spre Venus... la bordul fanteziei.

Iritată, îi examinează hainele, ținuta, bascheții. Hm, totul O.K! Doar ceasul... obiectul acela plat, puțin luminescent. Zicea că e un aparat spațio... cum? Și dacă e într-adevăr un aparat? Și dacă... Nu, e banc. Poză! Are aplomb, marconistul...

- Zici că nu ști ce-i aceea S.F.? Dar de zboruri cosmice și chiar superluminice ai auzit vreodată? De ființe din alte lumi, de vehicule cu care se poate călători în alte planete, în oceane, în spații stranie, pînă și în măruntaiele Pămîntului și ale Lunii? De astronave, de O.Z.N.-uri n-ai auzit deloc? De invenții care modifică viața unui om sau a unui grup uman ori relieful geografic n-ai auzit?

- Firește că am auzit. Toate acestea fac parte însă din științele pozitive ale lumii mele. S-au născut din știința lumii voastre, așa cum străvechiul fluture de mătase, fragil și viu, s-a născut dintr-un cocon vegetal de fibre împletite strîns.

- Sînt de acord, se însuflețește fata. Dacă n-ar fi existat însă fantezia umană, povesti-

rile astea, pentru unii naive, științifico-fantastice, din care fantezia creatorilor de toate categoriile să se hrănească, toate științele n-ar fi evoluat așa cum au evoluat, n-ar fi existat explozia informațională... și Pământul ar fi fost o mică insulă de sălbătici plutind prin Cosmosul necunoscut. Spune-mi că n-ai auzit de Jules Verne, de Wells sau Efremov, de sutele de scriitori S.F. care au scris după ei!

- Am auzit vag. Probabil că în memoria imensă a unor sateliți pe care îi avem se găsesc numele și ideile lor, în vreo fișă audiovideoastrală. Dar eu abia acum, de curând, aflând despre acel pionier care înghițea cărți S.F. și, mai ales, cunoscându-te pe tine, am devenit cu adevărat curios. O să cercetez și... poate, cu prilejul unui nou voiaj, o să-ți comunic rezultatul studiului meu. Îți mulțumesc însă, Cristi. M-ai ajutat enorm...

Cristi îl privi îmbufnată, derutată, gata să-l dea pe ușă afară. Nu era nevoie. Tînărul se ridicase și se îndrepta spre ușă.

Fetei i se păru o secundă că tălpile bascheilor musafirului nepoftit lunecă peste covor, lin, fără cambrarea mersului omenesc.

„Și dacă... dacă...”, îi țiuu neliniștit gîndul.

Geo se întoarse de la ușă, zîmbind.

- Spune-mi, te rog, în cărțile pe care le înghiți ca pe șerbet există și călătorii în timp, și întîlniri între cei din viitor și cei din... prezent sau trecut?

- Sigur că da, spuse Cristi cu o voce mică de tot. E o temă S.F., tema mea preferată. Am de gînd să scriu și o povestire pentru cercul nostru de literatură... Nu cumva... tu... vrei să zici că... tu...

Din doi pași energici fata se îndreptă și ea spre ușă și îl apucă de mînă. Nu mai simți că atingerea lui o curentează.

- Spune-mi adevărul. Cine ești, de unde vii și de ce pleci așa, deodată?

El își privi micul aparat încastrat în brățară metalică de la mîna stîngă și rîse.

- M-a chemat tata. Trebuie să plec. Mi-a interceptat discuția cu tine. Se pare că am comis o greșeală sau o impolitete. La reve...

Un film de neuitat: „Odiseea spațială 2001”

- Mai stai. Spune-mi adevărul! țipa Cristi.

Geo se desprinsese ușor din strînsoarea mîinii ei.

- Ți-am spus mai înainte. Trebuie să plec.

Întinse mîna și-i mîngîie părul o clipă. Pe urmă îi puse sub ochi ceasul său spațiotemporal.

Fata văzu întîi un ecran rotund, negru, punctat cu ace strălucitoare. Apoi ecranul deveni imens ca bolta cerească, noaptea. Constelații necunoscute sclipeau tainic, mișcîndu-se vizibil pe firmament. Un uruit straniu, o vibrație iritantă, ca o teamă cui-bărită în inimă, se prefăcea încet, încet în tonuri melodioase, în ritm și armonie. O voce foarte asemănătoare cu a tînărului călător zise:

- Nu e bine ca fata să aibă certitudinea întîlnirii cu noi. Geo, spune-i altceva, îi atent. Să nu greșești din nou. N-ai voie. Spune-i că...

Ceva țiuu și Cristi se trezi ca din somn, lîngă ușă.

Băiatul cel țicnit, vizitatorul picat din cer își trecea mîna stîngă prin freză. Avea acum părul răvășit, buclat, fără pic de pomadă. Rîdea cu un rîs forțat, străin și nepăsător.

- Îmi pare rău că nu vrei să mă crezi. Ți-am spus: Am 45 de ani și trăiesc în anul 2983 pe un satelit jupiterian...

Neînțelegînd prea bine de ce, Cristi se înfuriase.

- Pleacă, pleacă, să nu te mai văd, mincinosule! N-ai pic de imaginație. Ce satelit? Ce Jupiter? Ce constelație Marconi? Vax! Nici măcar nu trăiești. Ești o viziune, o fantasmă, o creație a fanteziei mele! Un „erou” căruia o să-i dau viață în prima năvălă S.F. pe care o voi scrie! O creație a mea, asta ești!

- Dacă zici tu, bunicușo, zise el amar. Cum vrei...

Fata suflă peste el furioasă. Și călătorul venit din viitor se risipi ca un balon de săpun.

CERCETĂTORII de VIITORURI

Curiozitatea este un atribut al speciei umane. Copiii, mai ales, sînt făpturi pline de curiozitate. De ce bate vîntul? se întreabă copilul. De ce marea face valuri? vrea să știe. Pentru ce se învîrtește Pămîntul? Pentru ce sclipesc stelele și ne cheamă către ele? Cum ajungem la stele? Cînd ajungem la stele? Miine, eu, astronaut navigator într-un echipaj terestru, voi înfrîni făpturi asemenea mie, în acest cosmos infinit de mare? Cum va fi acest miine încărcat de promisiuni? Cum va arăta viitorul? — mai ales asta vor să știe milioanele de copii din țară...

A studia viitorul este o ocupație serioasă. O acțiune de cercetare care se face organizat. Cu mijloace științifice, dar și artistice. Într-un cadru plăcut, atrăgător, stimulative.

Un cenaclu de anticipație poate fi forma cea mai potrivită pentru satisfacerea setei curioșilor, mi-am zis cu ani în urmă. Și am făcut, la Craiova, prima experiență: am atras la Casa tineretului copii și tineri la întâlniri în care se discuta despre viitor, despre expediții interplanetare, despre nevăzută forță a minții omului, despre cosmos și locuința noastră, galaxia. Cenaclul, pe nume „Henri Coandă”, a prins repede și zeci, sute de copii au apărut la întâlniri noastre. Cei mai mulți au plecat, purtînd în inimi o fărîmă din dorul de zbor către aștri. Cîtiva am rămas, probabil pentru toată viața, atrași de mirajul literaturii științifico-fantastice. Ei au devenit, cu anii, scriitori, și povestirile lor bucură acum alți copii: sînt Radu Honga, Marius Stătescu, Victor Martin, Carmen Ciorvianu, Viorel Pîrligăș. Iar în urma lor au crescut alții — Mirela și Liviu Pacingă, de pildă, descoperiți de prof. I.I. Iosif, acum elevi de liceu — și sînt șanse serioase ca

la Craiova lucrurile să continue, pentru că, nu de mult, la Casa pionierilor și șoimilor patriei din capitala Olteniei a apărut un minuscul cenaclu de anticipație al pionierilor.

...Am repetat experiența la București, în anii din urmă. După sute de întâlniri și discuții pe teme de știință și anticipație cu elevi din școlile generale, din casele pionierilor și șoimilor patriei, am strîns, pînă la urmă, un nucleu de copii talentați, ale căror creații — originale, suave, interesante — au fost adăpostite în pagini de almanahuri și reviste. Almira Negoiescu, Daniel Manole, Pavel Marian, Luminița Pană, Anamaria Popescu sînt acum elevi de liceu. Ei au rămas prieteni ai literaturii științifico-fantastice și nu vor uita — sper — orele pe care le-am petrecut împreună la Casa centrală a pionierilor și șoimilor patriei, în compania profesorului Răzvan Dima și — adesea — a profesorului universitar Ion Minzatu, om de știință, dar și scriitor de anticipație... Cenaclul, pe nume „Sapiens”, își continuă și astăzi activitatea, sub îndrumarea profesorilor R. Dima și Angela Popescu.

La Guranda, în județul Botoșani, un tînăr profesor pe nume Stelian Neagu a reușit să întemeieze primul cenaclu sătesc de anticipație! Încercarea a atras mulți copii ai școlii generale din localitate, le-a stimulat capacitățile de creație și i-a făcut cunoscuți, prin mijlocirea revistelor, a Radioului și Televiziunii, în întreaga țară: uimitoarea Lidia Elcu, o mică poetă deosebit de talentată, Rodica Cocu, Nicoleta Elcu, Netu Guriuc, Camelia Uscatu, Liviu Guriuc... Grupații în cenaclul „Selenarii”, ei au reușit să editeze o revistă de anticipație pentru copii („Selenă”), singura de acest fel din țară. Iar în

ultimele două vacanțe mari, „selenarii” i-au invitat, în pădurea de la Guranda, la o tabără de corturi, pe membrii celorlalte 27 cenacluri de anticipație românești. Au petrecut la Guranda zile de neuitat tineri din București, Timișoara, Iași, Craiova...

...Ar mai fi de remarcat gruparea „Vestitorilor” din Borșa maramureșeană. Acolo a lucrat un profesor de excepție: Ion Zubașcu. El a reușit o extraordinară descătușare de talente, demonstrînd că în sufletul fiecărui copil stăpînesc frumosul și dorul de stele. „Recolta” culeasă de profesorul Zubașcu este excepțională: an după an, Angelica și Livia Buzură, Maria și Corina Danci, Elena Iuga, Ion Hanțig, Ramona Lupea, Petru Mergheș, Angelica Timiș — și alții încă, zeci — s-au găsit în sper de care le-am petrecut inspirație, au scris și au alcătuit, pînă la urmă, „Copilării”, o carte de excepție, o carte-document despre adevărata față a copilului nostru, cel mustind de poezie, animat de curiozitate și însetat de mersul spre viitor.

...Rîndurile de față, evocînd activitatea a patru cenacluri pionierești de anticipație, constituie, de fapt, o propunere concretă. Ce-ar fi, întreb, dacă în fiecare casă a pionierilor și șoimilor patriei, din fiecare școală chiar ar exista instrumente prin care copiii să-și educe nevoia de poezie în același timp cu nevoia de informație științifică? Adică cenacluri — cercuri de studiere a științelor și frumosului? În cadrul acestora, dintre nenumăratele aventuri ale viitorurilor posibile, cei mici, cetățenii cu răspunderi de mai tîrziu ai planetei Pămînt, ar putea de pe acum studia căile cele mai potrivite progresului societății și dorinței noastre de pace.

Al. Mironov

Arheologie S.F.

Un emoționant cuvînt de elogiare a celei mai nobile indeletniciri a tineriei generații, aceea de cinstire a trecutului patriei, a fost rostit în legătură cu descoperirile arheologice de pe cele două șantiere ale Școlii generale Cîrniceni, județul Iași, conduse cu competență de profesorul de istorie Iulian Grădinaru. Cuvînte de dragoste față de pămîntul patriei, de vestigiile trecutului s-au făcut auzite la Simpozionul „Cîrniceni — vatră străbună”, la care au participat toate școlile generale din județ care au preocupări arheologice. Cu acest prilej s-au citit lucrări ale copiilor despre descoperirile lor.

În încheierea simpozionului, elevii arheologi au prezentat o statueta găsită de ei, foarte importantă pentru precizarea unor legende din zonă. Statueta, care a fost admirată de toți cei de față, a inspirat copiilor frumoase pagini de science-fiction într-un dialog cu timpul scurs și personajele sale, determinînd nașterea unui cerc S.F. de inspirație arheologică. După prima lor șezătoare literară, participanții s-au deplasat la cenaclul copiilor din satul Guranda, județul Botoșani, unde „Selenarii”, binecunoscuți prin producțiile lor în literatura S.F., au organizat o întîlnire „cosmică” cu poezia și muzica naturii în bătrîna pădure a Gurandei. „Selenarii” au urat mult succes celor din proaspătul cenaclu S.F. cu specific arheologic la concursurile pentru care se pregătesc, alături de mulți alți pionieri.

Angela Popescu

APLAUZE

PENTRU COPIII ROMÂNI

Ei mai poartă cravata de pionier, dar numele, talentul lor sînt cunoscute de la un capăt la altul de țară, trecînd și peste hotare. Presa scrisă, radioul, televiziunea i-au înfățișat așa cum sînt: copii veseli, harnici și talente de excepție.

Cine sînt acești copii spre care se îndreaptă toate privirile? Sînt pionieri care au fost distinși în 1983 cu 41 de premii internaționale de interpretare a muzicii clasice (pian și vioară).

La a VII-a ediție a Festivalului internațional muzical pentru tineret „Città di Stresa” (Italia), toți cei zece reprezentanți ai țării noastre, elevi la clasele de pian ale Liceului de artă „George Enescu”, au luat premiul I. Dintre acestea, șapte sînt premii absolute, ceea ce înseamnă că interpretarea lor a primit nota zece. Performanța este fără precedent. S-au aflat în competiție peste 2 000 de participanți din 11 țări, printre care Franța, Elveția, Belgia, Iugoslavia, S.U.A. și Canada.

Un alt succes răsunător a fost înregistrat de copiii români la un alt concurs internațional de interpretare pianistică, desfășurat tot în Italia, în orașul Catanzaro din Calabria. Juriul, alcătuit din importante personalități ale muzicii, a elogiat prezența altor 10 copii români.

Pionierii români și-au înscris de asemenea numele printre cele ale cîștigătorilor altor cunoscute concursuri internaționale, cum ar fi cel de la Folkestone (Anglia), desfășurat sub egida muzicianului de notorietate mondială Yehudi Menuhin, tradiționalul concurs „Wieniawski” din Polonia sau renumitele concursuri muzicale din Cehoslovacia.

- Aceste aplauze pentru copiii români sînt bine meritate, ne spune tovarășa Lavinia Coman, directoarea Liceului de artă „George Enescu”, o distinsă și cunoscută pianistă, în același timp un pedagog de mare finețe. Numărul mare de excepționale talente tinere de la noi uimește lumea întreagă. Ca ieri, Mihaela Martin, Liliana Ciulei și, încă recent, Carmen Mihalache mai purtau cravata roșie cu tricolor. Azi, cu toată tinerețea lor, sînt străluciți mesageri ai artei românești pe meridianele globului. Acum alte promoții, foarte tinere, vin pe urmele lor. Explicația înfloririi atîtor talente încă de la vîrsta cea mai fragedă (Violeta Ștefănescu, premiantă la Stresa, are numai 7 ani) se află în condițiile de excepție pe care statul nostru le oferă copiilor pentru dezvoltarea creativității încă din primii ani ai vieții. Să reținem, de asemenea, că pedagogi de înaltă pregătire profesională, de mare prestigiu se ocupă de acești copii. La Stresa, de pildă, juriul, impresionat de calitatea pregătirii copiilor români, a oferit o Diplomă de Onoare liceului nostru, precum și profesorilor care s-au ocupat de pregătirea premianților.

- Ce însușiri apreciați la aceste foarte tinere talente?

- Prețuiesc mult puterea lor de muncă, fără de care talentul nu se poate dezvolta. Acești copii au în catalog la toate materiile note foarte bune. Dar ceea ce m-a impresionat în mod deosebit la copiii care ne-au reprezentat peste hotare este ținuta lor disciplinară, responsabilitatea lor. După părerea mea, alături de proba de muzică, ei au dat un înalt exemplu de frumusețe morală, esențială în formarea unui artist.

Portrete pe portativ

Dinu Bilciurescu

Îl cheamă Dinu Bilciurescu și este în clasa a VI-a. Ceea ce te izbește la figura lui Dinu sînt ochii lui mari, cati-

felați, de culoarea castanelor, cu o lumină caldă, limpede.

— Cînd s-a prezentat Dinu Bilciurescu la Folkestone, în Anglia, ne spune maestrul Ion Voicu, care a făcut parte din juriu, Yehudi Menuhin l-a distins după primele acorduri. „Cine-i băiatul acesta, care trage atît de frumos arcușul? m-a întreat și apoi a adăugat: Încă o dată țara lui Enescu nu se dezmințe. Am zîmbit și i-am spus: „Da, e un copil din România lui Enescu”. Dar nu i-am spus că îl remarcasem și eu ca pe un talent de excepție și tocmai de aceea îl luasem elev.

Și tot maestrul Ion Voicu apreciază:

— Am certitudinea că Dinu va fi o mîndrie a țării. Are o putere de concentrare excepțională. În momentul în care se apleacă asupra viorii, altceva nu mai există pentru el. Nimic din afară nu-l poate distra. De pe acum se observă o extremă rigoare și o mare noblete în modul său de interpretare.

Aceleași aprecieri frumoase le are pentru Dinu și profesoara lui din liceu, Ileana Busuioc.

Pe Dinu l-am găsit într-o recreație. Bătea mingea cu colegii săi. Cînd, mai tîrziu, am stat de vorbă despre concursul din Anglia, Dinu ne-a mărturisit:

— În secția juniori, la Folkestone, eram cel mai mic. Înainte de a intra propriu-zis în concurs a fost efectuată o selecție foarte severă. Printre selecționați m-am aflat și eu. Piese ce se

The YEHUDI MENUHIN International *Violin* COMPETITION

Sponsored by

ORION INSURANCE

in co-operation with
SHEPWAY DISTRICT COUNCIL

FOLKESTONE - KENT - ENGLAND

APRIL 1983

SPECIAL COMMENDATION

This is to certify that

DINU BILCIURESCU

was an official competitor

*To my younger, with
admiration and all
best wishes
Paul & Paula*

cereau interpretate erau dificile prin tehnică, prin stil, iar eu mă aflu pentru prima dată într-o competiție internațională.

— Nu ți-a fost teamă?
— Nu, ne răspunde Dinu liniștit. Când sînt cu vioara mea nu mi-e teamă.

Maria Luiza Botez

Maria Luiza Botez este abia în clasa a III-a, dar de pe acum palmaresul ei este foarte bogat. Laureată a Festivalului național „Cîntarea României”, a concursului pionieresc de interpretare instrumentală de la Suceava, este și deținătoarea unui premiu I absolut la Stresa.

— Spune, Maria, ce înseamnă de fapt premiul I absolut?

— Eu la Stresa am fost în competiție cu Irene Russo, o fetiță din Italia. Am ascultat-o cînd a cîntat la pian. A interpretat foarte frumos și mi-a plăcut. I-am și spus-o. Apoi mi-a venit mie rîndul. Juriul mi-a dat nota 10. Irene luase 9,95. Eram la diferență de numai cinci sutimi, dar această diferență mi-a adus titlul de premiant absolut.

— Ce ți-a plăcut la Stresa?

— A fost grozav cînd, la încheiere, toată lumea zicea cu admirație: „Toți cei zece din România au luat premiul!” Noi beam oranjadă, rîdeam și ne gîndeam să ajungem mai repede acasă și

să povestim cum a fost. Și m-am mai gîndit la ceva.

— La ce anume?

— Înainte o cunoscusem pe marea pianistă Cella Delavrancea, care știa că am plecat la concurs. M-am gîndit atunci cît se va bucura pentru premiul meu.

Aici Maria se oprește pentru o clipă, se gîndește și spune cu seriozitate:

— De fapt premiul țării mele.

Aflăm cu plăcere că Maria are numai note de 10 în catalog și că, deși mică, și-a făcut din autodepășire o regulă de viață, fie că este vorba de matematici, unde își compune singură probleme mai grele, fie că este vorba de performanțele ei la pian.

Dan Claudiu Vornicel

În clasă e liniște. Profesoara tocmai a terminat de povestit. A fost o poveste adevărată despre viața lui Ciprian Porumbescu, cel pe care Mihai Eminescu l-a numit „cîntăreț al neamului românesc”, autorul unor nemuritoare melodii ca „Tricolorul” și „Pe-al nostru steag”.

— Acum, spune profesoara, urmează o surpriză.

Din banca lui se ridică elevul Claudiu Dan Vornicel. Își ia vioara și vine în mijlocul clasei. Deodată încăperea se umple de melodia pură, înaltă, caldă a „Baladei” lui Ciprian Porumbescu. Dan cântă, și colegii lui de clasă îl ascultă fără să clipească. Minunat este arcușul lui Dan Vornicel, minunată este vioara sa, dar cel mai uimitor este băiețelul acesta de-o șchioapă, cu o frunte înaltă și atât de plină de lumină.

Dacă vorbești cu colegii lui Dan, ei or să-ți spună: „E cel mai cuminte din clasă”; „E bun și totdeauna gata să te ajute la nevoie”; „Învăță cel mai bine”; „În adunările de detașament, ne propune totdeauna o acțiune interesantă”.

Acesta-i Dan Vornicel școlarul. Să vedeam cine este Dan Vornicel premiantul Concursului internațional „Wieniawski” din Polonia, unde a fost cel mai mic dintre participanți. Cine este Dan Vornicel, care la opt ani a fost distins cu „Lira de aur” la Suceava, dar care mai participase la

acest concurs, cucerind juriul încă pe când avea cinci ani.

Muzicienii care îl ascultă cîntînd spun despre Dan Vornicel că este un copil-minune.

A luat vioara în mînă cînd avea trei ani. O rugase pur și simplu pe mama să să-i cumpere un asemenea instrument. Mama i l-a luat și l-a pus pe un dulap. „Ce să facă un copil atît de mic cu o vioară?” se întreba ea. Dan s-a cățărat pe un scaun; a luat vioara și a încercat să cînte. Așa a început marea prietenie a lui Dan cu vioara sa. „Eu sînt violonist” — obișnuia să spună încă de cînd profesorii abia începeau să se ocupe de pregătirea lui.

Știi care este cea de-a doua pasiune a lui Dan Vornicel? Istoria.

Dan Vornicel și vioara lui îi cucesc pe toți cei care-l ascultă. El își petrece zilnic multe ceasuri în repetiții obositoare, atacînd piese și concerte care depășesc mult puterile unui copil de nouă ani și citeva luni, cît are acum foarte, foarte tînărul violonist: o speranță de pe acum confirmată.

Despre Corul de copii al Radioteleviziunii române se poate spune, fără greș, că face parte din viața muzicală a țării. Acest cor cu deosebite calități artistice este un prestigios mesager al cîntecului românesc peste hotare. Multe din frumoasele noastre melodii populare, din cîntecele pionierești sau dedicate păcii au ajuns, prin vocile frumos cizelate ale copiilor din acest ansamblu, să răsună în R.F.G., U.R.S.S., Japonia, Ungaria, Turcia, Bulgaria ș.a. Mulți ani condus de Ion Vanica, eminent pedagog și compozitor de talent, Corul de copii Radio, cum i se spune în mod obișnuit, a cunoscut o largă dezvoltare. Aici au făcut primii pași spre artă, ca pionieri, numeroși artiști cunoscuți astăzi: dirijori și compozitori ca Voicu Enăchescu, Ion Luchian Mihalea, cîntăreți de operă ca Silvia Voinea, actori ca Adela Mărculescu, Ion Dichiseanu, Ștefan Bănică. Celerul cor „Madrigal” numără și el printre componenții săi foști coriști ai Radioului.

Sub bagheta Eugeniei Văcărescu-Necula, personalitate unanim apreciată pentru activitatea ei muzicală, Corul de copii Radio cunoaște în prezent o nouă strălucire.

— Îmbogățirea repertoriului cu literatură vocală universală și originală, cooperarea de noi talente sînt probleme care ne preocupă în cea mai mare măsură, ne spune Eugenia Văcărescu.

— Ce condiții se cer pentru a activa în Corul de copii Radio?

— În primul rînd dragoste pentru muzică și dorință de a munci. Repetițiile, numeroasele repetiții necesare pentru a se ajunge la o interpretare plină de strălucire cer nu numai talent, dar și efort, putere de concentrare, multă voință. În schimb, bucuria pe care ți-o dă muzica este inegalabilă. Pledez pentru ca în toate școlile, în toate casele pionierilor și șoimilor patriei să se formeze coruri. La noi există o veche tradiție a muzicii corale. Este de datoria noastră s-o ținem mereu vie. Și aceasta începînd cu corurile de copii.

Cum citește preșcolarul

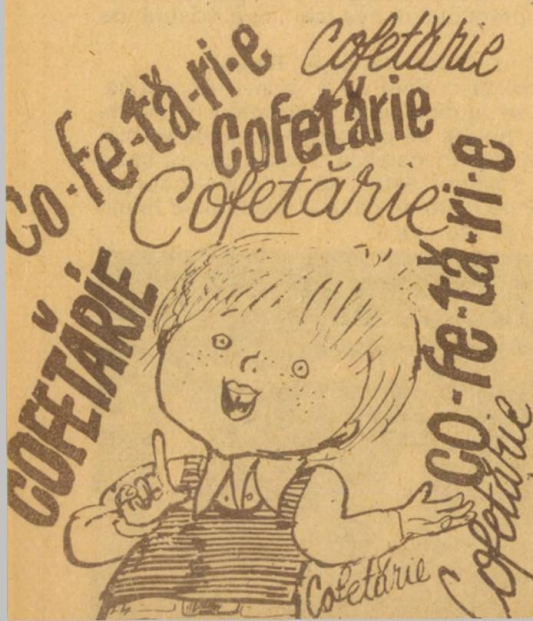
Risipite prin cuvinte —
firme, cărți, TV, ziarul —
litere de pretutindeni
ce tot au cu preșcolarul?

Toate-ar vrea ceva să-i spună,
toate-i tac ceva... Cum oare
să-l ajut la descifrare?
Tainele îl iau de mână.

Hai cu noi pe străzi... la seama
scris frumos e tot orașul...
Spre silabe uriașul
înțeles ascuns
te cheamă.

Să-ncercăm: aici ce scrie?
Litere semnalizează:
- Hai, citește-acum. Cutează!
Lap-te...
Pii-ne...
Li-bră-ri-e...

Tu - cu dicție frumoasă,
ca-ntr-o lecție gustoasă -
peste tot, pînă acasă
îmi citești: „Cofetărie...”

TELEFON DIN SOFIA

Sună geamul, sună fila...
- Alo, alo... Mihăiță.
Peste vilă, peste Rila
stol de nea
sau fulgi de-halviță?

Îmi dă ton
dinspre balcon
muntele cu albă blană.
Lămîița năzdrăvană -
să-nflorească - vrea palton.

Peste munți, în iarna mare
telefonul sună-sună
ca un dor, ca o chemare:
Mihăiță, veste bună,
prin zăpadă
luminată
umblă urși de ciocolată.

Nu-i departe...
Ne desparte
doar o Dunăre bătrînă.
Ia-o pe Mama de mînă
și-ai s-ajungi pe înserate.

Prin zăpezile-argintii
lui Răduc,
frate draguc,
ca să vii mai lute-aci
cere-i lecție de schi.

Tu, Onuca,
fuga-fuga
dă-i lui MeMe
săniuca...
cu ușoare
aripi
de fulare -
sania cu voi să zboare
pîn' la tata-n depărtare...

Peste gene
de poene
e un ton, sau e un zvon?
Prin poeme, dragă MeMe,
zboară, prins de un creion,
avionul-telefon!

Culcă ursul, Mihăiță

Strada stele-n cer răstoarnă
- Spune-mi, Mamă, când adorm
noaptea ce să văd în somn?
Vis de vară? Vis de iarnă?

Radu, te-ai spălat pe dinți?
Oana, ai făcut băiță?
Culcă ursul, Mihăiță!
Somn ușor, copii cuminiți!

În paharul jucăuș
periuța stă uscată?
Cine a intrat sub duș?
Mormăilă miere cată.

Ce copil de seama lor
nu-ntîrzie la culcare?
Le spui seara:
- Somn ușor.

Ei răspund c-o întrebare:

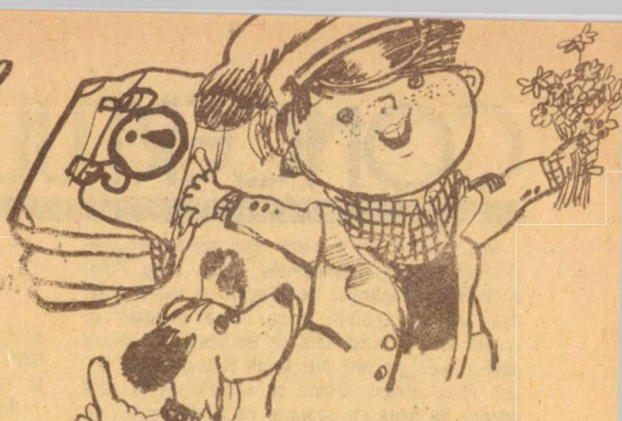
- Spune-mi, Mamă, când adorm,
strada stele-n cer răstoarnă?
Vis de vară, vis de iarnă -
noaptea ce să văd în somn?

Ce-i frumos și drag și bun
adă floare - în visare...
Luna doarme în alun...
Somn ușor! Vei crește mare.

Radu se mai joacă-n pat,
Oana mai întreabă-n șoapte:
- Spune-mi, Mamă, legănat
ce vrei să visez la noapte?

Fie vară, fie frig
pleoapele li-s încă treze...
MeMe ar mai sta un pic -
Ce-i mai bine să viseze?

Nea sau lună bate-n prag?
Ceasul zboară-n feerie.
Să visezi, luceafăr drag,
că ți-am scris o poezie!

Să te scoli devreme, M.M.

Anii trec. Tu crești. Degrabă
vine-o vreme,
nu te teme,
cînd Onuca te întreabă:
Gata, MeMe?
Hai la temel!

Vine anul cînd
ghiozdanul
vesel joacă în spinare...
Azi școlar e băietanul -
bucuria ne e mare.

Cartea mult are să-ți placă...
ce minuni are penarul?
Stai oleacă
fără joacă
să-ți arăt cum e școlarul.

Freză scurtă,
minte multă
și pantofii lucii-lună,
Uniforma-i mare?
Scurtă
într-un an o să-ți rămînă!

E atent școlaru-n toate,
nu se zbunguie pe stradă.
Fruntea naltă
șapca saltă -
Oana, Mama mîndre-s foarte.

Pasul de sportiv!
Frumoasă
fruntea! Nimeni nu-i ca tine.
Și la orele de clasă
Fii atent, învață bine.

Oana scrie teoreme,
Radu carte știe foarte...
Să te scoli devreme, MeMe,
și-ai s-ajungi ca ei, departe.

CONCERTUL

Schiță de
Petre
GHELMEZ

Mai înainte de a porni spre zăvoiul de dincolo de livada Gospodarului, unde cînta Privighetoarea, Măgărușul se pregăti cu multă grijă. Așa cum nu putem pleca într-o excursie, la școală sau în vizită fără să ne pregătim anume pentru acea plecare, nici la un concert nu ne putem duce oricum. Știind că spectacolul la care mergea va avea loc seara și că va fi susținut de un virtuoz, adică de un maestru al cîntecului, Măgărușul ținu să-și pună neapărat cămașă albă și papion și să îmbrace costumul de culoare închisă, pe care Mama Rafira i-l cumpărase nu de mult de la magazinul din centrul satului. Orice s-ar spune, nu putem merge la concert îmbrăcați ca pentru o excursie la Muntele Funicilor! Chiar dacă unii spectatori, mai ales tineri, vînd să se grozăvescă ori pur și simplu din neglijență, mai vin cîteodată la concert direct de pe stadion ori de pe stradă, unde s-au plimbat pînă cu cîteva clipe mai înainte cu prietenii. Astfel de spectatori năvălesc în sală după ce primele acorduri ale partituri muzicale s-au și cîntat, îi deranjează pe interpreți, deranjează auditoriul, ba, după ce se așază pe scaun, în loc să se liniștească, încep să-și caute nerăbdători prin toate buzunarele punga cu bomboane, o scot, foșnesc îngrozitor foițele de staniol, desfășcînd ciocolata, și pornesc apoi să plescăie, fără să le pese de cei din jurul lor. „Eu pe astfel de oameni nici nu i-aș lăsa să intre în sală! — zise Măgărușul, mai mult pentru sine, privindu-se în oglindă și pieptănîndu-și atent moțul de păr fumuriu de pe frunte. Asemenea oameni nu înțeleg nimic dintr-un concert ori dintr-o piesă de teatru și nu-i lasă nici pe cei din jurul lor să înțeleagă ceva. Un spectacol este un lucru deosebit. Trebuie să te pregătești cu grijă ca să-i poți veni în întîmpinare. Este nevoie de o pregătire sufletească, și nu numai sufletească. Nu este indiferent nici pentru noi, nici pentru artiști și nici pentru cei din jurul nostru ce simțim, cum ne îmbrăcăm cînd ne ducem la un concert! Asta e!” — adăugă Măgărușul potrivindu-și încă o dată gulerul alb ca neaua al cămășii.

Măgărușul avea dreptate. Am auzit mulți artiști de renume spunînd că ei joacă ori cîntă, în fiecare seară, după cum simt că trăiește publicul din sală. Așa de mult îi influențează publicul în trăirea lor artistică încît putem spune, pe drept cuvînt, că la un concert adevărat, la o piesă de teatru, la un spectacol bun publicul este al treilea mare interpret, după regizor sau dirijor și „după artiștii care apar pe scenă.

Pregătit astfel sufletește, pus „la patru ace”, cum se spune, amintindu-și pentru a nu știu cîta oară poezia despre glasurile păsărilor, Măgărușul străbătu cu grijă grădina și livada Gospodarului, trecu pe lîngă merii cei părăsiți, care, odată scăpați de răul omizilor, înfloriseră veseli

a doua oară, o apucă pe poteca străjuită de iarbă moale și flori galbene de pe malul pîrului și intră în zăvoi.

Aici, bolți mari de arini și de sălcii plîngătoare acopereau poteca. Era spre apus și razele lungi, roșii și galbene, luminau printre crengi ca niște reflectoare, căzînd pe draperiile grele ale

Vînătoare de balene

Milloane, bilioane

În vreo două-trei oceane

Printre valuri vin alene

Trilioane de balene.

O corabie plutea,

Căpitanul le vîna.

- Vin spre noi balene mari!

- La harpoane, marinarii!

- Vin și cele mijlocii!

- Le lăsăm pe toate vii!

- Celor mici le dăm

bomboane,

C-am rămas fără harpoane!

Constanța BUZEA

frunzelor, sporînd cu fasciculele lor razante și mai mult misterul întinericului ce începuse să cadă. Cu o ultimă sclipire, soarele se cufundă apoi în tăcere; undeva, dincolo de mîlul neguros al cîmpului, cerul, care se străvedea ici și colo, printre frunze, se acoperi de stele umede ca ochii copiilor, zgomotele zăvoiului începură să se potolească și, în cuînd, în marele amfiteatru al naturii nu se mai auzi decît zgomotul de fond al valurilor ce izbeau molcom în malurile nevăzute.

Totul se transformă într-o intensă așteptare a ceea ce trebuia să se întîmple și nu se întîmpla încă.

Măgărușul sosise la timp. Deși era singurul spectator din seara aceea la concertul Privighetoriei, fiindcă nici Năsturel, cățelul cel vesnic neastîmpărat, nici Băiatul și nici Mînzul nu avuseseră chef să vină în zăvoi, el se comportă ca într-o sală plină pînă la refuz cu lume care abia își mai ține respirația de emoție. Se așază cuvințios pe un trunchi de copac, răsturnat lîngă niște tufe de răchită, și așteptă.

Undeva în frunziș glasurile păsărilor, care se pregăteau de culcare, se stinseră cu totul. Cîteva

La sfârșit de săptămână

La sfârșit de săptămână
Mai uităm de cărți-caiete.
Mai citim și-n munți și-n râuri
Și în... ultraviolete.

Mai citim și într-o gîză
Și-ntr-o stea și-ntr-o gutuie
Și-ntr-o pasăre sprintară
Și-ntr-o ninsă cărăuile.

La sfârșit de săptămână
Învățăm și noi, firește,
Litere din alfabetul
De citit... de sufletește.

Emilia CĂLDĂRARU

clipe parcă tăcură și frunzele, și valurile molcomitoare. Frunzișul cel întunecos începu să se aurească, apoi, încetul cu încetul, dinspre răsărit, luna se arătă printre crengile aplecate, mare și grea, ca un cupțor vilvorind în cîmpie.

Deodată, liniștea zăvoiuului fu ruptă de o ploaie de sunete strălucitoare, urmîndu-se unul pe celălalt, în suișuri line și coborîșuri abrupte, ca o rostogolire veselă de izvor. Zăvoiuul se înfioră. După o pauză de cîteva clipe numai, în

care liniștea păru și mai adîncă, șiragul de sunete multicolore izbucni iarăși, ca un joc de artificii, făcînd să răsune pînă departe bolțile copacilor. Nu se stinseră bine ecourile celei de-a doua arii, că a treia, a patra, a cincea arie izbucniră una după alta, la intervale tot mai scurte, ca niște fulgere de cristal risipite sub cupola frunzelor înmărmurite. Măgărușul își ciuli urechile de plăcere.

Luna urcase bine pe cer, învăpăind în razele

Fetița

Să nu m-audă mama!
C-un fior,
Deschid cutia-i veche-ncetșor.

Sînt vechi scrisori cu file cenușii;
O fundă; un buchet de lămîiță;
Și-o poză, mai la fund, printre
hîrtii...

În poză: mama, cînd era fetiță.

Ce mică pare!
Și să rîd îmi vine:
Cu doi-trei ani mai mică decît
mine!

Din poză, lung, fetița mi-a zîmbit,
Ca-ntr-o poveste cu „a fost
o dată”.

Dar vine mama.
Uite-o!
M-a zărit.
Îmi ia străvechea poză, supărată.

Dar o privește-o clipă, gînditoare.
Puțin cărunț e părul ei, în soare.

Fetița a fost ea.
Și nu e ea.
Lin, peste poză, fruntea ei
se pleacă.

S-ar vrea fetiță iar.
Și poate-ar vrea
S-o strig pe nume și s-o chem
la joacă!

Florin MUGUR

Struții

Tii, ce triști
Sînt bieții struți,
Și cei mari
Și bei micuți!

Cum ar mai zburda
Pe-afară
Ca în zilele
De vară!
Dar afară-i
Iarna-n toi
Și ei n-au palton
Ca noi!
Stau după pereți
De sticlă -
De ninsoare
Li-i cam frică.

Și cum nu au
Altă treabă,
Tot privind
Pe geam,
Se-ntreabă:
- În zăpadă
Oare-i chip
Să-ți vîri capul
Ca-n nisip?

Dimitrie RACHICI

Cîntec

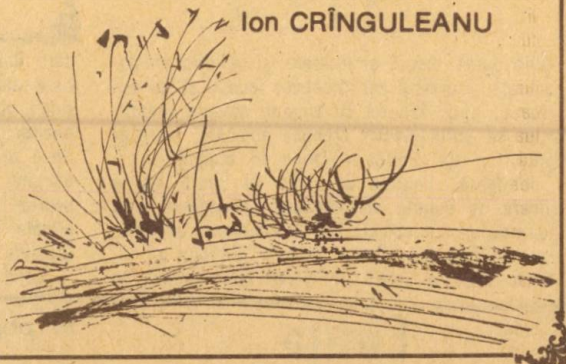
N-ați văzut cumva prin crîng
Trei izvoare care plîng
Și-un urs blînd care se teme
C-a venit iarna devreme?!

N-ați văzut venind 'napoi
Curcubeul dinspre ploii
Grabnic să se înfioare
Peste-un cîrd de căprioare?

Vulturii nu i-ați zărit
Cum urcau la răsărit
Și zburau pîn' la apus
Tot prin frig și tot pe sus?

Luna printre nori se frînge;
Eu întreb, dar cerul ninge...

Ion CRÎNGULEANU

sale blînde zulfuii norilor rari și subțiri care i se arătau în preajmă. Încetul cu încetul, cîntecul Privighetorii deveni tot mai clar, mai rotund, mai strălucitor. Trilurile urcau și coborau neobosite, cînd mai lungi, cînd mai scurte, fără să semene unul cu celălalt. Măgărușului îi trecu prin gînd să numere cîte feluri de sunete pune Privighetoarea în cîntecele ei. Numără și aproape nu-i veni să creadă cînd văzu că marea cîntăreață avea nu mai puțin de șaisprezece feluri de a mlădia sunetele! Cînd venise vorba, odată, despre cîntecul Privighetorii, Mag cel puternic și bun îi spusese că acest cîntec nu numai că este cel mai bogat în sunete la neamul păsărilor, dar, fiind și foarte puternic, răsună pînă hăt, departe. „Cîntecul Privighetorii — spusese Mag cel puternic și bun — bate, domnule, la peste doi kilometri!” Atunci Măgărușului nu-i prea venise să creadă, spunîndu-și că Mag cel puternic și bun poate exagerază, dar acum, ascultînd trilurile limpezi și răsunătoare, își spusese că, în atîta liniște, și mai ales în răcoarea nopții, un astfel de cîntec se poate auzi și mai de departe de doi kilometri, cine știe!

De cum începuse să cînte Privighetoarea, Măgărușul nu se mai mișcase din loc. Cum să se miște? La concert lumea vine să asculte, nu să

umblе de colo-colo, fără nici un rost. Și totuși, cu toată cumînțenia sa, Măgărușul era neliniștit. Nu-i plăcea locul pe care stătea. Din cauza unei crengi aplecate prea mult, n-o vedea pe cîntăreață și asta nu-i convenea. Dar, cum în spatele său nu se mai afla nimeni să-i spună eventual: „Lasă, domnule, urechile alea mai în jos! Din cauza dumitale nu văd scenal”, Măgărușul se ridică în picioare, fără să facă nici un zgomot, făcu cîțiva pași pînă într-un fel de lumină și privi. Pe un vîrf de creangă, singură, subțire ca o păstaie de ardei iute, profilat pe discul strălucitor al lunii, cu ciocul ca un ghimpe, ridicat către cer, cu penele sure și tăcute, chiar în lumina astrului nopții își zicea, cu demnitate și bucurie, cîntecul său Privighetoarea.

Ea nu dădea lumea la o parte așezîndu-se pe sine în locul ei, dar nici nu se pierdea neștiută în noianul fără de sfîrșit al lumii. Atît cît era, Privighetoarea era ea însăși, și astfel era de ajuns sieși și lumii totodată. Mai multă modestie și demnitate ivite din talent și trudă neprefăcută Măgărușul nu întîlnise și nici nu mai avea să întîlnească vreodată!

Nu se mai sătura privind și ascultînd! „O lecție, iată, domnule, aceasta-i o adevărată lecție de talent și de muncă făcută cinstit! — ar fi

spus Mag cel puternic și bun dacă ar fi auzit-o. În artă înșelătoria și minciuna sînt moarte curată! Privighetoarea nu minte și nu înșală nicio dată în cîntecul său... Artistă mare, domnule!"

Cîteva ore în șir, prinsă de creanga ei subțire, Privighetoarea nu se opri din cîntat. Luna devenise tot mai albă și se ridicase de mult în inima cerului. De unde veneau atîta forță a cîntecului, atîta convingere și atîta bucurie Măgărușul nu-și putea explica. Doar Privighetoarea este o fărmă de pasăre față de celelalte zburătoare ale cîrîngului și-ale pădurilor! „Vezi, o fi și darul acesta ceva ce noi nu putem explica chiar atît de ușor: talentul!" — își zicea Măgărușul.

Deodată, după un tril lung și colorat, Privighetoarea își desfăcu aripile mici în lumina lunii, se ridică în zbor deasupra vîrfurilor de arin, ca apoi să se scufunde iute în desîșul frunzelor.

Concertul se încheiase.

În zăvoi se lăsă o tăcere adîncă, de început de lume. Măgărușul abia acum își dădu seama că frunzele începuseră să susure legănate de un vînt ușor. Undele pîrului murmurau și ele, cîte o cucuvaie suspina în somn undeva, departe.

Măgărușul apucă din nou cărarea spre grădina și livada Gospodarului, întorcîndu-se spre casă adîncit în gînduri. Ca de obicei, după ce lua parte la o întîmplare frumoasă, rememora totul într-o poezie. Spuse și acum cîteva versuri despre cîntecul Privighetorii, dar cuvintele i se păzură prea sărace, fără viață. „Eu zic că despre cîntec putem vorbi cel mai bine tot cu cîntecul — gîndi Măgărușul. Uite, o să adaug lîngă strofele acestea una făcută special, într-un anume fel, un refren, care să sugereze și mai mult cîntecul Privighetorii, o să merg la un Compozitor și-o să-l rog să scrie un cîntec despre Privighetoare, să vedem ce va ieși..."

Cînd ajunsese acasă însă îi găsi pe Mama Rafira și pe Mag cel puternic și bun supărați și tare îngrijorați de lipsa lui atît de îndelungată. Le explică el că în zăvoi concertul Privighetorii a ținut mult, peste așteptări, dar, ca toți părinții, Mama Rafira și Mag cel puternic și bun nu vrură să țină seamă de explicații. Aveau dreptate: cum să nu fie îngrijorați niște părinți cînd un copil întîrzie pînă la miezul nopții, de unul singur, în mijlocul cîrîngului?!

Măgărușul se culcă, dar nu putu adormi imediat. Era încă sub impresia concertului dat de Privighetoare. Îi sunau în urechi ariile acelea cînd duioase și line, cînd repezi și vesele, cînd luminate ca de o frumoasă aducere aminte, cînd puternice și nesupuse, ca dezlănțuirea unei voințe de neînfînt.

A doua zi Măgărușul se sculă devreme și nu uită să termine versurile începute de cu seară, pe care Compozitorul, la rîndul său, le îmbracă într-o melodie ce amintea foarte bine cîntecul Privighetorii.

Versurile acelea sunau așa:

*Cîntă-n luncă, pe răcoare,
Noaptea, o privighetoare,
Și e numai ea stăpînă
Din pămînt pînă la lună.*

*Glasu-i urcă și coboară
Tri-lu-li!
Tri-lu-la!
Ca un glas de domnișoară,
Li-lu
Li-lu
Li-lu-la!*

*Prin arini și prin livede
Trupul mic nu i se vede,
Dar din țarini și din unde
Doar ecoul ei răspunde.*

*Vîntul tace, lunca tace,
Apa între maluri zace,
Doar un cîntec de lumină
Prinde-n lume rădăcină.*

În arena circului, acrobații și jonglerii se întrec în măiestrie, iar clownii în glume. Spectatorii când privesc cu inima cât un purice, când izbucnesc în aplauze, mereu uimiți, mereu încântați.

Dar universul fascinant al acestui milenar gen de spectacol nu ar fi complet fără animale. Dresura de animale este cea mai extraordinară și poate cea mai dificilă dintre artele care concură la succesul unei serii petrecute sub cupola tradițională a circului.

— Fără cai dresați nu există circ! ne spune fără altă introducere regizorul artistic Costel Ionescu.

Face parte din marea familie a artiștilor de circ. Lucrează la circul din București de peste 20 de ani.

— Ați observat, continuă regizorul, cât farmec degajă în arenă prezența cailor? Cât de mândru pășesc în ritmul muzicii, cu câtă eleganță dansează în două picioare sau execută comenzile dificile ale călărețului! Caii dresați reprezintă o culme a artei circului. Deși au multă personalitate, caii se supun regulilor dresurii, dacă știi cum să-i iei.

— Care-i secretul?

— Calul este un animal inteligent și blând. S-ar crede că e ușor de dresat. Nu este așa. Mai întâi calul trebuie ales. Pentru aceasta e necesar să ai ochi de cunoscător. Calul de circ trebuie să fie frumos, vînjos, să aibă strălu-

ARTIȘTI FĂRĂ GRAI

cire. El trebuie adus la circ pînă la vîrsta de un an. Dresorul trebuie să-i devină cel mai apropiat și drag prieten. De unde aducem caii? De la crescătorii de la Mangalia și Sibiu.

Strînsa comunicare între dresor și animal este valabilă pentru orice dresură. De aceea dresorul hrănește calul, observă nutrețul care-i place mai mult, tot el îi pansează o rană, îi potolește durerea atunci cînd suferă vreun accident. Dresorul cîștigă dragostea și încrederea animalului mîngîindu-l, vorbindu-i cu căldură, cu blîndețe. Urmează procesul de dresură. Calul învață să reacționeze la anumite semnale muzicale, la pocnete de bici, acestea fiind întotdeauna asociate cu o recompensă.

— De-a lungul timpului, continuă să ne povestească regizorul Costel Ionescu, în arena circului nostru au evoluat, cu caii lor dresați, cîteva generații din celebra familie de acrobați și dresori Krateyl. În prezent, în fiecare seară spectatorii aplaudă cu înufletire extraordinarele numere de dresură de cai ale soților Alois și Cecilia Krateyl, ale Lidiei și Luizei, fiicele lor. De curînd un alt membru al familiei, Luana, fetița cea mai mică, de numai cinci ani, și-a cîștigat admirația tuturor prin dezinvoltura cu care evoluează în arenă. Calul Sultan dresat de părinții ei a devenit preferatul copiilor. Iar bunicul Emil Krateyl și soția lui

nu lipsesc mai niciodată de la repetiții. Privirilor exigente ale acestor bătrîni artiști nu le scapă nici cea mai mică greșeală cînd este vorba de un salt pe spinarea calului, o aplecare sau un moment de echilibristică. Parcă și caii îi recunosc și în prezența lor se străduiesc să execute totul cît mai aproape de perfecțiune.

Elefantul Trompi se află în turneu. Talentatul comic Siminică ne povestește totuși des-

pre acest uriaș cu trompă, bu-nul său prieten, cu care are câteva numere.

— Se știe că elefantul este un animal minunat, de un devotament impresionant. Trompi, de pildă, își dă seama că îl iubesc sincer, din toată inima, și lucrează cu mine cu multă plăcere. În fie-care spectacol avem un meci

face din răutate... Elefantul nu te iartă dacă l-ai bruscăt, l-ai lovit sau i-ai făcut o ne-dreptate. Cineva de la circ-ule Kludski mi-a povestit că un îngrijitor de-al lor a bătut un elefant pe care-l bănuia vinovat că a rupt niște haine. După o vreme, îngrijitorul a părăsit circul. Revenind după 20 de ani la circ, elefantul

mărește la tot pasul și se bu-cură de simpatia dresoarei. Nina Buzduga ne spune că, dacă s-ar întâmpla ceva, Aida i-ar sări imediat în apărare, cu toate că și Rita, ca și Diana îi sînt devotate. Timp de doi ani Nina a lucrat cu ele învățîndu-le o dresură în care comenzile sînt date prin me-lodii executate de cîteva in-strumente. Nina petrece două-trei ore pe zi în preajma leilor, pe care i-a crescut de mici. Tot ea îi hrănește, le supraveghează cu atenție să-nătatea, observînd cea mai mică indispoziție. Are grijă de toți lei deopotrivă, pentru că Rita și Diana se supără imediat dacă Aida i se acordă ceva mai multă aten-ție. Nu lovește niciodată ani-malele cu biciul. Pocnetul bi-cifului înseamnă pentru lei Ninei Buzduga după caz: „Atenție”, „Liniște”, „Disci-plină”.

Siminică știe totul despre dresura animalelor vestite prin ferocitate. El ne spune că, pentru a fi dresați, lei și tigri trebuie aleși dintre puii născuți în captivitate. De obi-cei sînt sensibili și se îmbol-năvesc ușor. Dresorul îi hră-nește cu biberonul, îi crește, îi îngrijește. Abia după ce le-a cîștigat dragostea și în-crederea începe procesul de învățare. Acesta constă, ca în orice dresură, în obișnuirea animalului ca la anumite semnale să răspundă într-un anumit fel.

— Lei și tigri execută dresura urmărind privirile dresorului, ale prietenului cu care au stabilit o anumită co-municare, o înțelegere. Din cîte am observat eu din viața circului și mai ales din prac-tica dresurii, animalele simt neliniștea, neatenția, teama, slăbiciunea dresorului. De aceea, într-o asemenea înde-letnicire neobișnuită se cer o mare putere de stăpînire, forță de concentrare, voință.

În fiecare seară sub cupolă circului se săvîrșesc miracole de ingeniozitate și cutezanță, la care spectatorul, fie tînăr, fie bătrîn, asistă cu incîntare.

Ileana OANCEA

de fotbal foarte plăcut. Eu sînt portarul, iar Trompi re-curge la o mulțime de șiretli-curii ca să bage un gol. Lu-mea rîde fiindcă, într-adevăr, numărul este foarte distractiv. Și mai avem o figură: eu dorm al adăpostul picioarelor lui uriașe, iar el mă trezește ridicîndu-mă cu trompa. Strîn-gînd ceva mai tare, m-ar pu-tea zdrobi într-o clipă, dar știu că mă iubeste și n-o s-o facă. De cum mă vede, înainte de spectacol, se în-dreaptă spre mine și începe să caute cu trompa prin buzu-nare, după bunătăți. Desigur, întotdeauna găsește ceva. De multe ori, în graba lui îmi rupe un buzunar, dar nu mă supăr niciodată. Știu că n-o

l-a recunoscut, l-a pîndit și l-a luat în trompă, lovindu-l foarte rău.

Nina Buzduga se învîrtește fără teamă prin cușca leilor. Leul și cele cinci leoaice o cunosc bine și o urmează în arenă cu supunere. Preferată este leoaica Aida, care o ur-

„Nu s-a mai auzit de el
De atunci înainte.
Uite-aşa-l păcăli pe urs
Nevăstuica isteată.

Ursul şi nevăstuica

Cînd şi cum ajunsese Ursul
La acea performanţă
De a-şi supune toată suflarea din pădure
E, aici, un amănunt fără importanţă.
Fapt e că, în loc de a-i sta împotrivă,
Vietăţile toate îl implorau deopotrivă
Să le lase în pace, să se îndure.
Ursul împărat s-a învoit
Cu condiţia
Ca în fiecare zi
Să-şi facă apariţia
La fîntîna de lingă Stejarul-stufos
Pentru un ospăţ copios.
Astfel că, zile şi săptămîni la rînd,
Animalele jertfiră Marele-Flămînd
Şi, după ce înfulecă pînă
Şi o hienă bătrînă,
Pînă şi-o costelivă puică,
Veni la rînd, lingă fîntînă,
Isteaţa nevăstuică.
Numai o dată ocoli ea fîntîna,
Că după aceea
Îi şi veni ideea
Tocmai cînd, din desiş, apărea,
Mormăind înfometat,
Ursul împărat.
Îl întîmpină nevăstuica zicînd
Cu cel mai dulce ton:
„Jertare, stăpîne, ţi-am adus ghinion.
Am vrut să-ţi fac o mare plăcere.
Să-ţi ofer, la desert, o găleată cu miere.
Dar mi-a ieşit în cale
Un urs de pe cealaltă vale
Care, fără pic de ruşine,
A-nfulecat mierea, s-a săturat bine,
Şi-apoi s-a mai şi culcat într-o rînă.
Iar adineauri, prinzind de veste că soseşti –
Şopti nevăstuica urechilor împărăteşti –
Iacătă, s-a ascuns aici, în fîntînă!”
Auzind acestea, Ursul împărat
Era, fireşte, foarte, foarte înmănat.
Şi privind el în fîntînă, acolo jos,
Văzu un urs la fel de minos.
„Se azvîrli în fîntînă „ca să-l înveţe minte”.

Încheind, aşadar, povestea de faţă,
Cred că nu mai e nevoie de vreun discurs:
E clar că mintea învinge forţa de urs.

Trandafirul şi urzica

În parc, alături de trandafirul
Cu floarea învoaltă,
Crescuse, nepoftită, şi urzica.
Se proţăpea pe tulpina-i înaltă,
Turund toată ziua:
„Trandafiraşule, ţi-o spun pe cuvînt,

Se cunoaşte că ne-a născut
Acelaşi pămînt.
Tu ştii să înţepi,
Eu să urzic.
Dar, spune-mi tu, dacă pricepi –
Eu una nu pricep nimic,
Şi nu-ncetez să mă tot mir! –
Cum asta şi din ce pricină
Lumea-l admiră pe trandafir,
Ba îi şi toarnă apă la rădăcină,
Pe cînd de urzică
Fuge cu frică.”

„Ascultă, vecino, – spuse
trandafirul,
Legănîndu-şi potirul
Parfumat şi elegant –
Ai uitat, se pare,
Un amănunt important:
Eu dau tuturor, cu dărnice,
Frumuseţe, mireasmă, bucurie.
Şi nu-mi cresc spinii
Pe ramul tulpinii
Că-mi place mie să înţep avan.
Ci doar ca să mă apăr de duşman.
Tu, însă, te aţii pe la potici
Numai aşa, pîndind ca să urzic!”

Povestea ne sugerează
Că e o imprudenţă
Să judeci pe cineva
Doar după aparenţă

În româneşte de
Emilia CĂLDĂRARU

Arătați copiilor drumul Dunării spre mare

de POP Simion

Dunărea este, știți voi bine, cea mai mare apă curgătoare a României și al doilea fluviu al Europei. În călătoria la care vă poftesc azi vi se va întâmpla un lucru extraordinar: veți ridica apa Dunării în căsușul de palmă al unei singure miini! Tot ce vă spun este adevărat, deoarece pornim, ca vîntul și ca gîndul, într-o excursie în Pădurea Neagră, la izvoarele Dunării, acolo unde fluviul este abia un copil, curge lin-cătilin, cit un firicel de apă, îl ridici în palmă și bei Dunărea dintr-o sorbire. Dar toate le vom afla la timpul lor.

Pădurea Neagră se află în sud-vestul Republicii Federale a Germaniei, în apropiere de Freiburg, oraș al învățăturii și negoțului, la granița cu două țări — Elveția și Franța. Ca să ajungem aici vom porni chiar din Freiburg, oraș situat la poalele Pădurii Negre, mergînd spre nord-est, prin văi și colnice, pe un teritoriu ondulat, de-a lungul căruia se înșiruie mici așezări de munte, unde oamenii se îndeletnicesc cu lemnul: peste tot gateri (mașini-ferăstraie) care croiesc și răscroiesc buștenii, ateliere de rotărie și timplărie, meșteri care cioplesc o mie de obiecte de lemn trebuincioase omului.

Întîia vale pe care o străbatem este Simonwaldtal (Valea pădurii lui Simion), cu o comună purtînd același nume. O urmează o puzderie de sate, al căror nume este mereu însoțit de unul din cuvintele **unter** (jos), **ober** (sus), **vorder** (din față), **alt** (vechi), **hinter** (din dos), **halach** (alunș) și așa mai departe, cum obișnuiesc țărani de pretutindeni să-și numească așezările de munte. La Gutenbach întîlnim un peisaj de Predeal și fabrica de jucării mecanice „Faller”, cunoscută de toți copiii din Pădurea Neagră și de mai departe.

Două culori ne însoțesc pretutindeni în această drumetie de februarie: albul pur al zăpezii și verdele sănătos al pădurii de brad. Dealtminteri, orașelul Furtwangen, pe care îl întîlnim în cale, e numit de localnici „orașul din vale înconjurat de conifere”. El a devenit însă, de-a lungul veacurilor, „orașul ceasurilor de lemn”, capitala acestui meșteșug vechi-străvechi, foarte răspîndit aici. Sînt ceasuri de lemn cu cuc, cunoscute cu mult înaintea ceasurilor de metal. Meșteșugul ceasurilor sculptate din lemn a apărut, zice-se, în urmă cu

mai bine de trei sute de ani, în următoarea împrejurare: în lungile și asprele ierni care îi copleşeau, meșterii lemnari din Pădurea Neagră aveau timp berechet să migălească obiecte de artă, între care ceasurile de lemn cu cuc ocupau întîiul loc. Se întreceau în a face această minunăție de măsurat timpul. „Ceasul e di-nele timpului”, ziceau ei. După ce meștereau un număr mare de asemenea „cimi”, aceștia erau vinși în saci. Îi luau la spinare ceasornicarii-țărani, care băteau drumurile Europei pînă în Anglia. Erau ceasornicarii-peregrini, numiți „uhrenträger” (cărători de ceasuri), al căror negoț s-a păstrat înfloritor pînă în zilele noastre.

Poposim în hanul din inima orașului ceasurilor, pe pereții căruia își bat tic-tacul sute de ceasuri de lemn de cele mai felurite forme și culori. Circumioara se numește, dealtminteri, „La ceasul istoriei”. Aflăm că localnicii, precum și cei din împrejurimi, sînt meșteri de ceasuri de lemn cu cuc, cite doi-trei-patru în fiecare familie. Este o vorbă a lor: „pe noi soarta ne-a tras pe toți la rîndea”, adică le-a fost hărăzit prin fe-

lul de viață și prin locul pe care șed sub soare să se apuce de una și aceeași meserie — ceasornicăria de lemn.

Leșim din orașul ceasurilor, aburcăm colina din dreapta și, în câteva minute, dăm de un piriș curat ca lacrima, nu mai lat de o palmă: e Dunărea! Este locul de unde țighește din pământ marele fluviu. Pirișul se numește Breg și se va întâlni mai la vale cu alt piriș asemenea lui, ca să dea naștere Dunării. Vom privi și această strașnică întâlnire; dar să rămânem, până una alta, la izvoarele primar al Dunării, aici, la cota zero.

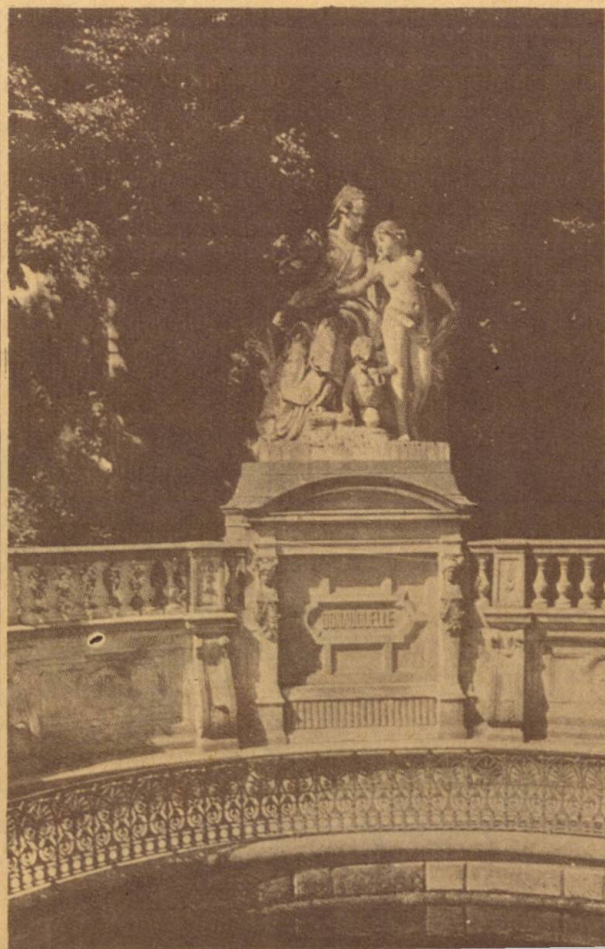
Ne aflăm la 1 078 de metri înălțime, la numai 100 de metri depărtare de „cumpăna apelor”, locul de unde izvorăsc două mari fluvii europene — Dunărea și Rinul. Deși născute de aceeași mamă-natură, cele două mari ape curgătoare se vor despărți, chiar din naștere, pen-

tru totdeauna, una călătorind spre nord, Rinul, pentru a se vărsa în Marea Nordului, alta spre sud, Dunărea, spre a se pierde în valul dulce-odihnitor al Mării Negre. De aici, de la izvoare, până la punctul de vărsare de la Sulina sînt 2888 de kilometri, cît măsoară drumetia Dunării prin șapte țări, pînă în România, al cărei pămînt îl sîrută la maturitate și împlinire. Țăranii locului au o vorbă înțeleaptă: „Multe izvoare sînt, dar puține devin fluvii”. Sînt mîndri că izvoarele lor devine Dunăre, această glorioasă fică a Europei, care leagă ca un brîu de argint familia țărilor dunărene sub semnul bunei vecinătăți, al prieteniei și păcii.

E timpul să ajungem pe înaltul platou Baar, la Donauechingen, orașelul unde se întîlnesc cele două crengi de apă — Breg și Bregah — care zămislesc Dunărea. Localitatea s-a întemeiat ca domi-

nion al familiei princiare Fürstenberg, care avusese în stăpînire cam jumătate din Pădurea Neagră, circa 80 000 de hectare. În palatul Fürstenberg a dat concerte Mozart, pe cînd avea vîrsta voastră, doisprezece ani. Fostul palat nobiliar a devenit așezămînt de cultură, adăpostind azi un muzeu de științe naturale, unul de arheologie, o colecție de artă plastică, ce cuprinde pinze ale unor pictori vestiți, și o bibliotecă însumînd 180 000 de cărți, dintre care 5 000 de manuscrise. De aici, din Donauechingen, au călătorit, timp de veacuri, fluvii de învățătură (cărți, partituri muzicale, picturi) înspre cele două vestite orașe de cultură și artă din apropiere — Freiburg și Tübingen, numite și orașe ale studenției.

Vom cunoaște acum ansamblul monumental ce glorifică nașterea Dunării la Donauechingen. Este un mic templu antic situat în vecinătatea castelului într-un bazin în formă de cerc, purtînd semnele zodiacului, se vărsă rîurile Breg și Bregah, ca într-o enormă cupă de șampanie, deasupra căreia se ridică un grup statuar dominat de femeia-mumă. Aruncăm cîte o monedă de metal în enorma cupă de piatră în care se plămădește Dunărea. Este obiceiul locului. Călătorul își pune în gînd o dorință pe care Dunărea i-o va îndeplini, spune legenda. Tot ce vedem în acest loc închipuie, dacă ne gîndim bine, însuși destinul copiilor lumii și rosturile acestora de a crește sănătoși, de a ajunge departe, liberi și netemători de nimic, pînă în orizonturile mari ale lumii. Acest înțeles îl are statuia de care v-am pomenit: iluminată de actul creator al nașterii și al trimiterii copiilor în viață, femeia-mumă le arată acestora direcția unei mări calde, a unei mări bune, direcția Mării Negre, care închipuie împlinirea, libertatea. O frază săpată în piatră dedesubt tălmăcește acest îndemn, care este al tuturor mamelor lumii: „Arătați copiilor voștri drumul Dunării spre mare!”

Acasă la Velasquez

Spania — prin pictura ei — n-a fost cunoscută dincolo de granițe decât târziu. A existat, în schimb, un mod profitabil de a gândi în privința cunoașterii artelor la ea acasă. O modă? Desigur, o modă: a fi nobil înseamnă a dovedi că te atrage pictura, în concluzie îți legi de ea numele. A fi rege înseamnă a avea la curte omul tău care să-ți croiască chipul pe pînă, înseamnă a avea tablouri cumpărate de pe unde poți. Dar s-a născut și moda ca cele agonisite să fie păstrate și scoase în public.

Prado își are originea în colecțiile casei regale. Începînd cu Carol Quintul, regii spanioli s-au întrecut în a aduna tablouri celebre. S-au adunat cu timpul. Prin grija lui Filip al II-lea au fost organizate trei însemnate colecții — Alcazar în Madrid, Escorial

și Prado. Îl va continua Filip al III-lea, dar momentul de culme îl reprezintă omul nostru din pinzele lui don Diego Velasquez, Filip al IV-lea. Fără bani și nu fără păcate, el perseverează bolnăvicios în a cumpăra lucrări de marcă. Sute de tablouri vor dispărea în incendii. Au rămas destule, li s-au adăugat celor existente destule pentru a suplini efectele dezastrelor. Unul din ele s-a numit Napoleon, ce-și va umple buzunarele cu 50 de picturi pentru propria-i plăcere. Și nu chiar cu orice — El Greco, Velasquez, Zurbaran, Cano, Murillo, Tițian, Veronese, Rafael.

Este Ferdinand al VII-lea cel care reunește în 1819 colecțiile pentru a înființa Real Museo de Pintura y Escultura, El Prado de azi, instalat în clădirea neoclasică construită de Juan de Villanueva.

„Portretul lui Filip al IV-lea”

„El este pictorul picturilor”, afirma despre Velasquez Edouard Manet. Cam în acești termeni s-a vorbit mereu și în toate locurile.

Velasquez s-a născut, ca și Van Dyck, în 1599. Familia sa, de origine portugheză, după tată, locuia în Sevilla.

1623—1629. Urcă pe tronul Spaniei Felipe IV. Velasquez ajunge în drumul regelui tânăr, îi face portretul și va deveni pictorul palatului. Despre Velasquez pictorul putem vorbi doar plecînd de la Felipe IV, suveranul, și întorcîndu-ne la el.

„Torcătoarele”

De 34 ori Velasquez face portretul regelui. Cum arata Filip al IV-lea din cadrele nu meroase semnate de Velasquez? Tanțoș ca orice monarh, odihnit ca orice stăpîn. Așa cum remarcă cineva, e totdeauna văzut din partea dreaptă și aproape din același unghi. Nu putem înțelege marea lucră din trăirile interioare ale regelui rămînînd în vecinătatea acestui tablou. Nu se poate pricepe mai mult nici din sala vecină, unde se află portretul de vînătoare al lui Don Felipe. Marele artist a știut să deplaseze accentul pe măiestria exekutării, relăsîndu-și răgaz pentru a trece în universul de dinăuntru. El consideră că nu a pictorului, ci a istoricilor este treaba de a dezvălui tările de comportament, lipsa calităților de conducător, aviditatea unei domnii interminabile, absența personalității.

Dacă textul pe care îl citesc este adevărat, și n-are

cum să nu fie, înclin să dau dreptate celor care se uită strîmb la Don Felipe întendentul Curții înaintea regelui un fel de listă de propuneri avînd ca obiect economia de fonduri. Ce se spune în ea?

„S-ar putea reduce valoarea costumelor bărbierilor și ale lui Diego Velasquez la optzeci de ducăți, iar cele ale vaeților de la garderobă la șaptezeci de ducăți. Băieții de la latrine ar putea purta de acum înainte un costum de șaizeci de ducăți... S-ar putea schimba costumul de șaptezeci și doi de ducăți ce i se dă lui Thomas Pinto, care a fost preceptorul lui don Antonio, piticul englez...”

Să remarcăm și noi poziția de protocol stabilită pentru pictorul de geniu numit Velasquez după muzicieni și bărbieri. Remarcați, în plus, capriciile particulei don: prezentă în cazul bufonului Antonio, lipsește în cazul pictorului.

Mă uit la portretul Mariei de Austria. O copilă nevi-

novată, întrebătoare, resemnată, încercînd a depăși prin resurse proprii nemila soartei. Din ce ar putea să aleaga la prima vedere, probabil centrul iluminat exploziv sau grupul de fete din stînga, privirea se lasă furată de dinamica femeii care conduce firul de pe vîrtelniță pe ghemul din mîna dreaptă.

Ultima mare compoziție, pictată cu trei ani înainte de moarte, „Torcătoarele”, reprezintă culmea operei lui Velasquez. Urzeală în care firele tematice se întrepătrund, se îndoie după gînd, lăsîndu-te pradă întrebărilor. Reprezintă piatra de sprijin, coloana, tema, fabula lui Palas și Arachne știută de la Ovidiu din „Metamorfoze”? Insolenta Arachne va fi transformată în păianjen prin vrerea zeiței. Vedem acest lucru tocmai în acel fundal spre care se repede lumina pentru a ne face atenți. Restul pare a fi preluatul, intrîndul, portalul către ceva, mai departe și, dacă vrem, mai important. Acest tablou nițel italian, nițel olandez, dar în întregime al său este cel mai strălucit exemplu al felului cum Velasquez trata temele mitologice. La muzeu afli că lucrarea a aparținut lui don Pedro de Arce, vînător regal. Așa s-ar explica apariția lui în colecția suveranilor spanioli, la Buen Retiro și apoi în noul palat.

S-a vînturat și ipoteza că inițial motivul mitologic ar fi existat independent, fișile de pînză adăugate marginal permițînd completarea cu galeria torcătoarelor. Unora le plac atît de mult fetele din scenă, muncitoare, salahoare sau nu, fetele întoarse spre lucrul lor, uitate în umbră, lăsate să-și vadă de treabă încît vor să considere tabloul o reprezentare a muncii. Elogiînd ideea pictorului de a introduce în cadrul fete de rînd, lucrătoare de toată ziua, femeii din popor, desculțe, învolburate în geometria firelor, avocații acestui punct de vedere nu uită să atragă atenția asupra insolitului ei, relevîndu-i implicit primatul.

„Don Baltazar Carlos”

Locuri ce ne așteaptă

În apropierea Tușnadului se află unul din cele mai frumoase lacuri din țara noastră. Format într-un vechi crater vulcanic, lacul Sf. Ana atrage atenția vizitatorilor prin forma lui delicată, oglinda minunată a apelor și impresionanta așezare a molizilor ce-l înconjoară.

Fermecat de frumusețea lui, molizii au ocupat locurile vechiului amfiteatru vulcanic, dându-i o notă de tinerețe reconfortantă.

Dacă ajungeți lângă lac, după ce l-ați privit mai mult timp, închideți ochii și veți auzi molizii cântând în leagănul ușor al vântului melodii de o rară frumusețe.

Aceste melodii, de o puritate ca a apei de iz-

vor, de o căldură ca a razelor de soare și de o vigoare ca a vântului de munte, așteaptă pe poeți și pe compozitori să se inspire din frumusețea lor și să le redea în

creația lor. Cor viguros, cu bași, baritoni și tenori de înaltă clasă, molizii de la Sf. Ana pot rivaliza pe estrada naturii cu cele mai renumite coruri din Alpi, Pirinei sau Caucaz.

Cîți cîntăreți de talia lui Caruso, Șaliapin sau Leonard nu și-au desăvîrșit arta interpretativă ascultînd coruri asemănătoare prin locurile pe unde au trecut?

Și în acest an am ascultat din nou acest cor de molizi de la Sf. Ana și mi s-a părut că are un repertoriu mai bogat, mai frumos decît în alți ani, melodiile audiate sugerîndu-mi dragoste de viață și pace în lume.

Despre acest lac frumos al munților noștri poporul a creat numeroase legende. Una dintre aceste legende spune că dacă cineva se uită în oglinda lacului și se gîndește la lucruri bune, acela devine mai bun, mai iubit de cei din jur, dar acest lucru nu durează decît atît cît țin și gîndurile bune.

Cu rucsacul în spate, cu bățul în mînă, cu voie bună și gînduri curate, să pornim spre lacul Sf. Ana și spre alte locuri pitorești ale minunatului lanț al Carpaților noștri.

Florin Codarcea

Zăpezile
de pe

ANGARA

Însemnări
de
Lidia NOVAC

Viscolul şuiera năprasnic, învîrtind în cercuri largi fulgii înghețați care înțepau obraji. Unul cîte unul, membrii expediției științifice, cercetători de la Institutul de geografie din București, se aveau în trîmbele albe și alergau spre autobuzul al cărui contur se distingea vag printre zăpezile răscolite.

Rămăsesem numai noi.

— Ce facem, Corina?

— ...

— Trage bine gluga pe ochi, dă mîna și hai...

Ca o amețitoare fugă prin ace de foc a fost cursa noastră de cîțiva zeci de metri, cu ochii aproape închiși...

Eram de-acum adăpostiți de geamurile mașinii și puteam privi liniștiți la urgia de afară. Înghețul și crivățul își dădeau mîna în ziua aceea de primăvară, la Irkutsk.

Blocurile albe ale orașului ca și casele tradiționale din birne, cu ornamente înflorite la ferestre, rămîneau mereu în urmă, ascunse după perdele de zăpezi. Mașina gonea, gonea lăsînd departe orașul, kilometri de șosea străjuiți ici, colo, de mesteceni albi și firavi... Pătrundeam în pădurea siberiană! Pe nesimțite pilcurile verzi se îndesau, ca un zid, de-o parte și de alta a șoselei. Parcă am alerga printr-un culoar fără acoperiș, căci uriașii copaci troieniți sub zăpezi mai lăsau deschis, acolo sus, sus, deasupra vîrurilor lor, doar o fișie de cer lăptos, de unde curgeau fără încetare ninsorile. Acolo, în imensa pădure de mesteceni, zadă și molizi, viscolul nu mai avea putere, crivățul nu mai urla nebunește, doar ninsorile cădeau, se așterneau tăcute și grele...

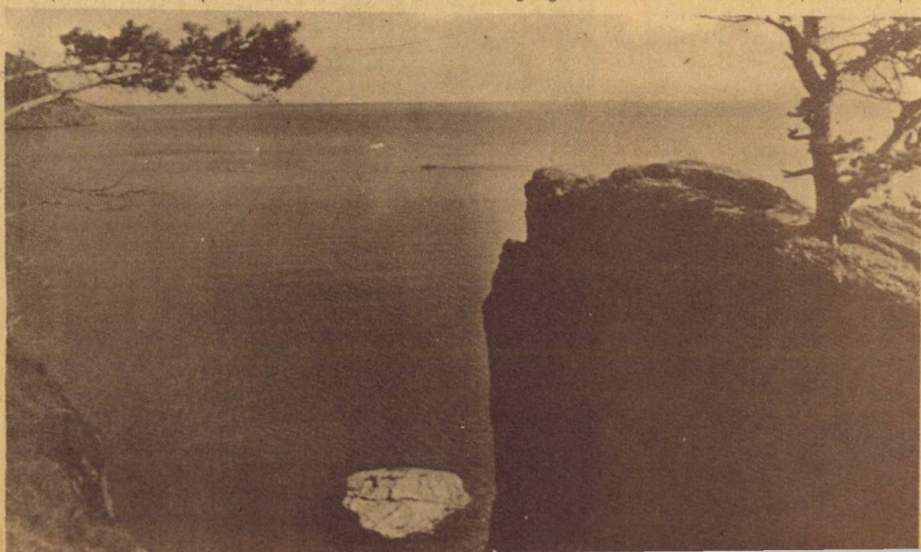
Deodată, în dreapta drumului, pădurea dispăru brusc, lăsînd loc luminii și unei ape întinse, albastre. Fluviul Angara! ne lămurii cineva. Doar cîteva minute am privit acest peisaj neașteptat, căci pădurea ne-a cuprins iar în verdele ei întu-

necos, tăiat de șiruri neîntrerupte de zăpezi.

...Și mașina gonea, gonea pe calea noastră care arăta doar păduri și ninsori, și ochi umbrîți de o căldură ușoară care, împreună cu legănarea mașinii, împlinea o tăcere dinaintea poveștii...

Angara, se vede Angara! anunță pe neașteptate cineva de la bordul mașinii, risipind somnolența care ne cuprinsese. Într-adevăr, fluviul acela neașteptat de albastru, pe lîngă întinderile albe din jur, sclipea iar în valuri tremurătoare. De-acolo, de sub podul acela de gheață izvoarăste Angara, explica geograful Gheorghe Neamu, cercetătorul care cu ani în urmă mai trecuse prin aceste locuri. Baikalul este înghețat! Observați? La cîteva zeci de metri de apele fluviului, pe gheață, este trasată, cu brazi pitici, o linie. Ea marchează extremitatea dinspre fluviu a drumului de camioane, peste Baikal, în timpul iernii...

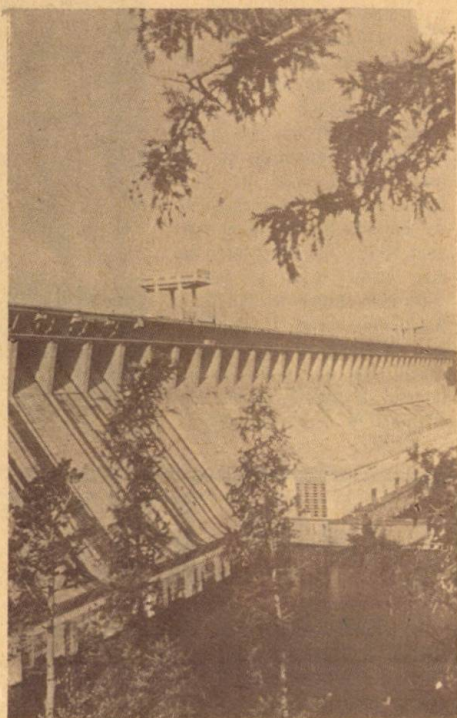
Baikalul era înghețat! O gheață groasă care ținea tone și tone de încărcătură. Deasupra gheții alergau zăpezile viscolite. La tîrmuri, unde gerurile încremeniseră sumedenie de ambarcațiuni, geografii se învîrteau în jurul unor sloieri uriași, mult mai înalte ca un stat de om. Loveau în cleștarul acela de gheață albastră, săreau cristale, cercetau. Chiar dacă apele lacului se acoperiseră de gheață, pentru ei nu-și puteau ascunde tainele... Și totuși, peste cîțiva timp cineva ne invită în muzeul marelui lac, Baikalul: al treilea dintre marile lacuri ale lumii, cel mai înalt lac deasupra nivelului mării, cel mai adînc lac de apă dulce de pe glob, adîncimea lui trece peste 1 600 m; situat în sud-estul Siberiei, are o suprafață de peste 31 500 km²; în el își varsă apele peste 330 de râuri... Lucruri inedite pentru cîteva din grup. Notăm cu atenție. Nota și Corina. Toate aceste date, pe lîngă diapozitive și alte imagini înregistrate doar cu privirea, avea să le ducă prietenilor săi, colegi în cercul de geografie al Casei centrale a pionierilor și

șoimilor patriei din București. În fața unei diorame care prezenta apele lacului pînă în cele mai adînci locuri aflăm o mulțime de lucruri despre pești, despre cele mai mici viețuitoare. În acele ape trăiește peștele numit omul. În alte ape nu va mai fi întîlnit! Tot acolo se găsește și peștele galamicica sau peștele transparent, căci, datorită marii cantități de grăsime pe care o conține, așezat deasupra unui ziar, permite lectura textului fără greutate... Ridicîndu-ne din adîncurile apei, spre suprafață, mai aflăm că acolo trăiește, în colonii, foca albă de Baikal. Aceste mamifere, mici în comparație cu focile cunoscute de noi, au o blăniță de un cenușiu albicios și sînt foarte blînde. Micile foci au mult de luptat cu frigul. Încă din primele zile ale toamnei siberiene, cînd înghețul își arată primele semne, ele încep să-și facă găuri în gheața subțire a lacului. Și apoi, zi de zi au în grijă să păstreze acele orificii prin care își asigură respirația în timpul lungii ierni ce domnește pe acele locuri. Urmărim alte exponate din fauna lacului, ne îndepărtăm de apă pentru a cunoaște drăguța veveriță de Baikal, cu blăniță cenușie și dunguțe albe, pentru a cunoaște păsările din pădurile ce înconjură lacul, bogata floră ce-i înfrumusețează malurile în zilele primăverii și verii. Priveam cu nostalgie la florile roze, albe și albastre și încercam să ne imaginăm cît e de frumos în timpul verii pe malurile acestui imens lac albastru, albastru căci apele Baikalului, necunoscînd poluarea, își păstrează mereu limpezimea de cristal. Ne închipuiam lacul plin de vapoare și bărci pescărești, malurile de copii veseli, jucîndu-se în soare, cînd cineva ne anunță plecarea.

De sus, dinspre munți, neguri groase anunțau inserarea.

După o zi plină, bogată în mișcare și noutăți, am pornit în drumul de întoarcere spre orașul Irkutsk. Priveam cu toții la zăpezile care cădeau fără încetare în gîndurile noastre, însă poposeam fiecare pe un punct anume din acea zi. Pe brațele mele, Corina adormise. Pleoapele-i închise dezvăluiau un somn de vis senin. Cine știe,

poate în visul ei, ca și în legenda acelor locuri. Baikalul devenise un bunic bătrîn, bătrîn, care avea peste trei sute șazeci și șase de nepoate, una mai frumoasă decît alta... Și toate se străduiau să-l înconjure cu dragostea lor... Într-o zi însă, cea mai dragă dintre ele, Angara, îi spuse că va pleca în lume. Mare fu mîhnirea bătrînului! Frumoasa Angara porni într-un suflet spre vîetezul Enisei și de atunci, spune legenda, împreună străbat cale întinsă, din pădurile Siberiei pînă departe, departe, în apele înghețate ale nordului...

Ca și în legendă, noi continuăm să urmăm drumul frumoasei Angara, prin pădurea seculară, sub zăpezi.

În școlile noastre sportul a fost totdeauna îndrăgit și practicat de către elevi. Iată o fotografie de acum 85 de ani: oină jucată de elevii Liceului internat din Iași, care, la vremea respectivă, se număra printre cele mai moderne instituții de învățămînt din Europă (a fost înființat în anul 1895). Pe acest teren se mai jucau tenis și fotbal, după cum reiese din relatările Albumului editat în septembrie 1899 de administrația liceului. Să ne reamintim că fotbalul a apărut la noi, ca manifestare sportivă publică, în 1907.

Strămoșii FOTBALULUI

În 1970, Federația internațională de fotbal a ales Mexicul ca loc de desfășurare a campionatului mondial, spre bucuria microbiștilor din această parte a lumii. „În sfîrșit, fotbalul s-a întors acasă”, exclamau locuitorii acestei țări. Bucuria lor era justificată deoarece, pe cît se pare, locul de origine al fotbalului este vechiul Mexic. Există documente care atestă că aztecii și mayacii practica cu o extraordinară plăcere jocul cu balonul rotund. Tlachtli, așa numeau aztecii acest fotbal al lor, iar populațiile maya îi spuneau pok-ta-pok. Vechile cronicile spaniole relatează despre entuziasmul pe care l-au stîrnit în rîndul conchistadorilor acest joc, pe care aceștia l-au și adus, mai tîrziu, în Europa. La joc se utiliza o minge tare de cauciuc, lovită cu piciorul sting. Jocurile se practica pe un teren special amenajat.

Cu mici variații, pînă la venirea conchistadorilor spanioli jocul cu mingea era răspîndit pe întreg teritoriul Americii Centrale. Ritmul rapid al jocului, viteza de desfășurare, elementele de risc pe care le presupunea confereau acestui străvechi „fotbal” o mare popularitate.

Străbătînd tînurile Lumii Noi de la un capăt la altul pe drumul deschis de Cristofor Columb, exploratorii spanioli au fost impresionați de răspîndirea acestui joc. Cortes, care asistasese în Mexic la desfășurarea unor asemenea meciuri, a fost atît de captivat de tlachtli, de agilitatea și forța jucătorilor capabili să mențină mingea în zbor minute în șir folosindu-se de brațe, șolduri și genunchi încît la întoarcere a organizat

ceva asemănător la curtea regelui Carol al V-lea.

Și Cristofor Columb a fost impresionat de caracterul acestui sport. Întorcîndu-se acasă, el și tovarășii săi au adus cîteva mingi grele de cauciuc folosite în tlachtli, care au făcut senzație. Pînă atunci sportivii europeni foloseau mingi umplute cu paie.

În timpul ocupației spaniole, jocurile cu mingea au început să fie interzise sub motivul că sînt... păgîne. Treptat faima lor s-a stins. Imensele stadioane au fost învaluite în tăcere și acoperite de vegetație.

Despre tlachtli nu s-a mai vorbit pînă în secolul al XIX-lea, veacul de aur al arheologiei. Nu e de mirare că teritoriul Americii Centrale, pe care s-au dezvoltat vestite civilizații maya, au atras numeroși specialiști. Săpăturile arheologice au scos la iveală nu numai piramide și alte monumente ale acestor străvechi populații, dar și vaste stadioane destinate jocului cu mingea. Au fost descoperite și mingile grele de cauciuc folosite la tlachtli. În Mexic și în alte zone din America Latină au fost scoase la iveală sute de terenuri de joc, frize care înfățișau momente din desfășurarea fotbalului aztec, figurine întruchipînd chipul jucătorului de tlachtli.

Încitați de aceste descoperiri arheologice, amatorii contemporani de sporturi antice au dorit să reconstituie acest sport. Cerînd sprijinul etnologilor, ei au aflat că în unele jocuri rămase peste vremuri în Mexic s-au păstrat reguli și figuri din vechiul tlachtli.

În această pasionantă reconstituire, un rol important l-au jucat însemnările păstrate în cronicile spaniole. Din descrierile cuprinse în paginile lor s-a aflat că în fiecare așezare maya și aztecă exista cel puțin un teren de joc. Marile centre aveau mai multe, unele de o suprafață mare. Astfel terenul de joc din Chichen Itza (Yucatan) avea 37,5 m lungime și 15 m lățime. Cele două echipe participante la „meci” erau alcătuite din 3 până la 15 membri fiecare. Echipamentul era menit să-i protejeze pe jucători, jocul fiind adeseori dur. Uneori jucătorii ieșeau de pe teren cu genunchii sau coatele zdrobite. Alteori, mai rar, se întâmpla ca după un joc cineva să rămână fără viață pe teren. Pentru evitarea unor asemenea consecințe, jucătorii purtau cotiere și genunchiere din pânză groasă matlasată. Mijlocul lor era încins cu un brâu foarte lat, împletit din fire groase de trestie sau din piele. Jucătorii se prezentau pe teren după temeinice antrenamente prealabile. Echipa care pierdea era supusă oprobriului public.

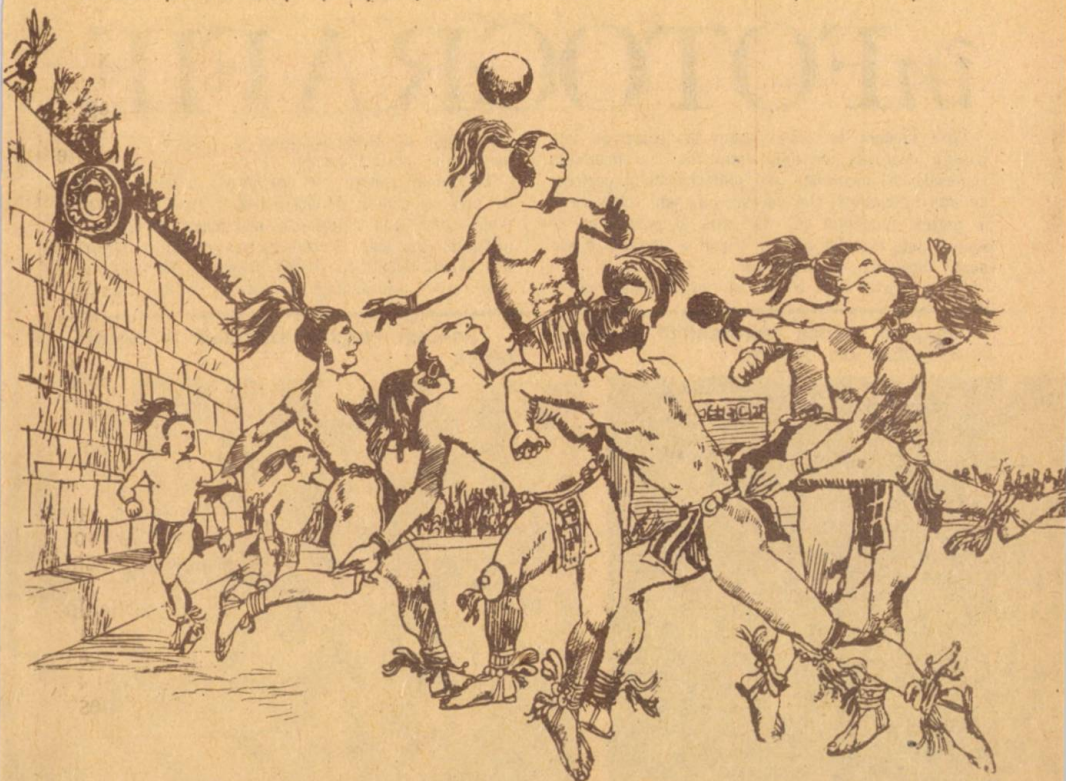
Pe teren, jocul consta într-o serie de manevre avînd scopul de a împiedica mingea să ajungă în echipa adversă. Pe teren erau înfipti stilpi de piatră, iar în centru se găsea un cerc tot de piatră. Mingea trebuia condusă astfel încît să treacă printre stilpi și apoi prin cerc.

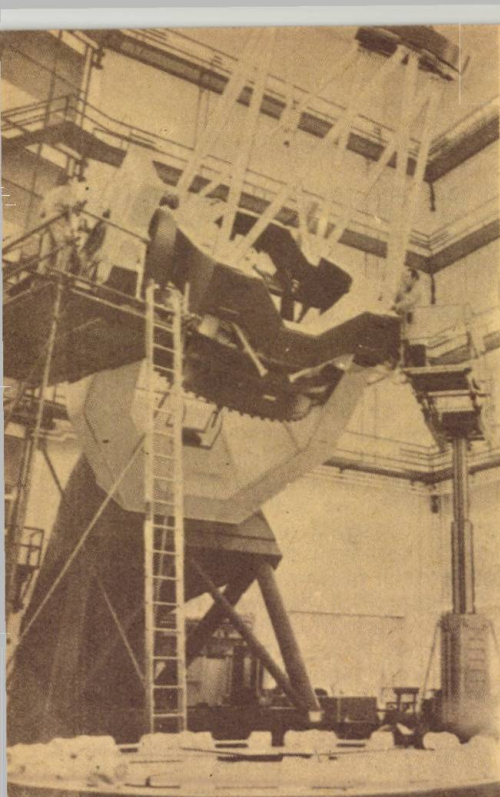
Era ceea ce noi numim astăzi a înscrie gol.

Echipa care reușea să treacă mingea prin cercul de piatră era desemnată cîștigătoare, fiind copleșită cu onoruri și răsplătită cu premii bogate. Vedetele echipei ocupau cele mai înalte poziții în societate și se bucurau de mare prestigiu. Orașul căruia îi aparținea echipa cîștigătoare devenea celebru și în același timp... mare producătoare de mingi.

Înarmați cu atîtea cunoștințe despre străvechiul sport centramerican, specialiștii au început să studieze influența lui asupra fotbalului american și european. Ei au constatat că, în timp ce tlachtli cunoștea o deosebită înflorire în America Centrală, europenii practicau sporturile după modelul greco-roman. Preocuparea se îndrepta către pregătirea individuală a atleților. Spiritul caracteristic întrecerilor sportive lipsea. Arheologii, etnografii, sociologii spun că fără îndoială introducerea mingiei de cauciuc în Europa, precum și contactul cu Lumea Nouă au influențat și caracterul sporturilor europene.

Cine observă astăzi desfășurarea fotbalului, a baschetului își dă seama de existența a numeroase elemente ale jocului tlachtli. Străbunul fotbalului mai trăiește în jocurile practicate în zilele noastre în America și în Europa.

Telescop cu oglindă cu diametrul de 2,2 m realizat pentru un observator din sudul Spaniei.

transpune negative și diapozitive cu ajutorul procedurii obișnuit de contact sau mărire pe un film care nu redă cu exactitate decât o anumită valoare a tonurilor cenușii. Modificând intensitatea expunerii, putem obține practic orice valoare cenușie în parte, restul valorilor aparținând sub forma unui cîmp cenușiu uniform. Această operație este realizată fie în mai multe faze de lucru cu durate de expunere și plăci fotografice diferite, fie într-o singură operație, cu ajutorul unui raster introdus la mijloc, care provoacă o refracție a luminii (și deci diferite grade de transparență), pe peliculă aparținând rastere de mărimi diferite. Această metodă a devenit un auxiliar prețios în radiografiile medicale, în metalurgie, tehnica de măsură, agricultura, silvicultură, tehnica irigațiilor, protecția apelor etc.

Noile aparate fotografice perfecționate își găsesc utilizarea frecventă în explorarea spațiului cosmic. O mare pondere are fotografia în reproducerea și multiplicarea în numărul de copii necesar a informațiilor valoroase, activitate ce se înscrie în domeniul fotochimiei. Aceasta a pus la îndemîna celor interesați microfotografii cu granulozitate extrem de fină și o putere de separație foarte mare, cu ajutorul unor proce-

DRUMURI NOI în FOTOGRAFIE

Cînd spunem fotografie avem de obicei în fața noastră imaginea turistului dornic de a-și immortaliza impresiile, a amatorului sau profesionistului pasionat de arta fotografică. Deși aceste categorii formează și în prezent procentul cel mai mare al posesorilor de aparate foto, evoluția acestei ramuri a antrenat o evidentă deplasare a accentelor.

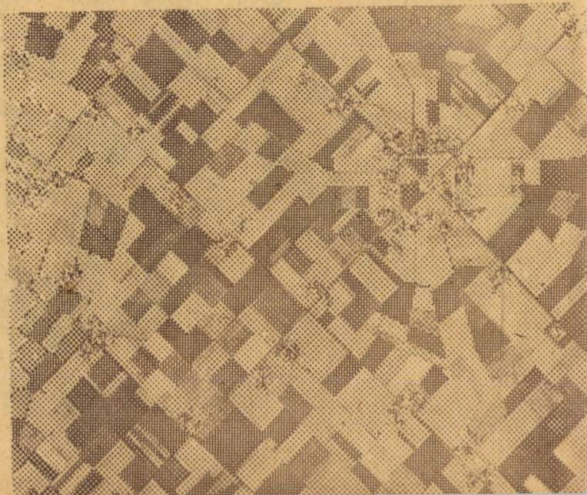
Există astfel de cîțiva ani posibilitatea de a

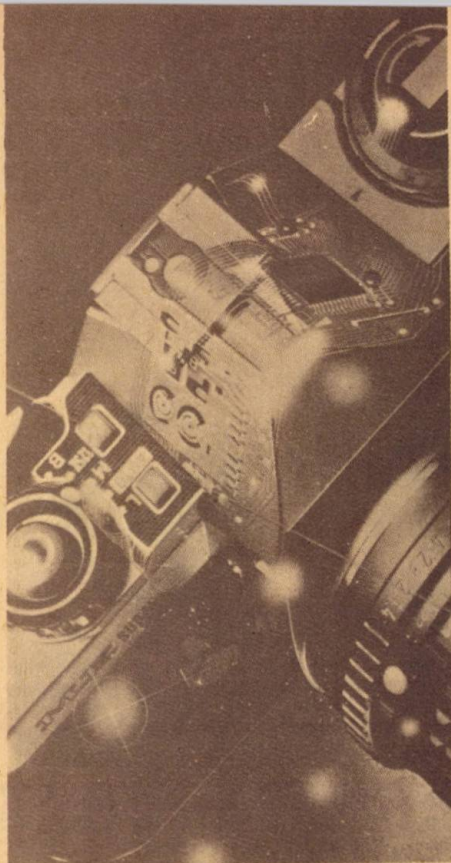
dece simple de mărire obținîndu-se în numai cîteva minute copii perfect lizibile.

Domeniile clasice ale fotografiei profesioniste și de amatori cunosc de asemenea o serie de inovații remarcabile, prin elementele electronice și de automatizare introduse în construcția aparatelor fotografice și de filmat, ca și prin peliculele alb-negru sau color cu o sensibilitate din ce în ce mai ridicată.

Imagine clasică reprezentînd structura unor culturi de cereale.

Aceeași imagine executată în tehnica raster.

Instalație electronică montată într-un aparat fotografic asigurând reglarea automată a diafragmei și expunerii.

Aparatul de fotografiat fără film se bazează pe utilizarea unei tehnologii video foarte sofisticate. Ca înfățișare noul produs seamănă cu un aparat obișnuit de fotografiat pe 35 mm. Denumirea sa este „Mavica” — prescurtare de la Aparat de fotografiat videomagnetic.

Pentru a fotografia cu „Mavica”, se introduce în corpul aparatului o casetă, operație ce se aseamănă cu introducerea unui rolfilm într-un aparat de fotografiat convențional. După ce este fixat obiectivul, se apasă pe un buton. Lumina trece printr-un obturator spre componenta electronică a aparatului care o transformă în impulsuri electrice și o înregistrează pe un mic disc magnetic ce se află în casetă.

După înregistrarea imaginilor propuse — numărul lor se poate ridica la 50 —, caseta este scoasă din aparat și cuplată direct la un adaptor special brățat la un televizor. Adaptorul transformă „mesajele” înregistrate magnetic pe disc în impulsuri electrice. Acestea reproduc imaginea fotografiată pe ecranul televizorului.

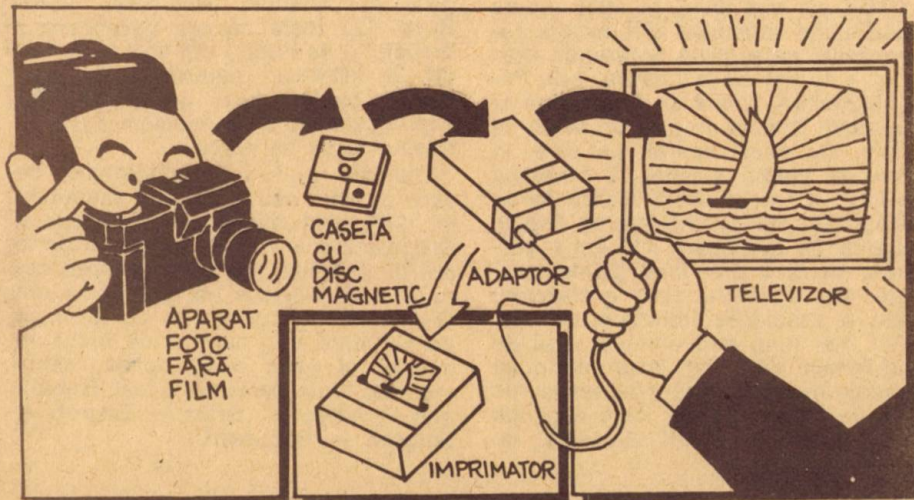
Până în momentul în care noul sistem va fi livrat pe piață, compania „Sony” și-a propus să realizeze o mașină care să imprime pe carton impulsurile primite de la adaptor, făcând să apară... fotografii obișnuite. Noul aparat va putea fi, de asemenea, conectat la un videocasetofon. Copiate selectiv pe o videobandă, imaginile individuale vor alcătui un „album” de fotografii. Prin cuplarea adaptorului la un telefon de construcție specială, imaginile pot fi transmise instantaneu la mare distanță. În viitor, expedierea unei fotografii destinate persoanei de la capătul firului telefonic se va face prin simpla apăsare a unui buton.

Deși noul aparat de fotografiat se bazează pe o tehnologie de ultimă oră, fotografia convențională își va păstra multă vreme supremația. Limitele actuale ale noului aparat sînt legate de numărul de impulsuri electrice care pot fi înregistrate. Fotografiile electronice sînt mai puțin clare decît cele realizate prin utilizarea unui film obișnuit. Costul său rămîne deocamdată mult mai ridicat decît prețul mediu al aparatei de fotografiat convenționale.

„Mavica” este aparatul fotografic al viitorului. Progresul tehnologic va duce la îmbunătățirea calitativă a imaginii, iar producția de masă va face ca prețul fotografiei „Mavica” să coboare, treptat, sub al fotografiei convenționale.

FOTOGRAFIA VIITORULUI

Cercetătorii de la firma niponă „Sony” au realizat pentru prima dată în lume un aparat de fotografiat fără... film! Noul aparat înregistrează imaginile pe discuri magnetice. Acestea pot fi vizionate la orice televizor.

ROMÂNCELE

În mari raiduri aeriene

Din inițiativa ing. Mircea Cantacuzino s-a organizat, în 1928, prima școală civilă de pilotaj la noi în țară. În cea de-a doua serie de elevi a învățat să zboare și o femeie: Ioana Cantacuzino, sora lui, care a continuat opera acestuia, conducând școala multă vreme. În toamna anului 1929, Ioana Cantacuzino a luat parte — deși încă nu i se înmînase brevetul — la primul mare raid în formație al aviației noastre de turism, ocazionat de aducerea din Germania a încă trei avioane de școală. Itinerarul raidului a fost: Stuttgart — Praga — Lvov — Cernăuți — București și a măsurat aproape 2 000 km.

Cîteva ani mai tîrziu, în 1935, prima recordmană mondială din aviația românească, parașutista Smaranda Brăescu, a zburat de la Londra, prin Paris, München, Viena și Arad, pînă la București. Aducea în țară un avion de turism. Cu acest aparat, pe care, în semn de aleasă cinstire, îl botezase „Vlaicu”, a trecut peste Marea Mediterană, zburînd de la Roma la Tripoli. Distanța de aproape 1 100 km a parcurs-o în 6,10 ore, fiind prima aviatoare din România care a traversat peste o asemenea întindere de apă.

Cel mai lung raid efectuat însă de vreo femeie de la noi între cele două războaie mondiale a fost cel realizat în 1936 de Marina Știrbei, care a pilotat un avion de tip I.C.A.R. Universal, fa-

bricat în România. Ea a parcurs o distanță de peste 5 000 km în 33 de ore pe ruta: București — Cernăuți — Lvov — Riga — Helsinki — Stockholm — Copenhaga — Dresda — Arad — București, demonstrînd în acest mare raid al capitalelor nordice posibilitățile tehnice ale avioanelor românești.

La fel, Irina Burnaia a zburat la Roma, la Ankara și apoi la Bagdad.

În 1938 s-a organizat circuitul aerian al Micii Antante, o mare competiție aeriană la vremea aceea, întrecere care s-a bucurat de participarea unor piloți vestiți din Cehoslovacia, Iugoslavia și România. Alături de aceștia a luat parte și o femeie, singura din concurs: aviatorea Nadia Ruso. Cu toate că era posesoare a brevetului de numai doi ani, s-a dovedit „la înălțime”, parcurgînd cu succes, în ciuda tuturor greutăților, mai ales a celor de ordin meteorologic, un traseu destul de dificil.

Ultimele raiduri internaționale de care ne vom ocupa au fost executate în 1940, cînd Nadia Ruso și Mariana Drăgescu, o altă mare aviatore de la noi (în imagine), au adus pe calea aerului două avioane noi de școală din Germania, strecurîndu-se cu greu pe un cer european cuprins de focul nimicitor al celui de-al doilea război mondial. Ruta parcursă a fost: Böblingen — Viena — Gratz — Zagreb — Belgrad — București.

30 DE ANI LA BORDUL NAVELOR AERIENE

„...Iar dacă voi reuși să ajung la cel puțin 10 000 ore de zbor și să-mi văd copiii la casa lor, atunci cred că am să pot spune că sînt o femeie fericită, că Elena Bulgaru a muncit așa cum se cuvine...”

Acestea sînt cuvintele spuse unui reporter cu cîțiva ani în urmă de către cea care a fost și este prima și singura femeie pilot de elicopter la noi. Erau cuvintele pline de dragoste și responsabilitate maternă ale unei femei în puterea vîrstei. Erau năzuințele uneia dintre cele mai de seamă dintre aviatorele noastre.

Pentru a ajunge însă la această impresionantă cifră, de mii de ore de muncă încordată la cîrma navelor aeriene, Elena Bulgaru a străbătut un drum de muncă neobosită, care nu întotdeauna a fost ușor. Acesta și-a avut începutul în anul 1949, cînd era muncitoare la Reșița. Acolo a început să se inițieze în arta pilotajului, învățînd să zboare cu planorul, ca în 1950 să urmeze cursurile școlii de zbor cu avionul, iar apoi pe cele de instructori de zbor. Fetița cu codițe de pe melea-gurile vestitului centru muncitoresc

avea să devină aviatorea cu cea mai îndelungată activitate de zbor din țara noastră.

Devenind instructoră de zbor în 1953, Elena Bulgaru a format în decursul anilor peste 120 de piloți, învățîndu-i să descifreze minunatele taine ale zborului și să devină cadre bine pregătite pentru aviația noastră în plină dezvoltare.

După serioase pregătiri, la 12 aprilie 1957 Elena Bulgaru, decolînd de pe aerodromul din Rîmniceu Sărat, a urcat cu un avion sportiv de tip I.A.R.-813, construit la Brașov, pînă la 6 200 m înălțime, stabilind un record nedepășit pînă astăzi!

Din anul 1961 a trecut să muncească, alături de alte aviatore și aviatori, în cadrul aviației sanitare, continuînd astfel o tradiție: România se numără printre primele țări din lume care au înființat unități de aviație destinate protecției sănătății.

Zburînd la aviația sanitară, Elena Bulgaru s-a achitat cu cinste de sarcinile ce i-au revenit, neprecupețind nici un efort atît la bordul avionului cît și la cel al elicopterului. În munți sau pe nesfîrșitul Bărăgan, a transportat sînge, medicamente ori bolnavi, răspunzînd fără ezitare la cererile de urgență venite din diferite colțuri ale țării, adevărate S.O.S.-uri în apărarea vieții. Caracterizată de o profundă omenie, Elena Bulgaru și-a dus la bun sfîrșit fiecare misiune, indiferent dacă solicitarea a venit în asprimea iernii sau în arșița toropitoare a verii. Aviatorea a efectuat mii de zboruri, demonstrînd competență și curaj, punînd suflet și pricepere în reușita fiecărui dintre ele.

Pentru femeia-pilot de pînă mai acum cîtva timp, realizările de o viață n-au reprezentat o simplă performanță, ci o adevărată profesiune de credință, concretizată prin salvarea a sute de vieți omenești fără nici un incident de zbor.

Astăzi nu mai pilotează nici avionul, nici elicopterul „Aviasan”. Acum, Elena Bulgaru este pensionară. Avînd satisfacția muncii împlinite, poartă cu mîndrie amintirea celor peste 30 de ani de activitate în aeronautica românească.

Elena Bulgaru se bucură de stima și dragostea tuturor celor alături de care a muncit. Ea rămîne pentru tinerele noastre aviatore un model de dăruire și reușită într-o meserie pe cît de grea pe atît de frumoasă.

Prof. Vasile TUDOR

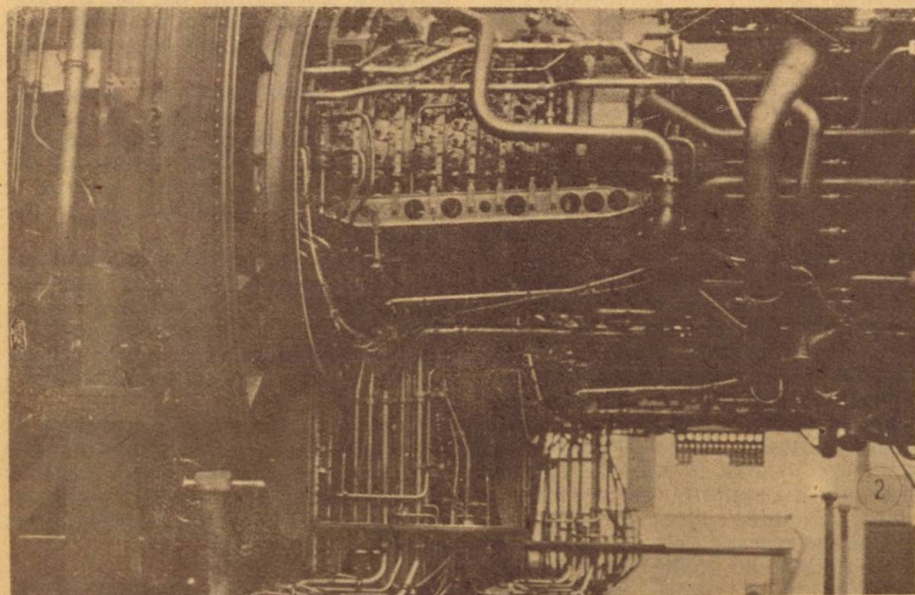
Pentru a avea o idee despre solicitările cărora le fac față atât avionul cât și echipajul său trebuie să știm, de exemplu, că o aeronavă decolează în zorii zilei în Finlanda, la -38°C , pentru a ateriza câteva ore mai târziu, cu aripile încă acoperite de o pojghiță de gheață, într-o regiune tropicală, după ce a traversat zone de furtună, fiind lovită poate chiar de trăsnete. Pentru ca un aparat de zbor modern de mare capacitate să reziste la aceste solicitări, fiecare din elementele de construcție, de la aripă pînă la fuzelaj, este supus cîtorva zeci de mii de experimentări înainte de a fi montat în prototip. În aparatul de testare (un avion asamblat complet căruia îi lip-

„REPETIȚIA GENERALĂ” Înainte primului zbor

sește doar carenajul) sînt verificate toate sistemele hidraulice și electrice în regim de exploatare, de la voletii automați de aterizare pînă la numeroasele aparate electronice care controlează poziția de zbor și regimul sistemelor mecanice. În cockpit, „creierul electronic” al avionului, converg peste 100 kilometri de cabluri ale aparatului, oferind pilotului o imagine exactă a poziției de zbor și a funcționării instalațiilor. Toate aparatele sînt asigurate

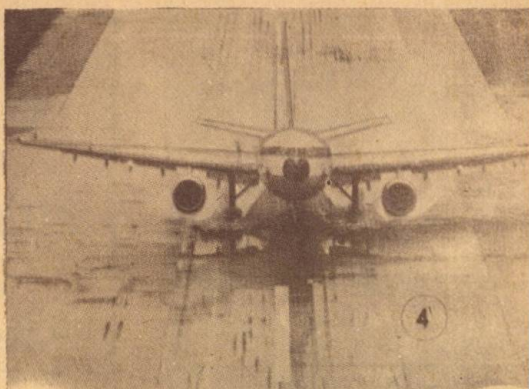
de două sau chiar de trei ori, în funcție de importanța lor, fiind substituibile. În construcția avioanelor de mare capacitate s-a încetățenit principiul de a prevedea pentru fiecare sistem cel puțin unul sau două sisteme de rezervă menite să intre în funcțiune în caz de avarie. Toate funcțiunile importante, cum ar fi comanda profundurii și direcției, sînt prevăzute în triplă execuție. Aceasta constituie cea mai bună garanție: în cazul defectării unui

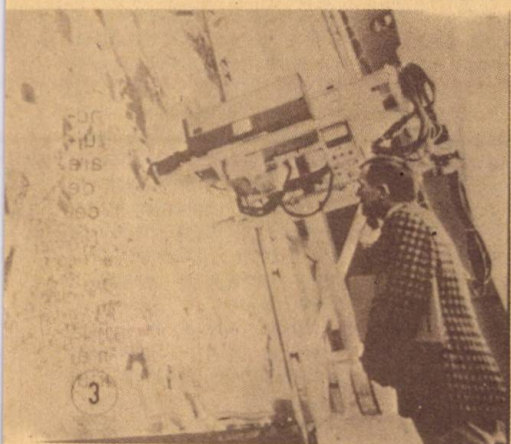
sistem, funcția sa va fi preluată imediat de alte două.

De îndată ce este montat primul prototip, la sistemul electronic obișnuit se mai adaugă aparatele de control care înregistrează în timpul primelor zboruri de încercare comportarea tuturor pieselor esențiale. Sensorii de distribuție a presiunii și temperaturii semnalează astfel în permanență condițiile de exploatare ale diferitelor sisteme. Pentru a se reproduce condiții de zbor cât mai fidele, fretul și pasagerii sînt înlocuiți cu cîteva tone de plumb, iar deplasările bruște de greutate sînt simulate cu ajutorul a două tancuri de apă în care balastul este pompat rapid dintr-o parte în alta.

Verificările la care este supus avionul sînt concepute astfel încît să corespundă celor mai periculoase situa-

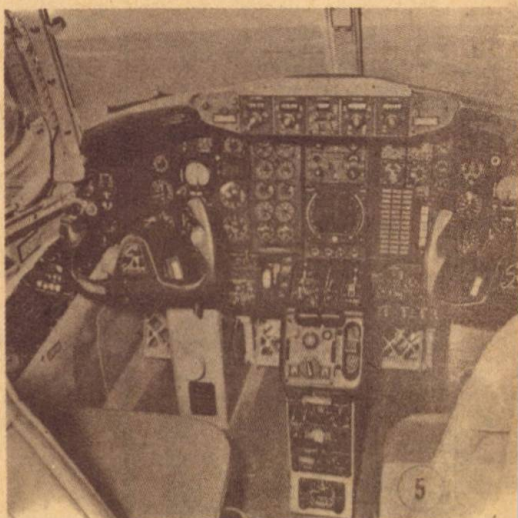
aterizare sînt suficiente „numai” 30 000 de probe; 2. Fiecare piesă a propulsoarelor, care trebuie să reziste la temperaturi de pînă la $+1\,350^{\circ}\text{C}$, este supusă unui examen amănunțit; 3. Un simulator pentru antrenamentele de aterizare transmite cu ajutorul unui videocaptor imagini ale unor peisaje artificiale; 4. Înainte ca prototipul unui avion să se desprindă de sol, toate sistemele hidraulice și electrice sînt supuse unei riguroase verificări într-un aparat care nu a rulat nicio dată pe pista de decolare. Urmează apoi încercările practice, între care testul de aquaplaning, care constă în aterizarea avionului în rigole umplute cu apă, adînci de 20 cm. Proba are drept scop verificarea aderenței la sol ca și a etanșeității propulsoarelor; 5. Imagine a cockpitului, „creierul” avionului, în care converg nenumăratele cabluri care asigură funcțiile de control și comandă ale aparatului.

ții imaginabile la decolare, în timpul zborului, ca și la aterizare. În felul acesta se obține garanția că un aparat nu va suferi nici un accident în decursul anilor de trafic pentru care este prevăzut.

Dacă toate testele de zbor vor decurge conform așteptărilor, primele aparate de serie vor putea rula pe pista de decolare. Dar înainte ca noul tip de avion să pornească în primul zbor de trafic, primele două sau trei aparate vor parcurge cîteva zeci de mii de kilometri fără pasageri la bord, în cadrul unui „turneu de prezentare”.

În imagini: 1. Solicitățile la decolare și aterizare sînt extrem de mari. Voleții de aterizare și decolare sînt testați timp de 120 000 ore în canalul aerodinamic, în timp ce pentru verificarea trapei de acces și a dispozitivelor de

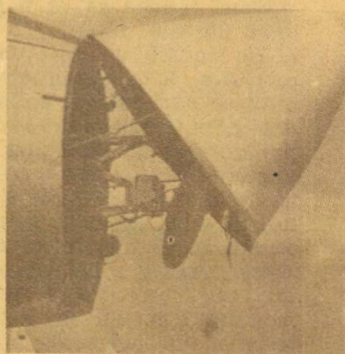

UNDE CERUL SE ÎNTÎLNEȘTE CU PĂMÎNTUL

V-a reținut vreodată atenția zumzetul îndepărtat al avionului în zbor? Și l-ați căutat cu privirea în oceanul de necuprins al văzduhului? Sintem siguri, ați făcut-o adesea. Și, de fiecare dată, zăbind acel punct mișcător, l-ați asemuit unei păsări solitare care-și urmează calea numai de ea știută.

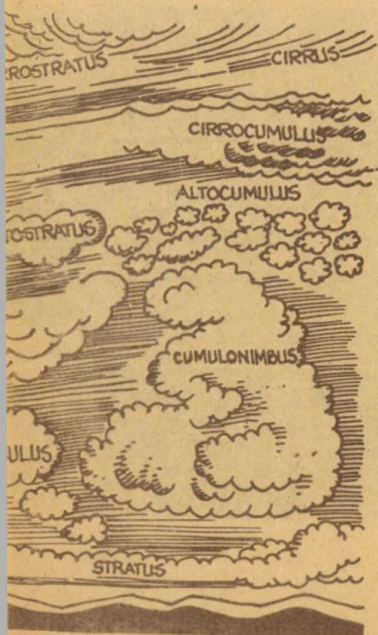
— Solitară? Nicidecum! v-ar contrazice orice membru al echipajului, auzind aceste reflecții. Aeronava este un univers! Pământul și cerul laolaltă!

O călătorie cu avionul presupune angrenarea unui adevărat mecanism de ceasornic, în care fiecare roțiță are rolul și importanța sa specifică, începînd de la pregătirea tehnică perfectă a avionului și pînă la... netezirea „șoselei” aeriene.

Încă o metaforă? Nici vorbă. Avioanele nu circulă la întimplare, ci se înscriu în culoare foarte precise, pe care domnesc legi la fel de stricte ca pe autostrăzi. Mai mult: aparatele sînt în permanentă dirijate de la sol, pentru a nu părăsi nici un moment culoarul atribuit. Un sistem deosebit de complex — în care sînt cuprinse avioanele, aeroporturile, sistemele de navigație, informațiile de zbor și meteorologice, reglementările aeronautice, mijloacele pentru controlul circulației în aer și la sol etc. — asigură securitatea desfășurării intensului trafic aerian.

Regulile simple de zbor la vedere — VFR —, suficiente la începuturile aviației, constituie acum un fel de abecedar pentru zburători. Modernizarea aparatelor de zbor, vite-

NORII MAI APROAPE DE NOI

Mici fuioare de fum în înaltul cerului de vară sau vălătuci amenințători trecînd grăbit deasupra noastră, aducători de ploaie, grindină sau zăpadă, norii de cele mai felurite forme și culori intră în peisajul cotidian. Descriși de poeți și surprinși în peisaje de pictori, fotografiați de pe Pământ sau din Cosmos, norii au intrat de secole în atenția specialiștilor.

Din cele mai vechi timpuri oamenii au fost preocupați de apariția norilor, forma și caracteristicile lor. Observînd norii, marinarii și agricultorii puteau să prevadă evoluția vremii.

Dar criteriile științifice de clasificare a norilor aparțin secolului nostru. Cînd observațiile meteorologice sistematice, baloanele-sondă, avioanele și sateliții ne-au furnizat date precise

zele mari de croazieră permit înălțarea curentă a avioanelor de transport pentru pasageri pînă la 10 000—12 000 m deasupra pămîntului, ca și zborul îndelungat peste mări și oceane, peste pustii.

Cum știu piloții să „meargă” pe „șoseaua” lor — culoarul aerian stabilit? Este o întrebare căreia i se poate răspunde numai în termeni de specialitate. În esență este vorba de îmbinarea înaltelor performanțe ale aparatului de la bord cu buna pregătire profesională a piloților, care uneori urmăresc simultan peste o sută de instrumente!

Dar traseul, atît de bine stabilit, poate să devină impracticabil! Turbulențele puternice, norii periculoși, precipitațiile abundente, vînturile de mare intensitate pot să apară oricînd. Ce se întîmplă atunci?

— Pe aviatori nu-i pot lua prin surprindere astfel de fenomene! Nici un echipaj nu pornește în cursă fără „Meteorological conditions”, un dosar cu hărți meteorologice care reflectă condițiile atmosferice probabile pe întregul traseu ce urmează să fie parcurs.

Precizarea ne-o face tovarășul Mircea Grama, șeful Centrului național de protecție meteorologică a navigației aeriene de la Aeroportul Internațional Otopeni, ai cărui oaspeți sîntem.

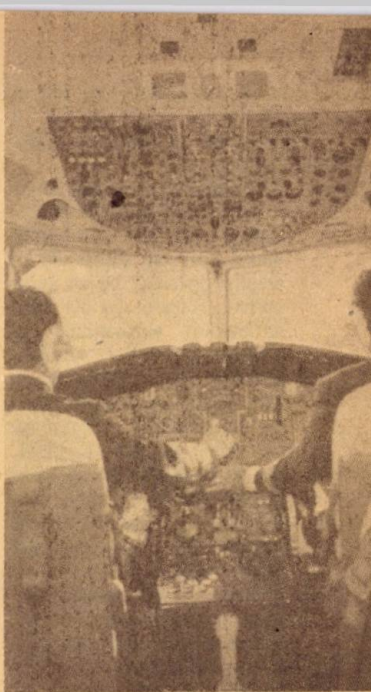
— Totul se face de aici, din... birouri?

— După cum vedeți, nu sînt birouri obișnuite! Sîntem permanent în legătură cu întregul Pămînt. Noi obținem orice informație meteorologică, din orice colț al lumii, în cel mult zece minute. Atmosfera este ținută sub observație clipă de clipă. Orice mișcare, orice schimbare sînt anunțate cu multă precizie. Colaborarea și informarea pe plan internațional în așa-zisa „veghe meteorologică” a tuturor companiilor aeriene sînt un mecanism perfect pus la punct.

Parcă pentru a proba cele spuse de meteorologul specialist în aeronautică, dintr-unul din aparate iese o bandă dantelată care conține un mesaj: „Local oraj se observă și se prevede deasupra părții de est a R.S.R., vîrfurile norilor c.b. 9—11 în intensificare. Valabil sigmet 4—6 ore”. Mai pe înțeles spus, în zona respectivă nori cumulonimbus, urcînd la mari înălțimi, vor determina „oraje” (furtuni).

Meteorologul de serviciu introduce imediat într-un aparat datele mesajului pentru a fi transmise în întreaga Europă. După un scurt interval, ne atrage atenția asupra altui aparat, din care iese o panglică perforată.

— Știți ce se spune acolo?

De necrezut: mesajul trimis cu cinci minute înainte a făcut ocolul Europei și s-a întors înapoi prin stația Budapesta! Acum condițiile de zbor în cazul traversării zonei respective sînt cunoscute pretutindeni.

— Astfel de informații primim și noi din întreaga lume, ne precizează tovarășul Grama. Limbajul universal, codat, colaborarea internațională bazată pe reciprocitate asigură zborul tuturor aeronavelor în deplină siguranță. Tipizarea aparatului face ca

cu ajutorul unor instrumente din ce în ce mai perfecționate.

Organizația Meteorologică Mondială a elaborat, în 1956, o clasificare a norilor în patru categorii: norii inferioari, norii mijlocii, norii superiori, norii verticali.

1. Norii inferioari, foarte variați ca alcătuire, prezenți în toate anotimpurile, mai frecvenți vara sau primăvara, cuprind trei tipuri:

a. Nimbostratus. Constituie grupa de trecere spre norii mijlocii. Apărînd în toate anotimpurile, ei au baza la cîteva sute de metri deasupra solului, dar vîrful lor ajung la peste 4 000 m înălțime. Alcătuiți din picături de apă și cristale de gheață, constituie straturi groase, cu aspect sumbru și pot da ploi mă-

runte, care durează mai multe ore.

b. Stratocumulus. Sînt nori gri-albicioși cu aspect de ruloare suprapuse sau bolovani de riu gigantiști, cu plafonul cam la 300 m și vîrfurile maxime la 2 500 m. Alcătuiți din picături de apă, dau primăvara și toamna, cînd apar cu predilecție, precipitații slabe, de scurtă durată.

c. Stratus. Sînt norii cei mai joși, atingînd cu baza lor dealurile sau construcțiile mai înalte. De culoare cenușie, cu contururi neregulate, alcătuiți din picături de apă, determină ploi slabe.

2. Norii mijlocii

a. Altocumulus. Apar ca și ruri sau benzi prelungi de culoare albă sau cenușie. Sînt în general opaci, au plafonul înalt

(2 000—3 000 m) și dau precipitații slabe. Sînt foarte frumoși la asfințitul Soarelui, cînd colorează cerul în roșu aprins sau portocaliu.

b. Altostratus. Foarte simpli ca alcătuire, de culoare deschisă, acești nori acoperă bolta cu un voal prin care Luna sau Soarele se văd ca printr-un geam mat. Au plafonul mediu la 2 000—3 000 m înălțime și dau precipitații slabe.

3. Norii superiori.

a. Cirrus. Sînt nori foarte înalți, formați numai din cristale de gheață, cum este și firesc la 8 000—10 000 m altitudine. Apar în zilele senine de vară în formele cele mai variate, dar nu împiedică lumina Soarelui.

b. Cirrocumulus. Sînt formați din cristale de gheață. Dispuși

orice coleg, din orice colț al Pământului, aflându-se aici, în „birourile” noastre, să poată lucra la ele.

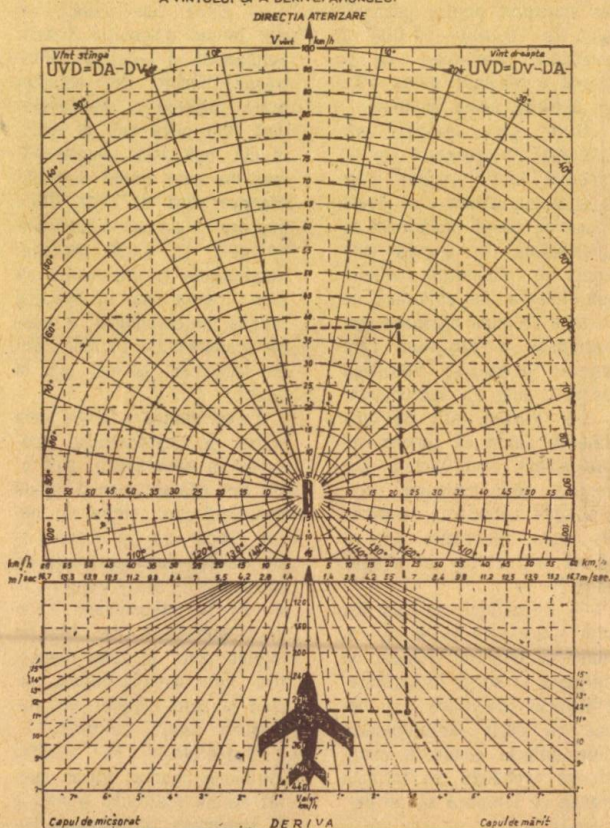
— Și... de lucru este mult!

— Zi și noapte, fără întrerupere. Aici sînt centralizate datele care ne sosesc de la stațiile meteo și de pe aeroporturi. Fiecare din ele face permanent aerosondaje, cu ajutorul baloanelor speciale, care determină existența norilor, dimensiunile lor, prezența picăturilor de apă, a grindinei, a descărcărilor electrice. Fiecare stație transmite din jumătate în jumătate de oră propriul său mesaj centrului de la Otopeni. Datele sînt introduse în calculatoare. Pe baza rezultatelor primite, alcătuim aceste hărți, care conțin nu datele reale la ora respectivă — care n-ar fi de folos aeronavelor —, ci pe cele probabile de peste o oră, 18 ore, 36 de ore și chiar 144 de ore. Prevedem astfel cu 6 zile înainte care va fi circulația norilor, ce intensitate și direcție va avea vîntul, ce precipitații vor cădea. Aviatorii sînt și ei buni meteorologi. Legătura pe care o ținem cu piloții în timpul zborului, observațiile primite „de la fața locului” sînt de cea mai mare importanță.

— Iarăși, colaborare...

— În domeniul nostru colaborarea nu cunoaște limite.

NOMOGRAMA DETERMINĂRII COMPONENTEI LONGITUDINALE ȘI TRANSVERSALE A VÎNTULUI ȘI A DERIVEI AVIONULUI

Părăsim Aeroportul Internațional Otopeni bucuroși că am cunoscut un domeniu interesant, dar și oameni deosebiți, pe cît de modești pe ați de

bine pregătiți în profesiunea lor, de care depinde siguranța circulației în spațiul aerian al Terrei.

Elena MĂNESCU

pe cea mai mare parte a cerului în formă de grămăjoare sau lentile alungite și nefiind prea groși, lasă să se vadă Soarele și Luna.

c. Cirrostratus. Se aseamănă cu altostratus, numai că au plafonul la circa 6 000 m, formînd o pînză continuă, albicioasă. Alcătuiți din cristale de gheață, nu dau precipitații, dar prezența lor indică schimbarea vremii.

4. Norii verticali.

Diversele tipuri de nori analizați pînă aici au o caracteristică principală: ei se dezvoltă în special pe orizontală. O grupă aparte de nori sînt cei care se dezvoltă pe verticală. Adevărați munți ai oceanului aerian, norii verticali se dezvoltă în special vara, cînd curenții formați de radiația termică intensă a pămîntului se ridică la altitudini mari.

mîntului se ridică la altitudini mari.

Cumulus se formează frecvent începînd de la primele ore ale unei frumoase zile de vară sub aspectul unor imense coloane sau turnuri, semănînd, uneori, cu o conopidă imensă. Dau rar precipitații și atunci în cantități mici.

Cumulonimbus. Sînt „uriași” oceanului aerian. În timp ce baza lor se situează la cîteva sute de metri, vîrful străpunge toate straturile de nori pînă la 12-14 km, uneori chiar la 18-20 km înălțime. Constituți din picături de apă sau fulgi de zăpadă, specifici perioadei calde, ei produc averse deseori însoțite de furtuni, descărcări electrice și grindină.

MESAJELE NORILOR

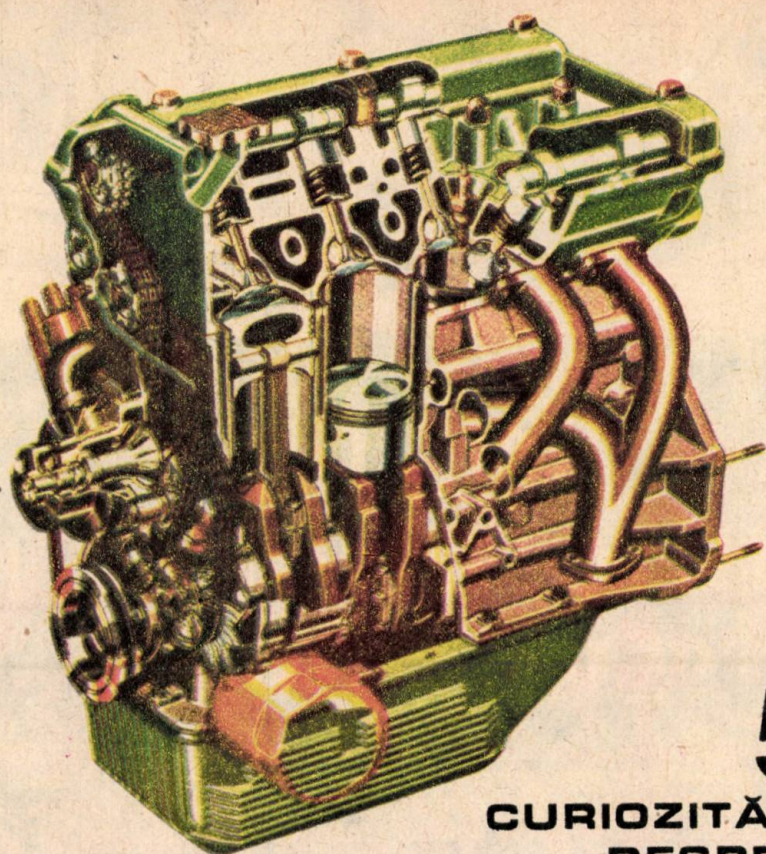
Cumulus. Albi și înalți, profilați pe seninul cerului, nu vor schimba vremea.

Cumulonimbus. Cu aspectul lor întunecat de turnuri înalte de cetate, anunță schimbarea în scurt timp a vremii.

În general norii cu margini și forme neregulate, vâtoși, albi-cioși semnifică înrăutățirea vremii, în timp ce norii luminoși, portocalii, aurii la orizont spre apusul Soarelui anunță pentru a doua zi vreme bună.

Dacă norii se adună după apusul Soarelui și acoperă bolta cerească, vremea va deveni ploioasă în ziua următoare.

BRUDI Edith

5

**CURIOZITĂȚI
DESPRE**

MOTOARELE CU ARDERE INTERNĂ

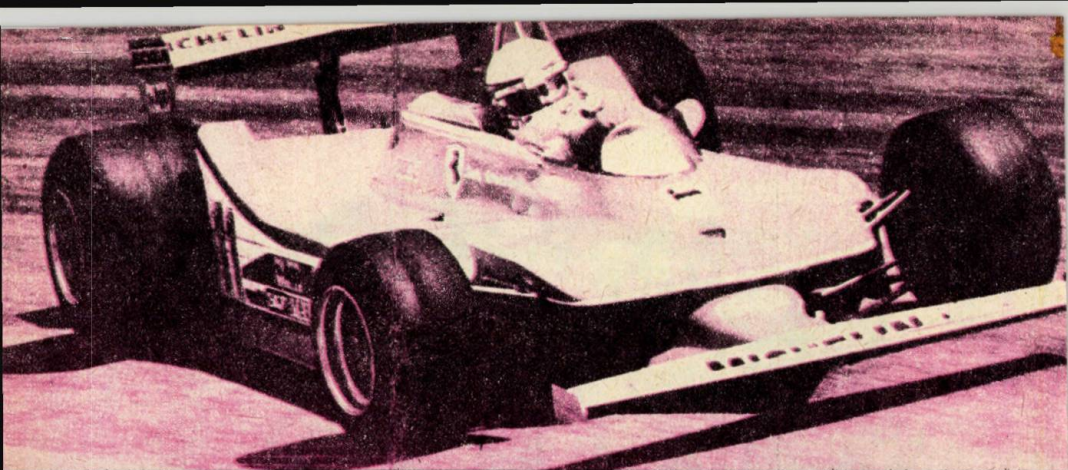
- La începutul deschiderii supapelor de evacuare, gazele arse izbucnesc cu viteze foarte mari: 500—2 000 m/sec., adică 1 800—7 200 km/oră.

- La un motor auto în patru timpi, cu patru cilindri, se produc în medie, la 5 000 rotații/minut, 10 000 de explozii pe minut sau 166 explozii pe secundă.

- Pentru arderea unui litru de benzină, motorul aspiră circa 10 000 de litri de aer. 1 mmc de benzină necesită 8 000—10 000 mmc de aer.

- La 3 000 rotații/minut, o cursă de admisie la un motor în patru timpi durează o sutime de secundă, iar la 4 000 rotații/minut cursa pistonului durează 0,007 secunde.

- Pentru arderea unui gram de benzină sînt necesare în medie 14,5—15,5 g aer.

SALONUL AUTOMOBILISTIC «Cutezătorii»

În lumea curselor de automobile auzi adesea expresia „circuitul formulei 1”. Metafora nu pornește de la o glumă. Cînd te afli la volanul unei mașini de 500 de cal putere, capabilă să depășească lesne 250 de kilometri pe oră, și cînd peste cîteva zecimi de secundă te așteaptă un viraj în „ac de păr”, se poate spune că, într-adevăr, nu ești cu nimic mai în siguranță decît un zburător care execută vestitul triplu salt sub cupola circuitului.

De circ amintește și „caravana” unul pilot care pleacă spre locul de concurs: rulota-locuință (de fapt sînt mai multe rulote, întrucît îl însoțesc mecanicii cu toate sculele și piesele de schimb), platforma pe care e instalată mașina de curse, în fine, automobilul său „civil”, pentru circulația obișnuită. Această caravană poposește, în tocmal unul circ în turneu, în localitățile unde se află circuitele care fac parte din campionatul mondial de formula 1.

E o viață dură, extenuantă, plină de riscuri. Foloasele cele mai mari nu le trag însă piloșii, ci organiza-

torii curselor, afaceriștii care obțin profituri enorme. Nu o dată, sindicatul piloșilor de formula 1 și-a manifestat dezacordul cu procedeele acestor afaceriști, impunîndu-le, între altele, îmbunătățirea

Pregătiri și antrenamente...

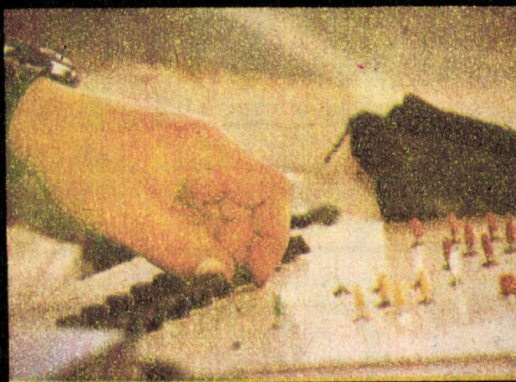

condițiilor de securitate pe circuitele de concurs.

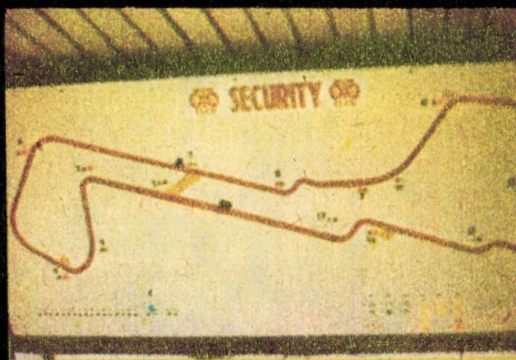
De-a lungul anilor, s-a ajuns la un sistem care, deși departe de perfecțiune, le asigură piloților un minimum de securitate în concurs, atât în alergările de formula 1 cât și în alte genuri de curse automobilistice.

„Creierul” unei astfel de organizări — ale cărei aspecte le vedeți în fotografiile de față, luate pe circuitul de la Zolder (Olanda) — seamănă într-un fel cu turnul de control al unui aeroport. E o cabină cu vizibilitate în toate direcțiile. Aici se află dispeceratul care coordonează prin radio și telefon activitatea tuturor celor care se ocupă de desfășurarea cursei. Cine sînt aceștia? Arbitri. Telefonisti. Inspectori de traseu. Șoferii care tractează de pe pistă mașinile accidentate sau rămase în pană. Medicii. Pompierii. Lucrătorii însărcinați cu menținerea în condiții perfecte a asfaltului (de exemplu, o pată de ulei poate provoca derapaje dezastruoase). În total, numărul celor însărcinați cu securitatea pe circuit se apropie de 200. E mult? E puțin? Greu de spus. Viteza rămîne viteză.

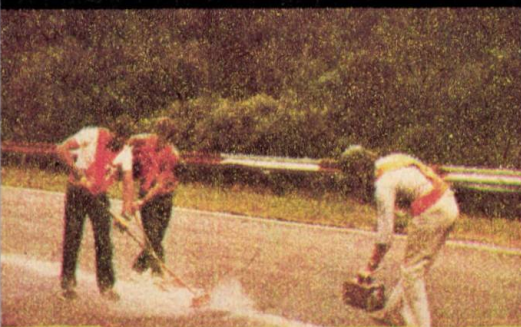
Traseul: ca-n palmă...

Electronica are cuvîntul.

Paza bună...

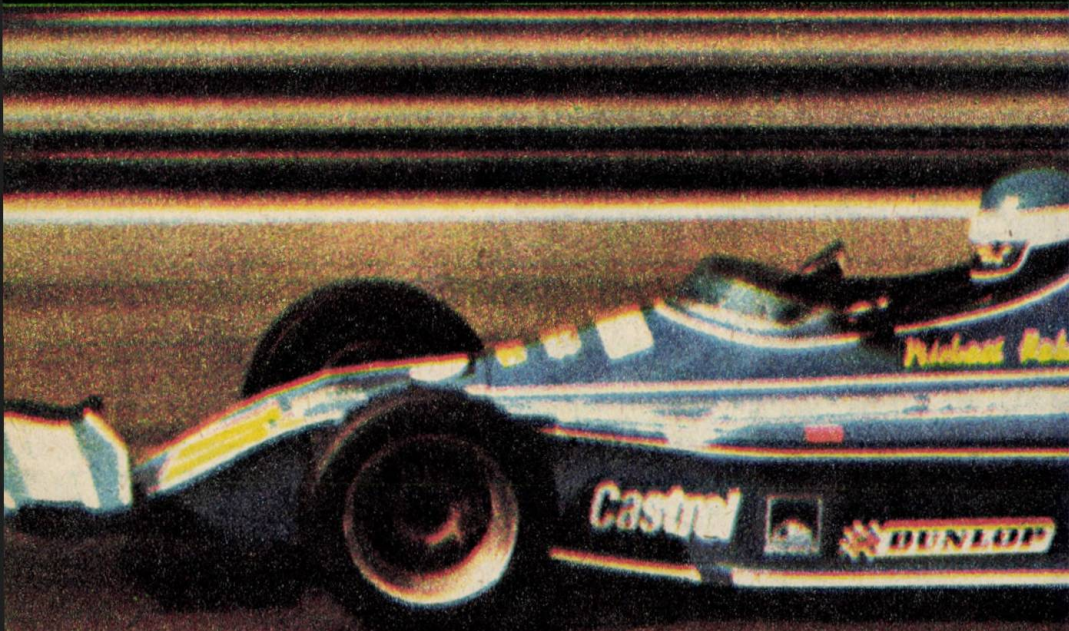

Turnul de control al circuitului de la Zolder. De aici desfășurarea concursului este urmărită clipă de clipă.

Ținând seama de starea drumului, a vremii, a mașinii și de situația circulației în momentul respectiv, un conducător auto obișnuit „negociază” curbele pe stradă sau pe șosea cu o viteză cam între... un kilometru și patruzeci de kilo-

metri pe oră. În unele curbe de pe circuitul de formula 1, pilotul intră însă adesea cu peste o sută de kilometri pe oră! Există calcule precise pentru fiecare curbă: câțiva metri în plus pe secundă pot duce la o catastrofă. Principalele ele-

mente de securitate sînt deci îndemînarea, experiența și prudența pilotului.

Printre cei mai *prudenți* piloți din istoria formulei 1 un loc de frunte îl deține argentinianul Juan Fangio; are multe titluri de campion mondial și foarte puține incidente. La capitolul *îndemînare* s-a remarcat pilotul român de rally Petre Cristea, cîștigător la Monte Carlo, în 1936. Tot el a cucerit și locul întâi în prima cursă disputată cu prilejul inaugurării circuitului de la Nürburgring (R.F.G.), cel mai periculos circuit din lume. În categoria *experimentaților* poate fi considerat lider australianul John Brabham, fost campion mondial, care a pilotat pînă după vîrsta de 40 de ani, iar acum construiește automobile de curse.

Și acum, un lucru de mult constatat: atunci cînd piloții de curse se află la volanul unei mașini obișnuite, în trafic normal de șosea, ei se numără printre cei mai corecți și mai disciplinați șoferi!

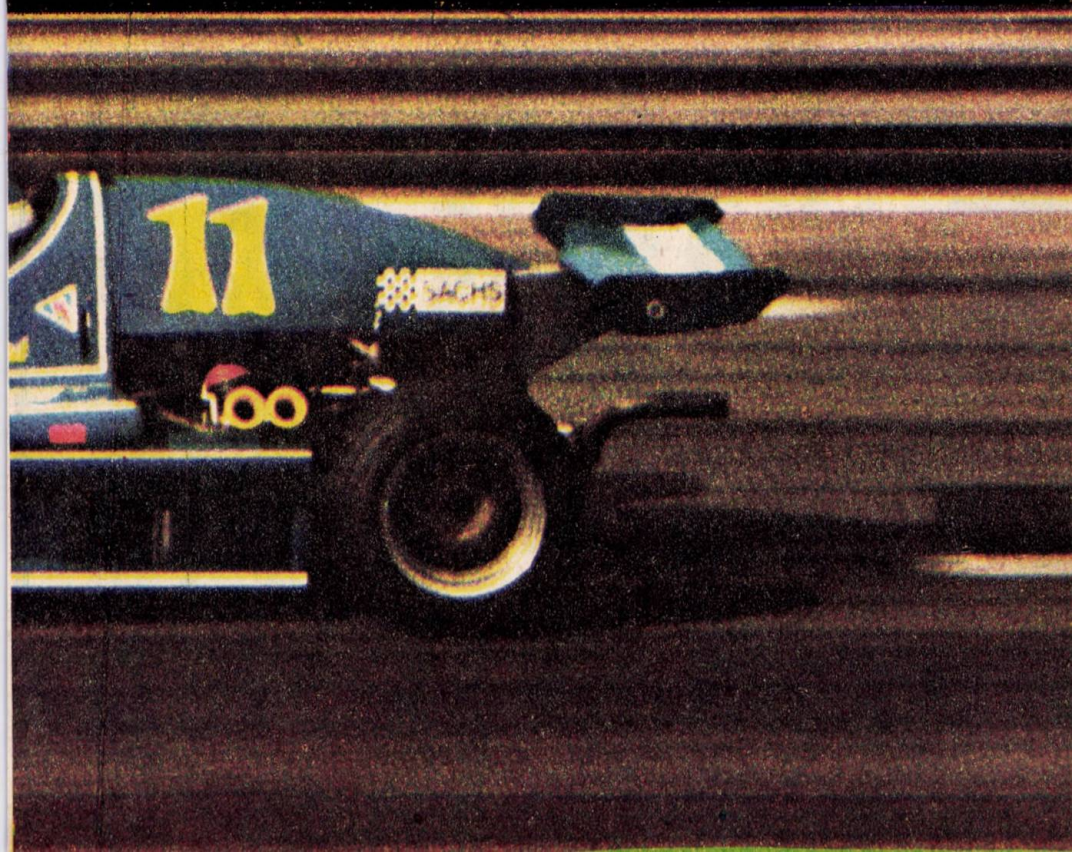
Prof. PARBRIZ

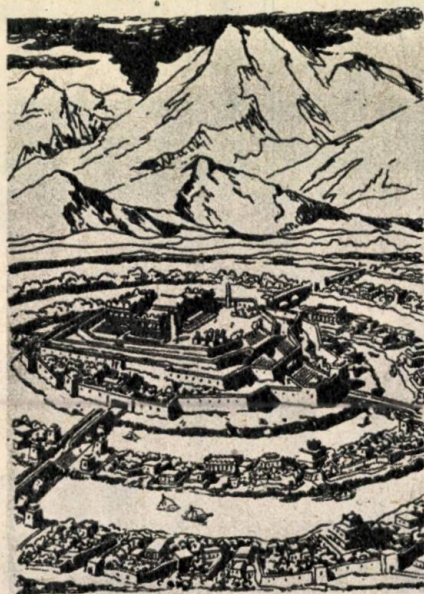
Pilot sau astronaut?

Se întîmplă la orice concurs...

NOUȚĂȚI DIN ATLANTIDA

Reconstituire a cetății Poseidon (după Platon).

Veștile asupra existenței atlanților și a insulei lor înghițite de ape ne vin de acum 23 de veacuri, din scrierile filosofului grec Platon. El însuși descria fapte și întâmplări petrecute în vremuri de mult uitate. Amintirea Atlantidei se pierde într-un trecut imprecis, de poveste.

Dar lucrurile nu se simplifică astfel, căci, deși vin dintr-o epocă incertă și conțin atât de multe neclarități, datele asupra neamului atlanților și a înfloritoarei Atlantide se regăsesc la autori antici dintre cei mai serioși.

De la Platon știm că Atlantida era o insulă întinsă și bogată, plasată în Oceanul Atlantic, dincolo de Gibraltar. Atlanții formau o societate civilizată. Teritoriul insulei lor era străbătut de canale navigabile, iar cetățile se mândreau cu palate mărețe. Puternici și neînfricați, atlanții au purtat război contra egiptenilor și grecilor, fiind înfrinți de atenieni. Ulterior, violente seisme distrug Atlantida, care se scufundă în ocean. Numeroși autori antici completează aceste informații sau le contrazic.

A existat Atlantida? Nu a existat? Ce e adevăr și ce nu în știrile despre șesurile mănoase, riurile navigabile, clădirile monumentale înconjurate de grădini, neamul fericit al atlanților? Disputa durează de peste 2 000 de ani și, departe

de a se stinge, pare tot mai vie. În prezent apar mai multe reviste de atlantologie. Una dintre cele mai serioase cărți științifice dedicate Atlantidei cuprinde o bibliografie de peste 700 de titluri, iar o publicație italiană apreciază la 25 000 numărul articolelor despre același subiect.

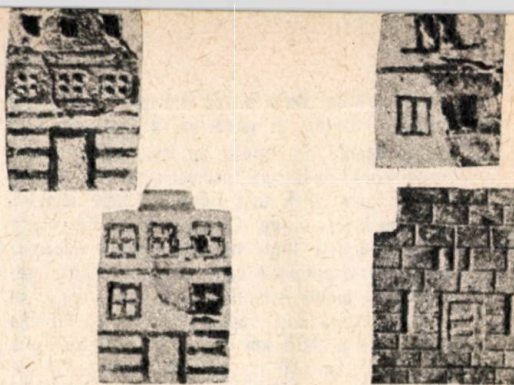
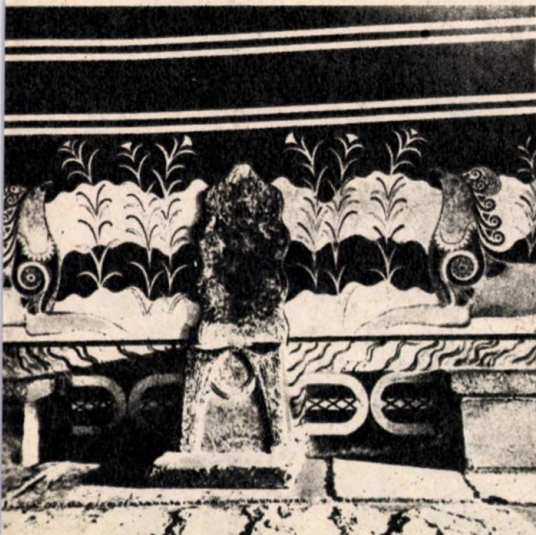
ATLANTIDA... MIGREAZĂ!

Singurul mijloc de a dovedi că Atlantida a înțat vreodată este s-o găsești! Acest adevăr simplu e foarte greu de urmat. Cum în Atlantic, dincolo de „coloanele lui Hercule”, nu a fost găsită nici o urmă a insulei-continent, învățații au început să caute Atlantida în altă parte! În 1675, un suedez lansează ipoteza că cetatea de scaun a Atlantidei este Uppsala timpului său. În 1685, un german plasează Atlantida în Africa de Sud. În 1779 astronomul Bailey socotește că statul atlantiților s-ar fi aflat în nordul Groenlandei. În 1908, un englez pretinde că Atlantida ar fi existat pe teritoriul cuprins între fluviul Niger și ocean. Un cercetător al Africii crede că o descoperă în Sahara. Această ipoteză, deși părăsește cu totul tradiția conform căreia Atlantida era o insulă, află destui adepți. Un mare număr de propuneri plasează în fine legendara insulă în gura estuarelor unor mari fluvii europene.

Lanțul ipotezelor ne-a dus astfel, din Oceanul Atlantic, peste uscatul african, în Marea Mediterană. Încă în 1779 a fost lansată versiunea conform căreia Atlantida se găsea într-o mare care acoperea pe vremuri Grecia și o parte din Italia.

Una dintre teoriile cele mai bine fundamentate este lansată de americanul Balch în 1917. El identifică Atlantida cu insula Creta, iar statul atlant cu civilizația minoică, distrusă brusc prin anii 1200 î.e.n. Reluată în 1951, ipoteza găsește multe argumente de susținere, între care înfățișarea insulei, amplasamentul orașului Cnossos și distrugătorul seism ale cărui urme se văd și astăzi.

Mostră de artă minoică: Palatul din Cnossos, sala tronului.

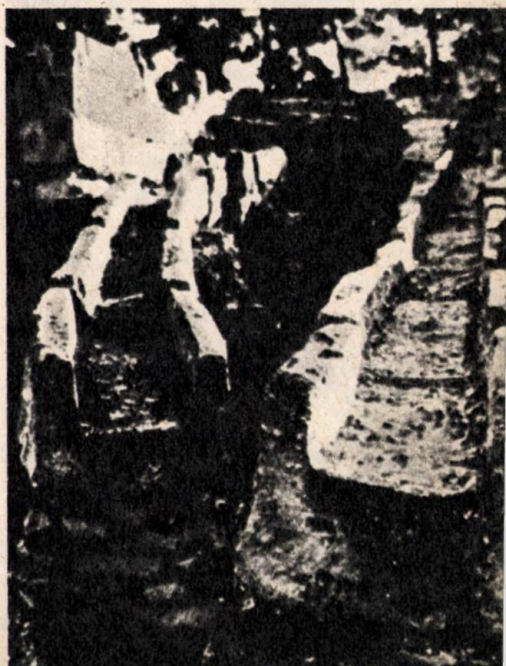
Clădiri cu etaj reprezentate de olarii civilizației minoice pe vase și alte obiecte de ceramică.

MISTERELE UNEI CIVILIZAȚII

Cu 1 500 de ani înaintea erei noastre, în Creta înflorea o civilizație puternică, întru nimic mai prejos de cea egipteană. Cretanii au pus bazele navigației în Mediterana, fapt ce reprezintă un semn grăitor al poziției lor avansate în tehnica vremii și totodată explică progresul rapid al micului stat insular. Cretanii aveau numeroase colonii bogate și dominau comerțul maritim în estul Mediteranei. Săpăturile arheologice au scos la lumină edificii bogate, între care numeroase clădiri cu etaj.

Și, deodată, totul pier. Spre anul 1570 î.e.n., orașul Cnossos e distrus, ca și celelalte orașe din insulă, ca și satele. Și nimeni apoi nu le-a refăcut, cel puțin pe cele din centrul și răsăritul insulei. Spre apus, localitățile se refac, iar unele cunosc ulterior o mare înflorire. Mai târziu insula se repopulează, dar noii veniți sînt purtătorii altei civilizații, construiesc diferit, își împodobesc

Apeductele milenare din Creta. Cel din dreapta datează din anii 2000 î.e.n.

altfel clădirile, scriu altfel. Nici pînă azi scrisul primilor locuitori ai isulei nu a fost descifrat.

Distrugerile din epocă au lăsat urme pe un mare număr de insule înconjurătoare. Principalul vinovat pare să fi fost vulcanul Thera, singurul activ în Marea Egee. Cercetătorii au descoperit în zonă urmele unui strat de cenușă vulcanică depus într-o perioadă care cuprinde și data prezumtivă a pieirii Atlantidei. Violența erupției se poate constata după faptul că grosimea stratului de cenușă la 100 km de vulcan oscilează între 70 și 212 cm (10 cm de cenușă vulcanică depuși pe un sol roditor opresc pentru mai mulți ani creșterea vegetației). Iar urme ale ploilor de cenușă provocate de erupția Therei se găsesc pînă la 700 km depărtare de vulcan. Se poate lesne deduce că seismele care au însoțit erupția au fost catastrofale. Se mai poate ghici că, produse în plină mare, seismele au provocat valuri imense, distrugătoare, de tipul celor numite de japonezi *tsunami*. Erupind, în 1956, Thera a provocat valuri de la 25 la 50 m înălțime. Cît de mari vor fi fost valurile care au măturat civilizația minoică?

NOI ÎNTREBĂRI

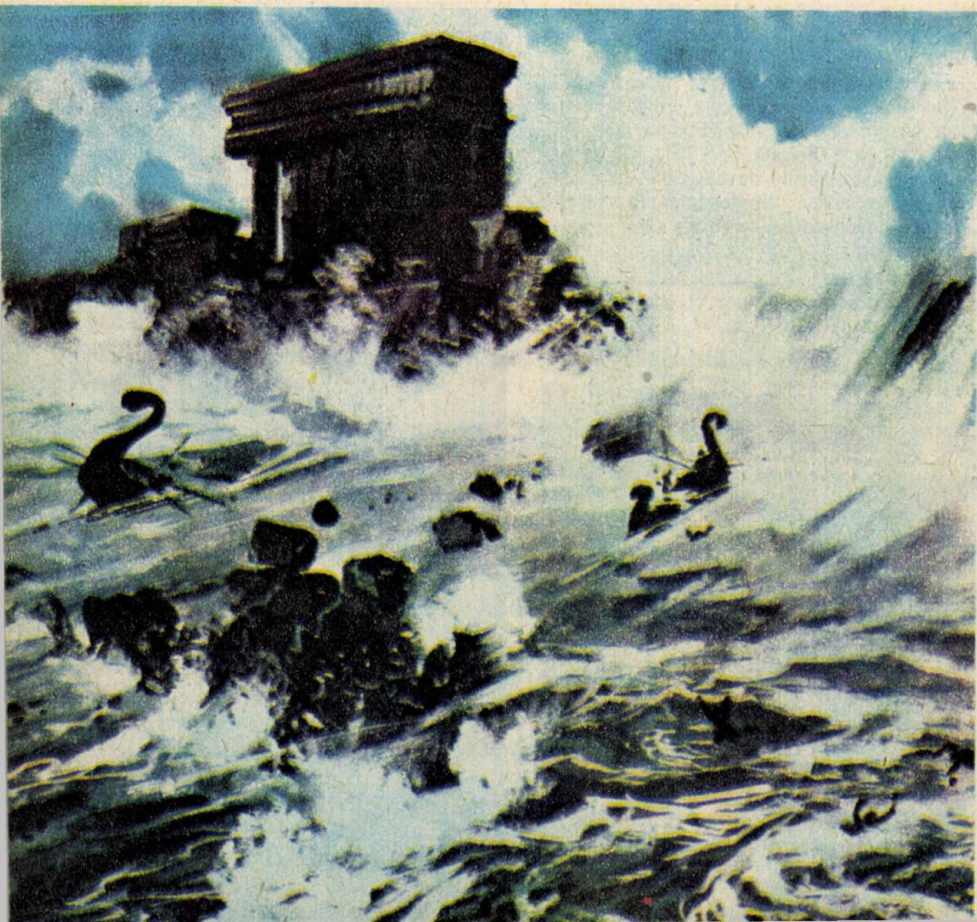
Datele evocate arată că ipoteza cretană nu e ușor de respins. Nu există nici o dovadă că Atlantida a fost identificată în Creta, dar nimic

din cele descoperite aici nu contrazice spuselor lui Platon pînă în detaliu. Un exemplu: motivul taurului. În Atlantida aveau loc, spune Platon, un fel de curse de tauri, care erau prinși fără arme, numai cu plase și funii. Imagini foarte apropiate se găsesc printre frescele găsite în Creta. Încă un exemplu: Platon descrie băile atlantiților. Ape-ductele cretane se văd și azi, unele avînd frumoasa vîrstă de 4 000 de ani.

Înseamnă oare că, fără dubiu, Atlantida a fost găsită? Nu. O ipoteză, oricît de temeinic argumentată, rămîne o ipoteză pînă la înfățișarea dovezii. O asemenea dovadă nu a fost produsă. În schimb lista punctelor geografice în care imaginația oamenilor de știință a plasat vechea Atlantidă ar putea continua cu numeroase locuri din Europa și Asia. La rîndul său, istoricul român N. Densușianu era convins că urmele atlantiților trebuie căutate în zona Porților de Fier, ca și pe crestele munților Bucegi și ai Buzăului! O interesantă reconstituire, care folosește judicios imensul material al „Bibliotecii Atlantida”, întreprinde Aurel Dimboiu în lucrarea sa *Pe urmele atlantiților*, de unde am extras o parte a informației din paginile de față.

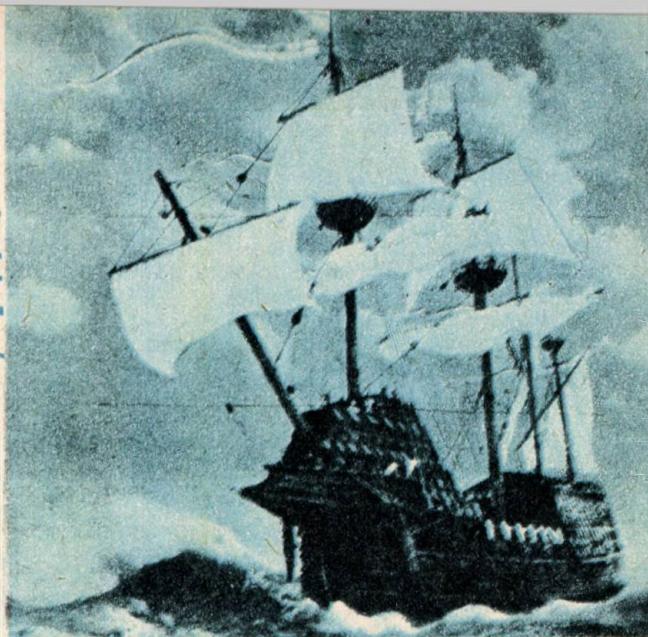
Atlantida rămîne o enigmă, dar e tot mai puțin o legendă. Dacă Atlantida a existat vreodată, mijloacele de cercetare ale viitorului o vor descoperi.

C. MARINESCU

Epopeea corabiei

«MARY ROSE»

După 437 de ani petrecuți la 14 m adâncime pe fundul Mării Mînceii, nava „Mary Rose”, fala flotei regelui Henric al VIII-lea al Angliei, a fost scoasă la suprafață la 10 octombrie anul trecut. Pentru reușita acestei operații au trebuit să fie folosite ultimele cuceriri pe plan științific și tehnologic în domeniul recuperării epavelor.

„Mary Rose” s-a scufundat la 19 iulie 1545 în dreptul portului Portsmouth, chiar sub ochii monarhului englez. Vasul tocmai se pregătea să pornească, împreună cu restul flotei engleze, pentru a întâmpina și a respinge o flotă franceză compusă din 225 de nave avînd la bord 30 000 de soldați. Dar nava-amiral engleză nici nu a apucat să se îndepărteze prea mult de țărm, cînd, spre stupefacția numeroasei asistențe, s-a înclinat pe o parte și s-a scufundat cu mare viteză. La bordul ei se aflau circa 700 de soldați și marinari. Mai puțin de 40 au reușit să se salveze.

Există mai multe supoziții privind cauza acestei catastrofe. Unii specialiști susțin că nava a fost supraîncărcată, capacitatea ei de transport admițînd prezența la bord a numai 415 oameni. Alții sînt de părere că ar fi fost vorba de o manevră greșită sau chiar de o eroare de construcție. La puțin timp după naufragiu s-a încercat, fără succes, recuperarea navei, ale cărei catarge depășeau încă nivelul apei. Cunoștințele tehnice ale secolului al XVI-lea nu au permis efectuarea unei asemenea operații. Dar, în urma unor încercări individuale, au fost scoase la suprafață un număr de tunuri. Nimeni

nu știe cum s-a procedat: prin ținerea respirației (procedeu folosit de pescuitorii de perle sau de pescuitorii de bureți), prin utilizarea unui clopot primitiv de scufundare sau cu ajutorul cîngilor. Unul dintre acești temerari, după cum menționează documentele de epocă, se numea Peter Paul. În 1836, frații John și Charles Deane, care au inventat un aparat de respirat pentru pompieri și apoi l-au adaptat pentru a fi utilizat la scufundări sub apă, au recuperat cîteva tunuri de bronz. În 1845, armata a încercat să distrugă printr-o explozie epava situată pe fundul mării la circa 1,8 km distanță de portul Portsmouth, pentru a elimina pericolul pe care îl reprezenta pentru navigația din zonă.

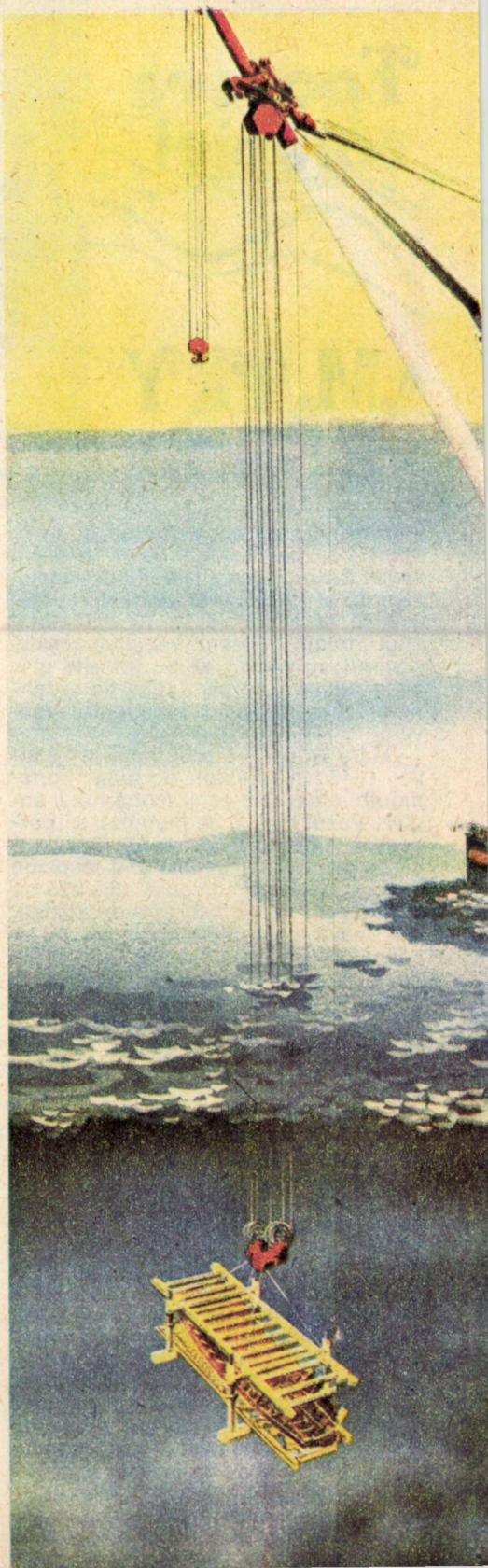
Toate urmele lui „Mary Rose” au fost pierdute pînă în 1965, cînd un istoric, în același timp scafandru și aviator, Alexander McKee, a regăsit carcasa acestei nave. El a reușit să dea de urmele renumitei corăbii după ce a intrat în posesia unei hărți din 1841, considerată pierdută, pe care era marcat locul unde frații Deane găsiseră epava. Eforturile sale, ridiculizate la început, s-au soldat cu pescuirea, în 1970, din apa rece și cu vizibilitate redusă datorită fundului mîlos al mării, a unui tun ce a aparținut lui „Mary Rose”. Interesul oamenilor de știință britanici pentru această descoperire a crescut tot mai mult. A fost creat un adevărat „trust Mary Rose”, care și-a propus aducerea la suprafață a carcasei navei. Margaret Rule, conducătoarea grupului de arheologi care a hotărît să salveze obiectele existente la bordul lui „Mary Rose”, a declarat, de

altfel, reporterului revistei „Telegraph Sunday Magazine”: „„Mary Rose” nu este doar o capsulă a timpului, ci un moment înghețat al istoriei. Dintr-o lovitură, Anglia din perioada dinastiei Tudorilor va fi adusă la suprafață, cu instrumentele sale muzicale, cu banii, armamentul și obiectele folosite pentru distracție la acea vreme».

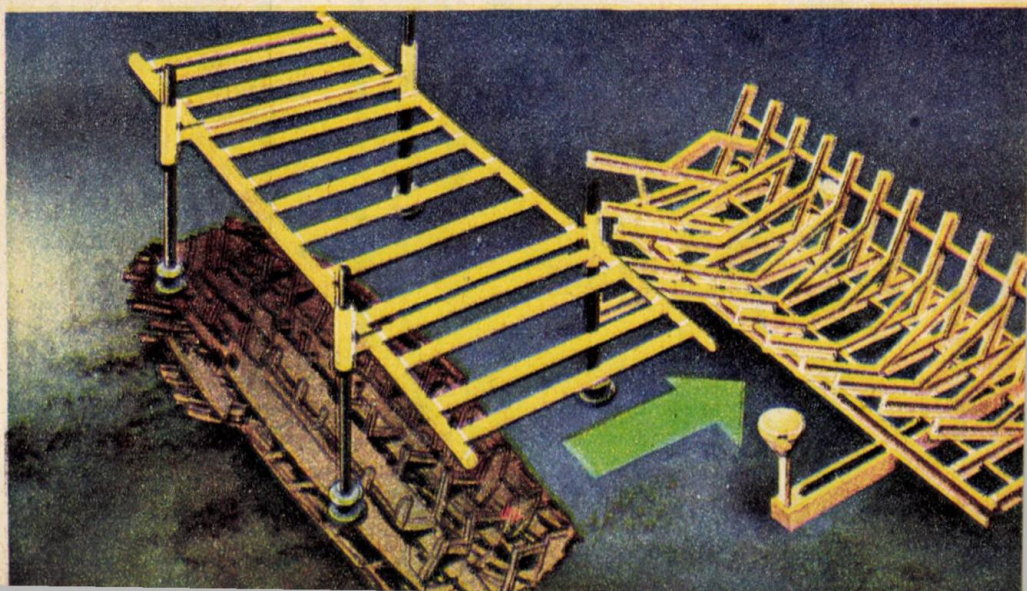
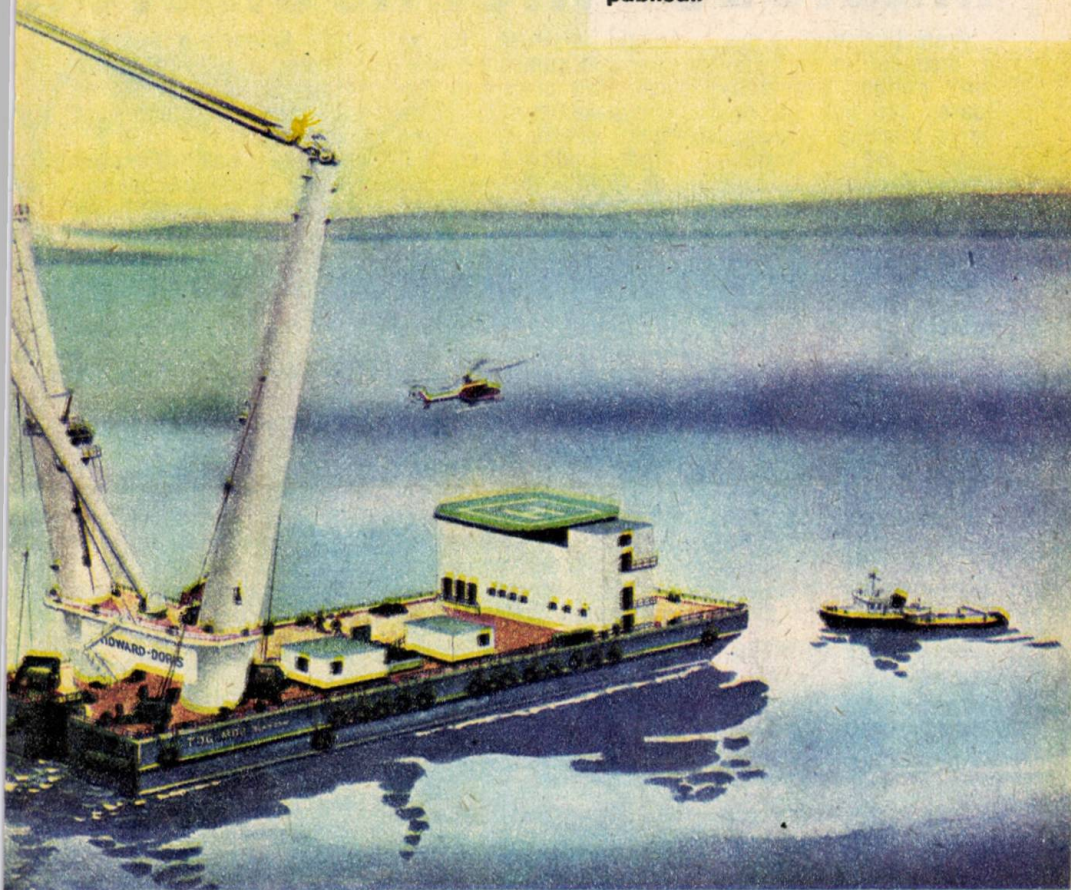
Investigațiile au durat 17 ani. În acest interval peste 500 de scafandri au efectuat 25 000 de scufundări și au scos la suprafață 17 000 de obiecte, între care tunuri, ghiulele, arcuri și săgeți, velatură, vase de băut, cuțite, o busolă, unelte, îmbrăcăminte din piele și alte efecte personale, o trusă medicală ce conținea borcane, sticle, un brici, un mic cântar, siringi, precum și rămășițele unui ferăstrău pentru amputări. Sînt mărturii autentice ale activității de la bordul vasului ca și ale vieții și civilizației din timpul Tudorilor. Punctile superioare au fost și ele demontate și recuperate de către scafandri.

Pentru aducerea la suprafață a carcasi s-a făcut apel la una din cele mai mari nave-macara din lume, „Tog-Mor”, care poate deplasa o încărcătură de 990 de tone. Carcasa, al cărei lemn s-a dovedit neașteptat de rezistent, a fost ridicată cu ajutorul unei armături de oțel, fiind protejată de saci umpluți cu apă sau cu aer. În tot cursul operației de ridicare, ea s-a aflat de fapt într-o adevărată cușcă de protecție. Carcasa a fost adusă la țarm la bordul unui șlep și depusă într-un doc uscat în vederea restaurării. La Portsmouth se lucrează cu deosebită atenție la restaurarea obiectelor scoase la suprafață. Ele sînt curățate în băi cu soluții chimice speciale. Se îndepărtează rugină de pe metale, iar lemnul se usucă prin înghețare. Îmbrăcăminte și încălțăminte purtate de marinarii și soldații englezi în urmă cu peste 400 de ani se repară cu migală. Într-un an pot fi restaurate abia 2 000 de obiecte. „Trustul Mary Rose” și-a propus să treacă la reconstituirea navei în cele mai mici detalii. Se apreciază că operațiile de conservare a carcasi vor dura doi ani. S-a și trecut la realizarea unei structuri de aluminiu, ușoară și transportabilă, ce urmează să adăpostească nava reconstituită. Structura amintită va fi acoperită cu două straturi de piele care vor permite controlarea temperaturii și a umidității. În final se preconizează expunerea lui „Mary Rose” lîngă „Victory”, vasul celebrului amiral Nelson, învingătorul de la Trafalgar.

Tudor PRELIPCEANU

„Mary-Rose” din nou la lumina zilei.
Ridicate din adâncuri de cea mai mare
macara plutitoare din lume, componen-
tele ei se pregătesc pentru întâlnirea cu
publicul.

Scurt istoric privind PROTECȚIA NATURII ȘI A MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

Protecția naturii și cea a mediului înconjurător sînt noțiuni asemănătoare, dar nici pe departe identice. Protecția naturii are în vedere ocrotirea unor obiecte naturale (fosile), a unor specii de plante și animale, a unor zone semnificative din punct de vedere biologic, cultural sau istoric etc., pe cînd protecția mediului înconjurător are în vedere munca desfășurată pentru formarea și păstrarea mediului ambiant plăcut și sănătos necesar omului. Prin protecția naturii apărăm de pieire ceea ce s-a format pe cale naturală de-a lungul milioanei de ani pe Pămînt, valori care,

odată distruse, nu se mai pot compensa, înlocui. Prin protejarea mediului înconjurător acționăm pentru asigurarea unor condiții de viață și de muncă tot mai bune pentru generațiile de azi și cele viitoare.

Protecția naturii și cea a mediului înconjurător au căpătat o importanță deosebită mai ales în cursul dezvoltării industriale din ultimii o sută de ani. Semnele îngrijorătoare au fost dispariția unor plante și animale rare. Primele măsuri de ocrotire a naturii urmăreau oprirea acestui proces. Instituționalizarea activității de ocrotire a început în 1872, cînd Congresul Statelor Unite

ale Americii a pus sub protecția legii o suprafață de aproape 900 de hectare, declarată parc național.

În țara noastră începuturile protecției naturii se leagă de legislația silvică din 1879 și de activitatea asociațiilor de ocrotire a naturii. În 1930 s-a adoptat prima lege care înmănușia în mod expres măsurile de ocrotire a naturii. În România se bucură de protecție, într-o formă sau alta, peste 200 de plante și 50 de animale rare cît și 181 rezervații, situația altor 80 de teritorii aflîndu-se în curs de soluționare.

O etapă nouă este marcată de adoptarea în 1973 a Legii privind protecția mediului înconjurător. Este printre primele legi-cadru din lume, care confirmă necesitatea protejării nu numai a mediului natural, ci și a celui făurit de om.

Știați că...

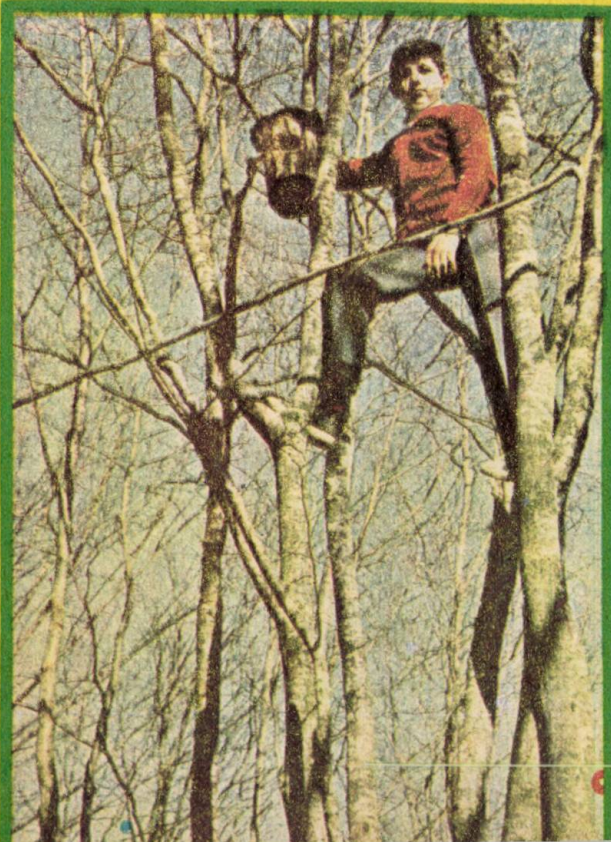
- păsările cîntătoare insectivore distrug zilnic o cantitate de insecte dăunătoare egală cu greutatea corpului lor?

- printre speciile ocrotite se numără tisa și nukul, care pot fi tăiați numai dacă în prealabil s-au plantat alții în loc?

- un șoarece de cîmp consumă anual 1 kg de cereale?

- o bufniță distruge anual 1 000 de șoareci?

- broasca rîioasă stîrpește o mare cantitate

tate de gindaci de Colorado?

● o frunză de floarea-soarelui absoarbe în fiecare oră cca 20 ml de bioxid de carbon?

● un fag bine dezvoltat are aproximativ 20 000 de frunze?

● vegetația globului asimilează anual cca 380 de miliarde de tone de carbon?

● prin asimilarea unei tone de carbon plantele eliberează 2,7 tone de oxigen?

POMUL de IARNĂ al PĂ- SĂ- RE- LE- LOR

Iarna, cînd gerul e năprasnic, cînd zăpada acoperă cîmpul, pădurea, viața păsărilor, a căprioarelor, a iepurilor, a altor viețuitoare neajutorate devine tot mai grea, căci hrana se obține anevoie. Iată de ce pionierii, ocrotitorii devotați ai naturii, își fac o datorie din a le veni în ajutor. Printre acești ocrotitori entuziaști se numără și cei din Fizeșu Gherlei. Ei confecționează an de an numeroase casețe pentru păsări, pe care le instalează prin grădini sau în pădure. Iarna trecută, pe lângă diferitele tipuri de casețe pe care le-au instalat și aprovizionat cu hrană corespunzătoare, s-au gîndit să facă și un „pom de

iarnă” pentru păsările. Urînd într-una din primele zile ale lui ianuarie pe deal, spre liziera pădurii, și-au oprit privirea asupra unui copac râmuros. „Pe acesta îl împodobim!” au hotărît ei. Zis și făcut: în cîteva minute pomul era încărcat cu jumătăți de nucă, bucățele de slănină, mere, morcovi, cartofi fierți și altele. După terminarea acțiunii, participanții s-au fotografiat sub pomul de iarnă. În drum spre casă au și auzit pițigoi chemîndu-se. A doua zi și în zilele următoare au avut satisfacția să observe că „abonații” înaripați apreciau bunătățile din pomul lor.

Eugen HADAI

CE ȘTIȚI ? DESPRE EI?

Îmbălzitoarea Boone Narr conduce un adevărat „conservator” în care animalele învață să joace... teatru. Ea a format animale celebre ca leul Clarence și femela cimpanzeu Judy din filmul „Daktari” sau ca binecunoscuta cățelușă Lessie.

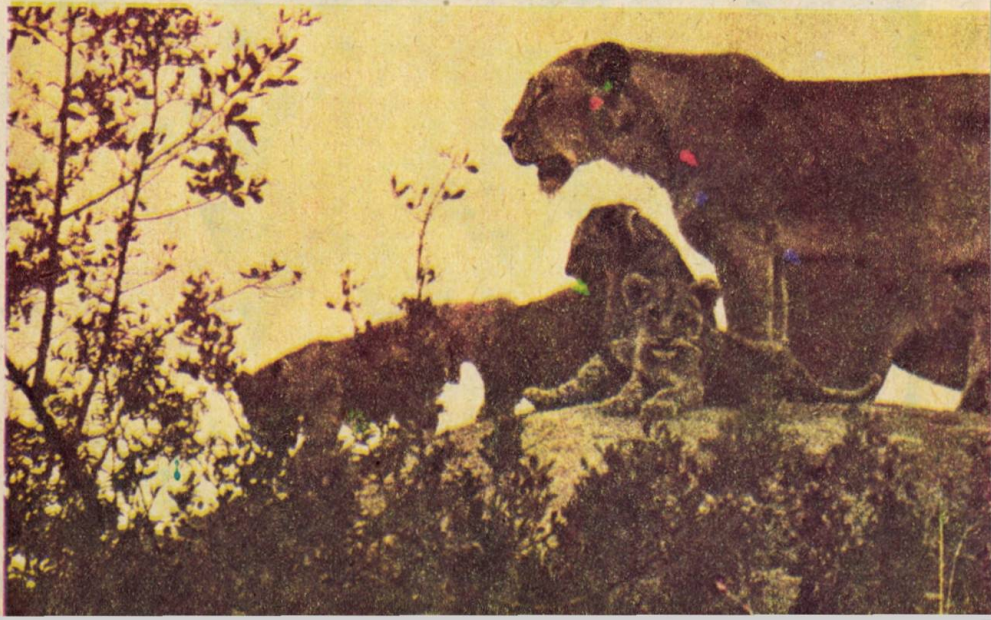
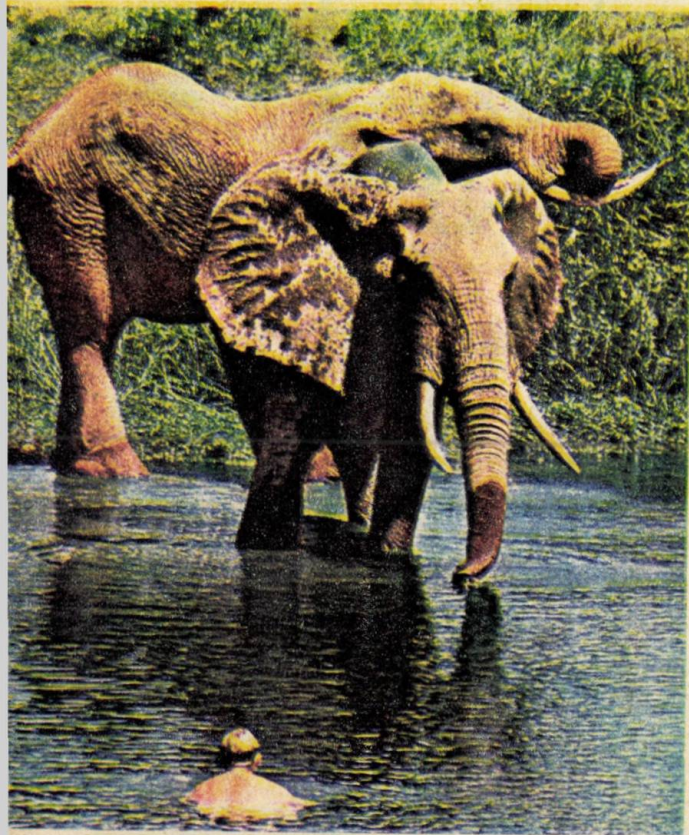
De curînd, un asistent al mamei a izbutit să determine niște maimuțe să învețe... alfabetul surdo-muților.

Proverbul „cînd pisica nu-i acasă, joacă șoarecii pe masă” nu se potrivește în cazul circului animalier al olandezului Jan Van Kroons. Sub conducerea lui, șoarecii dansează sub nasul unui cotoi. Spookie, un motan de cinci luni cu blana în alb și negru, trăiește de cînd s-a născut împreună cu cei o mie de șoriceși care alcătuiesc „trupa” circului. Jan colindă țîrgurile prezentînd spectacole, pentru care îi alege, din cei o mie de șoriceși dansatori, pe cei mai bine instruiți. Aceștia trag după ei cărucioare sau dansează în cerc. Restul de șoriceși constituie rezerva.

Spookie se împacă de minune cu membrii trupei, mănîncă împreună cu ei și-i lasă în pace chiar și atunci cînd șoriceșii îl ciupecsc de coadă sau se ascund în blana lui.

Dar proprietarul circului nu are totală încredere în Spookie. În fiecare seară, după spectacol, el își numără șoriceșii, să vadă dacă Spookie nu i-a jucat vreo festă.

Un mare prieten al animalelor susținea că leiul sînt cele mai blînde ființe. Dar nimeni nu-l

credea. Iată însă că un explorator din Pretoria afirmă, la rîndul său, că leii nu sînt furioși decît în măsura în care... nu li se arată destulă tandrețe. Un leu dresat de el, în vîrstă de 12 ani, se hrănește numai cu legume și-i servește stăpînului său drept cîine de pază. Deserturile preferate ale leului sînt... ciocolata cu lapte și dulceața de portocale.

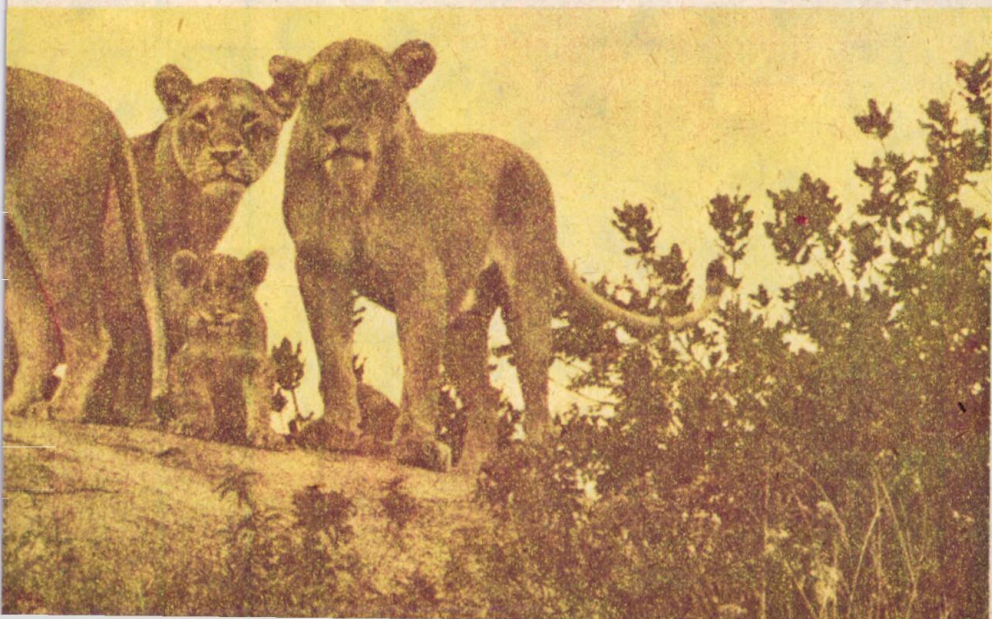
Papagalul lui Volker Wagner din Hanau (R.F.G.) știe să latre ca un cîine și să strige: „Volker, trezește-te!“. Strădania stăpînului de a-și învăța papagalul să vorbească a fost răsplătită. Într-o noapte, Volker și soția lui s-au întors acasă tîrziu. Intrînd în casă, și-au dat seama că se întîmplase ceva. Papagalul era foarte agitat. Ei au descoperit că o fereastră a pivniței era spartă, iar ușa de la vestibul fusese forțată. Soții au alarmat poliția, după care au pornit să controleze casa. Nu lipsea nimic. Poliștii au reconstituit cazul: cînd hoții au deschis ușa și s-au strecurat în locuință, este mai mult ca sigur că papagalul a început să latre și să strige ca de obicei: „Volker, trezește-te!“. Jefuitorii s-au speriat și au luat-o la sănătoasa.

Elefantul Birma are 60 de ani, cîntărește 3 tone și face parte din grupa de pachiderme a unui cunoscut circ din Anglia. Cel mai bun prieten al colosului este micuțul Jeffrey Wilson, în vîrstă de numai trei ani. În fiecare zi, Jeffrey învață meseria de dresor cu ajutorul lui Birma, care execută

docil tot ce dorește micul său prieten. În lunga lui carieră de circar, elefantul a demonstrat o deosebită afecțiune pentru copii, cărora le-a permis să i se urce în spinare fără să se înregistreze vreodată un accident.

O broască țestoasă, avînd o greutate de 300 kg. a fost prinsă în apele litorale ale statului brazilian Paraito. Pe carapace avea prinsă o plăcuță metalică purtînd înscrise numele Institutului oceanografic din California și data 1817!

În India s-a organizat o rezervație de crocodili, animale care au un important rol în menținerea echilibrului ecologic. Ei sînt adevărați sanitari care asanează apele de animalele bolnave. Atunci cînd s-a hotărît să se înființeze această rezervație, nu au putut fi găsite destule exemplare care să populeze apele. Din diverse locuri au fost însă procurate ouă de crocodil, care au fost ținute în incubatoare speciale. Cei 100 de crocodili obținuți în acest fel au fost aduși în rezervație.

1.

2.

3.

5.

6.

7.

8.

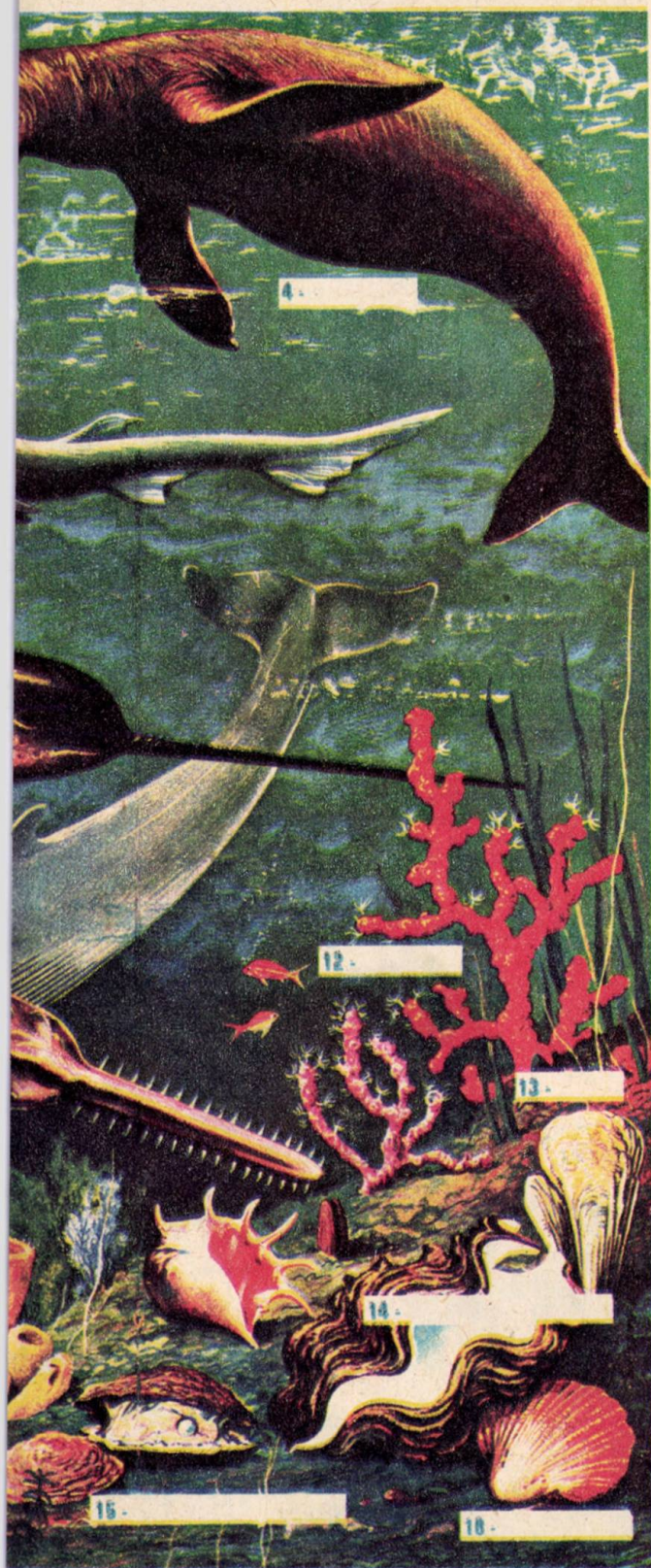
9.

11.

10.

16.

17.

Nestîrşite bogăţii ascunde marea: minereuri din cele mai utile, petrol, metale rare, săruri etc.

Un imens tezaur îl reprezintă animalele marine. Omul a găsit aproape fiecărui locuitor al mării cele mai variate folosinţe. Vom trece în revistă câteva dintre acestea, referindu-ne la vietăţile înfăţişate în planşa alăturată. Vouă, dragi cititori, vă rămîne să le recunoaşteţi... După care puteţi scrie, în spaţiile albe de pe desen, numele animalelor marine identificate.

Ştiaţi că animalele marine pot furniza... materiale abrazive? Este cazul a trei dintre protagoniştii planşei de faţă. Ei mai oferă materii prime industriei medicamentelor şi celei a îngrăşămintelor agricole.

Fanoanele a două personaje marine au numeroase folosinţe practice, ca şi ivoriul care formează „nasul” altuia.

Mai multe animale marine prezentate aici sînt utilizate în alimentaţie, unele în Europa, de pildă în Italia, altele în Sri Lanka. Un superb mamifer marin furnizează o blană frumoasă şi de preţ.

Unul dintre cei de faţă este oaspete în fiecare casă, altele servesc la fabricarea podoabelor sau ca obiect decorativ.

CEI MAI FIDELI

De curînd geologii au primit un ajutor deosebit de înzestrat. El este capabil să prospecteze terenul mai bine decît orice specialist. Înzestrat cu un miros extrem de selectiv, cîinele-geolog poate realiza o perfectă cercetare... olfactivă a terenului. Astfel, cîinii s-au dovedit imbatabili în prospectarea minei de sulf, mai ales în regiunile împădurite sau acoperite cu multă vegetație. Experiența s-a desfășurat în Finlanda, la Virtasalmi, pe un teren de 900 ha. Într-un timp dat, un cîine-lup a găsit 1 330 de roci conținînd sulfuri, în vreme ce un geolog a descoperit numai 270.

Experiența s-a repetat lângă Helsinki, într-o zonă puternic împădurită, pentru a se pune la încercare și însușirile cîinilor ciobănești. După ce s-au împăștiat la întimplare mai

multe eșantioane de piatră ponce impregnate sau nu cu anhidrid sulfuros ori hidrogen sulfurat, foștii paznici ai oilor au fost puși la lucru. În foarte scurt timp, cei mai dotați dintre ei au găsit aproape toate eșantioanele impregnate cu sulfuri, fără să se atingă de pietrele netratate.

Emma este unul din cei mai celebri cîini dresați pentru a conduce orbii. Timp de nouă ani el a însoțit-o pe stăpîna lui, Sheila Hocken, conducînd-o prin orașul Nottingham oriunde a avut nevoie.

Sheila s-a născut fără vedere. În urma unei operații strălucite, s-a întîmplat însă ceea ce părea de necrezut: ea și-a recăpătat vederea. Acum însă cățelușa are nevoie de cineva care s-o conducă, pentru

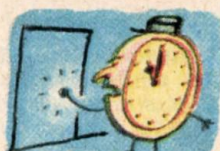
că Emma a orbit. Sheila a rezolvat problema tot cu ajutorul unui cîine dresat. Aproape în fiecare zi, pe străzile din Nottingham pot fi văzuți doi cîini de rasă Labrador: Emma și însoțitorul ei, cîinele Braeken. Plină de recunoștință, Sheila declară:

— Voi face totul pentru ca Emma, credinciosul meu ajutor, să aibă o viață eî mai plăcută.

Despre cîinele care i-a fost sprijin atîta vreme, Sheila Hocken a scris o carte: „Emma și eu”.

Un fermier din Oregon (S.U.A.) a vrut să scape de cîinele său. L-a dat de cîteva ori, dar cîinele a revenit mereu acasă. Atunci l-a dus într-o pădure, dar și de aici cîinele s-a întors. A repetat această încercare de cinci ori fără nici un rezultat. A șasea oară fermierul a hotărît să ducă animalul în aceeași pădure, dar foarte departe. Așa a și făcut. Dar, cînd să se întoarcă, a băgat de seamă că s-a rătăcit. Nu găsea cu nici un chip drumul înapoi. Noroc de cîine, care n-a ținut seama de nimic și și-a condus stăpînul pînă acasă.

Vulturica se trezește din somn.

Se deschid florile de bălușcă.

Pasiflora își desfășoară petalele.

Se întredeschide garofița.

Vulturica merge la culcare.

Rochița-rîndu-nici se strînge.

Nufărul închide ochii.

În schimb lumina se desface.

CEASORNICUL florilor

Florile se închid și se deschid la orele cele mai diferite. Atît de diferite că ar putea ține loc de... orologiu!

Marele botanist suedez Carl Linné (1707-1778) a urmărit cu atenție fenomenul, alcătuiind acest ceas al florilor.

În fiecare oră a zilei numai unele dintre flori sînt deschise. Astfel sporește șansa ca insectele să viziteze mai multe flori de ace-

eași specie și, depunînd pe unele polenul celorlalte, să le fecundeze.

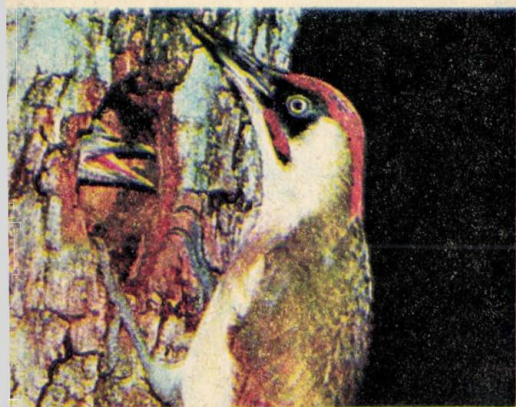
Cum procedează florile pentru a respecta orarul lor natural? Sînt ajutate de lumina soarelui? Nu numai de ea, Unele plante aduse în laborator continuă să se deschidă și să se închidă la aceleași ore. Se pare că plantele ascultă de un „orologiu intern” înscris în moștenirea lor biologică.

CE ȘTIȚI DESPRE CUIBURI

● Vulturii și șoimii își construiesc cuiburi solide în locuri izolate și greu accesibile. Acestea au aproape 1 m în

diametru și pînă la 4 kg greutate. Structura alcătuită din sute de crengi de diferite mărimi este finisată prin tencuire cu pămînt, iar în interior cu mușchi, licheni și frunze mătăsoase.

● Unul din cele mai interesante cuiburi și-l alcătuiește ghidrinul, un peștișor de 7-9 cm lungime, care trăiește mai ales în lacurile litorale și în Deltă. Cuibul său este împletit din materiale vegetale. Peștele secretă un mucus, care are rol de a fixa cuibul în nămolul de pe fund, iar pentru a nu fi luată de curenți construcția este îngreunată cu pletricele mici și acoperită cu nă-

Cuiburi în adîncituri: se amenajează într-un orificiu, din ziduri sau stînci, din tăluzuri de pămînt sau nisip. Ciocănitoarele (aici o ciocănitoare verde) își sapă singure scorbura. Alte păsări își aleg scobituri naturale.

Cazuri particulare: Acest măcăleandru s-a instalat într-un bidon de lapte. Cîneparul și-a făcut cuib în spatele unui grilaj. În lipsă de cuib, cucul își depune ouăle în cuibul altor păsări, care le și clocesc.

Cuiburi pe apă: de obicei nu-s decît niște plute de trestie și rogoz uscat. Lișița cu coadă lungă cuibărește într-o tufă de trestie. În caz de alarmă, pasărea își părăsește cuibul tiptil, după ce îl camuflează cu plante putrezite.

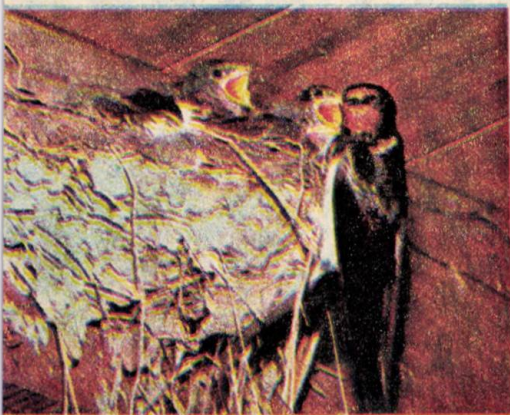
Colonii: principiul lor e siguranța maximă, ca, de pildă, în cazul rîndunicii de mare. Camuflajul nu e obligatoriu și nici posibil. „Țesătorii” africani se instalează cu zecile într-un arbore din savană.

mol. La sfârșit cuibul arată ca un bulgăre de mărimea unui pumn și are două deschideri diametral opuse.

● *Șoarecele-pitic este singurul mamifer care poate concura păsările în alcătuirea locuinței sale, care, de regulă, este suspendată la circa 1 m de pământ, în ramurile unui tufiș. Micul animal sfîșie între dinți frunze de graminee în 5-6 fișii, pe care le împletește cu o rară dibăcie cu ajutorul lăbușelor și botului său fin și ascuțit. Rezultatul final este o căsuță cît un ou de gîscă avînd aceeași culoare cu mediul înconjurător.*

Cuiburi rudimentare: ele se bazează pe mimetismul ouălor și al puilor. În lipsa „materialului de construcție”, aceste păsări ouă unde apucă. Becața de pădure își face ouăle în frunzele uscate din subarbor, cu care se confundă.

Cuiburi zidite: sînt făcute din lut lipit și armat cu fire de rădăcină sau paie. Rîndunica mestecă acest mortar în „porții”, plasînd apoi „cărămizile” unele peste altele. Sturzul își modelează cu pieptul cuibul încă umed.

● *Vrabia își construiește un cuib sferic, voluminos, din paie, fin, rămurele, cîrpe, peri, lînă. Cavitătea interioară este tapisată cu fulgi. Deseori, cînd cuibul este construit sub ștreășină, partea superioară, care are rol de umbrelă, lipsește.*

● *Păsările care culbăresc în scobituri sau cavități nu dau prea mare atenție căptușirii cuibului. Ciocănitoarea se mulțumește să lase pe fundul „camerei de incubație” un strat din așchile de lemn rupte de ea însăși. Uneori totuși cuiburile sînt moi și pufoase, ca al pițigolului.*

Cuiburi mari: cei al berzei albe e un exemplu din cele mai bune. Refăcut an după an, el devine treptat o imensă legătură de vreascuri. Soliditatea lui înfruntă vremea, crescînd de-a lungul anilor.

Cuiburi complicate: unele dovedesc talent arhitectonic. Spre deosebire de celelalte, pe care puii le părăsesc de cum se nasc, acestea trebuie să-i protejeze o bucată de vreme. Acest cuib de cintezoi este făcut din lînă, păr și rădăcini.

**DACĂ
ȘTIȚI
SĂ
CRO-
ȘE-
ȚAȚI.
rețineți!**

● Atunci cînd lucrați într-un fir, montați rîndul de început cu firul dublu. Marginea tricotului va deveni mai rezistentă. Dacă

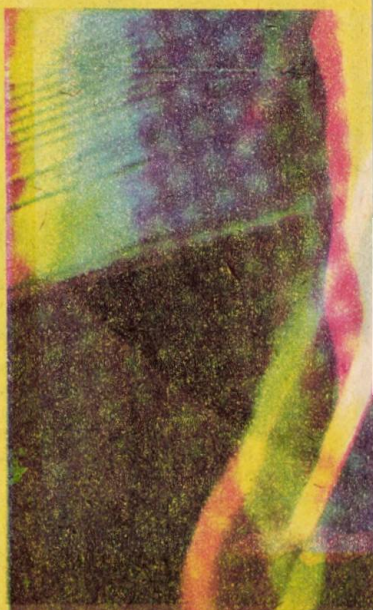
lucrați în două fire, montați primul rînd cu firul din patru ș.a.m.d. ● Cum puteți scăpa de inesteticele noduri în timp ce tricotăți?

Simplu. În loc să legați firele între ele, le veți suprapune și veți lucra cu fir dublu 7—8 ochiuri ● Dacă întrerupeți pentru un

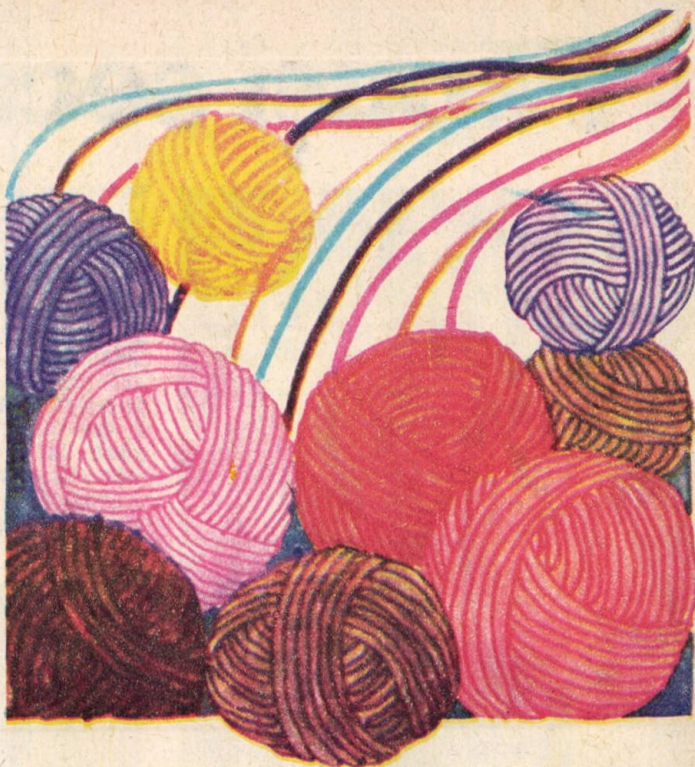
CE ȘTIȚI DESPRE

Culorile contribuie în mare măsură la înfrumusețarea vieții. Preferințele oamenilor în materie de culori se reflectă în alegerea îmbrăcăminte, în decorarea locuinței, în amenajarea locului de muncă, în alegerea spațiului destinat odihnei etc. Cercetări recente au pus în lumină faptul că preferințele individuale în materie de culori nu sînt întîmplătoare, ci se află în legătură cu anumite procese fiziologice care au loc în organism. Pe baza materialului studiat s-a ajuns la cîteva interesante concluzii privind personalitatea umană.

Astfel, cei care preferă culoarea albastră au tendința de a realiza legături constante (de pildă în prietenie), manifestă stabilitate în activitatea profesională etc. Preferința pentru culoarea roșie atestă dorința de a lega mereu noi prietenii, de a întreprinde noi acțiuni, de a reuși în toate. O trăsătură comună celor două „grupări” amintite este dorința de a se integra, de a se lega de anumite persoane sau activități. Cei ce preferă culoarea galbenă manifestă înclinare spre căutarea de orizonturi noi și interese noi (dobîndirea de noi cunoștințe). În vreme ce amatorii de verde tind spre valori constante și situații stabile.

timp lucrul, fixați ultimele 7—8 ochiuri de pe andrea, dublându-le cu un ac de siguranță ● Ați tricatat vreodată ciorapi de lână? Pentru a fi mai rezistenți, lucrați călciele și virfurile (locurile mai frecvent uzate) dublând firul cu bumbac de aceeași culoare ● A scăpat un ochi de pe andrea? S-a deșirat pe rînd? Remaiați-l, utilizînd o croșetă, și readuceți-l pe andrea ● Dacă croșetați în motiv simplu (fără modele care să le păstreze forma), puloverele, fustele sau rochiile „se lasă” la primul spălat. De aceea lucrați-le cu 3—4 cm mai mici decît tiparul respectiv ● Dacă lucrați o rochie sau o fustă, folosiți o croșetă nr. 2, 2 1/2, chiar mai groasă. Altfel, după un sezon, spatele se lasă, lungindu-se exagerat ● Ori de cîte ori spălați și clătiți lucruri din lînă sau mohair, folosiți un săculeț confecționat din tifon, pe care în timpul spălării îl legați la gură. De reșinut: apa, în tot timpul spălării și al clătirii, trebuie să fie caldă și să păstreze ace-

eași temperatură. În felul acesta lîna sau mohairul nu „se lasă” la spălat, iar lucrurile își păstrează forma inițială ● Uscarea

îmbrăcămîntei croșetate sau tricotate se face pe suprafețe netede.

Maria PETROVICI

CULORI?

După unii autori, o echipă de fotbal îmbrăcată în roșu are o șansă în plus de a cîștiga publicul, întrucît echipamentul său atrage simpatia spectatorilor și determină participarea lor activă la fazele jocului.

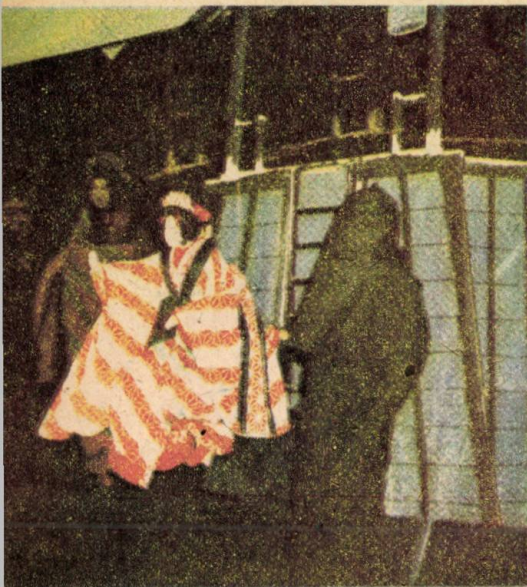
Domeniul în care studiul culorilor poate fi de mare utilitate este medicina. Aplicîndu-se unui bolnav un test adecvat, se pot obține în cîteva minute date prețioase cu privire la starea psihică a pacientului și la tendința organismului său de a contracta anumite boli.

Cercetarea în masă a preferințelor coloristice dă rezultate din cele mai interesante. Culoarea mov, respinsă de majoritatea europenilor adulți, place în schimb... iranianilor! Aceeași culoare este preferată de 75% din copiii de pretutindeni.

În prezent numeroase activități presupun lucrul în echipă și se bazează pe spiritul de echipă. Cunoașterea personalității poate ajuta la formarea unor colective închegate, în care individualitățile să se completeze armonios. Aportul culorilor la apropierea oamenilor nu poate fi decît binevenit.

TOTH Maria

Păpuși seculare

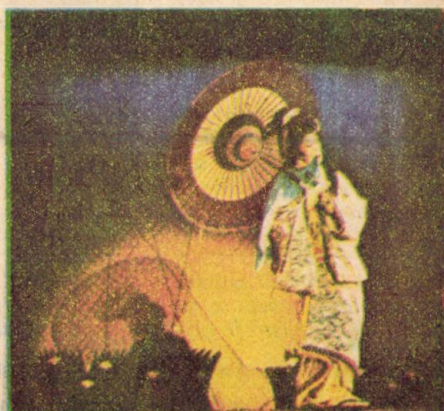
Deși apar pe scenă, artiștii minutilor rămân nevăzuți...

În Japonia, teatrul de păpuși are o existență multiseculară. În 1630, un artist din tradiția celor care, începând din jurul anului 1200, colindau țara rostind balade vitejești în acompaniament de

Bunraku cere artistului să stăpânească toate tehnicile păpușeriești.

shamisen, are ideea de a ilustra subiectul prin acționarea unor păpuși. Succesul determină rapidă răspândire a noii arte și înființarea primelor teatre permanente și stabile de marionete. Printre cei care s-au dedicat dezvoltării teatrului de păpuși se numără cîntărețul Takemoto Gidaiju (1651-1714) și dramaturgul Chikamatsu Monzaemon (1653-1724), su-pranumit Shakespeare al Japoniei, care a dedicat marionetelor vreo sută de piese. Cei doi au creat un stil nou, remarcabil prin extraordinara intensitate dramatică a interpretării. Ecouri ale acestui stil găsim și azi în teatrul nipon.

Trăsături delicate, mișcări grațioase, firești.

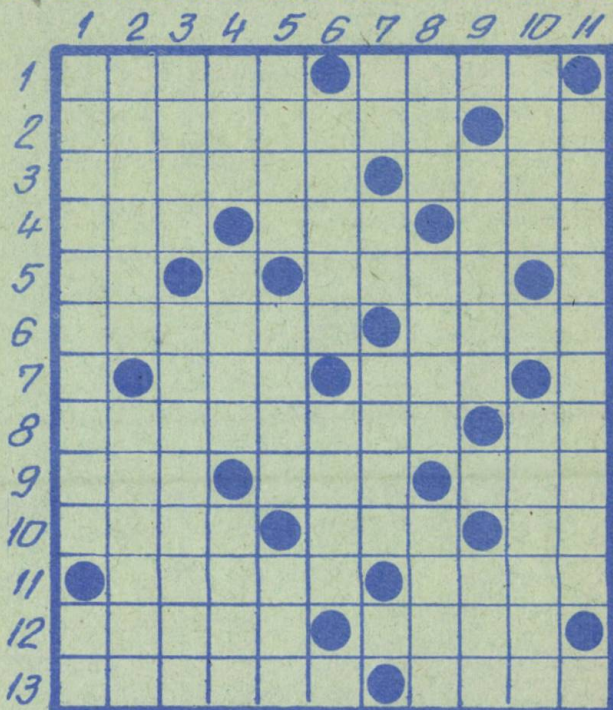
Treptat păpușile mici sînt înlocuite de marionetele mari și complexe, care ajung să cîntărească 20 kg. Manipulate de mai mulți artiști care, îmbrăcați în negru, acționează la vedere, păpușile de acest fel își mișcă nu numai brațele, picioarele și capul, dar pînă și ochii, și sprîncenele.

Apogeul teatrului de marionete japonez a fost atins în secolul trecut la Osaka sub conducerea marelui animator și șef de școală Uemara Bunrakuken. De atunci teatrul japonez de păpuși poartă numele Bunraku. Repertoriul teatrului tradițional de marionete nipon cuprinde piese clasice inspirate de momente istorice remarcabile ori legende mitologice și populare. Bunraku se bucură și astăzi de un mare succes.

Cine a inventat jocul

De-ale copiilor

ORIZONTAL: 1) Locul în care ne-am născut. Prestigios compozitor și muzicolog român contemporan, semnatarul partiturii „Suflet de copil”. 2) „Fiind băiet, păduri cutureieram” și „Gemenii” sînt două din minunatele poezii ale acestui mare poet liric român. Marin Gheorghie. 3) Schiță de I.L. Caragiale în care îl întâlnim pe Ionel, un băiat prost crescut (pl.). În opoziție cu dulce. 4) Diminutiv feminin. Literă din alfabetul grec. Iată (reg.). 5) Simbolul nichelului. Puișorul mamei! 6) Zeu egiptean al vegetației și al Nilului, fiu al zeului pămîntului, Geb, și al zeiței cerului, Nut. Centru de alimentare a autovehiculelor. 7) Bunic (fig.). A merge cu colindul. 8) Întîmplări din propria viață descrise de Ion Creangă. Nota din recreației 9) Pînă la capăt! Localitate în R.S.S. Letonă. Elev marinar. 10) Rîu în U.R.S.S. Nu scot nici o vorbă. Bălan Cornel. 11) Fiica îndrăgita a lui Zeus, născută din capul propriului ei tată. Oraș în județul Arad. 12) Cei mai buni din clasă. Locul în care își desfășoară „activitatea” domnul Goe. 13) Numai ochi și urechi la lecție. Centru de desfășurare a unor activități

îndrăgite de către șoimii patriei și pionieri. VERTICAL: 1) Copilă (fig.). Salut în limbajul celor mici. 2) Scriitor italian, autorul romanului „Cuore”. Compozitor austriac celebru, care la vîrsta de șase ani dădea concerte în fața Mariei Tereza, iar la unsprezece ani termina opera „La finita semplice”. 3) Persoană care poartă același nume cu alta. Copii (sing.). 4) Numără vîrsta. Fiu al lui Al. Lăpușneanu, care a domnit între anii 1591—1595. Trăsătură distinctivă. 5) Rîul uitării la vechii greci și romani. Acesta (pop.). Piesă utilizată la îmbinări metalice. 6) Dornic de cunoștințe.

Fibre textile obținute din scoarța unor plante originare din India. 7) De ce?! În cadă! A se ridica. 8) Insulă din arhipelagul Tonga. A stăvili. Spectacol îndrăgit de copii. 9) A pictat figuri de copii în stilul marilor portrețiști englezi. Bucuria copiilor în anotimpul alb. 10) Din penelul acestui mare pictor român a ieșit pînza intitulată „Copil cu vioară”. Celebru pictor flamand, creatorul „Portretului Helenei Fourment și al copiilor săi”. 11) Pictor român, autorul tabloului intitulat „Portretul fetei Nacu”.

DICTIONAR: ETA, INI, AUC, AZAS, EUA.

CÎȚI COLEGI?

Un copil primește de la părinții săi o pungă cu bomboane pentru a le împărți colegilor, la școală, de ziua lui. Cînd ajunge între colegi, numără bomboanele. Sînt 95. Numără și colegii din jurul său, apoi socotește: dacă le dau cîte 3 bomboane, rămîn cu 17. Dacă le dau cîte 4 bomboane, nu-mi ajung — îmi lipsesc 9.

Cîți colegi așteptau împărțirea bomboanelor?

Slalom prin fizica

Întrebările de mai jos se referă la cîteva noțiuni de bază din fizică. Scopul lor nu este numai verificarea cunoștințelor, ci și realizarea unei autotestări asupra felului de a înțelege unele fenomene din jur. Ele mai au rostul de a vă ajuta să gândiți și să acționați în spiritul fizicii.

Nu vă grăbiți să dați

raspunsurile. Citiți întrebarea de două ori și priviți-o... din toate unghiurile.

1. Cînd se mișcă mai repede în jurul Soarelui locuitorii planetei Pământ: ziua sau noaptea?

2. O roată cu spițe se rostogolește pe sol. Care parte a roții se mișcă mai repede, cea de sus sau cea de jos,

□□□□□□□□□□□□□□□□

HAI SOCO

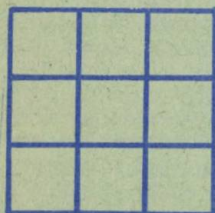
□□□□□□□□□□□□□□□□

care atinge pămîntul?

3. Pe o tavă se află un strat neted de nisip. Peste nisip se trag două furculițe egale în greutate, legate de cozi cu cîte o sfoară. Una dintre furculițe are doi dinți, iar cealaltă șase dinți. Care dintre cele

CALCULAȚII

Înscrieți în pătrățele cifrele 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 în așa fel ca pe fiecare orizontală sau verticală să vă dea suma de 30.

- Așa de scumpă să fie cerneala?
- Da' de unde, nu-i scumpă.
- Atunci de ce m-a certat mama? N-am vărsat decît o picătură pe rochia ei cea nouă...

CRİPTOGRAFIE ESTIVALĂ (7, 1, 2, 7, 4, 2, 6)

TAEVNTA B

amuzantă

două furculițe va trasa
urme mai adânci?

4. Când credeți că
v-ați simți mai bine:
culcați pe o saltea de
lână sau de puf ori pe
un pat de fier avînd
exact forma corpului
vostru?

5. Puteți stabili dacă un ou de găină este fiert tare (răscopt) ori este crud fără a-l privi în lumină și fără... a-i

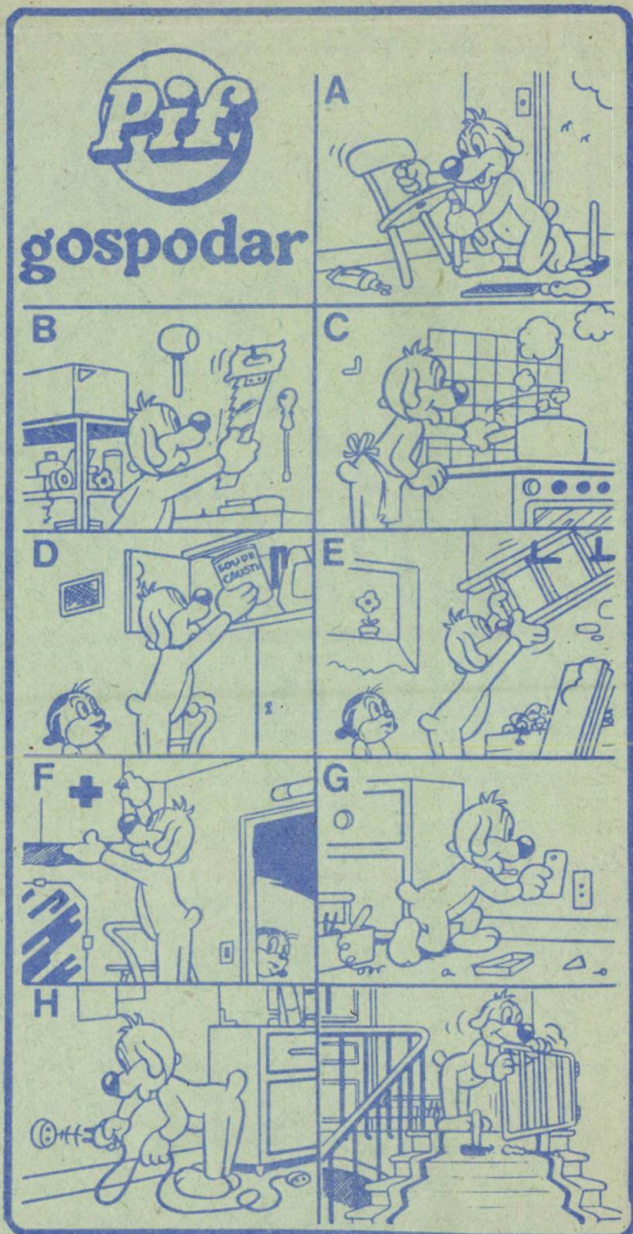
SĂ
TIM

sparge coaja?

6. O sonerie electrică emite constant un sunet. Dacă vă îndepărtați de ea cu o viteză egală cu aceea a sunetului emis, cum se va auzi sunetul pe care-l ascultați: mai tare sau mai slab?

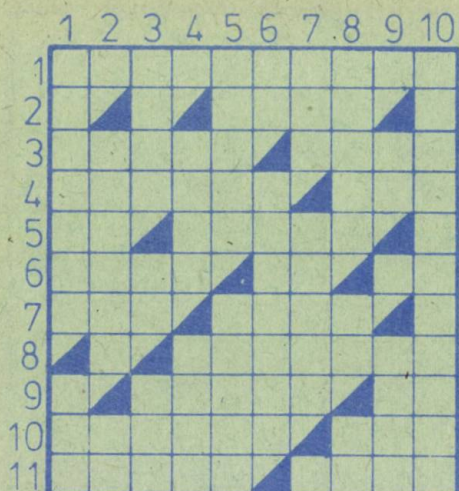
ENIGMA NUMERELOR

Urmați cu atenție modul în care se succed numerele de mai jos. Ați reușit să stabiliți relația dintre ele? Dacă da, atunci completați cele două căsuțe lăsate libere cu numerele care urmează!

În fiecare desen apare un element care se repetă în alt desen. În felul acesta desenele formează un lanț diferit de ordinea literelor care le notează. De pildă, norișorul din A îl regăsim în E. Continuă singur. În același timp observă cât de atent gospodar este Pif!

2	6	14	30	62
126	254	508		

SPORT LA 0°

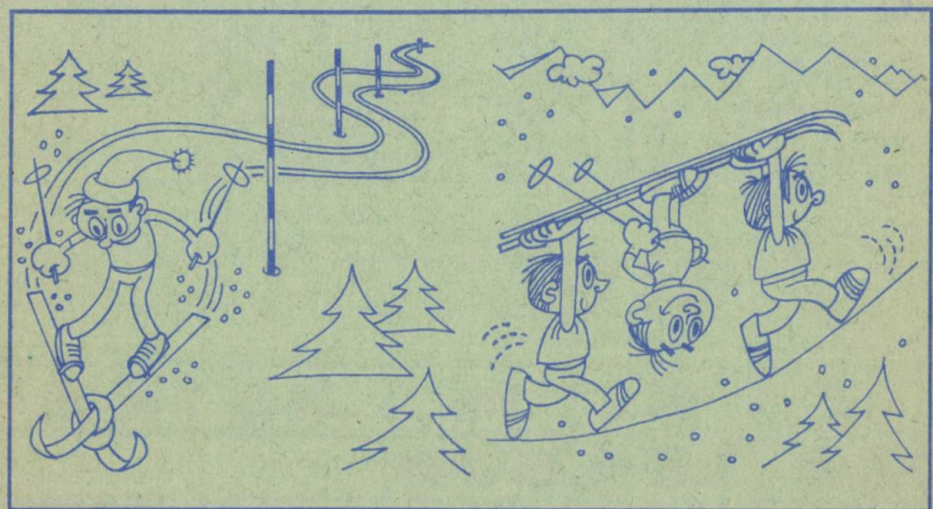
ORIZONTAL: 1) Instalație sportivă pentru sărituri cu schiurile. 2) În timpul ocolirii e împins de schior înainte. 3) Probă de patinaj artistic (masc.) Poezie cu melodie. 4) Obstacole prin care sînt obligați să treacă succesiv schiorii în proba de slalom (sing.). Instrument de suflat. 5) A început să înghețe! Vremea sporturilor din sezonul alb. 6) Șir de munți la sud de Troțuș. Ultimele din săniuțe! Mai scurtă iarna. 7) Componente ale fulgilor de nea. Un anumit sens. 8) A da cu ceară talpa schiului pentru a-i asigura o alunecare perfectă. 9) Poate îngheța de... teamă. În cursa de slalom. 10) Probă de înaltă măsorie la coborîre și slalom. Zeul nordic al iernii, ales de schiori ca protector. 11) Zeița viitoare din vechi legende scandinave, neîntrecută trăgă-

toare cu arcul, socotită inventatoarea schiului. O zăpadă pufoasă, abia căzută.

VERTICAL: 1) Elemente ale sportului hibernal preferat. Între două porți la slalom. 2) Mare mediteraneană. Lucian Karoly. 3) Olimpiada de iarnă (fig.). Udrea Ene. Materie primă pentru zăpadă și gheață. 4) Gîrlă de chefal. Localitate în S.U.A. 5) E periculos să cazi pe ea. A realiza un film. 6). În cumpănă! O patinatoare de mare virtuozitate. 7) Patinoar natural. Cit nămeții (fem.) 8) Eroină din romanul „Chemarea ghețarilor” de Alex. Wedding. Cere! Udrea Ureche. 9) Nea. Zeul iernii, al vînătorii și al tragerii cu arcul în mitologia scandinavă. 10) Pe unele trambuline, în lipsa zăpezii căzute din nori.

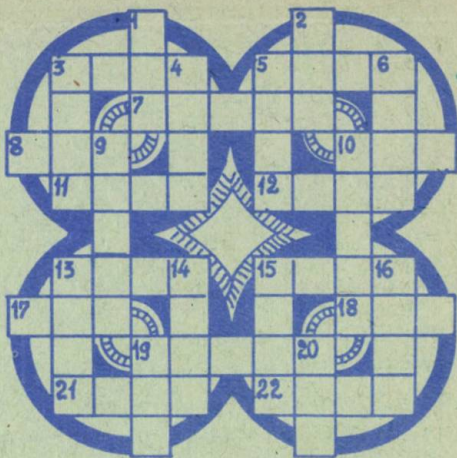
DICȚIONAR: ULL, ERIC, LOID.

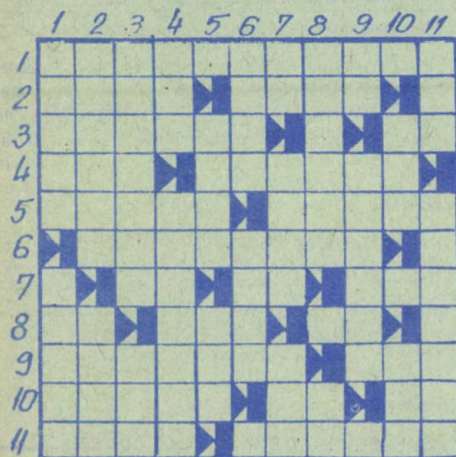
FANTEZIE HIBERNALĂ

ORIZONTAL: 3) Covorul alb al iernii. 5) Pași pe zăpadă. 7) Spărtură făcută în gheața unui râu de amatorii înarmați cu undiță. 8) Întreprinderea de transport București (abr.) 10) Zăpadă. 11) Puse pe foc (masc. pl.). 12) Sloi de gheață. 13) Folosit. 15) A bățatori zăpada. 17) Cîntecul greierului. 18) Tușuri miniaturali, care intră în compoziția fulgilor de nea. 19) Mari făuritori de basme pentru copii, care au scris „Albă ca Zăpada și cei șapte pitici”. 21) Sloi de gheață care plutește pe apă. 22) Extremități geografice veșnic acoperite de gheață și zăpadă.

VERTICAL: 1) Transformat de ger în patinoar. 2) A merge cu colindul. 3) Fiecare în cojocul ei (dim.). 4) A transforma zăpada în apă. 5) Ordin (inv.). 6) Un troian călător. 9) Podoaba verde a sărbătorilor de iarnă (pl.). 10) Acoperită de

omăt. 13) Din neamul lui Fram (pl.). 14) Apă înghețată! 15) Perioada zăpezilor. 16) Acela (pl.). 19) Înfășurat cu fularul. 20) Gerilă cel aducător de daruri.

FRIG

ORIZONTAL: 1) Instalație de răcire pentru conservarea alimentelor (pl.). 2) Dă senzația de frig.

Mantaua rece a iernii. 3) Locuitor al Peninsulei Iberice. Răspuns negativ. 4) Relativ la coarnele bovinelor. Aducător de frig (dim.). 5) Dezghețată. Arteră principală. 6) Emanație de lumină și căldură. 7) Gheorghe Cristian. În cosmos! Cale de ieșire a fumului din sobă. 8) Cu efect! Localitate în S.U.A. Vail! 9) Regiunea polară de nord, unde temperaturile ajung pînă la -52°C . Localitate în Austria. 10) Indică gradele. Zeul egiptean al soarelui. Aur. 11) Veselie la „Serbările zăpezii”. A coborît sub 0° .

VERTICAL: 1) Te face să tremuri. Autorul nuvelei „În frig”. 2) A se zgribuli de frig. Un frigider cu tradiție. 3) Ghețar plutitor. Chemare pentru cloșca cu pui. 4) Frig. Ghețar. 5) Localitate în R.P. Ungară. În lavină! 6) Cărate de ghețari. Autorul poeziei „Ninge”. 7) Din timp! Formă populară pentru chirie. Descărcare electrică. 8) Răcirea vremii, condiție climatică principală în apariția frigului. Asia. 9) Ene Teodorescu. Îngheață și se înroșește la frig. 10) Biroul de turism pentru tineret (abr.). Autorul poeziei „Va veni iarna albă”. 11) Glaciară. Zero... cea mai joasă temperatură posibilă (-273°C).

DIȚIONAR: CEB, IVA, ERL, IVAD.

LENEȘUL

A tăiat pe opt în două
Și ce-a constatat Andrei?
Jumătatea lui cea nouă
Nu-i nici patru, nu-i nici trei!

VECINI DE BANCĂ

Unul patru, altul șase
Au Costin și cu Tănase;

Doar pe stradă cînd se-adună
Fac un zece... împreună!

OPINIA UNOR PANTOFI

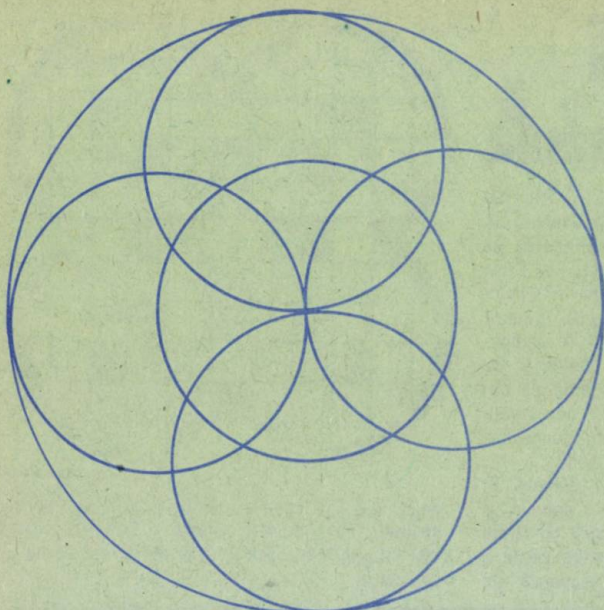
Cunoscute-am într-o seară
Și rușinea, și necazul:
Nespălați de astă-vară
Nouă ne-a crăpat obrazul!

Gh. Zarafu

IMPOSIBIL, DAR ADEVĂRAT

Un desenator năzdrăvan a reușit să facă șase cercuri — unul mare și cinci în interiorul acestuia — fără să ridice creionul de pe hîrtie și fără să repete vreo trăsătură; sau cum s-ar spune: dintr-un singur condei. Puteți și voi?

La școală

— Copii! Provenind din latinește, cuvîntul vice înseamnă „cel care ține locul”. Ați putea să-mi dați un exemplu în acest sens din școala noastră?

— Costel, tovarășă profesoară!

— Cum așa?

— Păi, pentru o gumă de mestecat și două abțibilduri, el ne ține locul la casa de bilete a stadionului cînd joacă „Dinamo”!

— Și, fiindcă azi ați vizitat o fabrică de postavuri, aș dori să-mi spuneți: ce ați reținut despre dimie sau abă?

— Abba este o cunoscută formație suedeză de muzică ușoară, tot așa de bună ca și Boney M., tovarășă profesoară!

— Azi în laboratorul de științele naturii ne-au dat la toți lacrimile!

— V-a spus profesoara vreo poveste tristă sau are de gînd să vă părăsească?

— Nici una, nici alta! Am avut ca temă de studiu... ceapa.

— Care este cel mai bun săritor din clasa voastră?

— Gigel! Sare peste bănci fără să le mai ocolească!

George M. Gheorghe

Clopoțelul

Un clopoțel voios ridică
Argintul lujerului sus.

„Ce bine-mi pare! — vrea să zică —
Azi primăvara v-am adus!”

Plicul

Aripi de fluturaș de unde-ai luat
De mi-ai adus în zbor scrisoarea
mică?

Prietene, mi-aduci un gînd curat
Ca primăvara prima rînduniță.

Pomul

Aș vrea să prind zefirul ăstui ceas
Ce susură-n ferestre de lalele,
Să dea și pomișorului meu glas,
Că l-am sădit cu degetele mele.

Condelul

Te-asemăn cu-o crenguță, cum pre-
sari

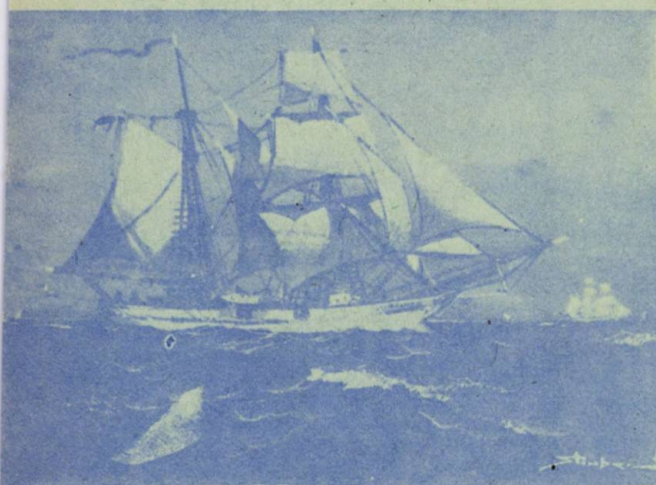
Flori de cireș pe foaia de hîrtie.
Pe spațiul de lumină argintie
Sînt slove dragi ori licurici sprintări?

Albina

Un vestitor de aur e-n livadă
Și florile-l primește ca pe-o crăiasă.
În taină-i dau o sărutare caldă,
Pe piciorușe doi conduri îi lasă.

RADU URSULESCU

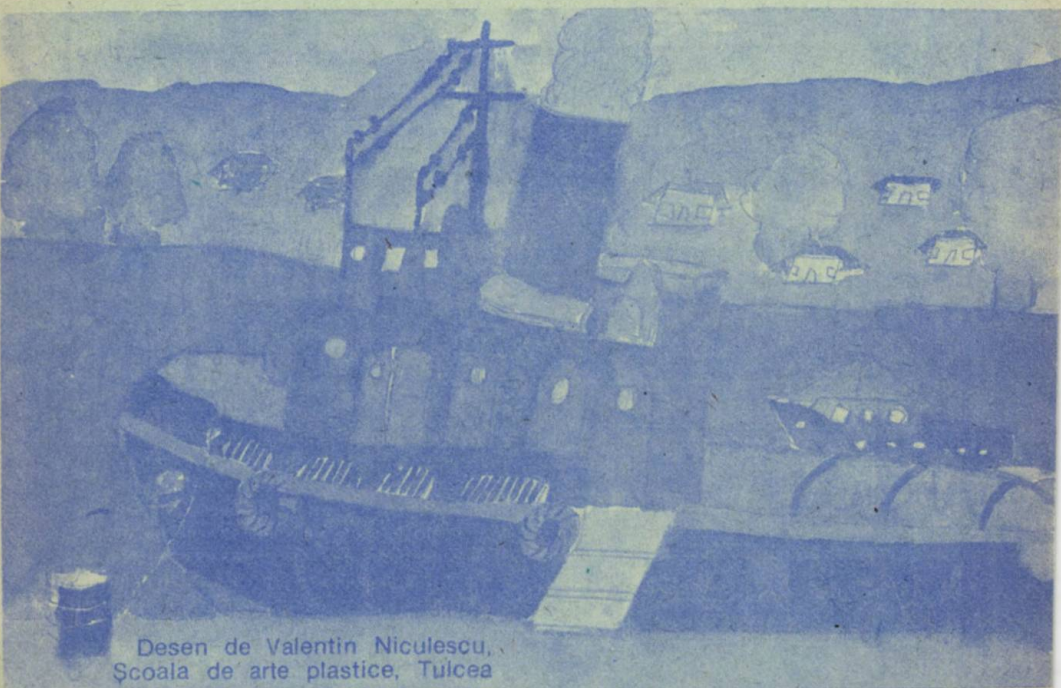
CORABIA „MARIȚA”

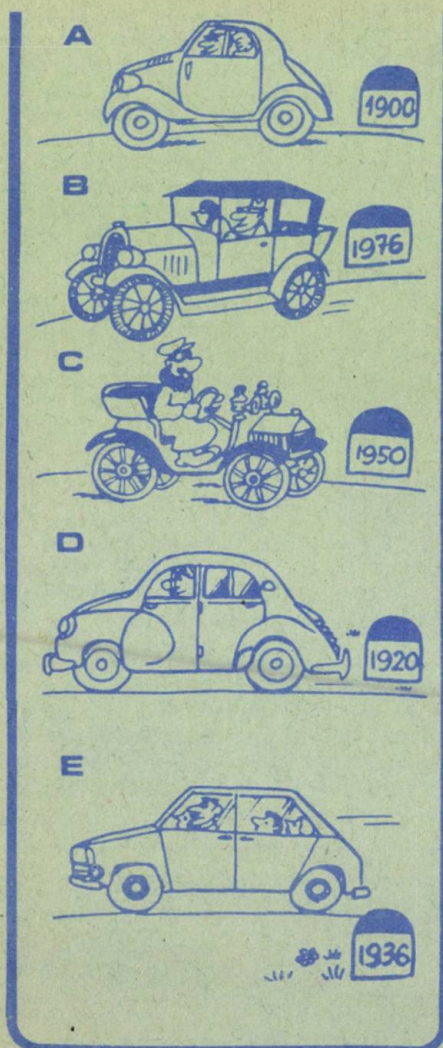
Începutul cert al navi-
gației noastre maritime
îl constituie apariția,
acum 150 de ani, pe
apele Mării Negre, a ves-
titei corăbii „Mărița”,
care fusese construită la
Giurgiu și „aruncată la
apă”, adică lansată, în
septembrie 1834. După
trei luni – la 7 decembrie
1834 – „Mărița” a pornit
în prima sa cursă inter-
națională, de la Sulina
spre Constantinopol, în-
cărcată fiind „cu 300
chile mari de grâu” (circa
150 000 kg). Această
primă cursă a fost reali-
zată în... 18 zile, după
cum aflăm din jurnalul
de bord al navei, păstrat
la Arhivele Statului.

În imagine: Corabia
„Mărița”, pictură de Di-
mitrie Știubei.

Într-un port maritim se află un vapor. El are fixată pe un bord o scară de
lemn. Scara se compune din 15 trepte situate la o distanță de 31,5 cm una de
cealaltă. Ultima treaptă se găsește chiar la suprafața apei. La ora fluxului apa
începe să urce, nivelul ei crescînd constant cu cîte 5 cm pe oră. În cît timp cea
de-a cincea treaptă a scării va fi acoperită de apă?

Desen de Valentin Niculescu,
Școala de arte plastice, Tulcea

GĂSIȚI MUNTELE

Așezând cifrele într-o anumită ordine, va rezulta înălțimea unui vîrf de munte din Carpații Meridionali.

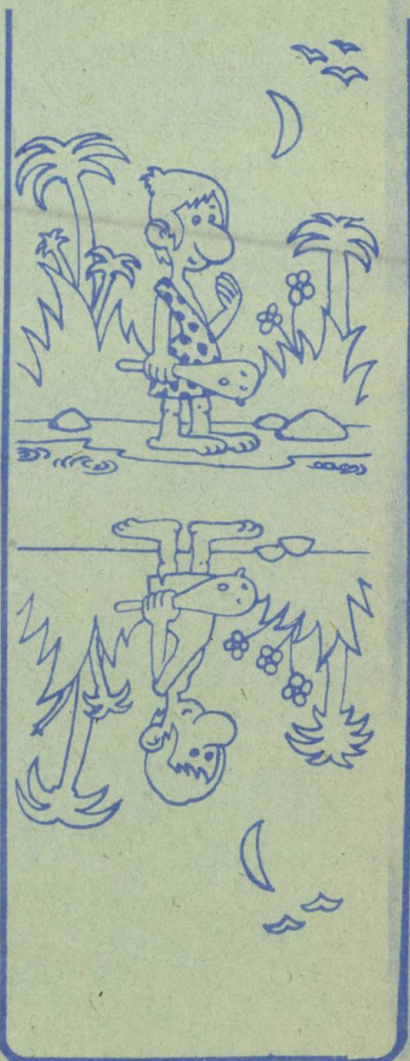
1. Cum se numește vîrf?
2. Ce înălțime are?
3. Din ce masiv muntos face parte?

AUTO GHICITOARE

Care model
de automobil
corespunde
anilor
insemnați
pe borne?
Notați sub ele
litera corectă.

Băiatul din desenul de sus se
oglindește în... cel de jos. Cite dife-
rențe apar între cele două imagini?

HA,

HA,

HA!

Ionel rupe din manual pagină după pagină. Învățătoarea îl întreabă:

— De ce rupi foile?

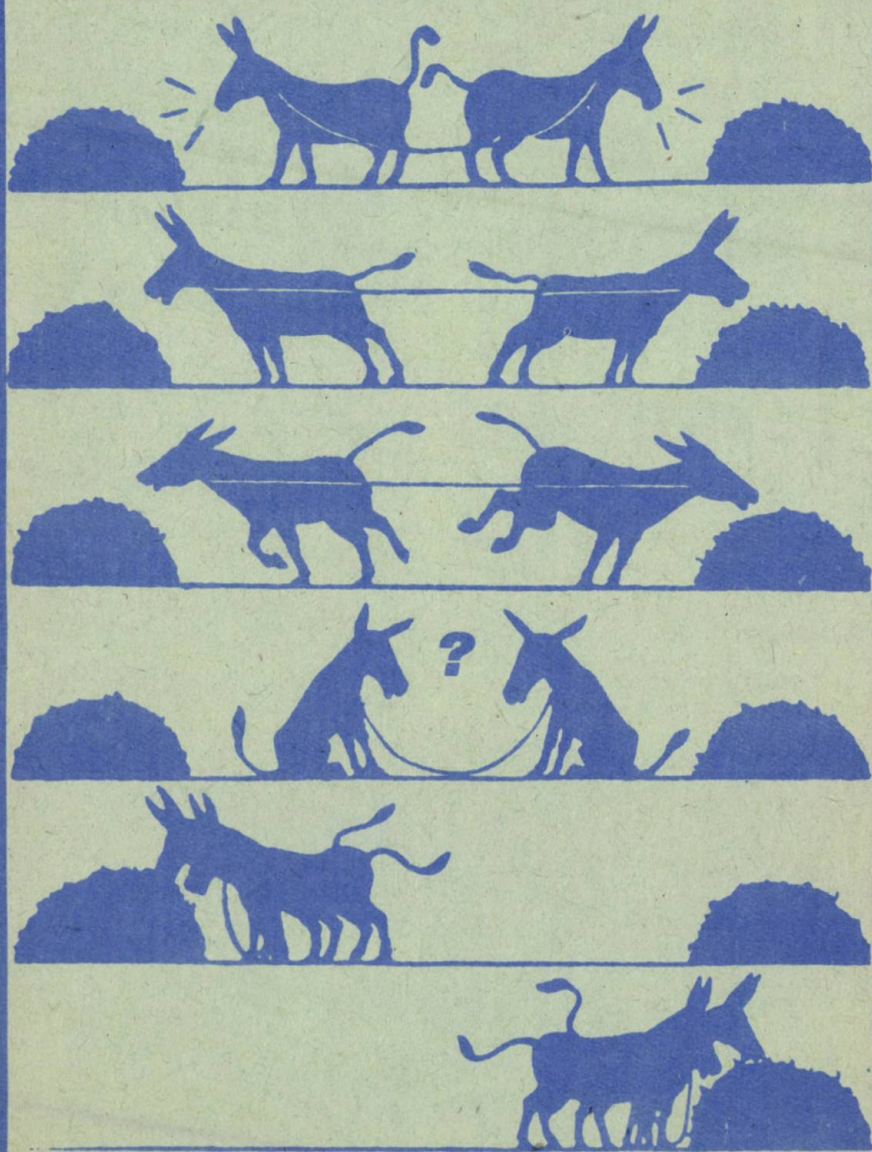
Ionel răspunde:

— Nu mai am nevoie de ele: le-am citit...

— Mamă, Mirela ți-a spus că a spart vasul albastru?

— Nu...

— Atunci nici eu nu-ți spun că am vărsat cerneala pe covor...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										

o călătorie spre centrul pământului

ORIZONTAL: 1) Savant irlandez din secolul XVI care a încercat prima călătorie spre centrul Pământului. 2) Cu el verifică Axel adîncimea apei din ostrovul subteran. Cei trei tovarăși de drum: Lidenbrock, Axel și Hans. 3) Regină a Amazoanelor. Localitate în care Hans îi găzduiește pe cei doi exploratori. 4) Cauze ce derutează grupul nostru prin schimbarea continuă a acului busolei. 3—4 localități din Holstein! 5) Fesl „Damen” la vechii egipteni. 6) Vulcan în care va

sîrși epopeea grupului nostru. Substanțele vulcanice eruptive formau o masă lichidă (m. pl.). 7) Acțiune prin care grupul ajunge la suprafața Pământului. Scrierea runică, cuprinzînd 23 de litere! 8) Astfel apare profesorul Lidenbrock în multe acțiuni de ale sale. A face pe placul profesorului. 9) O stea în continuă transformare! Se afirmă oriunde. 10) Stîncă ce bloca trecerea spre centrul Pământului (pl.). Este în temă! 11) Literă slavonă. Încetinirea erupției din puțul secundar al vulcanului. 12) Ambarcație utilizată în călătoria spre centrul Pământului (pl.). Insulă coraliană.

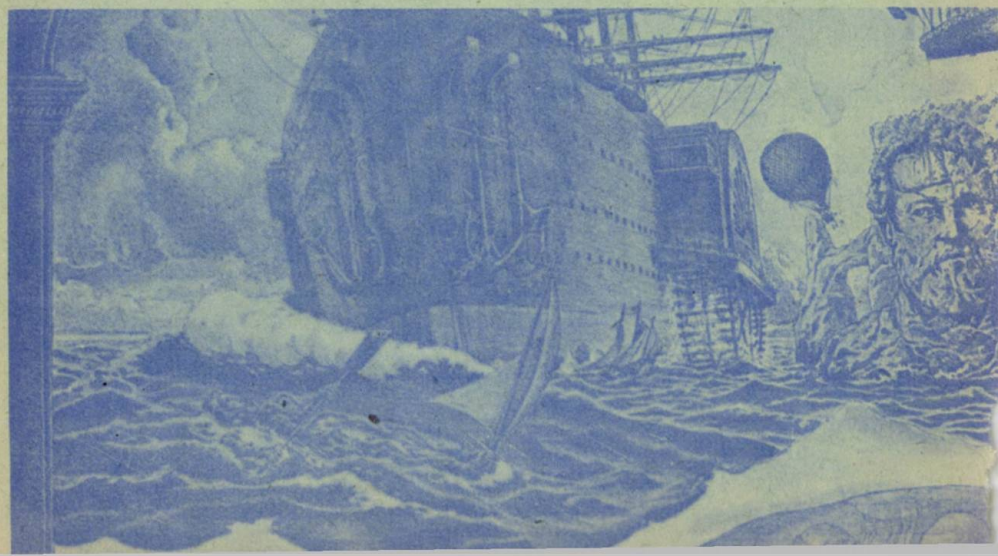
VERTICAL: 1) Intrarea spre centrul Pământului. Sticlă al cărei conținut are un efect binefăcător asupra naufragiaților. 2) În această lună pornesc eroii noștri pe oceanul subteran. Loc de baștină al lui Hans. 3) Localitate de unde grupul nostru va porni spre Copenhaga. Afluent al fluviului Sassandra din Coasta de Fildes. Avantaj (fig.). 4) Capete de nua! Numele portului în care eroii

Dragul nostru

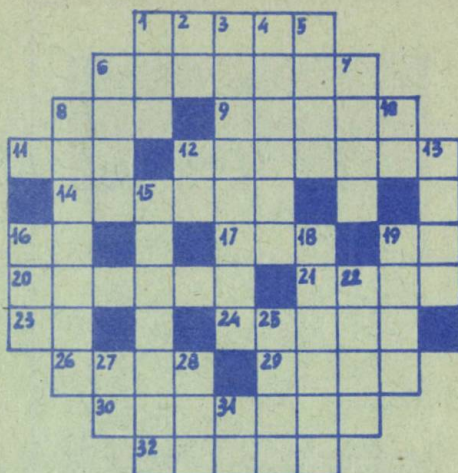
noștri își assemblează pluta. 5) Un fel de conservă. Emanajii. 6) Unul din virfurile vulcanului Sneffels. 7) În peștera în care au ajuns era o uriașă grădină subterană (pl.) Încăperea din granit întîlnită în timpul călătoriei pe sub pămînt. 8) Particulă onomastică anglo-saxonă. Cap de monstru! „O călătorie spre centrul Pământului” a devenit o legendă. 9) Metale aliate! Prin această strîmtoare au părăsit eroii noștri Dane-marca. Două recife din strîmtoarea Feroe. 10) Ihtiosaurus, avînd dinți de crocodil, cap de șopîrlă și botul asemănător acestui monstru. Unul din minunații eroi ai romanului „O călătorie spre centrul Pământului”.

DICTIONAR: EGE, RMT, EAST, IAT, SIP, NSO, EAD, MTAL.

SECRETUL LUI WILHELM STORITZ

ORIZONTAL: 1) Numele unuia din eroii romanului (Marc). 6) Localitate în care apare o torță uriașă în „turnul cu clopot de aramă”, urmarea unei isprăvi a lui Wilhelm Storzitz. 8) Denumire dată cetății feudale din preajma localității Ragz, de unde doctorul Roderich și eroul nostru Henri admiră priveliștea orașului. 9) „Secretul lui Wilhelm Storzitz”. 11) Stare de... reverie care îl cuprinde pe Henri când își amintește de amenințarea personajului invizibil. 12) Ținut în care izvorăște râul March și în care vasul „Dorothee” face o escală. 14) Dintr-o astfel de publicație, Vidal va afla de comemorarea lui Otto Storzitz. 16) Căzută de la 24 m! 17) Râu în Manciuria. 19) Aparzorii! 20) Locul de odihnă al lui Otto Storzitz

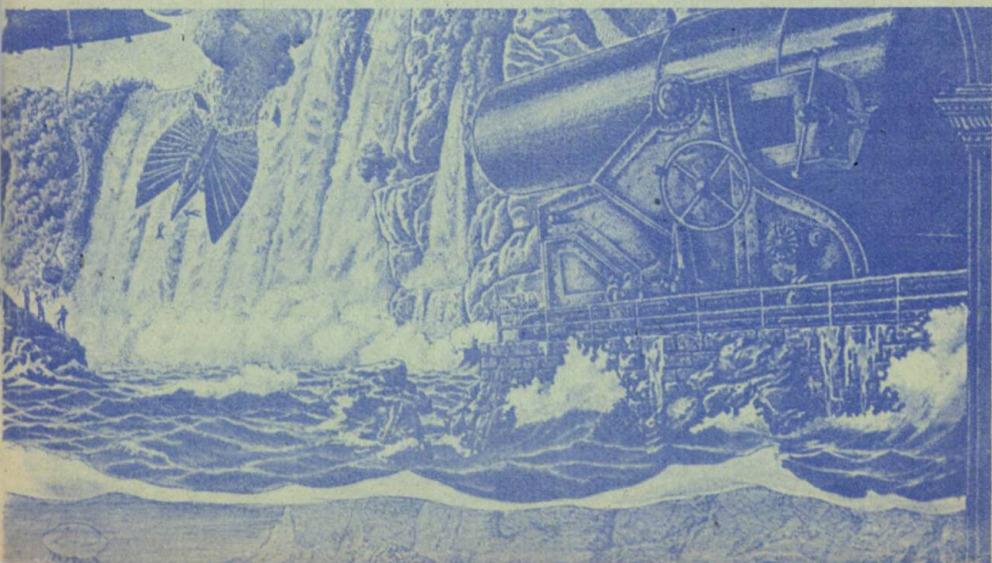
JULES VERNE

din Spremberg. (pl.). 21) Ocazie cu care căpitanul Haralan apare în forma sa vizibilă. 23) Storzitz la 23 de ani! 24) Metal de culoare alb-argintie, făcând parte din familia pământurilor rare. 26) Impresia neplăcută resimțită de Henri la apariția personajului invizibil. 29) Haină, dar și fără cap! 30) Lucrare de Frederic Margrade, cu care Wilhelm Storzitz sperie grupul nostru. 32) Salturile lui Wilhelm Storzitz. VERTICAL: 16) Scrisoare prin care Marc Vidal își cheamă fratele de la Paris. 8) Puterea lui Wilhelm Storzitz. 6) Locuința lui. 27) Foc la urmă! 1) Doresc. 15) Năucit de apariția personajului invizibil. 2) Au mai rămas doar 2—4 fiole! 12) Camera numărul 34 din hotelul „Temesvár”! 28)

Insulă în Polinezia. 3) Vasul cu care Vidal va pleca din Viena. 31) 1—3 tumb! 4) Se înfiripă între Myra și Marc (dim.). 25) Port lângă care Henri va admira celebra cetățuie Kromarn, creație a lui Matei Corvin. 5) Cu această parte a cutitului este rănit Marc. 18) Sentiment care îl face pe Marc să treacă peste faptul că Myra este invizibilă. 7) Gabarua „Dorothee”, de pildă. 22) Întrebare. 10) La sfârșitul lui iunie! 19) 4 aprilie 1757. 13) Conținutul fiolelor lui Wilhelm Storzitz.

DICTIONAR: HSI, AINA, ANU.

George Negrea, Borzești

În copac se află două păsări identice.
Care sînt?

silabe încrucișate

ORIZONTAL: 2) A merge călare. 4) Scumpe. 5) Detergent. 7) Pletele acului. 9)...Mare, sat și comună în județul Olt. 11) Solicitare. 13) Legume trecute prin sită. 15) Tradiție. 17) A corecta. 18) Îndesare.

VERTICAL: 1) Casă de odihnă într-o stațiune balneară. 2) Vehicule rustice. 3) A fi vesel. 4) Vănat cu pene. 6) A se învîrți. 7) Acțiunea de a da apă unor animale. 8) Vastă. 10) Călmare. 11) Vioară (reg.). 12) Restituită. 14) Unealtă agricolă. 16) Arbore sau arbust rășinos care poate atinge peste 1 000 de ani, avînd lemnul tare și foarte prețios.

- Ajutați-mă, vă rog, să deschid poarta.
— Cu plăcere, puieule. Privește cu atenție,
pentru ca mine s-o poți deschide singur.
— Nu-i nevoie, până mine vopsea o să se
usuce...

- Ce-o să te faci dacă n-o să știi să numeri
decît pînă la zece?
— Arbitru de box!

- Se spune că gimnastica ucide microbii.
— Ai pus vreodată un microb să facă gimnastică?

- Pușor, de ce crezi tu că la munte casele se fac din lemn?
- Păi, din piatră se face muntele!

- Cinele meu Azor e foarte deștept.
- Și Grivei al meu e deștept. El îmi cum-pără ziarul în fiecare zi.
- Știu, mi-a spus Azor...

- Ia te uită! Georgică! De cînd nu te-am vă-
zut! Și ce mult te-ai schimbat.
— Dar nu mă numesc Georgică...
— Cum, ți-ai schimbat și numele?!

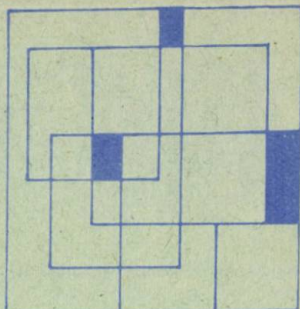
Între desen și umbra lui există 14 diferențe. Le poți identifica?

1	1	1	1	2	2	2	2	3	3
3	3	4	4	4	4	5	5	5	5
6	6	6	6	7	7	7	7	8	8
8	8	9	9	9	9	10	10	10	10
11	11	11	11	12	12	12	12	13	13
13	13	14	14	14	14	15	15	15	15
16	16	16	16	17	17	17	17	18	18
18	18	19	19	19	19	20	20	20	20
21	21	21	21	22	22	22	22	23	23
23	23	24	24	24	24	25	25	25	25

numere încrucișate

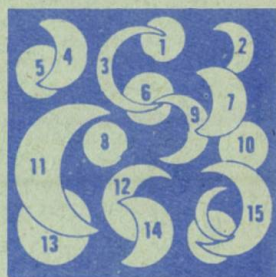
Aveti aici numerele 1—25 scrise de câte patru ori. Schimbați-le ordinea așezării astfel ca la adunare să vă dea pe fiecare rând, orizontal și vertical, totalul 130.

Numărul 1 din colțul stîng de sus și numărul 25 din colțul drept de jos rămîn la locul lor.

Pătratele cu bucluc

Cîte pătrate cuprinde desenul acesta?

CLAR DE LUNĂ

Trei din aceste luni sînt identice: care?

Unul din desene nu se potrivește cu celelalte. Care?

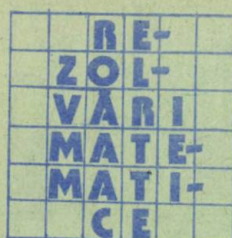

MINGEA

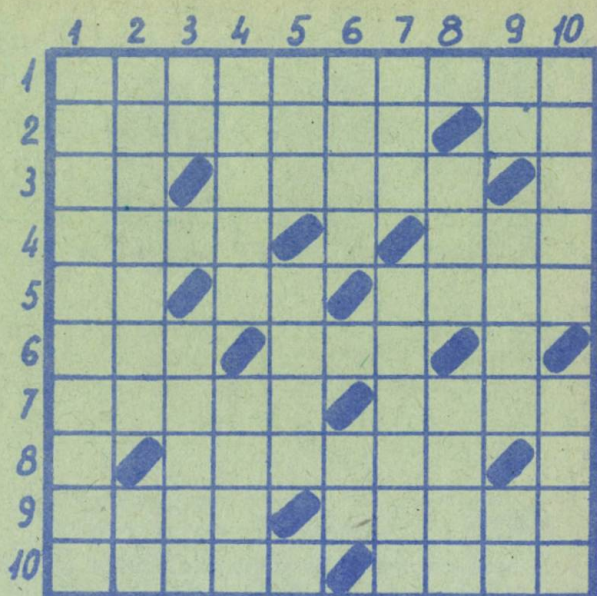
În atîtea zeci de roluri
Cite-n viață am jucat,
V-am băgat atîtea goluri.
Cîte geamuri am stricat!

SCARA DE TRAMVAI

Sînt de-a dreptul revoltată
Pe băieți ca și pe fete
Că-s ades repartizată
Celor ce nu au bilete!

ORIZONTAL: 1) Parte a matematicii care se ocupă cu studiul numerelor. 2) Condițiile care leagă valorile a două sau mai multe mărimi. Muat în apă. 3) Miros specific. Raționament temeinic. 4) Mii de kilograme. Remarcabil sculptor român (1891—1976). 5) Marin Luca. Ser! Distanța dintre un punct și un plan de referință. 6) Ornament în formă de ou folosit la decorarea cornişelor și capitelurilor (pl.). Perioadă lungă de timp. 7) Matematician, fizician și astronom german (1777—1855), care a făcut prima demonstrație a teoriei fundamentale a algebrei (teorema lui D'Alembert) și prima expunere sistematică a teoriei numerelor complexe, introducând reprezentarea lor geometrică. Îndulci la mijloc. 8) Semidreptele care formează un unghi sau liniile care mărginesc o figură geometrică. 9) Matematician norvegian (1802—1829) care a pus, împreună cu K. Jacobi, bazele teoriei funcțiilor eliptice și a cercetat integralele care-i poartă numele. Între trei și cinci. 10) Tehnica săpării sondelor. Localitate în Danemarca.

VERTICAL: 1) Aparat care efectuează și înregistrează mecanic operații aritmetice. 2) A găsi soluția unei probleme. Două boabe! 3) Într-un bilion. Matematician și fizician elvețian (1707—1783), creatorul calculului variațiilor, al studiilor care formează partea generală a teoriei numerelor și a teoriei ecuațiilor diferențiale. 4) Filozof și matematician grec (c. 625—550 î.e.n.), autor al unei teoreme care afirmă că o paralelă dusă la una din laturile unui triunghi le împarte pe celelalte două în segmente proporționale. Coridor. 5) Milescu Tache. Număr ce reprezintă rezultatul unei scăderi.

6) Munte în Marea Britanie. Într-o cupă! 7) Arbore cu flori puternic parfumate. Fiecare dintre unghiurile drepte formate din întretăierea a două drepte perpendiculare. 8) Unitate de măsură pentru suprafață folosită în Japonia, egală cu un hectar. A nu ține minte. 9) Plus! Un cerc... coraligen. Două din patru! 10) A totaliza mai multe numere într-unul singur. Procedeu elementar în teoria numerelor datorat lui Eratostene (c. 275—195 î.e.n.) și utilizat la găsirea numerelor naturale prime mai mici decât un număr natural dat.

DICȚIONAR: OVE DULC, NAUR, EGIE, CHO.

CÎND CUMPĂRAȚI UN MATERIAL

Calculați rapid metrajul necesar ținând seama de lățimea țesăturii. Stofele, de obicei, au lățimea de 1,40 m, iar mătăsurile, pînza topită și cotonașele de 0,80—0,90 m.

Iată cîteva metraje clasice, corespunzătoare unei înălțimi medii (1,60):

- bluze cu mâneci scurte — 1,50 m (0,80 lat);
- bluze cu mâneci lungi — 2,00 m (0,80 lat);
- rochie de vară — 3—3,50 m (0,80 lat);
- rochie de stofă cu mâneci lungi — 2 m (1,40 lat);
- fustă dreaptă — 0,75 m (1,40 lat);
- fustă cu pliuri — 1,50 m (1,40 lat);
- fustă mini — 0,50 m (1,40 lat);
- fustă maxi — 1 m (1,40 lat);
- pardesi, palton — 2,25 m (1,40 lat).

CADENȚE SONORE

ORIZONTAL: 1) Prelucrare a unei piese muzicale pentru a fi executată de alte instrumente sau formații decât acelea pentru care a fost compusă (pl.). 2) Știință și artă a interpretării vocale. Lac în Canada. 3) A nu se coace (reg.). Mod de executare în tempo vîoi a unei bucăți muzicale. 4) Mesel Mic port pescăresc în Danemarca.

pidă decît lento și mai lentă decît andante. Cîntăreț cu cea mai gravă voce (pl.).

VERTICAL: 1) Melodie cîntată din gură sau la un instrument muzical și însoțită cu altă melodie în armonie cu cea dintîi. 2) Fantezie instrumentală, bazată de obicei pe teme folclorice sau în spirit popular. Ode! 3) „...de pelerinaj”, ciclul de piese pentru

brație corzile instrumentelor. 11) Fals! Mișcare ritmică la dans (pl.).

DICTIONAR: EAR, OPI, ASAA, TROG, IAO.

din
necazurile
obiectelor
...școlare

MATRICOLA

Știu! Pe braț nu-mi șade bine
Și am cifrele murdare
Pentru că mai mult mă ține
Tudorel prin buzunare!

LAMPA DE BIROU

Ziua nu-l zăresc pe-acasă!
N-are timp ca să citească.
Lîngă mine stă la masă
Numai ca să picotească!...

RUGĂMINTEA GUMEI CĂTRE CREION

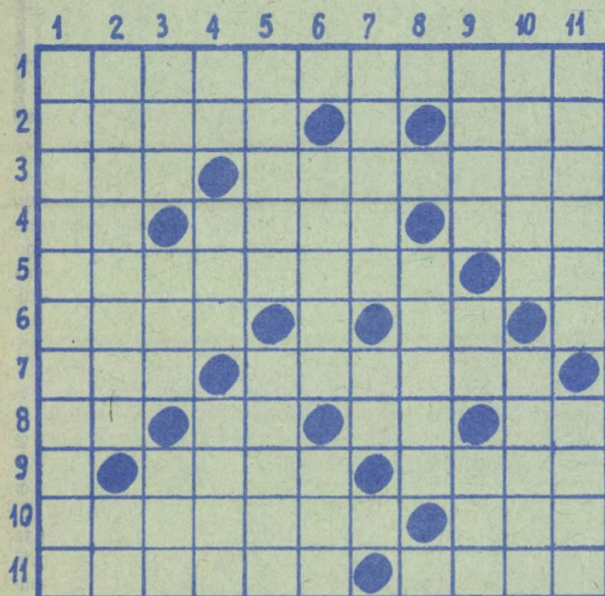
Măi creionule, amice,
la-mă-n clasă, că eu merg,
Poate scrii vreo prostie
Și ți-o șterg!

GHIODZANUL

Întrebat fiind ghiodzanul:
„Ce părere ai de Lae?”
Ș-ar fi plîns: „Mă folosește
Și ca armă la bătaie”...

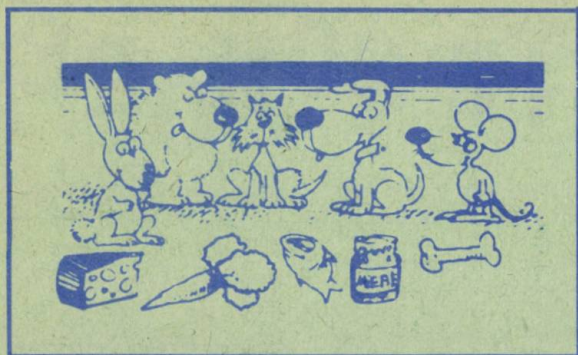
ȘAPCA

Sînt și ruptă, și murdară,
Deși n-am mai mult de-un
an.
Pentru ce? Slujesc de bară
Într-o „poartă” pe mai-
dan!...

Amalgamați în vechea chimie (abr.). 5) Grup de cinci linii orizontale, paralele și echidistante, pe și între care se scriu notele. Într-o fracție! 6) Vinzătorul de păsări din opera cu același nume de Zeller. Început de interval! 7) Cîmpie în nord-estul țării noastre. A executa un cîntec. 8) Cămașă înflorată. Catenel! Începe oratoriul. La harpă! 9) Secțiune lirică rezervată solistului vocal acompaniat de orchestră, într-o operă, oratoriu sau cantată (pl.). Ascultă! 10) Oferă melodia preferată. Așezat. 11) Mișcare în cadrul unei lucrări muzicale, mai ra-

pian de Liszt. Andante. Eroina principală a unei binecunoscute operete de Filaret Barbu. 4) Nete. Atmosferă (abr.). Cîmună în Austria. 5) Un sunet muzical profund (fem.). Își exprimă sentimentele în cîntec (pl.). 6) Roman. Popor de limbă chinezo-tibetană din China de sud și din Vietnam. 7) Visul păsărelelor. În tonomat! 8) Cel mai important dintre instrumentele cu coarde și arcuș, avînd acordajul cel mai înalt (pl.). 9) A tăgădui. Nene! Susurul izvoarelor. 10) Formațiune instrumentală de muzică populară sau lăutărească. Pune în vi-

Ca să corespundă ordinii desenelor de sus, ordinea celor de jos trebuie schimbată. Cum?

CÎNTARE ȘI CÎNTĂRIRI

1. Cît cîntărește, în timpul căderii sale, un corp greu de 1 kg atîrnat în cîrligul unei balanțe cu arc (resort), care cade de la înălțimea de 100 m împreună cu balanța?

2. Presupuneți că ați putea cîntări o persoană atît la unul din polii geografici ai Pămîntului cît și la Ecuator. Unde credeți că va avea ea cea mai mare greutate: la pol sau la Ecuator?

3. Imaginați-vă că pe talerele unui cîntar-balanță (cu două platane) ați așezat două găleți identice ca formă și greutate. Una dintre ele este plină pînă la gură cu apă. Cealaltă este de asemenea plină cu apă, tot pînă la marginea de sus, dar în apa ei pluteste o bucată de lemn de brad în gre-

utate de 1 kg. Care găleată va cîntări mai mult?

4. Pe talerul unei balanțe de felul celei din întrebarea anterioară se găsește un pahar ce conține apă pînă la jumătatea înălțimii lui. Alături de pahar așezați un disc metalic în greutate de 50 g. Echilibrați apoi balanța punînd greutatea marcată pe celălalt taler, după care luați discul și-l aruncați în apa din pahar. Se știe că un corp scufundat într-un lichid pierde o parte din greutate, parte egală cu greutatea volumului de lichid pe care-l dislocuiește. Iată întrebarea: în cazul prezentat, se va menține echilibrul balanței? Dacă răspundeți negativ, precizați în care parte se va înclina balanța: spre pahar sau spre talerul cu greutatea?

Ca un joc de dame, dar...

Jocul se practică pe o tablă de șah. Piesele (puri de la table, monede sau fise) se așază ca la jocul de dame obișnuit. Mutările sînt aceleași, cu următoarele modificări:

1. Piesele peste care se sare nu se ridică de

pe tablă.

2. O piesă poate sări peste alte piese indiferent de culoarea lor.

3. Nu sînt admise mișcările (nici săriturile) înapoi. Se poate face un șir neîntrerupt de sărituri peste piese de ambele culori, însă nu se

permite combinarea unei sărituri cu o mișcare peste un singur pătrățel.

Fiecare jucător urmărește să ocupe poziția inițială a adversarului. Cîștigă cel ce reușește. Dar jocul mai poate fi cîștigat și prin închidere, adică atunci cînd adversarul nu mai are posibilitatea să facă nici o mișcare.

O mamă adoptivă

O cățelușă de la Grădina zoologică din Erevan a servit ca „doică” unui număr de peste 20 de pui de animale diferite. În prezent ea își împarte locuința cu o hienă de patru luni. „Copilul” este de două ori mai mare ca „doica”, dar aceasta îl hrănește și îl îngrijește în continuare. Debutul „doicei” s-a produs cu trei ani în urmă, cînd un leopard-femelă a refuzat să-și hrănească puilul. Acesta a fost plasat printre puii cățelușei, împreună cu care s-a hrănit și a crescut vreme de șase luni.

Mama adoptivă e foarte severă cu toți puii. În ultimele luni de conviețuire cu leopardul, era un adevărat spectacol să vezi animalul mult mai mare decît „doica” refugindu-se într-un colț al cuștii atunci cînd aceasta, supărată, îl admonesta. Cățelușă, numită Sevuk, a îngrijit pînă acum un pui de tigru, unul de leu, altul de panteră, un pui de urangutan, mai mulți pui de lup și alte animale.

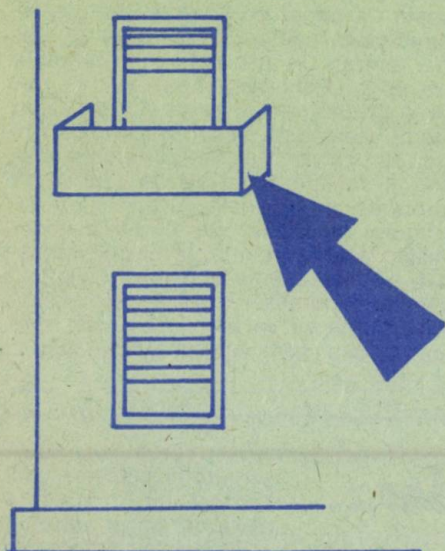
Radiografia stelară

În industria metalurgică se aplică în mod curent controlul integrității interne a pieselor de rezistență, a conductelor metalice cu ajutorul razelor X sau al laserului.

Printre „obiectele” a căror integritate și rezistență trebuie cunoscute în fiecare moment se numără și marile baraje. În ultima vreme a fost pus la punct un sistem de „radiografieri” a barajelor de pămînt. Avînd în vedere dimensiunile gigantice ale acestor baraje, în locul sursei de iradiere clasice se apelează... la razele cosmice. Forța lor de penetrare este binecunoscută. Aceste radiații acționează asupra unui aparat coborît în profunzimile barajului prin sonde anume prevăzute. Datele înregistrate permit aprecierea stării barajului, identificarea fisurilor etc. Pe această cale se mai pot urmări tasarea materialului și modificările provocate de seisme.

Hai să ne jucăm cu mingea

Scart ilustrat (XXXOXX)

OASPETE DRAG

Enigmă (4)

Hai să ne gândim, copii,
Cine oare poate fi?
Vine din pădurea deasă
Oaspete în casa noastră.
Ne oferă de-Anul Nou
Tuturor câte-un cadou.

la cizmărie

ȘARADĂ (4 + 3 = 7)

O, ce mare magazin!
Cum îi zice? Zi-mi și mie,
Fiindcă e foarte ușor.
Ea se află pe vapor,
Deci pe apă, nu pe munte.
Partea-a doua e o punte.
Împreună, ia aminte,
Intră în încălțăminte.

George Negrea, Borzești

POLITEȚE

Dacă dimineța plec tirziu de-acasă,
O fac cu știință și-ndrăzneasc s-o
spui:
Las ca profesorul să intre-n clasă...
Nu-i frumos să intru înaintea lui!

VINĂ

Cînd m-a scos la lecție, n-am știut s-o
spun,
Deși o-nvățasem bine în ajun.
Cauza e una, și n-o țin secret:
Vinovat e Mircea: suflă prea încet!

BILANT

Merge-nvățătura strună:
A luat 8 la geografie,
Matematici și chimie —
8 la toate împreună...

COPIII RÎD

CONSOLAREA

Prin școli se spune despre tine
Că nu te ai cu cartea bine?
Curaj! Ai să-ți răzbuni toți treii
Cînd ai să-nveți cu nepoții...

NELĂMURIRE

E amărît: de 1 are parte,
Deși la teză-a copiat din carte.
Și lămurit deloc acum nu-i:
Greșeala e a cărții sau a lui?

AMABILITATE

Nici la-nvățătură el nu se dezmințe;
Este tot amabil și bine crescut.
Astfel se explică cum de s-a făcut
C-a lăsat pe alții să i-o ia-nainte.

INOCENȚĂ

Pe mama tare rău am supărat-o
C-am luat un 2 la teză: notă real!
I-am explicat că nu e vina mea:
N-am luat-o eu, profesorul mi-a dat-o!

T. Iordăchescu

Salată de vară

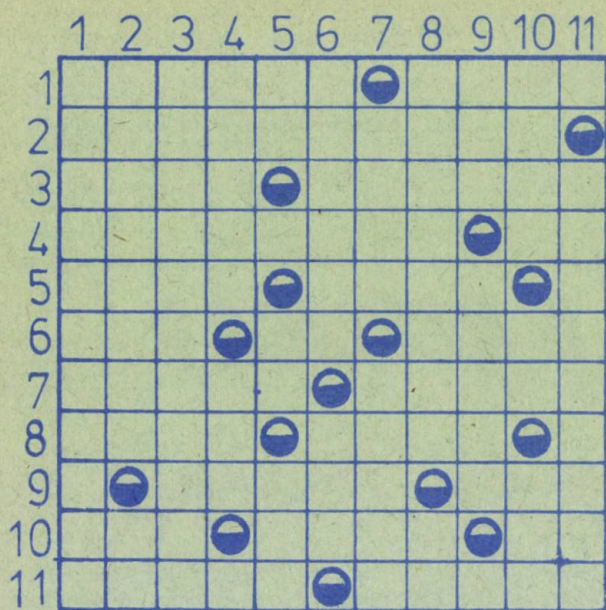
O salată gustoasă și hrănitore puteți prepara, foarte repede, din 5 roșii mari, 4 ouă fierte, 4 cepe verzi, suc de lămiie, puțin piper, muștar, mărar, pătrunjel verde și 3-4 linguri de untdelemn.

În salată așezați straturi alternative de felii de ouă, rondele subțiri de ceapă și felioare de roșii. Separat frecați untdelemnul cu muștarul, piperul, sarea și sucul de lămiie. Adăugați verdeța tocată mărunt și amestecați-o cu compoziția din salată. Înainte de a lăsa salata la rece o oră, ornați-o cu rondele de roșii și ouă, cu frunze de pătrunjel.

A CUI E REPLICA?

Faceți ordine la intersecție, redînd fiecăruia replica sa firească și notați în tabloul din josul imaginii ce număr de replică ar corespunde fiecărei litere-de-sen.

VARĂ

ORIZONTAL: 1) Refugiu citadin în zilele toride de vară. Urme pe nisip! 2) Accesoriu al unor sărituri spectaculoase în bazin (pl.). 3) lese topită și incandescentă pe coșul vulcanului. Băuturi răcoritoare. 4)

Favorabilă. A început să însoate! 5) Pină la jumătatea piramidei. Înotătoare înaripată. 6) Aici. Își petrec vara la munte. Timp ploios. 7) Are niște pitorești chei pe valea Ialomiței, în munții Bucegi (neart.) Adiere marină. 8) Vopsea de ulei. Îmbăiere. 9) Momentul înălțării maxime a Soarelui deasupra orizontului. Localitate în Somalia. 10) Distanțat. Costum de baie. În erupție. 11) Temerarii participanți la expedițiile „Cutezătorii”. Bronzați (fig.).

VERTICAL: 1) Răcoritoare... citadină în zilele de caniculă. 2) Căldură mare (fig. masc.). Simbolul aluminiului. 3) Astîmpără căldura și setea (pl.). 4) Marea Bărăganului. Riu în Extremul Orient sovietic. 5) Nota bene. Sau. A ieși (pop.). 6) Antidot împotriva căldurii (pl.). Blond (reg.) 7) Cireșar sau Cuptor (sing.). Nelipsit de la strand. 8) Căzute din nori. Deasupra. 9) Insulă în Polinezia. Izvorăște din Munții Apuseni și, după 164 km, se varsă în Mureș. 10) Cu cer albastru și plin de stele în toul verii (pl.). Miroș. Un... nimic după care aleargă toți la munte. 11) Practică unul din cele mai complexe și mai îndrăgite sporturi estivale.

DICȚIONAR: SAO, AIM, BAL, ANU.

CARTE DE VIZITĂ

(5, 6)

RODESCU
TICU

Ticu a plecat în vacanță la bunici. Prin anagramarea numelui și prenumelui său veți afla localitatea în care locuiesc bunicii lui și deci orașul în care își petrece Ticu vacanța mare. Tot prin anagramare veți descoperi și profesiunea pe care a îndrăgit-o și o va învăța colegul vostru.

Ce drum trebuie să urmeze mica japoneză din imagine ca să ajungă la casa ei din vârful colinei?

Ce culoare preferă legumele

Culoarea roșie grăbește ciclul de vegetație al legumelor. O anumită parte din lumina roșie a spectrului solar favorizează simțitor dezvoltarea lor. În serele cu lumină artificială roșie producția s-a triplat, castraveții au fost culeși cu trei săptămâni înainte de termen, iar roșiile au putut fi recoltate cu 45 de zile în avans.

Fenomenul a fost observat și în natură, oamenii de știință constatând că lumina din amurg stimulează în chip deosebit creșterea plantelor. Au și fost precizate periodicitatea, durata și intensitatea optimă a radiației roșii pentru fiecare cultură.

Instantaneu și automat

Analiza chimică rapidă și automată atinge în prezent performanțe de necrezut. Un aparat portabil cântărind numai 13 kg poate preciza, la o simplă apropiere a senzorului de un mineral sau altul, compoziția lui, afișând numărul elementului chimic din care este alcătuit. Fiind portabil, aparatul

va putea servi nu numai în industrie, ci și geologilor. Analiza pe loc a rocilor exclude imensele întârzieri pe care le atrăgea în trecut transportarea mostrelor la bazele științifice ale geologilor în vederea analizei lor. Aparatul poate depista orice element din tabloul lui Mendeleev.

Alte mijloace de analiză chimică rapidă pot pune în evidență concentrarea în care un anumit element chimic se află într-o soluție. Pentru aceasta e suficient să se introducă în soluție senzorul aparatului. Pe scala instrumentului se citesc datele cerute, care pot fi înregistrate și în scris.

Extracție fără dureri

Folosirea ca anestezic a microcurenților electrici în tratamentul dentar face progrese rapide. Aparatele de un tip mai vechi trebuiau reglate îndelung pînă să se poată stabili intensitatea optimă a curentului pentru un pacient sau altul. De curînd a fost produs un aparat nou, care aplică tuturor pacienților același flux de microcurenți cu deplin succes. Aparatul e simplu de manipulat. Un electrod al său este legat de freza stomatologică, iar al doilea se atășează de lobul urechii pacientului.

Ciudatele confeti

Fără spectatori: pregătește o cutie de confeti colorate și doi cilindri de carton de mărimea unui pahar de muștar.

La 1 cm de gura fiecăruia dintre cilindri, lipește cite un capac de carton. Cilindrii vor fi astfel împărțiți în două părți inegale.

Ungind cu lipici cele două sectoare mici ale cilindrilor, umple-le pînă la margine cu confeti, lipite și ele.

Și acum, în fața publicului, umpli, pe rînd, cele două recipiente - mai precis: părțile lor goale - cu confeti. În cursul manipularii lor însă le golești...

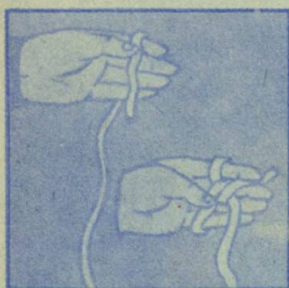

Pui pe masa un recipient cu confetiile lipite în sus, altul cu ele în jos. Deasupra, două batiste.

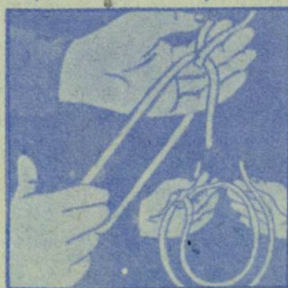

Vrea cineva din public să ridice batistele? Acela va descoperi că, deși ambele recipiente au fost umplute sub ochii lui, unul e plin, altul e gol...

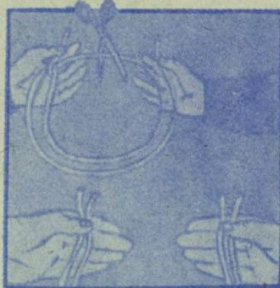
Tăiat...și totuși întreg!

Fără spectatori, ia o bucată de șnur sau de panglică și răsucește-o pe mîna stîngă formînd o buclă.

Treci apoi tot șnurul prin bucla formată pînă ce extremitățile lui se apropie, ca în desen.

Cere cuiva să taie șnurul la mijloc. Persoana nu trebuie să vadă bucla...

Înnoadă apoi capetele bucatii celei scurte.

Înfașoară cordonul pe mîna stîngă. Cu dreapta, fără ca nimeni să vadă, fă să alunece nodul pe șnur pînă rămii cu el în mîna.

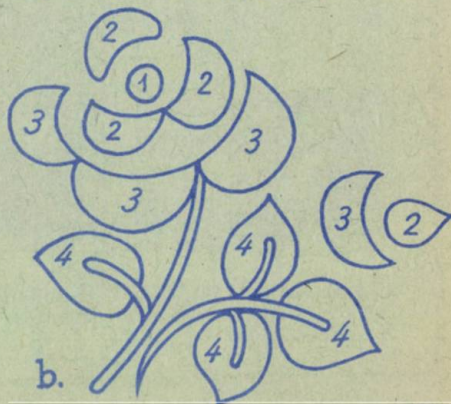
Oricine poate să examineze șnurul, care-i din nou intact...

Două flori

Le puteți coase pe îmbrăcăminte dacă aceasta vi se pare prea monotonă. Bluzele, fustele, rochiile, vestele și chiar poșetele confecționate din țesături vor dobîndi o notă personală, vor cîștiga în frumusețe. Puneți-vă imaginația și îndeminarea la încercare. Alegeți locul potrivit (guler, buzunar, cordon, partea de jos a fustei etc.) pe care să reproduceți modelul. Armonizați cu grijă culorile. Cînd broderia va fi gata, veți fi mulțumite de munca voastră.

a) 1 - portocaliu; 2 - alb; 3 - verde; b) 1 - maro; 2 - galben; 3 - portocaliu; 4 - verde.

SALUT

Expresie a politeții, salutul își are originea în timpurile cele mai îndepărtate. Chiar și popoarele primitive atribuiau o importanță deosebită salutului.

Există în lume cele mai diverse forme de salut.

Salutul englezesc, care constă în strângerea minii, s-a răspândit în urmă cu un secol. Originea acestui salut o găsim la romani, care obișnuiau să-și strângă brațele aproape de cot. Acest gen de salut este descris în „Eneida”.

La unele popoare, strângerea minii reprezintă nu numai un salut, ci și un gest de solidaritate.

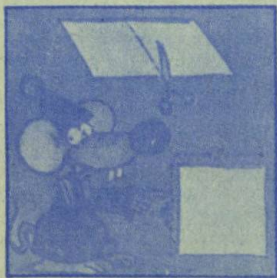
În antichitate, japonezii și chinezii, pentru a nu-și inoportuna prietenii, simulau salutul strângându-și propriile mâini. Astăzi, aproape în tot Orientul, salutul constă într-o plecăciune, mai mult sau mai puțin adâncă, uneori repetată. Plecăciunea își are originea în preistorie, cînd era considerată o expresie a recunoștinței.

Alte feluri de salut care au rămas din antichitate sînt îmbrățișarea și sărutul minii între prieteni intimi sau rude. În unele locuri cel ce salută își sărută propria mîna sau un colț al hainei. În cîteva țări orientale un salut plin de respect sînt sărutarea minii proprii și ducerea ei la inimă și frunte.

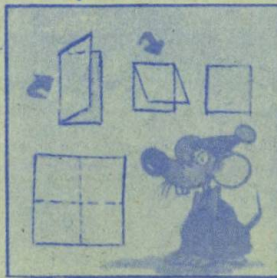
În insulele Mariene salutul se rezumă la mîngierea obrazului. Eschimoșii se salută frecîndu-și nasul unul de altul. Același salut este răspîndit la popoarele din Africa și Oceania.

Morișca stranie

Taie o bucată de foaie de 4,5 x 4,5 cm.

Împăturеște foaia cit mai precis cu puțința.

Înfinge într-un suport (o gumă, de pildă) un ac de cusut.

Plasează foaia cu punctul de intersecție a îndoirurilor pe urechea acului.

Suflînd ușor, vei face foaia să se rotească încet.

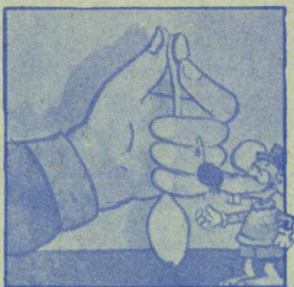

Apropiînd de ea mina ta făcută căuș, vei face foaia să se învîrtească mai repede... Depărtînd mina, rotația se încetinește!

Lingura îndoită

Apucă lingura cu mina stângă, așa ca în desen. Publicul nu vede decât căușul lingurii.

Pune o monedă de 15 bani între arătător și coada lingurii.

„Apasă” cu ajutorul mâinii drepte, în vreme ce lași coada lingurii să lunece în jos, fără să atingă masa.

Spectatorii au impresia că lingura s-a îndoit. Ei iau moneda drept coada lingurii.

În clipa următoare însă lingura e iar dreaptă! Dacă repeți numărul de două-trei ori, ultima dată îndoiaie într-adevăr lingura.

Și astfel misterul va rămâne total...

ȘAH-MAHARAJAH

Iată o veche variantă, astăzi aproape uitată, a jocului de șah, care poate prileji partide pasionante, pline de fantezie, și permite formularea de probleme recreative.

Se joacă pe o tablă pe șah obișnuită. Piesele unuia dintre parteneri se află toate așezate la locurile inițiale obișnuite la șah. Cel de-al doilea jucător dispune însă de numai... o singură piesă, numită maharajah. Aceasta se mișcă asemănător cu o regină, dar poate sări și ca un cal; pe scurt: are voie să execute mișcările oricărei piese de șah. La începutul jocului, maharajahul poate fi așezat pe oricare câmp liber care nu este amenințat de un pion.

Reguli de joc

1. Prima mișcare o face întotdeauna jucătorul „clasic”, care dispune de toate cele 16 piese.

2. Pionii care ajung pe ultimul rând NU pot fi transformați în regine sau în alte piese.

3. Jocul este câștigat de partenerul „clasic” dacă acesta reușește să captureze maharajahul ori de acesta din urmă dacă obține șah mat.

Maharajahul poate da șah mat după numai câteva mutări ori poate captura majoritatea pieselor și forța regele să se refugieze într-un colț al tablei, unde i se dă apoi cu ușurință șah mat.

PASTĂ PENTRU SANDVICIURI

Sardelele dintr-o cutie le amestecați cu 100 g unt, apoi adăugați 300 g brinză de vaci. Trep-tat picurați untdelemn (o ceșcuță), amestecând pasta pînă se omogenizează. Adăugați boia (pînă cînd devine roz), piper, suc de lămie și o ceapă tocată. Se ține la rece, apoi se fac tartine.

MICI SECRETE CULINARE

● *Ceapa crudă pentru salată își va pierde din iuteală dacă, după ce ai tăiat-o rondele sau ai tocat-o, o frecați cu puțină sare.*

● *Frunzele de pătrunjel se mențin proaspete dacă le puneți într-un borcan pe care îl acoperiți cu o farfurioară.*

● *Ca să câștige în savoare, salata de varză crudă (albă) se prepară cu aproximativ 4 ore înainte de a fi consumată. Varza se spală, se taie subțire, se amestecă cu sare și se macerează într-un sos din ulei, oțet și muștar. Poate fi ornată cu felioare de roșii.*

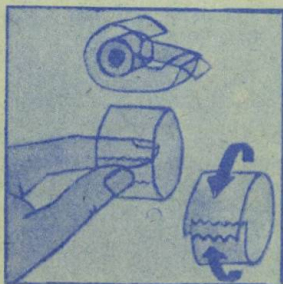
● *Dacă la apa clocotită în care ai pus la fiert paste făinoase adăugați o lingură de ulei, nu se mai formează spumă, apa nu mai dă în foc, iar pastele nu se mai lipesc între ele.*

● *Cufundați în ulei încins (de preferință într-o crăticioară de fontă) cartofii curățați de coajă, spălați, zvîntați într-un șervet curat și tăiați în sferturi. Nu-i amestecați deloc pînă cînd nu sînt gata. Vor fi delicioși. Scoși din ulei, se sarează și se piperează.*

● *Ceaiul nu se păstrează în cutii metalice. Orice metal, fie și nichelat, îi alterează gustul și aroma.*

● *Pentru ca torturile cu nuci să fie mai fragede, adăugați în compoziție un măr ras foarte mărunț.*

Moneda care dispare

Fără spectatori: faci un inel din panglică adezivă, ca în desen, cu partea lipicioasă în afară.

Îl lipești apoi pe colțul unui fular ușor de mătase. De la locul său, spectatorul nu-l va observa.

După ce prezinti fularul, îl întinzi pe masă și, punînd în centru o monedă, anunți: „O voi face să dispară!”

Apuci colțul fularului ca în desen și aplici bucata de lipici pe monedă.

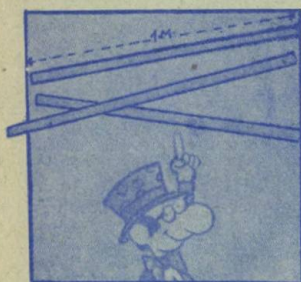

Împătorești fularul cît se poate mai frumos. Apoi îl despătorești.

Apucînd moneda odată cu colțul fularului, de care s-a lipit, vei putea să arăți că banul... a dispărut!

Ciudatele cercuri

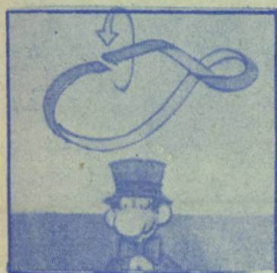
Taie trei fișii de hirtie lungi de 1 m și late de 4-5 cm.

Lipește în fața spectatorilor capetele uneia din cele trei fișii. Repetă apoi operația cu celelalte două. Atenție, însă...

Înainte de a lipi a doua fișie, răsucește cu 180° unul din capete, fără ca spectatorii să observe.

La fel, lipește și cea de-a treia fișie, după ce ai răsuцит unul din capete cu 360° .

Taie apoi în două, de-a lungul, mai întâi prima fișie de hirtie, apoi a doua și a treia.

Vei obține două cercuri egale, un cerc dublu și două cercuri legate între ele!

BLUZĂ CU O SINGURĂ CUSĂTURĂ

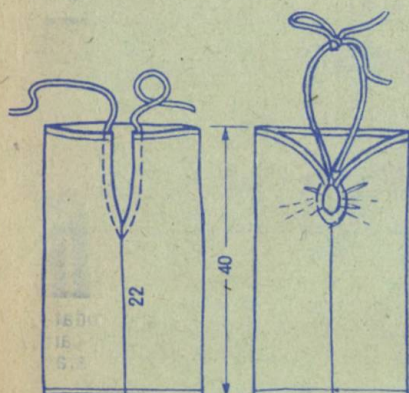
Pentru zilele de vară confecționați-vă o bluză ușoară, cu o singură cusătură. Aveți nevoie doar de 0,40 m dintr-un material subțire, lat de 0,90 m, care poate fi uni sau înflorat, în dungii, cu buline sau carouri mărunte. Așa cum vă arată desenul, cusătura este plasată în față. Șnurul de susținere, care se

leagă după gât, are o lungime de aproximativ 1 m și poate fi realizat dintr-un rest de material care se asortează cu una dintre culorile imprimeului. Dacă doriți, puteți înfrumuseța bluză cu un volan bogat (din același material cu șnurul), fixat pe marginea de sus a acesteia.

în bucătărie

Metalurgia pulberilor înregistrează mereu noi progrese. Unele din tehnicile sale au devenit în prezent clasice, ca de pildă realizarea reperelor de metal prin presare în forma dorită. Un pas înainte l-a format aplicarea în tehnica presării a exploziilor limitate și dirijate. Cu ajutorul exploziei, piesa dorită se realizează efectiv instantaneu.

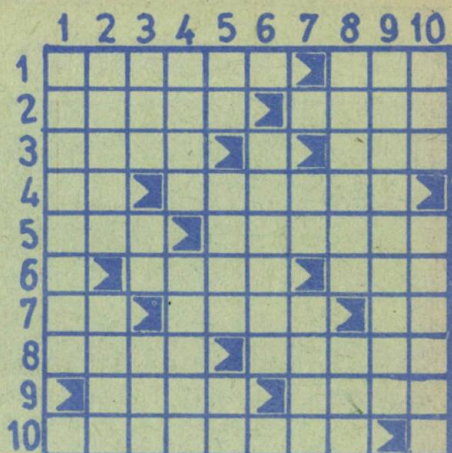
Studiind obținerea aliajelor din pulberi metalice, specialiștii au avut surpriza să constate că dacă se utilizează pulberi ultradispersate, în care particulele măsoară câteva sutimi de micron, pentru întrepătrunderea atomilor din metale diferite și obținerea aliajului dorit este suficientă o temperatură de 200°C , care poate fi obținută în cuptorul oricărei bucătării.

PE ARIPILE VÎNTULUI

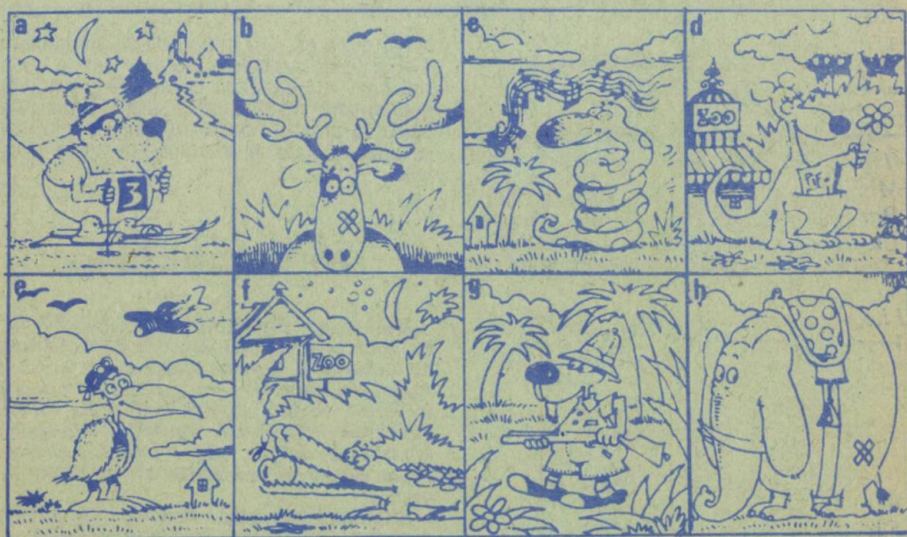
ORIZONTAL: 1) Vînt cald din sud, umed în unele regiuni și uscat în altele, care bate pe coastele Mării Mediterane. Are un gol..., dar nu de aer. 2) În bătaia vîntului. A vijii. 3) Semnul grafic al celor patru vînturi. Fiū în limba arabă. 4) Excelent (fig.). Vînt foarte rece, asemănător cu bora, care bate dinspre Alpii Dinarici, cu viteză mare, făcîndu-se simțit în sud-vestul țării noastre și pe defileul Dunării. 5) Atmosferă. Perioada de timp cît bate vîntul (pl.). 6) Asirian. Localitate în Norvegia. 7) Calci înărită. Vasul lui Eoli. 8) Din aramă! A se risipi în vînt. 9) Contrar. A sufla ușor. 10) Mori de vînt...

VERTICAL: 1) Numele popular al Austrului, care, deși vînt de origine oceanică, ajunge în vestul țării noastre fără umezeală, fiind aducător de secetă. 2) Își dă aere. Mică depresiune dezvoltată pe loess prin tasare, caracteristică la noi în Cîmpia Tisei și Cîmpia Română. 3) Par (tr.). Soarele piramidelor. Vălurită în vînturi. 4) Onomatopee batraciană. Puternic, arzător și us-

cat, încărcat cu nisip, acest vînt este caracteristic Saharei și deșerturilor din Arabia. 5) Întocmai. Localitate în S.U.A. Casete. 6) Ca fulgii purtați de vînt (dim.). 7) 100 mp. Existență. 8) Numirea românească a vîntului rece și violent care bate iarna dinspre est și nord-est, depășind viteza de 120 km la oră și avînd la origine anticlonul siberian. Piesă muzicală cu caracter solemn (pl.). 9) Pasărea furtunii (pl.). 10) În vînt, în legătură cu vîntul.

DICȚIONAR: IBN, TRO, INET, ODIN.

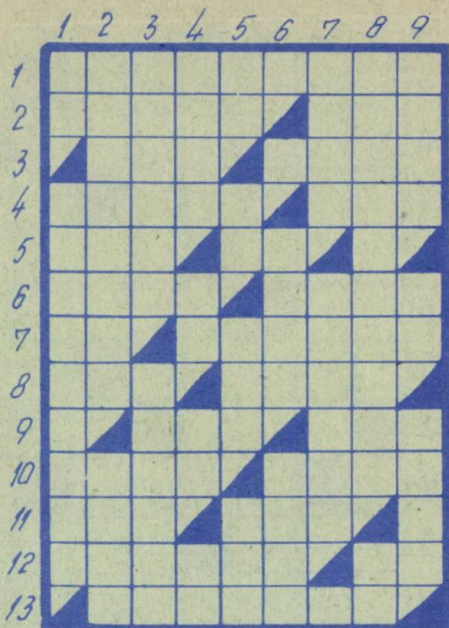
Jocul pe care ți-l propune desenul nostru se numește lanț. El cere să schimbi ordinea casetelor numerotate A—H pornind de la un element care se găsește în două dintre desene. De pildă, în A se vede Luna. O regăsim în F. Un alt element din F se regăsește într-o altă casetă. Care? Continuă astfel pînă la epuizarea celor opt casete.

ORIZONTAL. 1) Oraș în care a intrat Mihai Viteazul, la 1 noiembrie 1599, moment important în realizarea unirii celor trei țări românești. 2) Țară arabă care își sărbătorește ziua națională la 18 noiembrie. Metal prețios. 3) Orașel în Franța. Mare scriitor francez, reprezentant de seamă al romantismului. 4) Popor antic, în calendarul căruia noiembrie era cea de-a noua lună a anului; ea și-a păstrat denumirea și după ce, prin reforma lui Numa Pompilius, a devenit a unsprezecea lună. Creator de... muzică! 5) Eroina principală din nuvela „Soare în noiembrie” de N. Velea. Persoană. 6) Cel mai sus. Produse renumite la tradiționalul târg ce se desfășoară în fiecare an, la 1 noiembrie, la Vașcău (județul Bihor). 7) La loto! Faze ale lunii care încep la 5 și 21 noiembrie. 8) Taifas (pop). Nume dat în evul mediu, în țările române, orașului Lvov. 9) Prietena Evei din nuvela amintită a lui N. Velea. Uniunea Internațională a Studenților (abr.). 10) Vechi manifestări populare ce au loc în luna noiembrie la Hodou, Sebeș, Mercurea,

noiembrie

Rășinari, Hunedoara, Săcueni, Cîrța, Zam și alte localități (sing.) Spațiu între celulele unui țesut vegetal. 11) Diminutiv feminin. Usturoiat (tr.). 12) Unul dintre fondatorii comunismului științific, născut la 28 noiembrie 1820. Vas de pământ. 13) Autorul corului mixt cu pian „Poema anotimpurilor”.

VERTICAL. 1) Posed. 7 noiembrie 1917. 2) O ploaie cu ninsoare de sfîrșit de noiembrie. A se răsti. 3) Noiembrie (pop). Autoarea unei poezii intitulată „Noiembrie”. 4) Localitate în Japonia. Florin Petcu. Pe gene! Pene! 5) Pană forestieră. Număr. (abr.). Acela (pop). Pronume posesiv. 6) Au constituit nucleul ostilor țărănești în marea

răscoală izbucnită la 2 noiembrie 1784 și condusă de Horia, Cloșca și Crișan. Mississippi (abr.) 7) Spălat pe cap. Adevăratul nume al lui Voltaire, marele gînditor și scriitor iluminist francez, de la a cărui naștere se împlinesc, la 21 noiembrie 1984, 290 de ani. 8) La 29 noiembrie 1945 a fost proclamată republica în acest stat vecin și prieten. Încearcă uneori s-o învețe pe gîină! 9) Profesor, participant la revoluția de la 1848 din Transilvania; de la nașterea lui se împlinesc, la 27 noiembrie 1983, 165 de ani. Simbolul erbiului. Asociație păsărească!

DICȚIONAR: PUY, LAF, ADOA.

*Îl poți găsi-n pădure, pe-o cărare,
Mișcînd agale frunzele — piticul.
Dar tulburat în pașnica-i plimbare,
Cu sulite-și înfruntă inamicul.*

(ɨɨɨɨɨɨ)

*Ei, cine-i — nu ghiciți? — acest hoinar
Vestit în țara lui de baștină?
Își poartă pruncu-n buzunar.
Un salt... și-i peste mlaștină!*

(ɨanɨɨɨɨɨɨ)

*Un uriaș butoi plutind pe ape
Respiră lung, cu furii de vulcan,
Făcînd talazu-n mii de stropi să crape,
Sîrînd minia-ntregului ocean.*

(ɨuɨɨɨɨɨɨ)

*Valsînd ușor — un vis ca de copil —
Se zbenguie-n livada înflorită.
O piruetă, două și, tiptil,*

O zi altfel posacă devine însorită.

(ɨɨɨɨɨɨɨɨ)

*Părul și-l schimbă el, dar năravul ba.
La supuși povește le dădu o droaie,
Invitat la oi, simți că-i cineva!
Pîn' la urmă o făcu de oaie...*

(ɨndɨɨ)

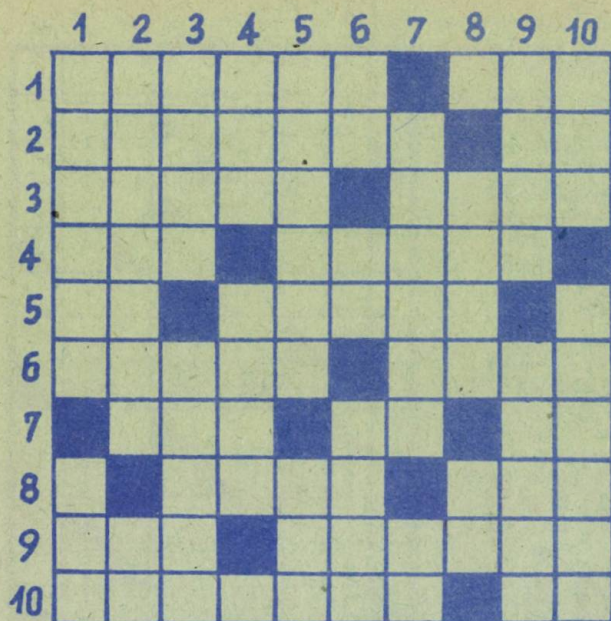
*Corabia suavă se-ncarcă de lumină.
În cercurile albe, tremurătoare apă,
Cu tandră sfîciune ușor i se înclină;
Căci dumneaei cu grație se-adapă.*

(ɨppɨqɨɨ)

*O zicală din bătrîni grăiește
Că ce naște — soarece mînîncă.
Toarce după sobă și-i prieste,
Căci Grivei n-a scărmanat-o... încă!*

(ɨɨɨɨɨɨɨɨ)

George Sânpetrescu

După datină

ORIZONTAL: 1) Obiceiul păstrat de la strămoși de a sărbători sosirea Anului Nou. Începe plugușorul. 2) Personaj travestit ce

face parte din grupul de urători. 2/3 din țolul caprei! 3) Surpriză în plăcinta din noaptea de revelion. La masa festivă. 4)

Soția regelui Ger. Felicitare de Anul Nou. 5) S-a stîrnit rumoare! Gale pe care s-a transmis plugușorul (pl.). 6) Flori de gheață pe geamul caselor. Cer de seară. 7) Însieriat la urmă! Face fețe-fețe! Prinse în sîrbă! 8) Pisici sălbatice. Deschisă pentru urători. 9) Rău la suflet (pop.). Vine de la Eol. 10) Scene pentru urători în fața casei. Începe revelionul!

VERTICAL: 1) Bucurii de sărbători pentru mici și mari. Frate cu capra. 2) Rămîn după trecerea plugușorului (pl.). Cuier! 3) Suport pentru bunătățile servite la masa de revelion. Anotimp propice schiului și sîniuței. 4) Fire de tort (sing.). De strajă și în noaptea Anului Nou. 5) Îngheață mai ales iarna (pl.). Combustibil pentru luminările pomului de iarnă. 6) Fac parte din urare! În mijlocul bradului! Undă de răceală. 7) Expus în vitrină. Primele bucate din listă! 8) Se prezintă odată cu sorcova. E suit pe mijloc! 9) Sărbătoare la țară (pl.). Umbă cu ursul. 10) Județ cu tradiție în dansul călușarilor, care face parte și din repertoriul urătorilor în prag de An Nou. Localități în care, ca și la sate, se păstrează tradiția sărbătoririi noului an.

DICTIONAR: IAT, AIN.

LA GURA SOBEI

Furnica are zi de primire. Broasca vine la timp, dar miriapodul întîrzie peste un ceas. În sfîrșit, sosește.

— Ce s-a întîmplat? îl întreabă gazda.

— Nimic, dar la intrare scrie: „Ștergeți-vă picioarele”.

Un orășean în excursie întreabă un țăran.

— De ce vaca dumată nu are coarne?

Țăranul răspunde:

— Uneori cornutele se bat între ele și-și rup coarnele; dar nu e cazul... Alteori vitele se nasc fără coarne; dar tot nu e cazul... Cîteodată coarnele cad, atunci cînd animalul suferă de decalci-fiere; dar nici ăsta nu e cazul nostru...

— Atunci?

— În cazul nostru vaca nu are coarne... pentru că e cal!

— Doctore, vino repede! Băiatul meu și-a înghițit stiloul!

— Alerg!

— Ce să facă pînă veniți?

— Să-și continue lecțiile cu creionul...

Un om care a călcat într-un ciob de sticlă se duce la doctor. Acesta îi recomandă picături pentru ochi.

— Dar, doctore, la picior m-am rănit!

— Sigur, dar pentru că nu vedeți unde călcați...

Doi copii se ceartă:

— Tatăl tău e cizmar, iar tu umbli cu ghețele rupte!

— Dar tatăl tău nu-i dentist? Și sora ta cea mică are un singur dinte.

DE ANUL NOU

ORIZONTAL: 1) Absență în momentul festiv al trecerii în noul an. Cadru natural pentru un revelion la înălțime. 2) Tradiționala petrecere de Anul Nou. Ironia din răvaș (fig.). 3) Cadou la pomul de iarnă. A face tradiționalele urări la masa festivă. Teren lipsit de umiditate. Localitate în Olanda. Localitate în Nigeria. 5) A început ninsoarea! Primul (fig.). „Curs de apă” în toponimia arabă. 6) La datorie și în noaptea de Anul Nou, în fața vetrelor cu foc nestins. Margine. 7) Un gram... mai pe scurt. Urare tradițională în contul noului an. 8) Depășit la fiecare sfârșit de an, constituie un început de bun augur pentru anul care urmează. Proeminență a feței. 9) Popor vecin. Cupe (dim.). 10) A cinsti. Lac în U.R.S.S.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							●					
2	●									●		
3				●							●	
4					●				●			
5			●			●				●		●
6		●							●			
7	●			●								
8					●		●		●			
9			●									
10						●		●				
11											●	

11) Urări de bine și prosperitate cu ocazia Anului Nou.

VERTICAL: 1) Mișcare în ritmul muzicii. Profesor (abr.). 2) „La mulți ani!” (pl.). Stîrnesc hazul general. 3) Un arbore invocat în colindul cu sorcova (pl.). Loc ca în povești, amenajat fereric pentru copii cu ocazia Anului Nou (dim.). 4) Patru roman. Dăruit. Simbolul nicheului. 5) Precis. Persoană superioară în grad sau în funcție.

Produce pentru scoaterea petelor de cerneală. 6) Plantă exotică. Lame utilizate la controlul și măsurarea filetelor. 7) Luna Anului Nou. Săniuță în Maramureș. 8) Personaj nelipsit la sărbătoarea pomului de iarnă (2 cuv.). 9) Prode lactat. La mulți ani... odată! 10) 1984. În floarea vîrstei (pl.). 11) În sunetul goarnei. Serpentină! 12) Amintire (fig.). Voișoi. DICTIONAR: ENG, NSU, UED.

Caricaturi de Nic. Nicolaescu

MINIFOTBAL

Zece puști, vecini cu casa,
Combativi nespun la joc,
Au încins în clipa asta
Meci la două porți... de bloc.

Și cum nu sînt vestiare
(Pînă s-or lua măsuri)
Au lăsat pe trotuare
Micile cumpărături.

Circulația rutieră
Înainte de-amiază
E permisă pe arteră
Numai dacă nu e... fază.

Cînd îl cheamă sus, vreodată,
Mămița pe portar,
E înlocuit, pe dată

Cu un puști... interimar.

Centrul nu mai face față:
Fiindcă pînă trage-un șut
S-a topit un sfert de gheață
Lîngă laptele... bătut.

Deci, de-acord cu adversarul,
L-au schimbat pe Mateiaș,
Și-a trecut atunci portarul
Și pe post... de-naintaș.

După joc, indicatorul
Este limpede ca-n carte;
Meciul s-a soldat cu scorul:
3—2... geamuri sparte.

Victor Hilmu

ALMANAHUL „CUTEZĂTORII” 1984

Editat de revista „Cutezătorii”

Redactor-șef: MIHAI NEGULESCU

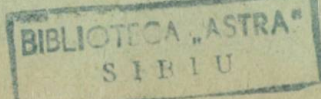
Secretar responsabil de redacție: OVIDIU ZOTTA

Redactor: HORIA ARAMA

Prezentarea grafică: IOAN DONCA

Tiparul: Combinatul poligrafic „Casa Șcînteii”

Lei 18

1984

Cutezători

ALMANAH

